

LANDSVERORDENING tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025 (Landsbegroting 2025)

MEMORIE VAN TOELICHTING

no. 3

I. ALGEMEEN DEEL

Aan de orde is de ontwerpbegroting van het Land voor het dienstjaar 2025 (hierna: Landsbegroting 2025). Deze begroting is het financiële sluitstuk van de regeerperiode van het kabinet Wever-Croes II, waarin de budgetdiscipline in het begrotingssysteem hersteld is, de landsbegrotingen tijdig aangeleverd en behandeld zijn en dat de begrotingsnormen behaald worden. Het is voor het eerst dat tijdens een regeerperiode drie keer achter elkaar de Landsbegroting tijdig aangeboden is met een overschotnorm. Deze overschotten waren ook essentieel om de schuldquote van het Land stelselmatig te verlagen naar meer acceptabele en beheerbare niveaus voor een economie zoals die van Land, zodoende is meer financiële ruimte geschept voor de nodige beleid en investeringen ter ondersteuning van de burgers en bedrijven.

Uitgangspunten voor Landsbegroting 2025

Het coalitiekabinet heeft zich gecommitteerd om de overheidsfinanciën van Land Aruba weer op het duurzame pad te brengen, en de houdbaarheid daarvan te blijven waarborgen. Dit betekent dat met elke Landsbegroting continu gestreefd wordt om een optimale en realistische balans te vinden tussen de bestedingen en de ontvangsten, zodat overschotten structureel geboekt kunnen worden. Het dienstjaar 2025 vormt zeker geen uitzondering daarop. Hierna volgen de uitgangspunten die gehanteerd zijn om vorm te geven aan de begroting van dienstjaar 2025:

- Het bereiken van de personeelslastennorm van 10% bbp in 2027 en verder;
- Het behalen van een financieringssaldo van minimaal +1.0% van het bbp;
- Het structureel verlagen van de schuldquote tot 50% in 2040;
- Het intensiveren van investeringen omwille van de economie en of kostenbesparing in het overheidsapparaat;
- Het prioriteren van de uitvoering van de projecten van programma's van het Landspakket en diens inpassing in de meerjarige horizon;
- De kostenpost goederen en diensten is zoveel mogelijk genivelleerd rekening houdend met onder andere de te verwachten inflatie, de benodigde voorbereidingen om programma's van het Landspakket uit te kunnen voeren en reeds verplichte budgettaire ruimte van voorgaande jaren;

- De kostenpost rente is bijgesteld om de effecten te tonen van de rente van de coronaleningen die van 6.9% verlaagd zijn naar 5.1%. Op 4 juni 2024 zijn de gesprekken afgerond met het sluiten van een Bestuurlijk Akkoord met Nederland aangaande houdbare overheidsfinanciën en te gaan samenwerken aan de totstandkoming van een rijkswet gericht op het bereiken en behouden van houdbare overheidsfinanciën van Aruba. In deze rijkswet zullen onder meer de begrotingsnormen, normen met betrekking tot financieel beheer en bepalingen met betrekking tot financieel toezicht worden opgenomen. Daarnaast zal Aruba nationale regelgeving opstellen waarin de kwantificering van de normen wordt vastgelegd. Her voornoemde tarief kan worden verlengd indien het voorstel voor een rijkswet uiterlijk op 1 mei 2025 bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal is ingediend;
- De middelenramingen zijn geraamd conform de laatst beschikbare economische prognoses van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI);
- En als laatste wordt de financiële zelfredzaamheid van het Uitvoeringsorgaan Algemene Ziektekostenverzekering (UO AZV) gestimuleerd, met als gevolg dat geen landsbijdrage begroot hoeft te worden.

Rekening houdend met het hiervoor genoemde zal het saldo voor in het dienstjaar 2025 als volgt er uitzien:

Saldo vastgestelde begroting 2024 (incl. 1ste suppletoire 2024 & NvW)	: Afl.	+165.2 mln.
Effect economische vooruitzichten en beleidsintensivering op ontvangsten	: Afl.	+ 25.3 mln.
minus		
Effect beleidsintensivering op de bestedingen	: Afl.	+ 52.9 mln.
Saldo ontwerpbegroting 2025	: Afl.	+ 137.6 mln.

Wat betreft het geprojecteerde rentevoordeel van het afgesloten akkoord met Nederland, zal dit voordeel ingezet worden ten behoeve van de uitvoering van de investeringsagenda van Aruba (waaronder ook het Landspakket). Naar verwachting zal via de eerste suppletoire begroting op de Landsbegroting 2025 invulling gegeven worden aan deze agenda, nadat de laatste technische afstemmingen met Nederland zijn verricht.

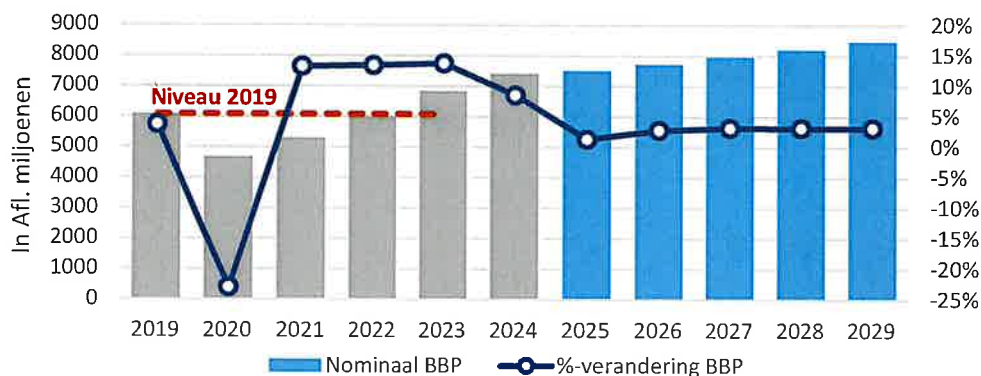
I.1. Economische vooruitzichten

De economische vooruitzichten voor Aruba zijn gunstig. Volgens de laatste “Economic Outlook” van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI) van april 2024 zal de economie in 2025 nominaal groeien met 1,3%¹. Dit komt uit op een bruto

¹ Naast het basisscenario van 1,3% worden de positieve en conservatieve scenario's geraamd op respectievelijk 3,5% en -0,9%.

binnenlands product (BBP) van Afl. 7504 miljoen. Ook het Internationaal Monetair Fonds (hierna: IMF) is positief over de Arubaanse economie in haar “World Economic Outlook” van april 2024². Het IMF verwacht een nominale en reële groei van respectievelijk 2,7% en 1,0% in 2025. In nominale termen betekent dit een BBP ter waarde van Afl. 7483 miljoen. Ergo, zowel de DEZHI als het IMF verwachten dat de Arubaanse economie ca. Afl. 7,5 miljard zal bedragen in 2025. De economische vooruitzichten voor de periode 2025-2029 worden hieronder weergegeven in grafiek 1.

Grafiek 1: Economische vooruitzichten 2025-2029

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur.

De nominale groei van 1,3% in 2025 (DEZHI) wordt gedreven door de bevorderlijke vooruitzichten in de toeristische sector en hogere private consumptie zoals weergegeven in grafiek 2.

Grafiek 2: Verwachte groei BBP-componenten 2025 t.o.v. 2024

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur.

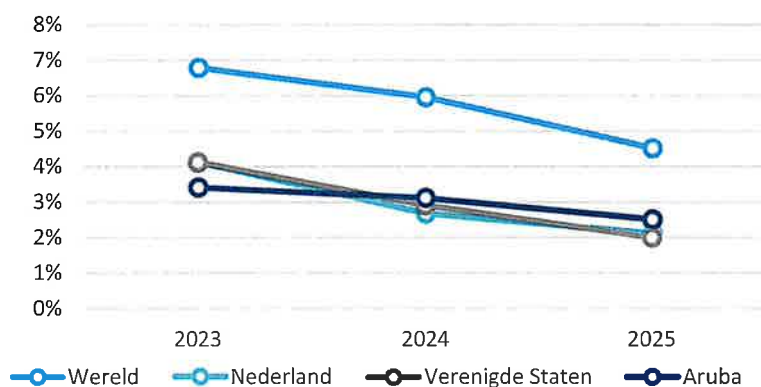
De verwachting is dat de export toerisme-component met 2,5% zal groeien door een groter aantal verblijfs- en cruise toeristen en hoge uitgaven aan logementen. Daarbij dient vermeld te worden dat naar verwachting de nominale waarde van private en publieke investeringen met totaal -5,8% zal afnemen. Dit komt met name door de verwachte afronding van een groot hotelproject eind 2024 en onzekerheden rond geplande private

² <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/04/16/world-economic-outlook-april-2024>

investeringen voor 2025³.

Aruba heeft een open economie en is daardoor gevoelig voor ontwikkelingen in de mondiale economie en geopolitieke sfeer. Voor onze belangrijkste handelspartners en regio biedt het IMF in haar publicatie van april 2024 positieve vooruitzichten. In het jaar 2025 verwacht het IMF een reële economische groei van 3,2% voor de wereldeconomie, waaronder 1,9% voor de Verenigde Staten van Amerika (hierna: Verenigde Staten) en 1,3% voor Nederland, en 2,5% voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied. Verder geven zowel het IMF als de DEZHI inzichten in de inflatieverwachtingen op korte termijn (grafiek 3). De verwachting is dat de mondiale inflatie gestaag zal afnemen. Ook de inflatievooruitzichten voor de Verenigde Staten, Nederland en Aruba laten een dalende trend zien. Voor 2025 is de inflatieprognose voor Aruba conform de prognoses van DEZHI 2,5% en volgens het IMF 1,8%.

Grafiek 3: Inflatievooruitzichten Aruba in een internationale perspectief

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur.

I.2. Meerjarig outlook 2025-2029

Rekening houdend met de huidige beleidskeuzes en de economische prognoses zoals gepresenteerd in deze Landsbegroting wordt voor de komende vier jaar verwacht dat Aruba aan de +1.0% norm zal voldoen. In de volgende tabellen zijn de meerjarige effecten, projecties en traject terug te zien, welke gebaseerd zijn op het hiervoor genoemde.

³ In het basisscenario wordt op geplande investeringsprojecten een risicofactor van 50% toegepast.

Tabel 1: Meerjarige ontwikkeling Collectieve Sector Aruba
COLLECTIEVE SECTOR ARUBA

	1ste BW2024		OB2025	2026	2027	2028	2029
<i>in AFL duizend</i>	incl. NvW	Δ					
Land	165,252	(27,645)	137,607	135,391	137,451	130,975	141,080
AZV	37,300	(10,124)	27,176	18,746	9,475	5,449	1,976
SVB	52,764	(1,495)	51,269	39,687	28,155	16,863	6,333
ATA	18,000	(17,689)	311	393	306	155	40
Serlimar	(1,022)	1,022	-	-	-	-	-
SEPB	-	(1,081)	(1,081)	(1,081)	(1,081)	(1,081)	(1,081)
UA	(482)	(324)	(806)	-	-	-	-
<i>Uitkering van ATA aan Land</i>	<i>(32,500)</i>		<i>(18,000)</i>	<i>(311)</i>	<i>(393)</i>	<i>(306)</i>	<i>(155)</i>
SALDO:	239,313		196,476	192,824	173,914	152,055	148,194
in % BBP:	3.2%		2.6%	2.5%	2.2%	1.9%	1.8%

Noot: De prognoses van de overige entiteiten zijn geactualiseerd met de laatste informatie. Bij ontvangst van nieuwe prognoses zal dit overzicht geactualiseerd worden.

BBP: 7,408,000 7,504,000 7,710,000 7,951,000 8,199,000 8,455,000

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur.

Tabel 2: Meerjarig kader 2024-2029

	1ste BW2024		OB2025	2026	2027	2028	2029
<i>in AFL duizend</i>	incl. NvW	Δ					
O Directe belastingen	636,300	17,200	653,500	7,165	8,382	8,626	8,904
N <i>w.v. Economische groei 2026-2029</i>				<i>7,165</i>	<i>8,382</i>	<i>8,626</i>	<i>8,904</i>
T Indirecte belastingen	806,025	13,990	820,015	22,456	26,271	27,034	27,906
V <i>w.v. Economische groei 2026-2029</i>				<i>22,456</i>	<i>26,271</i>	<i>27,034</i>	<i>27,906</i>
A Retributies, leges & rechten	22,856	(34)	22,821	22,821	22,821	22,821	22,821
N Rechten, boeten & overig	46,466	1,873	48,340	48,340	48,340	48,340	48,340
G Rente	312	(29)	283	283	283	283	283
S Niet-belastingopbrengsten	213,584	(7,109)	206,476	206,476	206,476	206,476	206,476
T Landsbedrijven & fondsen	4,848	(561)	4,287	4,287	4,287	4,287	4,287
E Overige ontvangsten	68,124	-	68,124	68,124	68,124	68,124	68,124
N Verkoop grond en onroerende goederen	10	(10)	-	-	-	-	-
Lokale kredietaflossing	6,134	(1)	6,133	6,133	6,133	6,133	6,133
Vrijgekomen afschrijvingen	34,072	-	34,072	34,072	34,072	34,072	34,072
Totaal:	1,838,731	25,320	1,864,051	29,621	1,893,671	1,928,325	1,963,985
B Personeelslasten	483,682	24,575	508,257	5,083	5,133	5,177	5,229
E <i>w.v. 1.0% autonome groei</i>				<i>5,083</i>	<i>5,133</i>	<i>5,177</i>	<i>5,229</i>
S <i>w.v. Landspakket thema A: Versterking capaciteit</i>	<i>1,500</i>	<i>(977)</i>	<i>523</i>	<i>-</i>	<i>523</i>	<i>-</i>	<i>523</i>
T <i>w.v. Landspakket thema B: B.4 en B.5</i>							
E <i>w.v. Landspakket thema F: Uitbreiding opleiding</i>		<i>750</i>	<i>750</i>	<i>-</i>	<i>(750)</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
D Goederen & diensten	221,117	(509)	220,608	611	2,210	2,232	2,254
I <i>w.v. Inflatie-effecten 2026-2029</i>				<i>2,111</i>	<i>2,210</i>	<i>2,232</i>	<i>2,254</i>
N <i>w.v. Mutaties ministeries en overheidsdiensten</i>				<i>(1,500)</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>1,500</i>
G Rente	306,262	(6,471)	299,791	(12,072)	(1,829)	10,129	812
E Subsidie	245,637	10,466	256,103	256,103	256,103	256,103	256,103
N Overdrachten	179,384	5,453	184,838	(335)	184,503	184,503	184,503
N <i>w.v. Landspakket D.4.2.3 UBO-register</i>	<i>335</i>	<i>-</i>	<i>335</i>	<i>(335)</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
N <i>w.v. Landspakket thema E: AFTA</i>	<i>1,845</i>	<i>-</i>	<i>1,845</i>	<i>-</i>	<i>1,845</i>	<i>1,845</i>	<i>1,845</i>
Bijdragen & afschrijvingen	192,102	7,815	199,917	199,917	199,917	199,917	199,917
Investerings	20,894	11,606	32,500	38,550	27,829	24,597	16,910
Lokale vermogensoverdrachten	4,400	30	4,430	4,430	4,430	4,430	4,430
Lokale kredietverlening	20,000	-	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
Totaal:	1,673,479	52,965	1,726,444	31,837	1,758,280	1,790,873	1,833,009
FINANCIERINGSSALDO:	165,252	(27,645)	137,607	(2,216)	135,391	(6,476)	10,105
in % BBP:	2.2%		1.8%		1.8%	1.7%	1.7%
BBP:	7,408,000		7,504,000	7,710,000	7,951,000	8,199,000	8,455,000
Schuld:	5,397,448		5,259,842	5,124,451	4,987,000	4,856,024	4,714,944
Schuldquote:	73%		70%	66%	63%	59%	56%

Assumpties:

BBP 2024-2025 is cf. DEZHI Economic Outlook April 2024.

BBP 2026-2029 is cf. IMF World Economic Outlook April 2024.

Schuld: Beginstand 2025 gelijkgesteld aan geprojecteerde eindstand 2024.

P-lasten: Verwachte autonome groei van ca. 1.0% door periodieken, bevorderingen, het vervullen van noodzakelijke vacatures, etc.

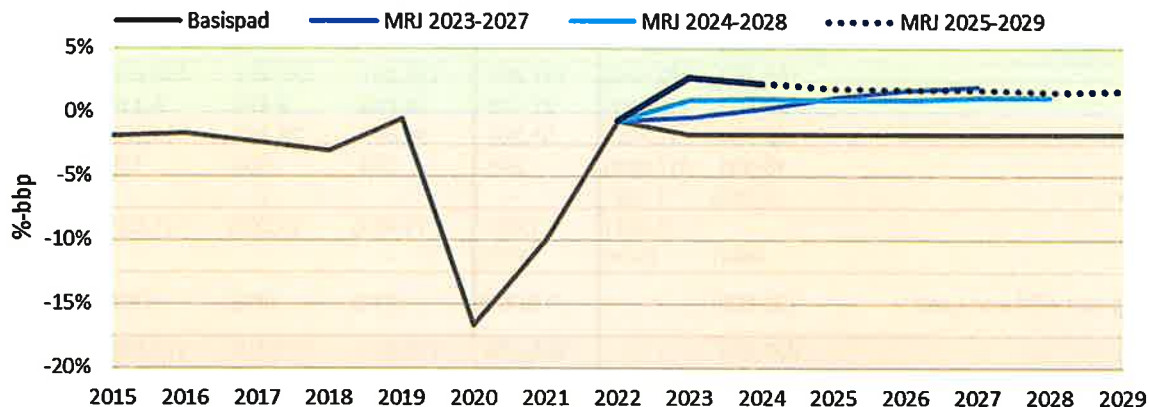
Inflatie-effect op G&D: Er is rekening gehouden met inflatie in de ramingen voor 2025. Hierna wordt de IMF projectie toegepast op de helft (d.w.z. voor 50%) van totale G&D.

Rente 2026-2029: Overschotten worden (voorlopig) volledig aangewend voor schuldafbouw. Herfinanciering tegen een gemiddelde rentepercentage van 6.0%.

Lasten landspakket zijn cf. bijlage meerjarig financieel overzicht. Thema B: B.4 Herinrichting van kerntaken van de overheid en B.5 Eventuele versoering van arbeidsvoorwaarden.

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur.

Grafiek 4: Meerjarig traject vs. basis pad

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur.

I.3. Budgettaire risico's

Bij het opstellen van de Landsbegroting wordt rekening gehouden met een aantal risico's welke tijdens de begrotingsuitvoering zich zouden kunnen voordoen en die negatieve gevolgen kunnen hebben voor de ramingen. Voor de identificatie van mogelijke risico's zijn de latente financiële verplichtingen zoals opgenomen in de jaarrekening van het Land nagegaan op eventuele negatieve gevolgen voor de begrotingsramingen van het lopend jaar. Ook hier wordt uitgegaan van het voorzichtigheidsbeginsel in die zin dat slechts de negatieve gevolgen worden meegenomen zodra deze bekend zijn, en dat positieve gevolgen pas meegenomen worden na moment van de begrotingsrealisatie. De risico's voor de begroting zijn verdeeld in vier categorieën, namelijk:

1. **Institutionele risico's:** institutionele zwakheden welke de doeltreffendheid aantasten van hetzij het te voeren begrotingsbeleid, hetzij het te voeren risicobeheer, hetzij de voortvarendheid in het nemen van beslissingen en de uitvoering.
2. **Economische risico's:** afwijkingen in macro-economische prognoses en inflatiecijfers.
3. **Juridisch:** garanties voor medische kosten, garanties voor het aanzuiveren van tekorten van sociale fondsen; garantie voor leningen van de Volkskredietbank; korte – en lange termijncontracten met in voorkomende gevallen overeengekomen prijsaanpassingsmogelijkheden.
4. **Operationeel:** hieronder vallen de onverzekerbare en of gedeeltelijke verzekerbare risico's.

De begroting voor dienstjaar 2025 is getoetst aan de hierboven genoemde criteria en de resultaten zijn als volgt:

	Risico:	Kans:	Impact:	Mitigerende maatregel:
1.	Institutionele risico's	Hoog	Vertraging in o.a. de doorlooptijd van financieel administratieve processen i.k.v. het opstellen jaarrekening, begroting en uitvoeringsrapportages Effectiviteit, efficiëntie en rechtmatigheid van de beleidsuitvoering en bedrijfsvoering	Diepte-investeringen en vakbekwame krachten voor kerndiensten Korte cursussen over leanmanagement, compliance en riskmanagement in beleidsprocessen en bij de rolvulling actoren in beleidsimplementatienota's. Centrale ondersteuning van de interne beheersing diensten.
2.	Economische risico's	Gemiddeld	Wijziging financieel kader en saldo	Bijsturen met beleidsacties in suppletoire begroting o.b.v. tussentijdse macro-economische verkenningen en scenario's en koopkrachtmodel rekening houdend met fiscale effecten.
3.	Juridische risico's	Hoog	Verslechtering van het saldo en schuld	Bijsturen met beleidsacties in suppletoire begroting o.b.v. legal risicomanagement (compliance & risk).
4.	Operationele risico's	Hoog	Verslechtering van het saldo en schuld	Bijsturen met operationele beleidsacties in suppletoire begroting o.b.v. risicomanagement t.a.v. werkprocessen en rolvulling actoren. Centrale ondersteuning interne beheersing diensten.

Doorslaggevend voor het dienstjaar 2025 en verder, is het succesvol uitvoeren van onder meer projecten die voortvloeien uit het Landspakket, welke direct (positief) effect hebben op de institutionele zwakheden. Een cruciale factor hierbij is – net zoals in voorgaande

jaren het geval - het tijdig investeren in het aantrekken van vakbekwame krachten, de bijscholing van bestaand personeel en het verrichten van broodnodige diepte-investeringen (ICT-software en hardware) in het kader van de digitale transitie (lees: e-government).

Tot slot is continue bewaking geboden van de macro- en micro economische factoren als gevolg van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne die tot de dag van vandaag voortduurt, de dreiging van regionale uitbreiding van de oorlog tussen Israël en de Palestijnse beweging Hamas in Gaza, het dreigend gewapend conflict tussen Israël en Iran en de spanningen tussen de Verenigde Staten en China. Deze conflicten kunnen effect hebben op de internationale productie- en distributiekolom van de door Aruba geïmporteerde producten, de internationale oliemarkt en financiële kapitaalmarkten en op de geopolitieke verhoudingen in het Caribisch gebied.

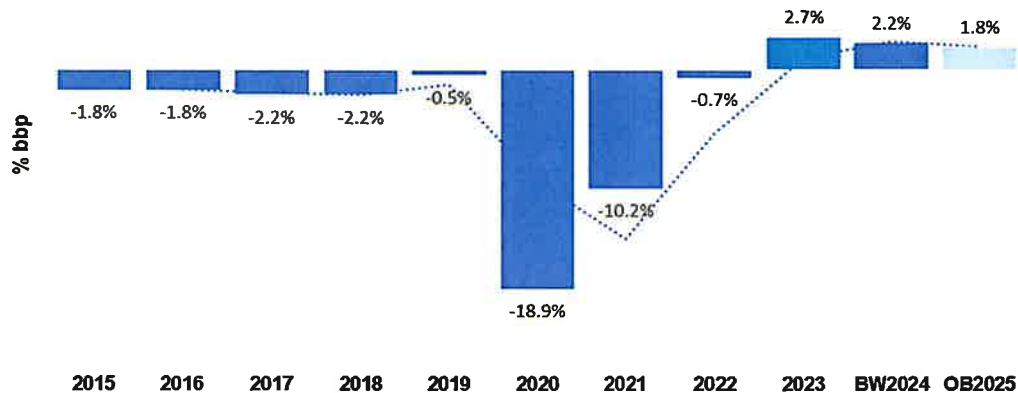
I.4. Mutaties tussen 2024 en 2025 in beeld

Alle bedragen zijn in AFL. miljoenen.		OB2025
I] Ontvangsten:		+ 25.3
	I.1. Effect economische vooruitzichten op de mid-delenramingen	+ 31.2
	I.2. Beleidsmatige bijstellingen (waaronder bijvoorbeeld winstuitkering deelnemingen en compliance)	- 5.9
minus		
II] Bestedingen:		+ 52.9
	II.1. Doorrekening effect indexering lonen, inclusief raming vacatures	+ 24.5
	II.2. Rentelasten gebaseerd op een voordelige renteprijs via Nederland	- 6.5
	II.3. Afname bij de goederen & diensten	- 0.5
	II.4. Beleidsmatige bijstelling subsidies	+ 10.5
	II.5. Beleidsmatige bijstellingen bij de post overdrachten, bijdragen & afschrijvingen, investeringen, lokale vermogensoverdrachten en lokale kredietverlening	+ 24.9
Totale mutatie stand 2024-2025:		- 27.6
Eindstand B2024 (incl. 1ste suppletoire 2024):		+ 165.2
Financieringssaldo OB2025:		+ 137.6

I.5. Duurzaamheidsindicatoren Landsfinanciën

Om bij te houden of het Land nog steeds op pad is richting solide en houdbare overheidsfinanciën, is een aantal duurzaamheidsindicatoren van toepassing. Het waarborgen van houdbare overheidsfinanciën is een essentieel aspect van het begrotingsbeleid, welke ook voor een groot gedeelte in de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft) is verankerd. Hierna volgt een geactualiseerd beeld van deze indicatoren:

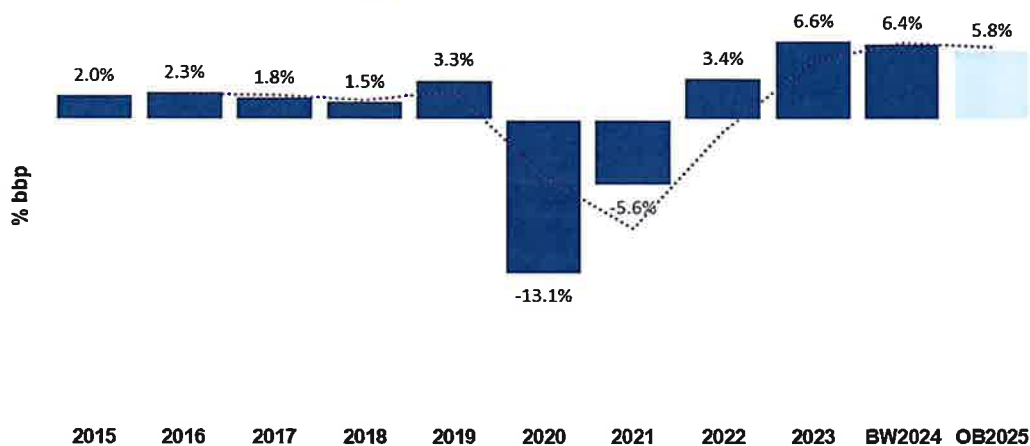
Financieringssaldo Land: **+1.8%**

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur

De ontwikkeling van het financieringssaldo van het Land vertoont alweer een positieve ontwikkeling (zie figuur Financieringssaldo Land), net als het primair saldo van het Land (zie figuur Primair saldo Land).

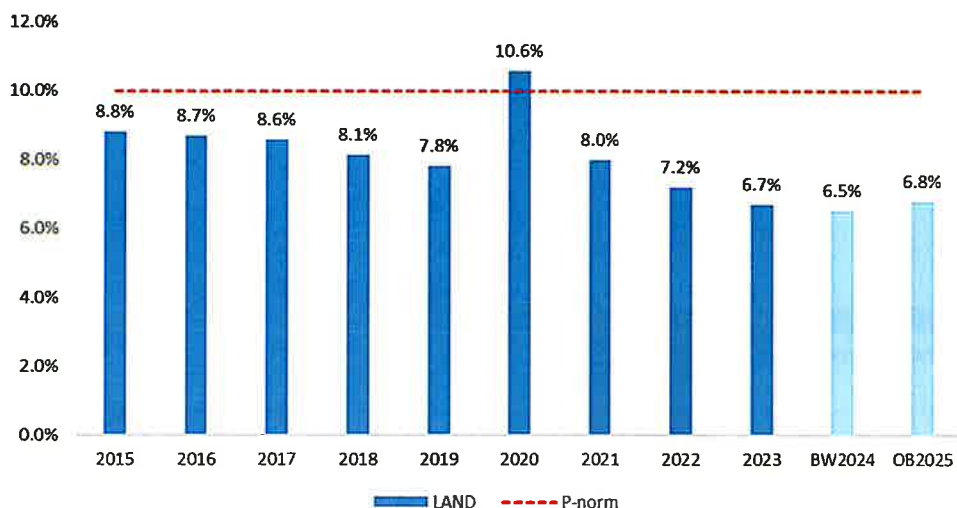
Primair saldo Land: **+5.8%**

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur

Ook op het gebied van de personeelskosten laat het Land een duurzame trend zien (zie figuur Personeelslasten Land).

Personeelslasten Land: < 10% van het bbp

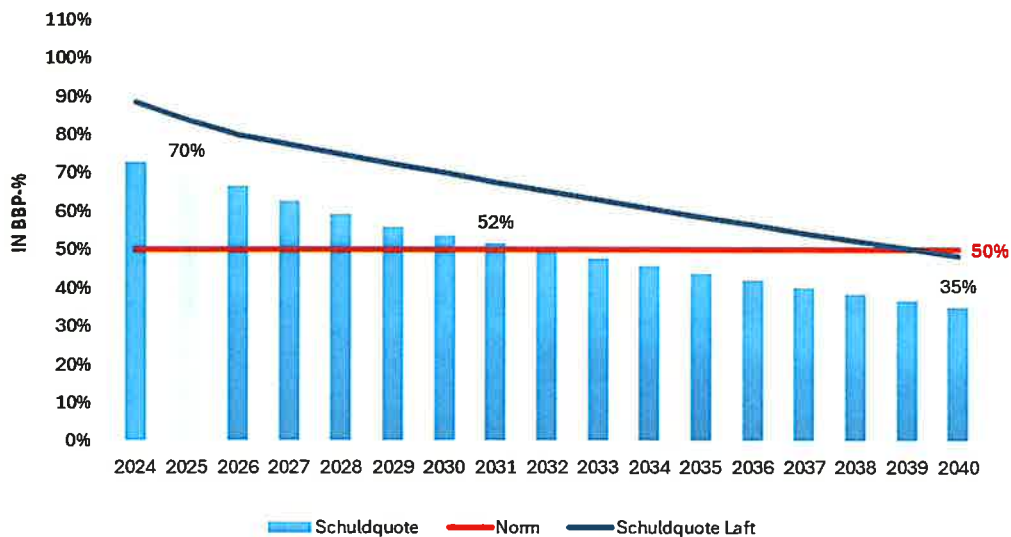

Noot: Hier gaat het om Land in de enge definitie ervan

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur

De ontwikkeling en het niveau van de overheidsschuld laat ook een snellere dalende trend zien, doordat overschotten geprojecteerd worden voor de komende periode.

Overheidsschuld Land: 52% in 2031, en 35% in 2040

Bron: Ministerie van Financiën en Cultuur

1.6. Financiering

De financieringsactiviteiten in dienstjaar 2025 blijven gering tot de herfinanciering van dat deel van de aflopende leningen dat niet met het verwachte begrotingsoverschot kan

worden terugbetaald. De wijze van financiering wordt een toepassing van het financieerbeleid aangepast aan de stemming op de binnen- en buitenlandse markten in 2025. De interne richtlijnen worden dan afgewogen tegen de belangstelling en de voorkeur van de binnen- en buitenlandse investeerders op het moment van uitgifte. Kortom, de optimale financieringswijze vereist een flexibele afweging van de verwachte vraag en aanbod op de markt op het moment van uitgifte. Vooral de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten (VS) maken het voor dit jaar moeilijk om nu al een inschatting te maken over de stemming van de kapitaalmarkt in de eerste maanden van 2025.

Het financieringsbeleid van het Land is gericht op het mitigeren van de herfinancieringsrisico. Door een actief schuldportefeuille te voeren, wordt getracht het renterisico te beheersen en de kredietwaardigheid van het Land te beïnvloeden. De uitwerking van het geheel dient een positieve bijdrage te leveren aan een efficiënte prijsvorming op de vrije kapitaalmarkt. De modaliteiten van nieuwe leningen worden jaarlijks binnen deze context bepaald. Hierna volgt een uiteenzetting van de manier waarop het beleid in de praktijk wordt ingevuld en uitgevoerd, telkens met de nodige flexibiliteit om te kunnen inspelen op de feitelijke toestand op de kapitaalmarkt op het moment van de uitvoering.

Doel: Door de omvang van de staatsschuld ten opzichte van de economie is toegang tot de lokale- en de internationale kapitaalmarkt van cruciaal belang. Het Land zal voorlopig niet in staat zijn om aflopende leningen met eigen middelen terug te betalen. Door de terugbetalingscapaciteit c.q. het begrotingsoverschot te versterken zal de behoefte om te (her)financieren over tijd afnemen. Maar die capaciteit blijft op korte termijn gering en is jaarlijks maar een fractie van de reeds bestaande aflossingsverplichtingen. Zonder herfinancieringen zullen de aflossingsverplichtingen in de komende jaren niet volledig kunnen worden nagekomen. Daarom is en blijft toegang tot de binnen- en buitenlandse kapitaalmarkt onontbeerlijk. In dit beeld wordt geen rekening gehouden met eventuele structurele ondersteuning van bijzondere aard, bijvoorbeeld kwijtschelding van schulden.

Looptijd: Toegang tot de kapitaalmarkt wordt vooral bepaald door de mate waarin de investeerders overtuigd zijn dat het herfinancieringsrisico effectief wordt beperkt. Bepalend hierin is het vermijden van concentraties van aflossingen binnen een gegeven jaar. Met dit inzicht worden de looptijden van nieuwe leningen geselecteerd op basis van de beschikbare ruimte op het aflossingschema. Eveneens wordt de standaardisatie van de looptijden nagestreefd, al is dat binnen de Arubaanse context een tertiaire beschouwing.

Rente: Door het herfinancieringsrisico effectief te mitigeren wordt aan investeerders comfort gegeven dat Aruba maatregelen heeft genomen om te garanderen dat hun vor-

deringen volledig en tijdig kunnen worden terugbetaald. Toegang tot de markt wordt hierdoor opengehouden en heeft een verminderde risico en positieve werking op de prijsstelling op de geldmarkt. Waar Aruba uiteraard geen invloed op zal hebben zijn de andere factoren die de andere component van de rentevoet bepalen, namelijk de internationale ontwikkelingen zoals het volume aan liquiditeit (internationaal en regionaal), de belangstelling voor (staats-)schulden, en een scala aan andere politieke en macro-economische ontwikkelingen.

Kapitaalmarkt: Een belangrijke hoeksteen in het financieringsbeleid van het Land, is het actief sturen van de verhouding tussen de binnen- en buitenlandse schulden waarbij steeds wordt gestreefd het aandeel van de buitenlandse schulden te minimaliseren door de voorkeur te geven aan financiering op de binnenlandse kapitaalmarkt. Met het beperken van de buitenlandse schuldpositie wordt onder andere getracht de onderhandelingspositie van het Land te versterken en ook de betalingsbalanspositie van het Land op lange termijn te bestendigen. Er bestaat een natuurlijke spanning tussen de uitgangspunten behorende tot het schuldbeheer en de macro-economische en monetaire beschouwingen van de Centrale Bank van Aruba (hierna: CBA). Daarom wordt bij de keuze van kapitaalmarkt in de regel steeds het inzicht van de CBA gevraagd en wordt degelijk rekening gehouden met alle door de CBA gesignaleerde risico's (bijvoorbeeld "crowding-out").

Omvang: Bij buitenlandse leningen speelt de omvang van de transactie een rol bij de prijsvorming. Aruba wordt jarenlang op die markt geconfronteerd met het feit dat er een opslag in rekening wordt gebracht voor de zogenaamde 'iliquiditeit' van relatief kleine leningen. Kleine leningen zijn matig verhandelbaar en niet courant, en liggen vooral in belangstelling bij "buy-and-hold" investeerders. Dit betekent dat er bij de uitvoering van financieringen op de buitenlandse kapitaalmarkt geen voordeel te halen valt met gefragmenteerde transacties, omdat meerdere uitgiftes van relatief kleine omvang duur worden geprijsd en bovendien aanzienlijk kostbaar zijn voor wat betreft de kosten per transactie.

Uitgiftemoment: De financiering in 2025 is volledig gekoppeld aan de schuldendienst, met name aan de aflossingen. Voor 2025 geldt dat de financiering in eerste instantie pas aan het einde van de tweede kwartaal dient te zijn afgerond, waardoor het Land in staat zal zijn om beter in te spelen op de gevoelens van de kapitaalmarkt.

Financieringswijze: Gelet op het beleid zoals hierboven beschreven, geldt in principe de volgende uitgangspunten voor 2025. Ongeveer 55% van de aflossingen zijn buitenlandse leningen. Het betreft een bedrag dat in principe te groot is voor de binnenlandse kapitaalmarkt. Er wordt rekening gehouden met het feit dat de CBA niet de voorkeur

geeft om buitenlandse aflossingen op de binnenlandse markt te financieren. Op dit moment lijkt daarom een buitenlandse lening als eerste aan de orde, maar een advies daartoe zal afhankelijk zijn van het verloop dit jaar van de rentevoet op de internationale kapitaalmarkt. Gelet op de opslag op 'illiquide' leningen zal het de voorkeur zijn om, afhankelijk van de rente, een buitenlandse lening aan te gaan voor het volledige bedrag aan aflossingen. Dus alle aflossingen in 2025 zullen dan met een buitenlandse lening worden gefinancierd. Of deze zienswijze aan het begin van 2025 nog stand houdt zal moeten worden gezien en met de CBA moeten worden afgestemd. In alle gevallen zal rekening moeten worden gehouden met de ontwikkelingen op de internationale en regionale kapitaalmarkt aan het begin van volgend jaar. Het moment van de uitgifte wordt in de regel bepaald door het aflossingschema, maar ook dat is afhankelijk van marktcondities en de werkelijke resultaten van het Land. De ontwikkelingen van de Amerikaanse kapitaalmarkt en de rentestand aan het begin van 2025 zullen sterk afhankelijk zijn van de resultaten van de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten. Ook de uitwerking van de afspraken met Nederland voor wat betreft eventuele bijstand bij toegang tot de (Amerikaanse) kapitaalmarkt zullen bepalend zijn. De structuur en de inhoud daarvan is op dit moment nog niet bekend. Daarom zijn alle voornemens hierin genoemd voorwaardelijk. Flexibiliteit is nodig om te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en de feitelijke toestand op het moment van de uitvoering.

I.7. Artikel 10, tweede lid, LAft

In lijn met artikel 10, tweede lid, van de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft) volgt hierna een beknopte samenvatting van de bevindingen van het CAft op de ontwerp-begroting voor het dienstjaar 2025, en in hoeverre alsmede op welke wijze rekening is gehouden met eventuele adviezen van het CAft hieromtrent.

Op 17 juni 2024 heeft het College Aruba financieel toezicht (CAft) een advies uitgebracht inzake de ontwerp-begroting van dienstjaar 2025 (OB2025). Dit ontwerp omvat net als bij de vorige begrotingen⁴ een (structureel) overschot zijdens het Land, en ook op het niveau van de collectieve sector. Sinds begin 2024 geldt een geactualiseerde toetsingskader, doch net als het geval was bij de introductie van het financieel toezicht in 2015 is de uitvoeringstoets daarvan onderbelicht gebleven. Dit kan tijdelijk leiden tot technische misvattingen (en of verwachtingen) zijdens de toezichthouder. Om deze situatie recht te trekken is inmiddels op bestuurlijk niveau een bestuurlijk akkoord gesloten met de intentie om naast de prijs van de covidleningen bij te stellen⁵, ook het uitvoeringsaspect van het toezichtsregime grondiger te belichten en eventueel waar nodig verder te verfijnen.

⁴ Zie de vastgestelde begrotingen van dienstjaar 2023 en 2024.

⁵ Van 6.9% tot 5.1%.

Hierna wordt ingegaan op het advies en aanbevelingen van het CAft op OB2025 ingevolge artikel 10 lid 2 van de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft).

Toetsingskader: de LAft zoals gewijzigd in 2023

Het CAft toetst de begrotingen van het Land aan de hand van de LAft. De normen daarvoor zijn terug te vinden in artikel 14 van de LAft⁶, en luiden als volgt:

- a. Het financieringssaldo van de collectieve sector bedraagt een overschot van ten minste +1.0% van het bbp (art. 14 lid 1 onderdeel b);
- b. De schuldquote laat een verlaging zien naar ten hoogste 50% van het bbp in 2040 (art. 14 lid 1 onderdeel c);
- c. Het bedrag aan totale personeelslasten van Aruba bedraagt vanaf 31 december 2027 ten hoogste 10% van het bbp (art. 14 lid 2 onderdeel a). De norm hoort dus niet tot het toetsingskader van deze begroting; en
- d. Het (na)volgen van de voorgeschreven begrotingsregels, welke overeenstemming hebben met de reeds geldende regels van budgetdiscipline van het Land (art. 14 lid 2 onderdelen c t/m g).

Oordeel CAft: OB2025 voldoet jaarlijks en meerjarig aan de norm

Het oordeel van CAft na het toetsen van OB2025, is naar 's Lands mening positief. Uiteraard plaatst het CAft hier en daar een aantal kritische opmerkingen welke hetzij het begrotingsproduct, hetzij het begrotingsproces ten goede zullen komen. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat de LAft-toetsing in de praktijk slechts plaats vindt op de Landsbegroting. Er bestaat namelijk in feite geen begroting op het niveau van de collectieve sector. De samenstelling van deze collectieve sector is sinds de introductie van het financieel toezicht op Aruba, op bestuurlijk niveau bepaald. Dit betekent dat in de uitvoering er rekening gehouden dient te worden met de wet- en regelgeving en de onafhankelijke status van overige entiteiten behorend tot de collectieve sector van Aruba, en verklaart de complexiteit rond de nodige onderlinge technische afstemmingen. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft op een voorstel van Aruba van 31 januari 2022 voor de vaststelling van de collectieve sector voor 2022 en 2023, een jaar later (21 maart 2023) alleen die voor 2022 vastgesteld, met verder de wens om een nieuwe werkwijze te formuleren. Die, zo blijkt nu, er nog niet is gekomen en BZK nu groen licht heeft gegeven voor de Centraal Bureau van de Statistiek (CBS) Aruba om een voorstel uit te brengen. Met andere woorden: het toetsingskader is, buiten toedoen van het Land, niet volledig geformaliseerd. Hierna worden de aanbevelingen (en eventuele kritische opmerkingen) van het CAft één voor één geadresseerd.

⁶ Zie de Landsverordening van 20 december 2023 (AB2023 no. 67) houdende wijziging van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (opname nieuwe begrotingsnormen) die op 1 januari 2024 in werking is getreden.

1. *Verlaag de financieringsbehoefte voor 2025 door inzet van het overschot van de gehele collectieve sector. Hiervoor is het belangrijk dat zo spoedig mogelijk afspraken worden gemaakt met de AZV en de SVb over hoe de overschotten bij deze entiteiten gebruikt kunnen worden door het Land voor schuldafbouw.*

Zoals uit de OB2025⁷ te zien is, zet het Land zich volledig in om een snelle schuldafbouw te faciliteren. Conform projecties tot aan 2040, wordt nu verwacht dat in 2031 de schuldquote al rond de 50% zal zijn. Dit verlagingproces zal alleen maar verder gefaciliteerd worden, nadat met de overige entiteiten van de collectieve sector technische afstemmingen zijn verricht voor de consolidatie van de schulden. Wat betreft de opmerking van de CAft dat de financieringsbehoefte van 2025 verder naar beneden toe bijgesteld kan worden door het inzetten van het overschot op niveau van de collectieve sector, dient technisch hier het één en ander nader verklaard te worden. Bij consolidatie van schulden van alle entiteiten behorend tot de collectieve sector, dient niet vergeten te worden dat met name de sociale fondsen duurzaam financieel zelfredzaam dienen te blijven. Met andere woorden: niet al het overschot zal per se ten goede komen aan het nog meer versnellen van de schuld afbouw van het Land. Het advies van het CAft heeft immers, gezien deze gaat over de financieringsbehoefte zoals opgenomen in de begroting van het Land, slechts betrekking op de financieringsbehoefte van het Land, niet die van de collectieve sector. De berekening van de financieringsbehoefte in de begroting volgt een sluitende formule waarin het financieringssaldo vermeerderd wordt met de aflossingsverplichtingen van het Land. Gezien deze definitie is dan de enige wijze om rekenkundig de financieringsbehoefte te verlagen is om het financieringssaldo met de overschotten van de collectieve sector te verhogen. De aflossingsverplichtingen van het Land liggen immers vast. Dit financieringssaldo verhogen kan technisch slechts als de overschotten uit de rest van de collectieve sector als middelen van het Land direct in de begroting worden opgenomen. Dit betekent dat het Land dan denkt aanspraak te kunnen maken op het volledige overschot. Deze gedachte vindt evenwel geen grondslag in de voor de instellingen van de collectieve sector geldende wetgeving. Met andere woorden: het Land kan juridisch geen aanspraak maken op deze overschotten en kan dus deze niet, conform het vigerend comptabel stelsel, als middel opnemen in de begroting. Hiernaast is het niet nodig om de beoogde schuldverlaging via de financieringsbehoefte van het Land tot stand te laten brengen. Zoals eerder aangegeven gaat het hier immers om de geconsolideerde schulden van de collectieve sector. Dit betekent dat men tot schuldverlaging kan komen door de overschotten onder andere in te zetten om schuldpapieren van het Land te kopen dan wel voor het aanhouden van deposito's bij het Land. Het Land is doende om in deze lijn te komen tot regelingen met de instellingen van de collectieve sector.

⁷ Hier wordt verwezen naar tabel 2 *Meerjarig kader 2024-2029* en onderdeel I.5 *Duurzaamheidsindicatoren Landsfinanciën* van de Memorie van Toelichting behorend tot OB2025.

2. *Presenteer in de OB de meerjarige ontwikkeling van de schuld van de gehele collectieve sector tot en met 2040.*

Uit de reeds hiervoor uitgelegde technische complexiteit van een bestuurlijk aangewezen en dus aan verandering onderhevige samenstelling van de collectieve sector, kan voortsnog geen schuldontwikkeling gepresenteerd worden van de gehele collectieve sector. Echter, biedt OB2025 al inzicht dat alleen uitgaande van de door het Land (geprojecteerd) te boeken resultaten dat al in 2031 de schuldquote rond de 50% zal kunnen zijn. Aan de opzet van een dergelijke meerjarige opstelling wordt thans gewerkt en zal binnenkort dit als aanvullend informatieproduct gepresenteerd kunnen worden na afstemming met de overige partners in de collectieve sector.

3. *Presenteer in de OB de meerjarige ontwikkeling van de personeelslasten conform de definitie van de LAft.*

Hier komt nogmaals de eerdergenoemde technisch complexiteit naar boven. Binnen de begroting van het Land kan zicht gegeven worden in de ontwikkeling van de personeelslasten van het Land, welke het grootste aandeel heeft in de brede definitie van de LAft. Per definitie is dit al een indicator of Aruba binnen of buiten de norm ligt. In dit geval en conform de verleende informatie binnen OB2025⁸ is te zien dat het Land binnen de 10% van het bbp ligt. Volledigheidshalve zij hier wel aangegeven dat de personeelslastennorm niet hoort bij het formele toetsingskader dat voor de begroting 2025 geldt. Deze norm gaat immers pas in 2027 in. Gelet op deze harde norm in 2027, zal ondertussen gewerkt worden aan het verder verfijnen daarvan.

4. *Pas de OB aan op basis van de meest actuele uitvoeringsinformatie van het Land, en de actuele meerjarenramingen van de SVb. Stel daarnaast de collectieve sector voor 2025 vast en verplicht de entiteiten die daartoe behoren om hun begroting tijdig vast te stellen.*

Zoals inherent is van het begrotingsproces, wordt na toetsing door de toezichthouders (=CAft en de Raad van Advies) en afhankelijk van de op dat moment beschikbare informatie, de ontwerp-Landsbegroting nader aangevuld en of geactualiseerd. Momenteel wordt het middelenkader van OB2025 herijkt aan de hand van de voorlopige realisatie van 2024, en de intentie is om alvorens de OB2025 aan de Staten ter behandeling aan

⁸ Hier wordt verwezen naar onderdeel 1.5 *Duurzaamheidsindicatoren Landsfinanciën* van de Memorie van Toelichting behorend tot OB2025.

de bieden deze te actualiseren. Verder dient nogmaals aangegeven te worden, dat Aruba alle medewerking heeft verleend voor wat betreft de vaststellingsproces van de samenstelling van de collectieve sector.

5. *Kom tot een meerjarige investeringsagenda, werk aan capaciteitsverbetering op dit gebied en beheers structureel de lasten via de lastenkader om te waarborgen dat de budgettaire ruimte op de middellange termijn daadwerkelijk wordt aangewend voor investeringen.*

Het Land is al drie jaar bezig met het opvijzelen van het investeringsproces. De eerste stap daarin was het structureren en dus standaardiseren van de selectie van investeringsaanvragen. Vervolgens wordt gewerkt aan het koppelen daarvan aan de investeringsagenda van het Land. De laatste stap zal zijn het presenteren van een meerjarige investeringsagenda. Zoals de CAft ook aanbevolen heeft, wordt nu eerst aandacht geschonken aan de versterking van de instituties (capaciteit, technologie e.d.).

Het merendeel van de door het CAft aangekaarte en of aanbevolen punten leiden op dit moment niet tot (directe) aanpassingen van het ontwerp (noch cijfermatig, noch tekstueel). Zoals de LAft vereist, zal deze reactie van het Land verwerkt worden in de memorie van toelichting van de OB2025, alvorens het ontwerp aan de Raad van Advies en de Staten van Aruba overhandigd wordt. Verder dient ter verduidelijking aangegeven te worden dat in het geval van Aruba geen sprake is van tekortcompensatie. Immers in de jaren 2020, 2021 en 2022 is *-bij Protocol afgesproken-* om de begrotingsnorm tijdelijk buiten werking te stellen op grond van artikel 23 lid 1 van de LAft en heeft de Rijksministerraad alternatieve normen vastgesteld, waaraan het Land heeft voldaan. Hierdoor kan geen sprake zijn van een tekortcompensatie omdat het Land heeft voldaan aan de vervangende normen.

Na het doorgenomen hebben van de aanbevelingen van de CAft, en rekening houdend met de reactie van het Land, kan vermeld worden dat het Land zich aan de normen houdt:

- Aruba (op Land-niveau en het niveau van de collectieve sector) heeft een overschot;
- De schuldquote ligt op koers om de 50%-schuldquote te behalen, en dit kan zelfs versneld worden eenmaal dat de technische afstemmingen met de rest van de entiteiten van de collectieve sector afgerond is, en bestuurlijk geen aanpassingen meer vinden aan de samenstelling ervan;
- Ondanks dat de personeelslastennorm in 2027 behaald dient te worden, heeft Aruba al zicht gegeven in het ontwikkel pad daarnaartoe, welk traject verder alleen versneld kan worden eenmaal dat de technische afstemmingen met de rest van de entiteiten

van de collectieve sector afgerond is, en bestuurlijk geen aanpassingen meer vinden aan de samenstelling ervan; en

- Aruba houdt zich aan de regels van budgetdiscipline.

II. BELEIDSTOELICHTING PER MINISTERIE

In dit onderdeel wordt aandacht geschonken aan de beleidsvoornemens van elke ministerie conform de Landsverordening instelling ministeries 2022 (AB 2022 no. 18).

1. Ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening

1.1. Inleiding

Geconstateerd kan worden dat de COVID-19 pandemie zijn weerslag heeft gehad op de overheid en Aruba in het algemeen. Dit betreft onder andere de verstrekte overheidssteun destijds om het bedrijfsleven en huishoudens door de coronapandemie te helpen. Reden waarom de regering de reeds ingestelde stappen heeft voortgezet ter mitigatie van de negatieve gevolgen van deze pandemie. Doel hiervan was dan ook om Aruba zo snel mogelijk naar de normaliteit te zien terugkeren. En zoals reeds bekend, is de Arubaanse economie snel hersteld, mede dankzij de groei van de toeristische sector, en ziet het ernaar uit dat deze stijgende lijn zich zal voortzetten. Een sterke economie is nodig voor de financiering van publieke voorzieningen en duurzame overheidsfinanciën. Het Masterplan “*Repositioning Our Sails*” en het Landspakket, zijn en blijven belangrijke onderdelen van het overheidsbeleid in 2025, dat steeds verder en doelgericht zal worden gepreciseerd en geïmplementeerd. Sinds de ondertekening van het Landspakket eind 2020, heeft Aruba veel hervormingstrajecten in gang gezet en is ook al een aantal concrete resultaten geboekt. De implementatie van een goed functionerend monitoringssysteem maakt daar onderdeel van uit.

1.2. Beleidsagenda

De aangelegenheden ressorterend onder het ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening zijn in artikel 1, tweede lid, van de Landsverordening instelling ministeries 2022 opgenomen. Daarnaast is ervoor gekozen om de uitvoering van het algemene regeringsbeleid aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (de *Sustainable Development Goals*, kortweg *afgekort tot SDG`s*) te koppelen.

1.3. Beleidsprioriteiten

De beleidsgebieden die in 2025 bijzondere aandacht zullen krijgen zijn:

- Koninkrijks-, samenwerkings- en buitenlandsbeleid
- Actualisering van regelgeving
- Stimuleren en implementeren van innovatie
- Optimalisering en transformeren van de overheidsorganisatie

- Optimalisering infrastructuur en ruimtelijke ordening

Hierna volgt een nadere toelichting op de hiervoor genoemde beleidsprioriteiten:

1.3.1. Koninkrijks-, samenwerkings- en buitenlandsbeleid

De samenwerking in Koninkrijksverband en de nakoming van de afspraken, in het kader van het Landspakket, staan hoog op de agenda en zullen dan ook als een rode draad door het overheidsbeleid lopen en van blijvende aandacht zijn.

1.3.2. Actualisering van regelgeving

De werkzaamheden op dit gebied staan opnieuw primair in het teken van de uitvoering van het Landspakket, voor zover uitvoering van nieuwe wet- en regelgeving dan wel aanpassing van bestaande wet- en regelgeving vereist is. Op basis van de huidige Uitvoeringsagenda's bij het Landspakket wordt verwacht dat de nadruk qua wetgeving en wetgevingscapaciteit vooral op de gebieden (in volgorde van thema) financieel beheer, kosten en effectiviteit van de publieke sector, belastingen, de financiële sector, de economie, zorg, onderwijs en het versterken van de rechtsstaat zullen zijn.

1.3.3. Stimuleren en implementeren van innovatie

Het Land heeft de verbetering van haar dienstverlening aan de burger door middel van digitalisering als uitgangspunt kenbaar gemaakt. Op basis van dit uitgangspunt is een innovatieagenda opgesteld met als doel het bewerkstelligen van een digitale transformatie binnen het overheidsapparaat ten behoeve van een optimale dienstverlening aan de Arubaanse burger. Voortbouwend op deze doelstelling is de e-government roadmap opgesteld. De inzet is dan ook de verdere realisatie van de e-government visie van Land Aruba.

1.3.4. Optimalisering en transformeren van de overheidsorganisatie

De voornemens vallen binnen de beleidslijnen die beïnvloed worden vanuit de bilaterale afspraken zoals vastgelegd in het Landspakket, waarbij wordt opgemerkt dat de implementatie hiervan de nodige tijd in beslag zal nemen of een lang aanlooptraject vereist. Reden waarom een aantal beleidsvoornemens uit voorgaande jaren in 2025 door zullen werken. In deze moet gedacht worden aan:

- Het uitvoeren van projecten in het kader van het Landspakket thema B (Kosten en effectiviteit publieke sector);
- Herinrichting van het overheidsapparaat en de ontwikkeling en implementatie van het Functiehuis Land;
- Ontwikkeling en implementatie het nieuwe Belonings- en loopbaanbeleid;
- Trainings- en opleidingsplan;
- Beheersen van de structurele personeelskosten;
- Uitvoering van het HR-adviseurs-project;

- Voortzetting innovatie van HR-producten en processen; en
- Opstarten herziening Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht (LMA).

1.3.5. Optimalisering infrastructuur en ruimtelijke ordening

Voor het Landsbedrijf DOW is de algemene bevordering van de leefbaarheid het uitgangspunt en blijft fundamenteel. Hierbij moet gedacht worden aan de algehele verbetering van de infrastructuur en bevordering van de mobiliteit. Daarnaast zullen de doelstellingen van de Dienst Landmeetkunde en Vastgoedregistratie (DLV) met het oog op een verhoogde efficiëntie en effectiviteit, en op de adequate toepassing van de (wettelijk) toebedeelde taken, worden voortgezet. Daarbij wordt zo veel mogelijk ingespeeld op de vraag naar producten en diensten van de DLV met een daaraan beantwoordende productie, kwaliteit en dienstverlening. Modernisering (door onder andere en in bijzonder automatisering) van de bedrijfsvoering van de DLV, zal hierbij steeds een grote rol spelen. Dit allemaal in uitvoering en uitwerking van zowel het regeringsbeleid als de missie, visie en doelstellingen van de DLV. Invulling van de taken van de DLV is gericht op het bereiken van de volgende doelen:

- Het bevorderen van de rechtszekerheid in het verkeer van onroerende goederen door een actueel, betrouwbaar en modern kadaster;
- Het beschikbaar komen van actuele, op moderne wijze ontsluitbare geo-informatie;
- Een klantgerichte en efficiënte DLV die handelt naar een kostendekkend functioneren;
- Gemotiveerde DLV-personeelsleden;
- Verhoogde productiviteit;
- Verbeterde bedrijfsprocessen en de informatiehuishouding bij de DLV waarbij ook wordt beoogd verkorting van doorlooptijden en beheersing van de uitvoering van opdrachten.

De Directie Infrastructuur en Planning (DIP) zal in het ingestelde inlooptraject afronden en na de nodige evaluaties, beleid- en wetgevingsvoorstellen aandragen en implementeren. In deze moet in het bijzonder gedacht worden aan de Landsverordening Uitgifte Eigendommen, Retributie- en legesbesluit Directie Infrastructuur en Planning, en het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan met voorschriften (ROPv). Ook zal het nieuw aangepaste uitgiftebeleidsnota verder worden verfijnd en het ingestelde inhaal traject worden afgerond. Verdere automatisering zal ook onderdeel zijn van de verbetertrajecten van de DIP in 2025.

1.4. Beleidsmatige mutaties

Het reeds geïnitieerde beleid zal geïntensiveerd worden, aandacht zal geschonken worden aan het vormgeven van projecten voortvloeiend uit Landspakket thema B (Kosten en effectiviteit publieke sector).

1.5. Budgettaire gevolgen beleid

In de onderstaande tabellen staan alle budgettaire gevolgen van de hiervoor aangegeven beleid nader cijfermatig uitgelegd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie AZOIRO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Directe belastingen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Indirecte belastingen	15	15	0	0%	15	15	15	15
Retributies, leges & rechten	7,559	7,700	141	2%	7,700	7,700	7,700	7,700
Rechten, boeten & overig	2,840	2,683	-157	-6%	2,683	2,683	2,683	2,683
Rente	0	0	0	0%	0	0	0	0
Niet-belastingopbrengsten	43,042	34,060	-8,982	-21%	34,060	34,060	34,060	34,060
Landsbedrijven & fondsen	4,848	4,287	-561	-12%	4,287	4,287	4,287	4,287
Overige ontvangsten	24	24	0	0%	24	24	24	24
Totaal:	58,329	48,769	-9,560	-16%	48,769	48,769	48,769	48,769

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie AZOIRO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	67,822	70,038	2,217	3%	70,739	71,446	72,161	72,882
Goederen en diensten	33,750	35,358	1,609	5%	33,858	33,858	33,858	35,358
Overdrachten	4,017	5,149	1,133	28%	5,149	5,149	5,149	5,149
Bijdragen en afschrijvingen	124,963	132,357	7,393	6%	132,357	132,357	132,357	132,357
Totaal:	230,551	242,903	12,351	6%	242,103	242,810	243,525	245,746

1.6. Beleidskoppeling aan SDG's en Landspakket

Zoals ook geboden zullen de overheidsbrede prioriteiten, met inachtneming van de door de Verenigde Naties gehanteerde 'Sustainable Development Goals' (SDGs) als een rode draad door het algemene regeringsbeleid lopen en als uitgangspunt dienen voor het overheidsoptreden. Deze zeventien Duurzame Ontwikkelingsdoelen zijn opgesteld om te zorgen voor veiligheid, welzijn en welvaart van mensen, nu en in de toekomst en zullen met name in deze tijden een belangrijke rol spelen.

2. Ministerie van Financiën en Cultuur

2.1. Beleidsagenda

De aangelegenheden die tot de zorg van het ministerie van Financiën en Cultuur behoren, zijn terug te vinden in artikel 2, tweede lid, van de Landsverordening instelling ministeries 2022. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht, die in december 2023 voor het laatst gewijzigd is evenals de uitvoering van het Landspakket aan hervormingen en herstelactiviteiten. Denk aan: thema's A tot en met D aangaande het financieel beheer, kosten en effectiviteit publieke sector, belastingen en de financiële sector.

2.2. Beleidsprioriteiten

In 2025 zal nadruk gelegd worden op de volgende beleidsprioriteiten:

- het beheersen en het verder op orde krijgen van het financieel beheer en financieel toezicht vanuit de noodzaak om als overheid in controle te zijn en te blijven;
- het bestendigen van de openbare financiën met daarbij een focus op een succesvolle uitvoering van projecten voortvloeiend uit Landspakket A (Financieel beheer); en
- het bevorderen van cultuur.

Hierna volgt een nadere toelichting op de hiervoor genoemde beleidsprioriteiten:

2.2.1. Bestendigen van de openbare financiën van het Land

Door de uitbraak van de COVID-pandemie is Aruba van het duurzame pad afgebracht. Het toepassen van de regels van budgetdiscipline en het strikt monitoren van de begrotingsuitvoering hebben bijgedragen dat de verwachte tekorten in de coronaperiode minder groot waren dan initieel verwacht werd. Om de overheidsfinanciën weer toekomstbestendig te maken, is het essentieel om:

- de personeelslasten te blijven inperken tot een acceptabele en werkbaar niveau, daarbij rekening houdend met het aantrekken van de benodigde vakbekwame krachten en het vasthouden aan de personeelslastennorm van 10% van het bbp;
- de rentelasten te bedwingen via herfinancieringsafspraken met Nederland om zo-doende verwachte tegenslagen door negatieve ontwikkelingen in de internationale financiële markten tijdig te mitigeren;
- het vasthouden aan de regels van budgetdiscipline; en
- het versterken van de kerndiensten bij de uitvoering van de verschillende thema's van het Landspakket aangaande met name de financiële kolom van het Land.

Deze maatregelen zijn gericht op het vergroten van de economische en financiële veerkracht en het leggen van een stabiele basis voor toekomstige generaties.

2.2.2. Het bevorderen van cultuur

In overeenstemming met het Integraal Cultuurbeleid van Aruba, en geleid door de Prioriteitspunten van de Directie Cultuur Aruba (DCA) en de uitgangspunten voor cultuur in de Sustainable Development Goals (SDGs), zoals uiteengezet door UNESCO in de 2030 Agenda, zet dit ministerie zich voortdurend in voor de bevordering van de Arubaanse cultuur. Het cultuurbeleid voor dienstjaar 2025 is gericht op de verdere versterking van de culturele sector, met bijzondere aandacht voor het behoud van het cultureel erfgoed en het stimuleren van culturele expressie in al haar vormen. De specifieke doelen voor 2025 omvatten:

1. **Versterken van regionale samenwerking:** Voortzetting van het reguliere overleg tussen de ministers van cultuur van de vier landen binnen het Koninkrijk. Dit overleg is in februari 2019 gestart. Deze gesprekken zijn cruciaal voor het bevorderen van een gezamenlijk begrip en waardering van onze gedeelde geschiedenis en het ondersteunen van de bouw van inclusieve, democratische en veerkrachtige samenlevingen.
2. **Instelling en exploitatie van het Cultuurfonds:** Actieve benutting van het Cultuurfonds, dat in 2023 is opgezet, om diverse culturele initiatieven en projecten te financieren. Dit fonds, dat geen begrotingsfonds ingevolge de Comptabiliteitsverordening 1989 is, speelt een sleutelrol in de ondersteuning van de culturele instellingen en kunstenaars op Aruba, wat bijdraagt aan de culturele dynamiek en economische vitaliteit van het Land.
3. **Internationale en lokale ondersteuning via het Mondriaanfonds:** Samenwerking met het Mondriaanfonds vanuit het Nederlandse ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) blijft een belangrijk onderdeel van de strategie om de impact van de coronacrisis op onze erfgoedinstellingen te verzachten. Dit fonds helpt bij het behouden, preservareren en toegankelijk maken van collecties, waardoor ons cultureel erfgoed voor toekomstige generaties bewaard blijft.
4. **Integratie van culturele SDG-Uitgangspunten:** Het beleid zal blijven aansluiten bij de internationale richtlijnen van de SDG's met betrekking tot cultuur. Dit betekent een nadruk op culturele diversiteit, het bevorderen van culturele participatie en het versterken van de economische bijdrage van de cultuursector.

Deze beleidsvoornemens vormen de kern van de inzet om de culturele sector in het dienstjaar 2025 te ondersteunen en te bevorderen. Door het bevorderen van culturele rijkdom en de samenwerking tussen de vier landen binnen het Koninkrijk, wordt gestreefd naar een samenleving waarin cultuur een centrale rol speelt in de sociale en economische ontwikkeling van Aruba.

2.3. Beleidsmatige mutaties

Het reeds geïnitieerde beleid zal geïntensiveerd worden, aandacht zal geschonken worden aan het vormgeven van projecten voortvloeiend uit Landspakket thema's A, B, C en D, alsook beleidsactiviteiten omwille van cultuur.

2.4. Budgettaire gevolgen beleid

In onderstaand tabel staan alle budgettaire gevolgen van de hiervoor aangegeven beleid nader cijfermatig uitgelegd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)	Ministerie FiC							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Directe belastingen	636,300	653,500	17,200	0%	660,665	669,047	677,673	686,577
Indirecte belastingen	806,010	820,000	13,990	2%	842,456	868,727	895,761	923,667
Retributies, leges & rechten	1	1	0	0%	1	1	1	1
Rechten, boeten & overig	13,000	13,000	0	0%	13,000	13,000	13,000	13,000
Rente	312	283	-29	-9%	283	283	283	283
Niet-belastingopbrengsten	108,930	106,560	-2,370	-2%	106,560	106,560	106,560	106,560
Landsbedrijven & fondsen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Overige ontvangsten	68,015	68,015	0	0%	68,015	68,015	68,015	68,015
Totaal:	1,632,568	1,661,359	28,792	2%	1,690,980	1,725,633	1,761,293	1,798,103

KOSTEN (in AFL. 1000)	Ministerie FiC							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	68,026	70,120	2,094	0%	70,821	71,530	72,245	72,967
Goederen en diensten	38,465	35,860	-2,605	-7%	35,860	35,860	35,860	35,860
Rente	306,262	299,791	-6,471	-2%	287,719	285,890	296,019	296,831
Subsidies	6,889	3,078	-3,811	-55%	3,078	3,078	3,078	3,078
Overdrachten	115,582	113,435	-2,147	-2%	113,435	113,435	113,435	113,435
Bijdragen en afschrijvingen	5,905	5,860	-45	-1%	5,860	5,860	5,860	5,860
Totaal:	541,128	528,144	-12,984	-2%	516,773	515,652	526,497	528,032

2.5. Beleidskoppeling aan SDG's en Landspakket

Het onder het ministerie van Financiën en Cultuur uit te voeren beleid is te koppelen aan de volgende drie SDG-doelstellingen:

3. Ministerie van Justitie en Sociale Zaken

3.1. Inleiding

Hierna volgt het strategisch beleidsdocument van het ministerie van Justitie en Sociale Zaken voor de periode 2022-2025. Dit meerjarenplan omschrijft de doelstellingen en voornemens voor de komende jaren. Deze zijn tot stand gekomen mede naar aanleiding van de verschillende startnotities die zijn ontvangen van de diensten die onder het ministerie ressorteren. Deze beleidsvoornemens- en doelstellingen vormen voor tevens de basis voor de op te maken begrotingen en jaarplannen van de diensten. De focus in de komende periode zal zich primair richten op de interne omgeving oftewel aandacht voor de diensten die onder het ministerie ressorteren. Werken aan gezonde en betrouwbare organisaties waar het personeel centraal staat. Het ministerie zal zich maximaal inzetten om gezamenlijk met de diensten en de vakbonden een meerjarenbeleidsplan op te maken en gezamenlijk te ondertekenen door te focussen op personeelsaspecten, zoals onder andere opleidingen, dienstmaterialen en persoonlijke uitrusting. Op deze manier wordt er duidelijkheid geschapen voor eenieder werkzaam binnen de verschillende diensten en weet men exact wat men elk jaar kan verwachten.

Voor wat de externe omgeving betreft, streeft het ministerie ernaar om te kunnen voldoen aan de eisen die aan haar gesteld worden door de samenleving, regelgeving, nationale en internationale organisaties die toezien op het sociaal welzijn van de burgers, de correcte bejegening van personen die een fout hebben begaan, maar ook het creëren van reële kansen voor hen om succesvol te kunnen re-integreren en resocialiseren. De prioriteit zal gegeven worden aan het voorkomen van criminaliteit onder kwetsbare jongeren door middel van investeringen in het sociale vlak en in middelen ten behoeve van de informatiediensten en maatregelen binnen Justitie om criminaliteit te voorkomen. Het spreekt voor zich dat dit beleidsplan niet allesomvattend is, in die zin dat het niet alle activiteiten behelst die de nabij 60 diensten en stichtingen, ressorterend onder dit ministerie, de komende jaren zullen gaan verrichten. Volledigheidshalve wordt daarvoor verwezen naar de respectievelijke jaarplannen. Wel biedt dit document een indicatie van waar de beleidsprioriteiten gelegd zullen worden en wat het ministerie, gezamenlijk met alle diensten (stichtingen) en vakbonden, de komende periode wensen te bereiken voor Aruba.

3.2. Beleidsagenda

De aangelegenheden die tot de zorg van het ministerie van Justitie en Sociale Zaken behoren, zijn terug te vinden in artikel 3, tweede lid, van de Landsverordening instelling ministeries 2022. In het volgende onderdeel staat een overzicht van de maatregelen die uit het Landspakket gevolgd worden, door een uitleg over de twee platformen die zullen

fungeren als mechanisme om voortgang op beide vlakken te monitoren. Vervolgens worden de prioriteiten voor wat betreft de portefeuille Sociale Zaken aangegeven en vervolgens zal aangegeven worden wat de prioriteiten zullen zijn op het gebied van Justitie.

3.3. Beleidsprioriteiten

In het kader van het Landspakket dienen economische, financiële, sociale en institutionele hervormingen te worden doorgevoerd om Aruba weerbaar en veerkrachtig te maken. Voor het ministerie van Justitie en Sociale Zaken zijn met name maatregel E.4 en de maatregelen H.1 tot en met H16 relevant. Belemmeringen in het socialezekerheidsstelsel (ontbreken prikkels stimuleren arbeidsdeelname, beheersing sociale problemen) dienen te worden weggenomen, zodat het economisch potentieel van Aruba beter benut kan worden. De hervormingen en maatregelen met betrekking tot de rechtsstaat hebben tot doel om een bijdrage te leveren aan de versterking van de rechtsstaat, door in ieder geval in te zetten op het versterken van het grenstoezicht, de aanpak van financieel-economische criminaliteit en het verbeteren van het detentiewezen. Een deel van de maatregelen van het Landspakket die betrekking hebben op de beleidsterreinen van het ministerie van Justitie en Sociale Zaken is budget-neutraal en bestaat onder andere uit het invoeren van nieuwe wetgeving. Wat de budgettaire gevolgen van H.13 (professionalisering en betere doorstroom Arumil naar landelijke veiligheidspartners) zullen zijn, is op dit moment nog niet te overzien, maar dezerzijds wordt hiermee wel rekening gehouden. In het kader van de uitvoering van het Plan van Aanpak 'Versterking Grenstoezicht Aruba' heeft Nederland aan Aruba eenmalige middelen toegekend van €4.000.000 voor investeringen. Daarna moet budget beschikbaar worden gesteld om het traject verder voor te zetten. Met deze investeringen wordt beoogd het grenstoezicht te versterken en de onderlinge samenwerking tussen de diensten te verbeteren. Dekking voor hervormingen, onderhoud, vervanging, dient op de eigen begroting van de diensten te worden gevonden. Hierna volgt een nadere toelichting op de hiervoor genoemde beleidsprioriteiten verdeeld onder een aantal thema's:

3.3.1. Veiligheidsberaden

Het ministerie kent momenteel een Justitieel veiligheidsberaad en een Sociaal veiligheidsberaad en is voornemens om in de toekomst ook een Nationaal veiligheidsberaad in te stellen. In deze overlegorganen komen strategische hoofdthema's en dienst-overstijgende vraagstukken aan de orde. Overleg vindt in principe tweewekelijks plaats. Hierbij wordt in beginsel ernaar gestreefd om tot een collectieve visie c.q. standpunt te komen ten aanzien van de gestelde prioriteiten, algemene uitgangspunten en kaders voor wat betreft het justitiële en sociale veiligheidsbeleid. In dit beraad vindt afstemming en coördinatie op hoofdlijnen plaats.

3.3.2. Justitieel veiligheidsberaad

De vaste kern van het justitieel veiligheidsberaad bestaat uit de minister belast met Justitie, de procureur-generaal, de korpschef en de directeurs van de Veiligheidsdienst Aruba en het Nationaal Centraal bureau, Terrorismebestrijding, Veiligheid en Interpol. Dit overleg wordt door de minister van Justitie voorgezeten. Afhankelijk van de te bespreken onderwerpen en/of thema's worden indien nodig de diensthoofden als lid voor het overleg uitgenodigd. Zoals reeds vermeld, ontstaan mede door de geopolitieke, sociaaleconomische en technologische ontwikkelingen nieuwe maatschappelijke en veiligheidsuitdagingen voor het ministerie. De meeste diensten hebben met grote organisatorische, financiële, materiële en personele uitdagingen te kampen, terwijl de vraag naar en de eisen die aan deze diensten worden gesteld steeds verder toeneemt. Deze situatie noopt om steeds kritisch te blijven kijken naar de bedrijfsvoering en structuur van deze organisaties en naar de randvoorwaarden die nodig zijn om efficiënt en effectief te kunnen functioneren. Daarom is het van belang dat op deze punten de aandacht wordt besteed en vanuit de strategische laag voornamelijk met behulp van (strategische) hulpmiddelen en informatieproducten, op en met informatie sturen. Binnen het beraad kunnen portefeuillehouders aangewezen worden die verantwoordelijk gesteld worden voor het ontwikkelen of om verbeteringen te realiseren van bepaalde hoofdthema's of vraagstukken. Met het oog op het bovenstaande zijn de volgende hoofdthema's voor de komende jaren geprioriteerd:

- (inter)nationale veiligheidsvraagstukken;
- grensveiligheid/grenstoezicht;
- toekomstbestendige aanpak;
- informatiehuishouding en het delen van informatie (intelligence sharing).

Volledigheidshalve zij hierbij opgemerkt dat er geen sprake is van een limitatieve opsomming.

3.3.3. Sociaal veiligheidsraad

De vaste kern van het sociaal veiligheidsberaad bestaat uit de minister van Justitie, de korpschef, een vertegenwoordiger van het openbaar ministerie en de respectievelijke directeurs van de justitiediensten en diensten ressorterend onder het sociaal veld. Het is belangrijk om te accentueren dat het met name de justitiediensten betreft die een nauwe samenwerking hebben met de diensten ondergebracht onder de portefeuille van Sociale Zaken. Dit overleg wordt door de minister van Justitie voorgezeten. Afhankelijk van de te bespreken onderwerpen en/of thema's, worden, indien nodig, andere leden als lid voor het overleg uitgenodigd. Men is ervan bewust dat er veel stakeholders actief zijn in het sociaal veld. Het is juist dit gegeven dat de urgentie benadrukt om op strategisch niveau nauwer samen te werken en zorg te dragen voor goede afstemming tussen de diensten. Des te meer diensten te kampen hebben met grote organisatorische, financiële, materiële en personele uitdagingen, terwijl de vraag naar en de eisen die aan deze

diensten worden gesteld, steeds toeneemt. Daarom is het nu van belang dat wij op deze punten onze aandacht richten en vanuit de strategische laag voornamelijk met behulp van (strategische) hulpmiddelen en informatieproducten, op en met informatie sturen. Binnen het beraad kunnen portefeuillehouders aangewezen worden die verantwoordelijk worden gesteld voor het ontwikkelen of om verbeteringen te realiseren van bepaalde hoofdthema's of vraagstukken. Met het oog op het bovenstaande zijn de volgende hoofdthema's voor de komende jaren geprioriteerd:

- Sociale veiligheidsvraagstukken;
- Verdragen in het kader van de rechten van het kind en personen met beperkingen;
- toekomstbestendige aanpak;
- Afstemming van processen.

Volledigheidshalve zij hierbij opgemerkt dat het voornoemde geen limitatieve opsomming is.

3.3.4. Personeel en Organisatie

Gezamenlijk met de vakbonden en diensten zal er een inventarisatie gemaakt worden van de acute benodigdheden per dienst. Het uiteindelijke doel is om te komen tot een meerjarenplanning voor wat betreft de aanschaf van materialen, uniformen en middelen die tot de persoonlijke uitrusting van het personeel behoren. Tevens dient in deze planning rekening gehouden te worden met opleidingen en cursussen die nodig zijn voor het personeel, zodat ze hun bevorderingen niet mislopen. Een dergelijke meerjarige planning voor alle diensten ressorterend onder het ministerie ontbreekt. Aan de hand hiervan kan men duidelijkheid verschaffen aan het personeel en tevens kunnen de schaarse middelen beter ingezet worden ten behoeve van de behoeften die leven bij het personeel. Technologische hulpmiddelen en automatiseringssystemen in deze zijn onontbeerlijk. Een telkens terugkerend punt van zorg zijn de gaande reorganisaties bij de justitiële diensten. Dit zorgt voor onrust bij het personeel daar er een situatie van onduidelijkheid voor hen in stand wordt gehouden. Tevens draagt dit bij aan het feit dat de organisaties in wezen niet kunnen voldoen aan de verwachting die de omgeving heeft. Bij het presenteren van deze beleidsvoornemens zijn de gesprekken die geleid worden vanuit het ministerie met het Departamento Recurso Humano (DRH), de vakbonden en de respectievelijke diensten voor wat de reorganisaties betreft, nog gaande. Het streven is om uiterlijk in 2025 alle lopende reorganisaties (Inmigracion Aruba, Guarda Nos Costa, Instituto Correccional Nacional, en Cuerpo Especial Arubano) afgerond te hebben. Om de beleidsvoornemens en beleidsdoelstellingen op het gebied van personeel en organisatie te realiseren, is participatie van de vakbonden essentieel. Vanuit het ministerie zal deze samenwerking gestimuleerd worden in de vorm van structurele overlegmomenten en er kan tevens gedacht worden aan participatie in de vorm van een ondernemingsraad.

3.3.5. Preventie door middel van informatie en intel

De informatiehuishouding is de ruggengraat van elke organisatie. De uitdagingen waar elke overheidsorganisatie voor staat zijn omvangrijk en meestal complex. Zonder informatie kunnen de diensten niet optimaal functioneren. Er kan zonder informatie ook niet effectief op bedrijfsprocessen gestuurd worden. Voor een effectieve en efficiënte aanpak van zaken zal het concept informatie gestuurd werken centraal moeten staan. De diensten worden hierbij extra gestimuleerd om planmatig aan de hand van informatie te werk te gaan. Informatie dient beschikbaar en betrouwbaar te zijn. In dit kader zal het interoperabilty pilotproject en het optimaliseren van de informatieprocessen binnen het ministerie van Justitie een prioriteit blijven. Dit mede in het kader van het E-governance project van de overheid. Daarnaast zal er ook naar alternatieve mogelijkheden gekeken moeten worden om informatiegestuurd werken verder uit te bouwen. Begrippen zoals business-intelligence, datamining, data-science en het gebruik van big data zullen op den duur deel moeten uitmaken van de instrumenten die binnen de diensten worden gebruikt. Het gebruik van informatie-systemen is nodig om de juiste beslissingen te nemen in de strijd tegen de criminaliteit. Het ICT-project dat momenteel gaande is ter vervanging van de verouderde thin clients /ict-systeem van het Korps Politie Aruba (KPA) heeft momenteel de hoogste prioriteit. In het verlengde hiervan zal ook geïnvesteerd worden in de interoperabiliteit van de keten voor wat betreft de verschillende ict-systemen en het uitwisselen van informatie tussen de diensten. Gekoppeld hieraan zullen de patrouillewagens van de KPA ook voorzien worden met mobiele data terminals (mobile data terminals). Deze werkwijze zal niet alleen een betere inzet van de patrouilles kunnen garanderen, maar zal ook de veiligheid van de agenten vergroten en zorgdragen dat er een betere dienstverlening verleend kan worden aan de burgers. Binnen het justitieel veiligheidsberaad zal er tevens een plan van aanpak opgesteld worden om te groeien naar een realtime inlichtingencentrum (real time intelligence center). Dit behelst uiteraard stappen op verschillende vlakken zoals juridisch, technisch en opleidingen / trainingen en cursussen.

3.3.6. High impact crimes

Voor wat betreft de criminaliteitsbestrijding zal de aandacht gericht blijven op de “high-impact” delicten. Dit is een verzamelnaam voor de delicten waarvan de burgers het meeste last hebben, zoals (1) overvallen, (2) woninginbraken, (3) autodiefstallen, (4) mishandelingen, (5) ondermijning en (6) seksueel misbruik. Aan de hand van een betere informatiepositie en de toepassing van mobiele data terminals kunnen patrouilles beter ingezet en aangestuurd worden om met name het aantal overvallen, woninginbraken en autodiefstallen onder controle te houden. Ondermijnende criminaliteit blijft een hoge prioriteit voor het kabinet en het ministerie van Justitie en Sociale Zaken. Derhalve is er reeds een principebesluit genomen dat op de basisraming van de diensten die belast zijn met het bestrijden van ondermijnende criminaliteit niet ingekort zal worden. Het

effectief bestrijden van ondermijnende criminaliteit vergt expertise en middelen. Het thema van seksueel misbruik heeft sinds de aantreding van dit kabinet de benodigde aandacht gekregen. Er is een analyse gemaakt voor wat betreft de wetgeving, beleid en de benodigde materialen die ontbreken. Het ministerie heeft het voortouw genomen en is daarbij bijgestaan door Directie Wetgeving en Juridische Zaken (DWJZ), het Openbaar Ministerie en de opsporingsdiensten.

3.3.7. Realiseren van een justitie academie

Er bestaat behoefte aan de omvorming van de politieschool naar een zogeheten 'Academie voor Justitie en Veiligheid Aruba', die in het kader van de ontwikkeling en uitvoering van opleidingen en trainingen ten behoeve van justitiële diensten en departementen ondersteuning gaat aanbieden. Om dit te bewerkstelligen is er reeds een adviescommissie ingesteld bij ministeriële beschikking die binnen uiterlijk zes maanden advies zal uitbrengen. De adviescommissie zal in het bijzonder advies uitbrengen hoe de transformatie, de ontwikkeling en uitvoering van opleidingen en trainingen ten behoeve van justitiële diensten en departementen het beste vorm kan krijgen. Tevens zal de commissie adviseren welke rechtsvorm het meest geschikt is voor de in te stellen academie. De visie is om uit te groeien tot een instituut dat opleidingen, cursussen en trainingen aanbiedt aan de publieke en private sector, maar ook aan internationale opsporingsdiensten. Het uitgangspunt is om er voor zorg te dragen dat opleidingen van de diensten die onder het ministerie ressorteren qua niveau op elkaar aansluiten om de carrière lijn van het personeel te vergroten.

3.3.8. Ontwikkelen van een Nationale Cyber Security Strategie

De nationale cybersecuritystrategie (NCSS) is een strategisch plan om de nationale digitale veiligheid en weerbaarheid te verhogen, de gevolgen van (cyber)incidenten (lees: cybercrime) te beperken ter voorkoming van maatschappelijke ontwrichting. De strategie richt zich op het verhogen van de digitale weerbaarheid van het Land alsmede van vitale entiteiten met als doel informatiebeveiliging van de gegevens van de overheid waaronder informatie van de burgers en bestuursprocessen, ter bescherming van vitale processen. De strategie is ook ter bescherming van de integriteit van het interoperabiliteitskader van het Arubaanse e-Government infrastructuur en om een veilige gegevensuitwisseling via dit platform mogelijk te maken. Uitgangspunt hierbij is een top-down benadering van cybersecurity op hoog niveau. In de nationale cybersecuritystrategie worden de nationale doelstellingen en prioriteiten vastgesteld die middels een implementatieplan binnen een specifiek tijdbestek bereikt moeten worden. Zodoende zal de visie van een digitaal weerbaar en veilig Aruba bereikt worden.

3.3.9. Verkenning van een directoraat Justitie

Het ministerie van Justitie en Sociale Zaken is een van de grootste ministeries binnen het overheidsbestel. Het ministerie heeft structureel te kampen met capaciteits-, aansturings- en bedrijfsmatige vraagstukken voor wat betreft haar diensten. Voor deze structurele uitdagingen is de wens om met structurele oplossingen te komen en tevens om continuïteit te garanderen. Dit ook mede gelet op het feit dat vanuit justitie er nauw samengewerkt wordt binnen het Koninkrijk en het derhalve uitermate belangrijk is om kennis en ervaring te borgen binnen het ministerie.

3.3.10. Introduceren van elektronisch toezicht

Elektronisch toezicht of elektronische monitoring is een hulpmiddel om verdachten en veroordeelden, die onder voorwaarden in vrijheid worden gesteld te controleren. Personen krijgen een enkelband omgedaan waarmee kan worden gezien of iemand zich houdt aan bijvoorbeeld een locatieverbod of -gebod. In Aruba is elektronisch toezicht nog niet ingevoerd aangezien de Uitvoeringsverordening Penitentiaire Beginselen nog niet in werking is getreden. Wanneer deze voornoemde landsverordening in werking zal zijn getreden, zal bij de invoering van elektronisch toezicht zeer kritisch worden gekeken welke categorieën verdachten en veroordeelden hiervoor in aanmerking komen. Overigens is elektronisch toezicht ook mogelijk onder de Landsverordening Toelating en Uitzetting bij de oplegging van een meldplicht. Het ministerie van Justitie en Sociale Zaken is vooruitlopend op een toekomstige toepassing van elektronisch toezicht wel al begonnen met het verkennen van de mogelijkheden ervan.

3.3.11. Veilige bario's

Zoals aangegeven in de inleiding zal er geïnvesteerd worden in preventie. Het ministerie acht het erg belangrijk om in dit kader te investeren in de verschillende wijken (hierna: bario's). Onlangs zijn de onderzoeksresultaten gepresenteerd van het onderzoek getiteld "Quality of life of Aruban Youth". Hierin werd het belang van veilige bario's naar voren gebracht. Derhalve wil het ministerie duurzaam investeren in de bario's. Deze aanpak is gekozen om criminaliteit te bestrijden, maar met name om de bario's onaantrekkelijk te maken voor de verschillende vormen van criminaliteit. Deze aanpak wordt als een unieke kans gezien om de bario's te transformeren van een risicofactor in een omgeving die kansen biedt aan de jongeren en de burgers. Op grond van een interministeriële aanpak en tevens gezamenlijk met partners uit de semipublieke en private sector zal aandacht besteed worden aan beter onderhoud van de beperkte sportvelden of speeltuintjes, het creëren van meer vrijetijdsbesteding voor de jongeren, betere en meer verlichting in de bario's, veiligere verkeerssituaties zodat kinderen veilig op straat kunnen spelen en na schooltijd (after-school programs) die inhoudelijk zeer divers zijn. Op deze manier wordt het programma aantrekkelijk voor een grotere groep jongeren. De kritieke succesfactor in deze, is om gezamenlijk met de semipublieke sector duurzaam te investeren in de

verschillende wijken (bario's). Derhalve is het de bedoeling om aan de hand van een M.O.U. die in 2022 is overeengekomen, de nodige commitment te bewerkstelligen bij de verschillende ministeries en de semipublieke sector. Het ministerie zal zorgdragen voor het creëren van de juiste juridische kaders, zodat aan de hand van een stuurgroep de middelen efficiënt en effectief ingezet kunnen worden. En tevens om de rechtmatigheid en doelmatigheid van deze bestedingen te waarborgen.

3.3.12. Voorzetting projecten Sociaal Crisisplan

Het Sociaal Crisisplan kwam eind 2021 aan zijn einde. Het was een plan dat geschreven werd om een acute oplossing te bieden voor de achterstand die het sociaal veld op Aruba gekend heeft de afgelopen jaren. De urgentie is echter hoog om projecten die deel uitmaakten van het Sociaal Crisisplan voort te zetten. Bij het stopzetten van deze projecten zou er tevens geen garantie bestaan dat gezinnen, jongeren en kinderen die momenteel hulp krijgen dankzij de verschillende projecten en programma's die deel uitmaakten van het Sociaal Crisisplan, deze hulp kunnen blijven krijgen. De voortzetting bestaat uit programma's die de nadruk leggen op de preventie van geweld en programma's die curatieve activiteiten behelzen waaronder het operationeel maken van het zogeheten Family Justice Center. Dit is een bewuste keuze aangezien uit cijfers van 2019 en 2020 van het Openbaar Ministerie dat het delict mishandeling in alle verschijningsvormen, een van de meest voorkomende delicten is.

3.3.13. Preventie van geweld

De komende jaren zal gestuurd worden op preventie van geweld. Het ministerie wil dit bewerkstelligen door in te zetten op programma's zoals;

- Opvoeding en educatie van ouders en opvoeders via het 'Centro pa Hoben y Famia'.
- Het programma 'Collaborative Partnership', waarbij maatschappelijk werkers via de school kwetsbare gezinnen thuis bezoeken en ondersteunen.
- Het Departamento di Mucha y Hoben dat zich richt op versteviging van de rechten van het kind. Hierbij valt te denken aan de beschermingscode kindermishandeling (codigo di proteccion), en de Landsverordening kinderopvang. Hiermee gaat ook gepaard het bieden van opleidingen aan de medewerkers van de crèche-voorzieningen op Aruba.
- 24-uursvoorzieningen ten behoeve van wonen en complexe zorg voor speciale groepen kinderen en jongeren die zich in onveilige situaties thuis bevinden.

3.3.14. Curatieve activiteiten

De urgentie om een 'Family Justice Center' te realiseren blijkt mede uit constatering van het werkveld uit de sociale- en justitieketen, waarbij gevallen van vermeend seksueel misbruik niet op een efficiënte noch op effectieve manier worden aangepakt. Derhalve zal het ministerie investeren in de justitieketen voor wat betreft het verbeteren van het forensisch onderzoek en het kindverhoor. In het verlengde hiervan zullen ook de nodige

investeringen plaatsvinden op het gebied van scholing. Het op structurele wijze van opleiden van de professionals werkzaam binnen de keten is zeer belangrijk en de opleidingen die de komende jaren verzorgd zullen worden richten zich op:

- Het delen of juist niet kunnen delen van informatie om zodoende helder te krijgen welke soort informatie wel en niet gedeeld mag worden en welke stappen genomen moeten worden om informatie te kunnen delen;
- 'Free recall', hulpverleners kunnen in een situatie terecht komen waarbij een slachtoffer op eigen initiatief over het incident begint te spreken. Dit kan op een later moment invloed hebben op het strafrechtelijk proces;
- Hulpverleners gaan regelmatig in gesprek met slachtoffers. Derhalve is gespreksvoering, houding en lichaamstaal zeer belangrijk;
- De 'in's and out's' van het strafrechtelijk proces. Tijdens het proces van aangifte tot vervolging komt er veel bij kijken. In deze workshop wordt ingezoomd op het strafrechtelijke proces, de stappen die er genomen worden en wat dit voor het slachtoffer betekent (ook op emotioneel vlak) en ook wat de beperkingen zijn van het strafrechtelijke proces;
- Hoe om te gaan met valse beschuldigingen. In de praktijk blijkt dat er regelmatig valse beschuldigingen rondom seksueel misbruik en lichamelijke mishandeling gedaan worden, bijvoorbeeld tijdens een vechtscheiding.

In het kader van trainingen, opleidingen en deskundigheidsbevordering zal ernaar gestreefd worden om de samenwerking met de "European Family Justice Center Alliance" te formaliseren.

3.3.15. GGZ inclusief verslavingszorg

De integrale zorg rondom een cliënt wordt georganiseerd rondom een ziektebeeld en de lokaal aanwezige voorzieningen en omstandigheden. Deze integrale vraag kent meestal een glijdende schaal (de mate van (dis-)functioneren in het dagelijks leven, de aanwezigheid van risico's en protectieve factoren, de complexiteit en de ontwikkeling van de stoornis), die allen tezamen de zwaarte van de zorgvraag bij de cliënt beïnvloeden. De zorg dient dan ook steeds integraal georganiseerd en afgestemd te worden rondom elke cliënt op de combinatie van deze aspecten. De zorgvoorzieningen kunnen in deze veelal gebrekkig dan wel volledig afwezig zijn en beïnvloeden de totale zorgafhandeling. Het ministerie is voornemens om een betere en nauwere samenwerking tussen de diensten en stichtingen die zich inzetten op het gebied van de GGZ inclusief verslavingszorg te bewerkstelligen. Dit aan de hand van een budgetneutraal plan. Dit voornemen behelst een traject voor verdere vormgeving en professionalisering van beide werksoorten in een laagdrempelige inloop- en screeningsvoorziening op het terrein van (licht)psychiatrische en verslavingsvragen. Concrete stappen zullen ondernomen worden om de eerstelijns zorg voor wat betreft GGZ inclusief verslavingszorg te versterken waardoor de zorg toegankelijker wordt, de

wachttijsten zullen worden opgelost en wachttijden binnen de afgesproken norm worden geïntroduceerd. Dit gebeurt onder andere door uitvoering te geven aan het corporate plan van Stichting Hunto 2022-2025. Tevens is het belangrijk om standaarden op het gebied van kwaliteitsontwikkeling- en borging zowel op de inhoud als op de bedrijfsvoering te realiseren. Hierbij valt te denken aan intercollegiale toetsing, kwaliteitsvisitatie, gezamenlijke onderzoeksvragen formuleren en benchmarking. Reeds eind 2021 is er een samenwerkingsprotocol ondertekend tussen het Land en de organisatie Mental Health Carribean (MHC). Deze samenwerking richt zich onder andere op het overdragen en delen van kennis binnen de ketenzorg op het gebied van (ambulante) psychiatrie en verslavingszorg. MHC zal het ministerie ondersteunen door middel van opleidingen, trainingen en (bij)scholing aan medewerkers van de betrokken diensten en gesubsidieerde instellingen, bestaande uit onder meer, doch niet uitsluitend, een verdiepingscursus van GGZ inclusief verslaving aan leden van het Korps Politie Aruba en van de Dienst Gevangeniswezen Aruba, alsmede de (her)introductie van de bemoeizorg op Aruba. Tevens zal nauwere samenwerking en ondersteuning plaatsvinden door toegang tot onder meer standaarddocumenten en bij eventuele noodzakelijke uitplaatsing van cliënten van Aruba voor behandeling die plaats zal vinden bij Mental Health Carribean. Kortom, het ministerie streeft ernaar om de toegankelijkheid tot de GGZ voor de burgers te verbeteren en uiteraard te blijven investeren in voorlichting en preventie op het terrein van GGZ inclusief verslaving in het breedste zin van het woord.

3.3.16. Verkorten wachttijsten GGZ

De verschillende initiatieven en samenwerkingsovereenkomsten moeten leiden tot een solidere keten die onder andere ook als resultaat zullen hebben dat er sprake zal zijn van acceptabele wachttijden. Een aantal zorgorganisaties heeft echter aangegeven dat er momenteel sprake is van een ontoereikend zorgaanbod. Derhalve is het zaak dat naast de structurele aanpak er extra capaciteit vrijgemaakt wordt om de huidige situatie per direct te verhelpen. Naast het vrijmaken van extra capaciteit om het verkorten van de wachtlijst voor gespecialiseerde GGZ te bewerkstelligen dient echter ook gelijktijdig gewerkt te worden aan structurele oplossingen. Dit aan de hand van de samenwerking binnen de keten waar de nadruk komt te liggen op het piramide-model. Dit zou moeten leiden tot verkorten van de wachtlijst. Ten tweede wordt beoogd om onnodige belasting van tweedelijns (gespecialiseerde) geestelijke gezondheidszorg te voorkomen. Door ondersteuning te bieden aan huisartsen in het verwijzen van cliënten naar instanties van GGZ, zal het aantal verwijzingen van cliënten naar tweedelijns GGZ-instellingen afnemen. Het ministerie heeft reeds een Stuurgroep GGZ in het leven geroepen die de outputindicatoren van beleidsdoelstellingen en afspraken in de keten structureel monitord.

3.3.17. Bemoeizorg

Het ministerie is voornemens om de bemoeizorg te heractiveren. De straathoekwerkers gaan actief op zoek naar mensen in hun leefwereld, vaak mensen die sociaal uitgesloten zijn of zich zo voelen en die niet bereikt worden door de reguliere voorzieningen. Ook gaan de straathoekwerkers actief op zoek naar die mensen op straten en pleinen, aldus een vorm van uitreikend (outreaching) werken. De kracht van deze vorm van hulpverlening is dat er gewerkt wordt aan structurele veranderingen met als doel sociale overlast en sociale uitsluiting tegen te gaan.

3.4. Beleidsmatige mutaties

Het reeds geïnitieerde beleid zal geïntensiveerd worden en er zal aandacht geschonken worden aan het vormgeven van projecten voortvloeiend uit Landspakket thema H namelijk het versterken van de rechtsstaat.

3.5. Budgettaire gevolgen beleid

In onderstaand tabel staan alle budgettaire gevolgen van de hiervoor aangegeven beleid nader cijfermatig uitgelegd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie JSZ							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	1,112	1,050	-62	-6%	1,050	1,050	1,050	1,050
Rechten, boeten en overig	6,470	7,470	1,000	15%	7,470	7,470	7,470	7,470
Overige ontvangsten	13	13	0	0%	13	13	13	13
Totaal:	7,595	8,533	938	12%	8,533	8,533	8,533	8,533

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie JSZ							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	169,852	179,645	9,793	6%	181,442	183,256	185,089	186,939
Goederen en diensten	60,248	61,202	953	2%	61,202	61,202	61,202	61,202
Subsidies	26,913	28,847	1,934	7%	28,847	28,847	28,847	28,847
Overdrachten	56,661	62,624	5,963	11%	62,624	62,624	62,624	62,624
Bijdragen en afschrijvingen	10,034	10,028	-6	0%	10,028	10,028	10,028	10,028
Totaal:	323,708	342,345	18,638	6%	344,142	345,956	347,789	349,640

3.6. Beleidskoppeling aan SDG's en Landspakket

Het onder het ministerie van Justitie en Sociale Zaken uit te voeren beleid is te koppelen aan de volgende vier SDG-doelstellingen:

4. Ministerie van Toerisme en Volksgezondheid

4.1. Beleidsagenda

De aangelegenheden die tot de verantwoordelijkheden van het ministerie belast met Toerisme en Volksgezondheid (hierna ook: het ministerie) behoren, zijn terug te vinden in artikel 4, tweede lid, van Landsverordening instelling ministeries 2022. Daarnaast heeft het ministerie nauwe samenwerkingsafspraken met andere ministeries op andere beleidsgebieden zoals ruimtelijke ordening, onderwijs en sociale zaken. Tenslotte biedt dit ministerie de nodige ondersteuning op gebied van geestelijke gezondheids- en ouderenzorg.

4.2. Beleidsprioriteiten

Voor het dienstjaar 2025 ligt de focus van het ministerie op de beleidsprioriteiten die hieronder worden toegelicht.

4.2.1. Toerisme

Het komende dienstjaar zal voor wat betreft het onderdeel toerisme nadruk worden gelegd op de intensivering van de implementatie van de volgende beleidsprioriteiten:

1. Toerisme prestaties;
2. Marktdiversificatie;
3. Duurzame groei van het toerisme;
4. Versterking van de Arubaanse authenticiteit;
5. Verkenning van niche markten (bijvoorbeeld wellness evenementen);
6. Eilandontwikkelingsprojecten met nadruk op het beheer van de bezoekersstroom;
7. Ontwikkeling van toegangspoorten (upgrading van het cruise- en luchtverkeer; uitbreiding FBO-terminal; renovatie historisch monument ex luchthavengebouw. het Dakota-gebouw);
8. Toeristische innovaties (naadloos reizen (seamless travel) en
9. De Dienst Warenkeuring en Hygiëne (DWH) zal onafhankelijk worden door middel van een nieuw op te richten entiteit genaamd de Aruba Quality & Hospitality Authority AQHA).

4.2.1.1. Toerisme prestaties

Bij de introductie van de Toerisme Prognose voor Aruba in 2025, werd bevestigd dat het toerisme een cruciale rol blijft spelen in het economische landschap van Aruba. Vooruitkijkend naar het komende jaar, staat het ministerie van Toerisme en Volksgezondheid klaar om haar inspanningen te intensiveren en belangrijke aandachtspunten op te nemen om de toerismesector van Aruba te versterken. In lijn met de visie van het kabinet Wever-Croes II, blijft de focus gericht op kwaliteit en duurzaamheid, met een toerismemodel van “High-Value Low Impact” als hoeksteen voor strategische besluitvorming in de voortdurende ontwikkeling van de levendige toerismemarkt.

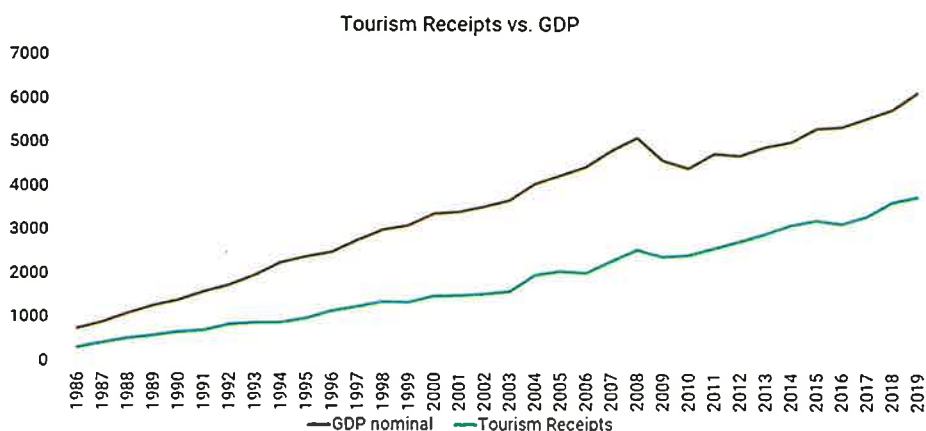
De prognose voor het jaar 2025 integreert verschillende cruciale aandachtspunten om de toeristische ervaringen voor toeristen te verbeteren. Het ministerie erkent het grote belang van kernindicatoren voor toerismeprestaties, zoals inkomsten uit het toerisme, ADR (gemiddelde dagtarief), verblijfsaankomsten, bezettingsgraad en RevPar (omzet per beschikbare kamer). Dit benadrukt de noodzaak van uitgebreide beoordelingen om de effectiviteit van de sector te meten en gebieden voor verbetering te identificeren.

Het beleid van 2020 tot 2023 heeft een zeer positieve invloed gehad op het herstel van het toerisme en de economie van het Land:

Recovery Goal Measures 2020-2023 & target 2024

Recovery vs 2019	2020 Actual	2021 Actual	2022 Target	2022 Actual	2023 Target	2023 Actual	2024 Target vs 2023
 Stay-over Visitors Arrivals	33%	72%	95%	98%	105%	111%	3%
 Tourism Receipts	51%	85%	95%	118%	117%	137% (Est Final)	6%
 Hotel Performance RevPAR	38%	64%		100%	100%	114%	1%
 Cruise Visitor Arrivals	31%	16%	31-77%	73%	90%	98%	7%

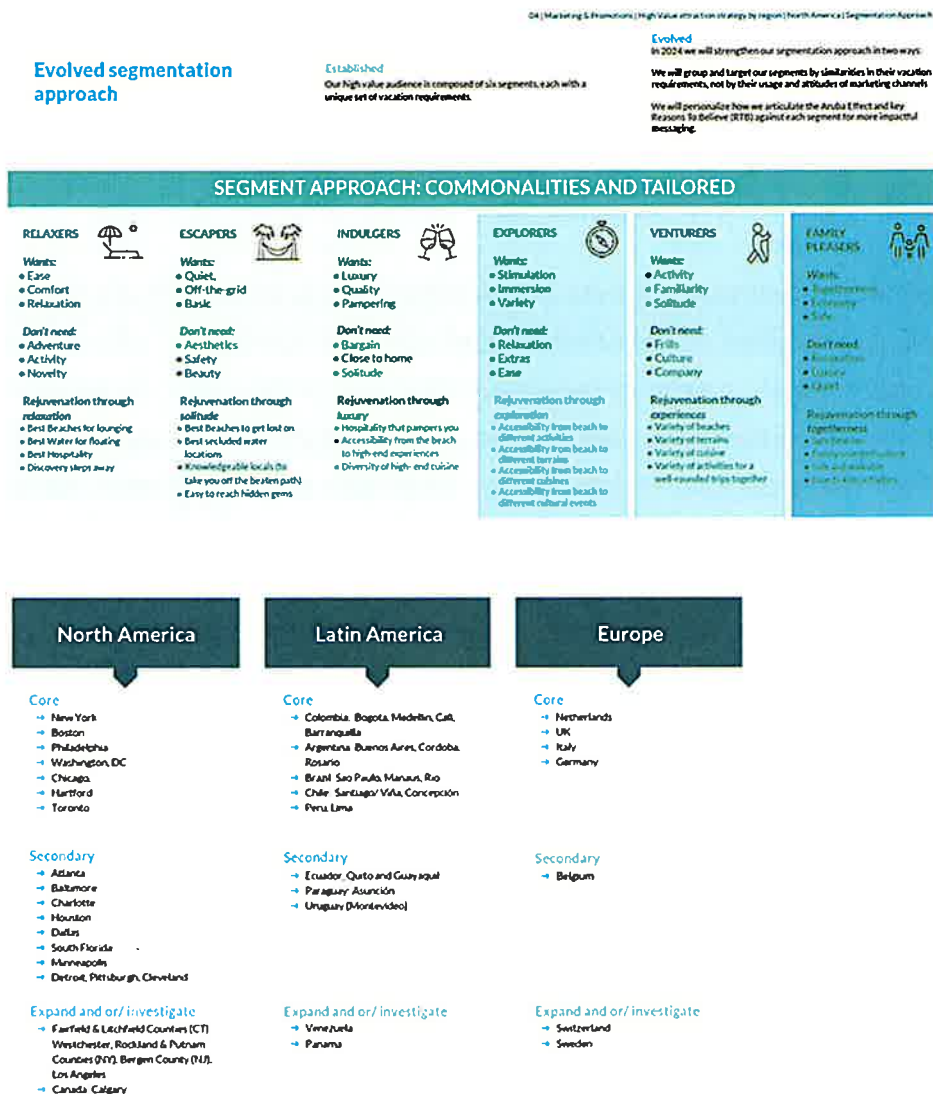
What is the relationship between 'Tourism Receipts' and Aruba's nominal GDP?
A 1% increase in tourism receipts leads to a 0.6% increase in nominal GDP.

4.2.1.2. Marktdiversificatie

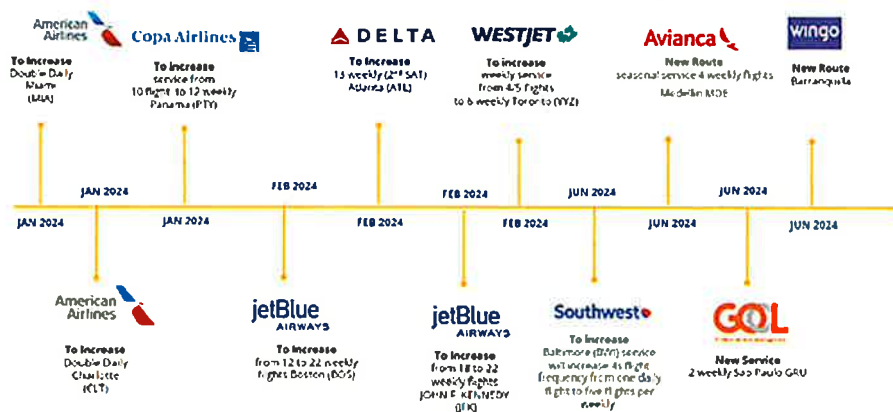
Met de richtlijnen van het "High-Value-Low Impact Tourism Model" (lees: kwaliteitstoerisme) richt het ministerie van Toerisme, in samenwerking met de Aruba Tourism Authority (ATA), zich voortdurend op het versterken van waardevolle Noord-Amerikaanse markten binnen de Noordoostelijke Regio. Verdere inspanningen zullen gericht zijn op zuidelijke markten binnen de Verenigde Staten met als doel deze uit te breiden en te versterken. Voor Latijns-Amerika betreft, opent de recente directe verbinding met Lima, Peru een toegangs-

poort naar diversificatie, met connectiviteit naar welvarende potentiële markten zoals Brazilië, Argentinië en Chili. De belangrijkste focus blijft gericht op het versterken van de Nederlandse markt als onderdeel van de diversificatie van de Europese markt. Echter, vanwege de huidige directe verbindingen met Amsterdam en Londen, blijven de focuspunten voor marktdiversificatie gericht op het verbinden van Aruba met andere welvarende markten, zoals Duitsland en België. Hierna volgen een aantal kern presentatie indicatoren (KPI's) van het Corporate Plan van ATA van 2024:

NEW ROUTES AND INCREASED FLIGHT FREQUENCIES

Scheduled Service 2024

Duurzame groei van het toerisme

In 2025 leidt het ministerie een reeks uitgebreide en vooruitstrevende duurzame initiatieven om verantwoorde toerismepraktijken te bevorderen. Met oog voor het belang van marine conservatie, bevordert het ministerie actieve bewustwording van onder meer de bescherming van zeeschildpadden via educatieve campagnes en betrokkenheid van de gemeenschap. Om ecosystemen langs de kust te behouden, wordt een strikt afvalbeheerbeleid geïmplementeerd, met de nadruk op juiste verwijdering en recycling. Het ministerie neemt een gedurfde stap door een halt toe te roepen aan grootschalige ontwikkelingen langs de kustlijnen en pleit in plaats daarvan voor hoogwaardige boetiekstijlprojecten die in lijn zijn met milieuduurzaamheid. Er zal ook een strenger goedkeuringsbeleid voor HORECA-vergunningen worden toegepast om overcapaciteit van accommodaties en/of eet- en drinkgelegenheden te voorkomen. In samenwerking met Fundacion Parke Nacional Aruba (FNPA) ondersteunt het ministerie initiatieven gericht op bescherming van mariene en flora, het bevorderen van verantwoorde ecotoerismeactiviteiten binnen het nationale park. Daarnaast richt de invoering van een strandbeleid voor de gebieden aan de noordzijde en San Nicolas zich op verschillende aspecten, waaronder toegang tot het strand, recreatieve activiteiten en afvalbeheer, met de nadruk op betrokkenheid van de gemeenschap. Deze gezamenlijke inspanningen onderstrepen het streven van het ministerie naar een evenwichtige groei van het toerisme met behoud van milieu en welzijn van de gemeenschap in 2025.

4.2.1.3. Versterking van de Arubaanse authenticiteit

Om de authenticiteit van het toeristische product van Aruba te versterken, zal het ministerie prioriteit geven aan initiatieven die de unieke culturele aspecten van Aruba laten zien, waardoor een meeslepende en authentieke ervaring voor bezoekers ontstaat. Als onderdeel van deze toewijding ondersteunt het ministerie actief erfgoedprojecten die direct verband houden met toerisme. Deze projecten omvat initiatieven gericht op het behoud van musea, het bevorderen van unieke lokaal geproduceerde Arubaanse producten en het stimuleren van

bewustzijn en educatie over geschiedenis voor toeristen, met name in gebieden zoals Savaneta en Santa Cruz. Door erfgoedbehoud te verweven in combinatie met toeristische ontwikkeling wil het ministerie de culturele rijkdom van het eiland verbeteren en toeristen een dieper begrip van de geschiedenis en tradities van Aruba bieden.

4.2.1.4. Ontwikkeling van niche markten

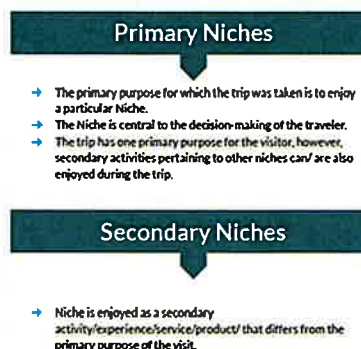
Het leidende principe voor deze infrastructuurprojecten is altijd het streven naar duurzame ontwikkeling. Het beleid van het ministerie is voornamelijk gericht op het creëren van waarde op brede schaal met een toerismemodel gebaseerd op 'High Value- Low Impact'. In 2025 zal verder worden gekeken naar de haalbaarheid van bepaalde nichemarkt segmenten, gericht op het verrijken van exclusieve lokale ervaringen om aan de huidige vraag te voldoen (onder andere luxe jachthaven/FBO/ cruise terminal/wellness and luxury events market). In 2025 omarmt het toerismebeleid van het ministerie van Toerisme samen met die van de ATA een strategische aanpak voor de ontwikkeling van nichemarkten, met als doel de aantrekkingskracht van Aruba voor veeleisende reizigers te vergroten. Met het oog op de wereldwijde trend naar intieme en exotische vieringen, richt Aruba zich op het positioneren als een eersteklas bestemming voor bruiloften. Met adembenemende landschappen en azuurblauwe wateren streeft Aruba ernaar een betoverend decor te bieden voor gedenkwaardige ceremonies. Daarnaast zet Aruba zich in voor de bevordering van wellness- en welzijnstoerisme, waarbij het serene milieu wordt benut om verjongende ervaringen te bieden en een gezonde levensstijl te bevorderen. Culinaire liefhebbers zullen worden verleid door de diverse gastronomische scene van Aruba, waarbij restaurants lokale smaken en internationale invloeden met elkaar combineren. Het toerismebeleid zal ook prioriteit geven aan het behoud van zijn rijke culturele erfgoed, door onderdompelende ervaringen aan te bieden die de levendige tradities van zijn bevolking laten zien. Door duurzame praktijken te omarmen, zal Aruba zijn reputatie als een ecotoerisme paradijs versterken, met nadruk op de bescherming van zijn unieke ecosystemen en het bevorderen van verantwoord reizen. Deze allesomvattende aanpak zorgt ervoor dat Aruba een dynamische en begeerde bestemming blijft voor reizigers die onvergetelijke ervaringen zoeken op het gebied van bruiloften, wellness, culinaire geneugten, culturele verkenningen en ecobewuste avonturen zoals hieronder geïllustreerd is (zie figuur Focus areas niche development).

Focus Areas Niche Development

Based on the information collected and analyzed during the process, the following key areas of focus have been identified for Niche tourism 2023-2028:

These niches have been classified into categories to better understand and prioritize the subsequent efforts, allocation of resources, and the way we approach communications.

4.2.1.5. Eilandontwikkeling met nadruk op het beheer van de bezoekersstroom

In 2025 is het ministerie van plan om een reeks ontwikkelingsprojecten voort te zetten met een strategische nadruk op effectief beheer van de bezoekersstroom. In samenwerking met de Infra Commissie, bestaande uit belanghebbenden zoals DOW, DIP, ATA en TPEF, streeft het ministerie ernaar om deze initiatieven naadloos te plannen, ontwerpen en uit te voeren. Het hoofddoel van deze inspanningen is de voortzetting van ontwikkelings- en verfraaiingsprojecten in San Nicolas en rond prominente toeristische strandlocaties zoals Rodgers Beach en Baby Beach. Het primaire doel is de algehele kwaliteit van de toeristische ervaring te verhogen, in lijn met de voorkeuren van hedendaagse reizigers. Bovendien erkent het ministerie het belang van het beheren van de bezoekersstroom om een duurzame en gediversifieerde eilandervaring te waarborgen. Gebieden zoals de Noordkust, Savaneta en Santa Cruz krijgen voortdurende aandacht, met als specifiek doel de bezoekersvoetafdruk bij belangrijke attracties te verminderen. Deze aanpak sluit aan bij het Toerismebeleid 2021-2025, waarin verschillende belangrijke verfraaiingsprojecten zijn gepland voor 2025. Noemenswaardige initiatieven zijn onder andere de navolgende projecten:

- Cas Ariba project - Fase 2;
- 'Hooiberg Attractie Mozaïek Verfraaiing';
- Malmok Boardwalk Fase 5;
- Tres Trapi/Boca Catalina (bescherming);
- Eagle Beach Strip en uitbreiding parkeer mogelijkheden;
- California Lighthouse (infrastructuur herstructurering);
- Strand Politie Beach (ontwikkeling voor de lokale bevolking);
- Bushiri Beach (ontwikkeling);
- De voormalige Brisas del Mar.

Met deze gezamenlijke inspanningen streeft het ministerie ernaar, een harmonieus balans te creëren tussen ontwikkeling enerzijds en behoud van het natuurlijke en culturele erfgoed van Aruba anderzijds, terwijl een bevredigende en duurzame ervaring voor alle bezoekers

wordt gegarandeerd. Bovendien zullen inspanningen om de algehele ervaring van de bezoekers van Aruba te verbeteren, zoals het verbeteren van de toegankelijkheid van de infrastructuur voor gehandicapte bezoekers.

4.2.1.6. Ontwikkeling van toegangspoorten (cruise- en luchtverkeer)

Het masterplan van de Aruba Ports Authority N.V. (hierna: APA) zal in 2025 worden voortgezet. De percelen nabij Barcadera zullen worden gebruikt voor logistieke en industriële doeleinden dat cruciaal is voor de economische groei van Aruba. APA is belast met het voltooien van de planning en realisatie hiervan. De ontwikkeling van Barcadera is belangrijk voor de economische groei van Aruba. Het zal bekend staan als het Barcadera Business Park.

Het stedenbouwkundige masterplan Port City Oranjestad is na een periode van uitstel in 2023 hervat en zal in 2025 worden voortgezet. Met het oog op het bevorderen van het welzijn van jonge professionals, zal de eerste fase van Port City zich voornamelijk richten op een evenwichtige mix van appartementencomplexen voor permanent verblijf voor deze doelgroep. Hierna zal de aandacht worden gericht op de verdere ontwikkeling van conferentiecentra en eventueel kleine unieke recreatieve verblijfseenheden. Het verdient hierbij de opmerking dat meer dan 60% van de totale oppervlakte van Port City als groenvoorziening zal worden behouden. Naar verwachting zal in het eerste kwartaal van 2025 de eerste steen worden gelegd.

In 2025 zal de haalbaarheidsstudie voor de ontwikkeling van een luxe jachthaven voor het aantrekken van de koopkrachtige toeristen in de Schoenerhaven worden geëvalueerd en op basis daarvan zal een beslissing worden genomen over de planning voor de ontwikkeling van de 'cruise terminal'. Samen met het ministerie van Economische Zaken zal er een evaluatie worden uitgevoerd met betrekking tot de geschikte locatie aan de hand de resultaten van de haalbaarheidsstudie. Momenteel richt de cruise-industrie van Aruba zich voornamelijk op grotere cruiseschepen, essentieel voor het genereren van de nodige volume voor de industrie. Het ministerie zal zich tevens richten op het aantrekken van luxe jachten en kleinere schepen die de haven als aanloop-, turnaround- en/of veilige haven. Om dit te bereiken zal een bepaald gebied worden ontwikkeld binnen het Port City project, dat speciaal voor deze schepen met toegang tot alle bijbehorende voorzieningen en activiteiten. Het ministerie werkt samen met APA aan de vernieuwing en verbetering van een geherstructureerde Welkom Plaza. Daarnaast zal APA het voormalige ex DOW-gebouw overnemen. APA zal zich vestigen op de tweede verdieping en de eerste verdieping zal worden overgenomen door ATA voor een bezoekersinformatiecentrum.

Het 'Gateway 2030' project, geïnitieerd door de Aruba Airport Authority N.V. (hierna: AAA) in 2019, werd in aangepaste vorm voortgezet in 2021. Het oorspronkelijke plan werd verdeeld in deelprojecten, waarvan de eerste fase (1A) binnenkort zal worden opgeleverd (BHS-gebouw) en zal worden gevolgd door fase 1B (2 extra gates). Dit project betreft een noodzakelijke uitbreiding van de capaciteit van de bestaande luchthaven en is cruciaal voor het huisvesten van het aantal bezoekers en dus essentieel voor het bereiken van economische groei in de komende jaren. Daarnaast zal ATA, in samenwerking met de AAA en het ministerie (via het 'Airlift Committee'), als speerpunt om aanvullende vluchten naar Aruba vanuit potentiële toeristische markten binnen de Verenigde Staten, Latijns-Amerika en Europa. Het is tevens vermeldenswaardig, dat AAA sinds januari 2023 de exploitatie van de Fixed Based Operator (hierna:FBO), bekend als de General Aviation, weer heeft overgenomen en zelf is gaan beheren. Na enkel een jaar is gebleken dat alle verwachtingen zijn overstegen en zeer positieve resultaten zijn geboekt. Binnen een korte termijn van een jaar heeft de FBO ongeveer drieduizend (3.000) privéjets geactiveerd en dit zal in de komende jaren kunnen groeien tot bijna tienduizend (10.000) per jaar. Het ziet ernaar uit dat ook dit gedeelte van de luchthaven binnen afzienbare tijd zal moeten worden uitgebreid om het aantal privévliegtoelagen te kunnen accommoderen. Ideeën worden besproken om de terminal elders te alloceren zodat ruimte kan worden geboden voor additionele vliegtuigen. Deze uitbreiding zal gepaard gaan met aanzienlijke investeringen. Uiteraard vergt dit een goede planning en zal dit grondig worden bestudeerd. Het is belangrijk om de vraag naar privévluchten, de beschikbare ruimte en eventuele regelgevende beperkingen te overwegen bij het plannen van een dergelijke uitbreiding. Privéjets bieden zakelijke reizigers verschillende voordelen, zoals flexibiliteit in planning, efficiency in reistijd, privacy en comfort. Ze stellen zakenreizigers in staat om meerdere bestemmingen op één dag te bezoeken, zonder de beperkingen van commerciële luchtvaartmaatschappijen. Daarnaast kunnen ze directer en sneller reizen naar afgelegen locaties waar commerciële vluchten mogelijk niet beschikbaar zijn. Dit kan de productiviteit verhogen en zakelijke kansen bieden. Privé luchthavens bieden een scala aan mogelijkheden voor privéjetreizigers, waaronder exclusieve toegang, aanpasbare diensten, premiumfaciliteiten, flexibiliteit en veiligheid en privacy. Kortom, privé luchthavens streven ernaar om een premium en naadloze reiservaring te bieden voor privéjetreizigers, met nadruk op exclusiviteit, gemak en comfort. Het ministerie zal in nauwe samenwerking met AAA de mogelijkheden bezien voor een uitbreiding van de FBO op wellicht (korte) middellange termijn. Naast de plannen om de FBO uit te gaan breiden, zal in 2024 en 2025 de mogelijkheden worden bezien om het cargo gedeelte van de luchthaven naar een hoger niveau te tillen. Aan de hand van een haalbaarheidsstudie zullen beslissingen worden genomen. Aruba heeft immers ook voor wat betreft de cargo een interessante ligging en indien er voldoende vraag voor is zal dit zeker worden overwogen. Aruba heeft als doel gesteld om in 2024 de luchtvaartgeschiedenis van Aruba te behouden. In dit kader zal de eerste naam van de luchthaven genaamd Dakota Terminal worden ge-

restaureerd. Dit plan sluit ook aan bij de verspreiding van toeristische attracties. De onderbreking van de Linear park bij de brandweerkazerne en de luchthaven moet worden geëlimineerd door ze met elkaar te verbinden. Het doel is om deze verbinding te realiseren eind 2024 en begin 2025, waardoor het Linear park zal worden uitgebreid voor gezonde recreatie.

Het ministerie streeft naar een grotendeels circulaire economie. In dit verband zijn in de DCCA-aanstalten gemaakt met de planning voor elektrische vliegroutes tussen de zogeheten ABC-eilanden. Het doel is om deze inspanningen voort te zetten, zodat zowel de lokale bevolking als toeristen gebruik kunnen maken van milieuvriendelijke vliegtuigen voor het inter-eilandelijke vliegverkeer. Deze nieuwe ontwikkeling zal de economie en handel verder stimuleren binnen het zogenaamde driehoek bedrijfsmodel in de zoektocht naar meer efficiëntie en duurzame ontwikkeling.

4.2.1.7. Toeristische innovatie

Het ministerie van Toerisme blijft vooroplopen in innovatie met toewijding aan het bevorderen van de toerisme-ervaring. Een opmerkelijk project in dit streven is de voortdurende ontwikkeling van het Seamless Travel Project AHOP. Dit baanbrekende initiatief maakt gebruik van biometrie, waardoor bezoekers bij aankomst naadloos door de luchthaven kunnen stromen, waardoor ongemakken worden geminimaliseerd en de aankomstervaring wordt geoptimaliseerd. Het primaire doel is om het uitstapproces te versnellen, waardoor bezoekers snel hun vakantie kunnen vieren op de prachtige stranden, hetgeen de algehele beleving van hun vakantie verbetert. Bovendien markeert de oprichting van de Aruba Quality Hospitality Authority (AQHA) een cruciale stap in het verbeteren van het gehele HORECA (Hotel, Restaurant en Café) bedrijfsmodel. Deze strategische zet heeft tot doel om de operationele efficiëntie van de horecasector te optimaliseren en een robuust en gunstig zakelijk klimaat te bevorderen. Via deze innovatieve maatregelen vormt het ministerie van Toerisme actief een vooruitstrevend en op de bezoeker gericht landschap voor de toerismesector van Aruba.

4.2.2. Volksgezondheid

4.2.2.1. Algemeen

Op 2 juni 2023 is naar aanleiding van bestaande en afgeronde onderzoeken en de vastgestelde roadmap en uitvoeringsagenda in het kader van het Landspakket, het eerste zorgakkoord van Aruba ondertekend tussen de minister van Toerisme en Volksgezondheid, het Uitvoeringsorgaan Algemene Ziektekosten Verzekering (UO AZV), Stichting Ziekenverpleging Aruba (HOH), Instituto Medico San Nicolas (IMSan), de Huisartsen Vereniging Aruba (HAVA), Fundacion Salud Mental Aruba (Respaldo, FSMA), Asociacion di Especialista Hospital Aruba (ASHA), de Vereniging van Apothekers op Aruba (VAA), het Kwaliteitsinstituut

Aruba (KI), de Healthy Lifestyle Clinic (HLC) en het Wit Gele Kruis. Het zorgakkoord benadrukt de noodzaak om de kwaliteit en houdbaarheid van de zorg te waarborgen. Het bevat maatregelen om de structuur van de zorg te versterken. Het zorgakkoord dient als principiële kader voor de uitwerking van het meerjaren financieel kader van het UO AZV. De in het zorgakkoord geïdentificeerde prioriteiten (hierna programma's), dienen in projecten te worden uitgewerkt en moeten leiden tot een duurzame verbetering en een houdbare zorg voor Aruba op de middellange- en lange termijn. In dienstjaar 2023 zijn reeds projecten van start gegaan in het kader van het zorgakkoord. Het ministerie zal in het jaar 2025 verdere projecten uitwerken en implementeren conform het plan van aanpak hetgeen naar aanleiding van het zorgakkoord is opgesteld. Het ministerie werkt samen met een zorgeconoom om bestaande knelpunten aan te pakken en de goede en betaalbare zorg ook voor de toekomst te behouden. De stakeholders worden in de verschillende projecten betrokken. Om de nodige beheersing van zorgkosten verder door te laten werken worden er in 2025 meer instrumenten en wetswijzigingen geïmplementeerd. In het jaar 2024 zijn belangrijke initiatieven welke reeds in 2022 zijn gestart voortgezet. Deze initiatieven zullen gecontinueerd worden in 2025. Deze initiatieven zijn als volgt:

1. Het wijzigen van het systeem van toelating van geneesmiddelen. Het doel hierbij is om door het vereenvoudigen van het registratiesysteem en verruimen van inkoopmogelijkheden, om sneller en flexibeler toegang te hebben tot goedkopere geneesmiddelen en daarmee besparingen te realiseren.
2. Poortwachter functie huisartsen versterken door onder andere inzetten van hulpkrachten, vergroten van toegankelijkheid door innovatie en verruimen van de HAP alsmede het verbeteren van imago en cultuuromslag bij patiënten.
3. Versterking van de eerstelijnszorg door betere kennisuitwisseling tussen eerste- en tweedelijnszorg en verruimen van vaardigheden bij de huisartsen, alsmede het stimuleren huisartsen samenwerking en eventuele andere disciplines onder een dak.
4. Verduurzaming van eerstelijnszorg door te de huisartsenopleiding te verruimen door deze open te stellen voor AruBIG geregistreerde kandidaten, toegang tot het bijhouden van de kennis te faciliteren, alsmede de opleiding van hulppersoneel te bevorderen.
5. Het versterken van de positie van patiënten door middel van bewustwordingscampagnes en door patiëntenorganisaties meer te betrekken bij beleidsontwikkeling.
6. Efficiënte en effectieve samenwerking tussen het HOH en IMSan.
7. Oplevering van de bouw van HOH.
8. Het stimuleren van innovatie door doorontwikkeling van de Aruba Health App ter ondersteuning van zorg op de juiste plek en versterking van de patiënt. De centrale benadering van zorg is reeds in 2024 begonnen aan het ontwikkelen van

de functionaliteiten met betrekking tot de eerstelijnszorg zoals het afspraken systeem met triage, medicatie overzichten voor de patiënt. In 2025 zal gewerkt worden aan de verdere uitdieping van de functionaliteiten, alsmede ontwikkeling van preventie tools en triage spoedeisende hulp. Voorts zal afhankelijk van de voortgang van de Elektronisch Patiënten Dossiers er gewerkt worden aan een mogelijke koppeling met tweedelijnszorg.

9. Het onderzoeken en implementeren van de beste wijze om de Elektronisch Patiënten Dossiers systemen (EPD's) uitvoering te geven, waarbij zowel horizontaal (de tweede lijn zorginstellingen onderling) als verticaal de eerste en tweedelijnszorg toegang tot de noodzakelijke relevantie patiëntendossiers en gegevens krijgen. Deze EPD's houden tevens de noodzakelijke elektronische ziekenhuis-systemen in als de mogelijkheid om op landelijk niveau verbindingen te hebben al dan niet onder een landelijk EPD-systeem.
10. Onderzoek naar de haalbaarheid en implementatie van pre- en posthabilitatie in een centrum.

De middelen noodzakelijk voor bepaalde initiatieven worden bekostigd door de AZV, TWO en de DVG, alsmede het Begrotingsfonds Pandemische Veerkracht en Innovaties. Het ministerie van Toerisme en Volksgezondheid zal zich blijven inzetten voor een samenwerking met regionale ziekenhuizen zowel binnen het Koninkrijk (DCHA) als buiten de regio voor het versterken en verdere professionalisering van de zorgverlening op Aruba, waarbij steeds de doelmatigheid, toegankelijkheid, kwaliteit van de zorg en gemoeide kosten in acht wordt genomen.

4.2.2.2. Preventie NCDs

National Multi-sectoral Action Plan for Non-Communicable Diseases 2020-2030 (NMAP NCD 2020-2030)

Er is samen met de Pan-Amerikaanse Gezondheidsorganisatie (PAHO), partners en stakeholders een Multisectoral National Action Plan voor tien jaren ontwikkeld in overeenstemming met wereldwijde en regionale richtlijnen tot 2030. De werkgroepen "NCD Programs & Policy", "NCD Data" en "NCD-systems" bewerkstelligen het "NMAP NCD 2020-2030". Het plan richt zich op de vier NCD's die verantwoordelijk zijn voor de grootste ziektelast in de regio - en in de wereld namelijk (I) hart- en vaatziekten (CVD's), (II) kanker, (III) diabetes en (IV) chronische aandoeningen van de luchtwegen. Dit houdt tevens in vijf gemeenschappelijke risicofactoren:

- (i) tabaksgebruik;
- (ii) ongezonde voeding;
- (iii) lichamelijke inactiviteit;
- (iv) alcoholmisbruik; en
- (v) luchtvervuiling.

Hiernaast ook gerelateerde biologische risicofactoren (verhoogde bloeddruk, verhoogde bloedglucose, co-morbiditeit zoals overgewicht en obesitas). Vanuit deze optiek zijn er een aantal projecten en onderzoeken geïdentificeerd en in actieplan verwerkt te weten:

- Healthy Lifestyle Center;
- Jump 18;
- Scol Saludabel;
- Inventarisatie kantine bij scholen;
- Bewustwordingscampagne gericht op preventie NCD;
- Stuurgroep verzameling morbiditeitsdata;
- Total Diet Study.

De implementatie van onder meer deze projecten en onderzoeken zijn reeds in 2024 aangevangen en zullen in 2025 worden geëvalueerd, voortgezet en uitgebreid onder andere met meer programma's gericht op voorkomen van alcoholmisbruik onder de algemene bevolking, met extra aandacht voor jongeren, en campagnes gericht op het voorkomen van vaping onder jongeren welke middelen uit Directie Volksgezondheid en het Begrotingsfonds Pandemische Veerkracht en Innovatie worden gefinancierd. Zolang het Begrotingsfonds Pandemische Veerkracht en Innovatie nog niet is gerealiseerd dienen deze implementatie werkzaamheden en projecten ten laste van de begroting van DVG, meer in het bijzonder de post van crisis, te worden gefinancierd. In 2024 is het plan van aanpak voor de Total Diet Study ontwikkeld en in 2025 zal deze worden uitgevoerd. De 'Total Diet Study' (TDS) is een onderzoeksprogramma dat voedselmonsters analyseert om verontreinigingen, toxines en voedingsstoffen in het dieet van mensen te monitoren en om potentiële risico's voor de voedselveiligheid te identificeren en de voedingskwaliteit te beoordelen. In 2025 zal worden geïnventariseerd naar mogelijke opties voor het introduceren van voedingslabels op voedingsproducten ter verdere stimulering van de bewustwording van de mensen op het gebied van keuzemogelijkheden voor wat betreft gezond eten en drinken. In 2025 zal worden onderzocht of en hoe interventieprogramma's en therapieën ter ondersteuning van een genezingsproces onder de gedekte zorg van de AZV kunnen worden meegenomen.

4.2.2.3. Kwaliteitsinstituut

Het Kwaliteitsinstituut (KI) is in 2024 als afdeling van de DVG blijven functioneren. In 2025 breiden de taken van het Kwaliteitsinstituut verder uit met het installeren van de Kwaliteitsraad en de taken die hierdoor uitvoering krijgen. Verder zal Aruba zich blijven inzetten voor de erkenning van regionale medische specialisaties alsmede het verkennen van de mogelijkheden om modules door de erkende universiteiten en of middels e-platforms te (doen laten) ontwikkelen om een betere aansluiting op de Arubaanse standaarden en normen te bewerkstelligen. De implementatie van de AruBIG is reeds van start gegaan in oktober 2021. Hierdoor kunnen de beroepsbeoefenaren conform de AruBIG geregistreerd worden.

In 2022, 2023 en 2024 is gewerkt aan het verder implementeren van de AruBIG voor andere beroepsgroepen. In 2025 dienen de laatste beroepsgroepen te worden geïmplementeerd en dient gewerkt te worden aan herregistratienormen en onderwijsfaciliteiten ter bijscholing, omscholing en continu scholing, alsmede eventuele accreditatie en erkenningsuitbreidingen. De AruBIG-website zal continue worden aangepast met het oog op het verkrijgen van meer informatie over landskinderen alsmede kinderen van Caribisch Nederland die in het buitenland een studie in de zorg volgen en of hebben afgerond. Dit laatste ter wille van het bieden van kansen aan onze landskinderen alsmede de kinderen afkomstig van Caribisch Nederland om op Aruba hun beroep uit te oefenen.

In 2025 zal het Kwaliteitsinstituut met de Kwaliteitsraad zich toeleggen tot het opstellen van standaarden en protocollen ten behoeve van de waarborging van goede kwalitatieve van de zorg op Aruba, alsmede het maken van een Nationaal zorgplan. Hiertoe zijn de nodige middelen gebudgetteerd. Samen met de Inspectie Volksgezondheid Aruba (IVA) zullen de opgestelde richtlijnen worden geïmplementeerd ter bewaking van de kwaliteit van zorg. In 2025 zal de Inspectie Volksgezondheid Aruba haar toezichthoudende taken voortzetten, waarbij zowel de afdeling Cure & Care als de afdeling Geneesmiddelen zich richten op het waarborgen van de kwaliteit en veiligheid binnen de gezondheidszorg op het eiland. De specifieke activiteiten omvatten:

Thematische Toezicht Afdeling Cure & Care

1. Nulmeting geestelijke gezondheidszorg: Uitvoeren van een nulmeting in 2024/2025 om inzicht te verkrijgen in de huidige stand van zaken binnen de geestelijke gezondheidszorg, met als doel het identificeren van sterke punten en mogelijke risico's.
2. Mondzorg Onderzoek: Onderzoek naar meldingen op het gebied van mondzorg.
3. Inspectieonderzoek Spoedzorgketen: Afronding van het inspectieonderzoek naar de spoedzorgketen, gericht op het beoordelen van samenwerking en efficiëntie binnen spoedzorg, met aanbevelingen ter verbetering.
4. Oftalmische Zorg Evaluatie: Evaluatie van het zorgproces in de oogheelkunde met focus op wachttijden en professionaliteit, strevend naar aanbevelingen voor verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid.
5. Beauty Salons en Spa's Project: Voorlichtingscampagne en inspectiebezoeken om illegale cosmetische behandelingen aan te pakken en de naleving van beleid te waarborgen.

Thematische Toezicht Afdeling Geneesmiddelen

1. GDP Project: Toetsing van geneesmiddelenimporteurs aan de 'Good Distribution Practice' norm en her evaluatie van importvergunning voorwaarden.
2. Medicatieveiligheid bij Apothekers: in 2024 is de data van zelf-assessment uit 2023

geanalyseerd en in 2025 zullen de inspectiebezoeken als onderdeel van het medicatieveiligheid project voortgezet worden.

3. Toezicht op Illegale Geneesmiddelen in fruitwinkels (fruterias) en supermarkten: Toezicht op fruitwinkels (fruterias) en supermarkten voor controle van de verkoop van illegale geneesmiddelen.

Daarnaast onderhoudt de IVA structureel overleg met het Kwaliteitsinstituut (KI), dat na implementatie van de Kwaliteitsraad in staat zal zijn om standaarden, protocollen en normen vast te stellen. Dit zal de IVA helpen om haar toezichthoudende taken beter uit te voeren. Verder zal de IVA een rol spelen in het ontvangen van klachten van patiënten, waarbij samenwerking met het KI en het ministerie wordt gezocht om klachtencommissies te versterken en te professionaliseren, evenals de afdeling belast met klachten van de IVA.

4.2.2.4. Wetgevingsproducten

De beschreven verbeteringen vergen verschillende aanpassingen in de toepasselijke wetgeving alsmede eventuele nieuwe wetgeving. In het jaar 2025 zal de aandacht worden gericht ten aanzien van de navolgende regelgeving:

1. Invoering van eventuele noodzakelijke wetswijzigingen en of nieuwe wetgeving betrekking hebbende op de vergroting van het weerstandsvermogen, de pandemische paraatheid, slagkracht en veerkracht van de volksgezondheid, het toerisme, alsmede ter bevordering van ziektepreventie en innovatie;
2. Implementatie van de ontwerp-Landsverordening Volksgezondheid;
3. Moderniseren van de Warenverordening;
4. Ontwerpen van wetgeving in verband met voedingsetiketten;
5. Introduceren van een toetsingskader in verband met de registratie van zorginstellingen;
6. Uitbreiden beroepsgroepen AruBIG alsmede accreditatie mogelijkheden;
7. Toekomstbestendig maken van de Landsverordening algemene ziektekostenverzekering (vroeg signalering en preventie).

4.2.2.5. Aruba Health App, voortzetting digitaliseringsslag

In 2025 dient de Aruba Health App verder te worden uitgebreid als dashboard voor de patiënten en faciliterend voor een eenvoudige uitwisseling van gegevens met instemming van de patiënt. De bedoeling is dat de gebruiker middels een zogenoemde Persoonlijke Gezondheidsomgeving (PGO) -overzicht en inzicht in zijn gezondheid krijgt en houdt, hetgeen een bijdrage levert aan de bewustwording van eigen verantwoordelijkheid voor de gezondheid. De AHA dient verder bij te dragen aan het ondersteunen van zelfzorg en informele zorg, alsmede de toegankelijkheid tot de formele zorg faciliteren conform het kader passende zorg: zorg vindt digitaal plaats als het kan en fysiek als het moet. In dit kader zal

aan de hand van de in 2023 en 2024 geïdentificeerde en uitgewerkte gebruikgevallen (behoeften en prioritering) gewerkt worden aan de implementatie van digitale zorg, zelfmanagementsystemen, afsprakensystemen, doorverwijssystemen. Voorts zal de AHA een portaalfunctie krijgen voor de gezondheidsverklaring van de Dienst Warenkeuring en Hygiëne voor voedselbehandelaars (foodhandlers) alsmede doorontwikkeld worden als portefeuille voor vaccinatiebewijzen voor de Dienst Besmettelijke Ziekten. De AHA biedt daarnaast de mogelijkheid tot het digitaal verrichten van bevolkingsonderzoeken ten behoeve van de DVG. De middelen voor de investeringen hiermede gemoeid zijn deels begroot door DVG en deels door de AZV.

4.2.2.6. DVG

In het jaar 2025 zal de implementatie van de formatie van de Directie Volksgezondheid (DVG) worden uitgevoerd. Conform het advies van PAHO, dient de DVG een Zorgautoriteit op het gebied van de volksgezondheid te worden en dient Directie Volksgezondheid zich met name in te zetten op preventie van “communicable” en “non-communicable diseases” alsmede zorgcrisis management en het waarborgen van de veerkracht bij epidemieën en pandemieën. Er ligt sinds 2019 een concept formatierapport klaar. In november 2021 zijn de eerste gesprekken begonnen met DRH ter vaststelling hiervan. Conform afspraak tussen Aruba en Nederland in het kader van de Landspakket, heeft DRH alle formatierapporten aangehouden in afwachting van het resultaat van het onderzoek betreffende het project herinrichting overheidsapparaat. In het jaar 2023 hebben de eerste gesprekken plaatsgevonden. De resultaten hiervan zullen in het jaar 2024 bekend worden gemaakt en in het jaar 2025 zullen de geformuleerde acties verder worden uitgewerkt.

4.2.2.7. Preventie controle infectieziekten

Zoals bekend is de nieuwe Landsverordening Infectieziekten in 2020 in werking getreden. Volgens deze nieuwe landsverordening zijn artsen, laboratoria, en het hoofd van een zorginstelling wettelijk verplicht om te melden. Er is reeds een overzicht ontwikkeld van wat precies en wanneer er gemeld moet worden conform deze nieuwe landsverordening. Momenteel wordt er gewerkt aan een digitale en effectievere manier van melden. De nodige voorbereidingen (voornamelijk IT technisch) vinden plaats en de nodige afspraken met de verschillende stakeholders worden gemaakt. Hierbij is het van belang dat de IT-infrastructuur van de DVG compatibel is om deze meldingen te kunnen ontvangen. Ook dient de DVG de nodige processen en procedures op te stellen ter waarborging van de privacy en gegevensbescherming. Met de komst van de concept-Consensus Rijkswet Gegevensbescherming (CRW) zullen er extra eisen gesteld worden waaraan de DVG zal moeten voldoen. Doel is om in 2025 verder aan een waarschuwingssysteem te werken, waarbij DVG tijdig een uitbraak van een infectieziekte kan vaststellen om de nodige maatregelen te treffen tegen verdere verspreiding om epidemieën te voorkomen.

De DVG is voornemens om in 2025 verder te werken aan het implementeren van de International Health Regulations (IHR). De IHR verplicht alle landen die lid zijn van de WHO om regelingen te treffen om de verspreiding van ziektes te kunnen voorkómen, zich ertegen te kunnen beschermen en te kunnen optreden. Voor wat betreft de IHR-samenwerkingsconstructie is er in 2015 binnen het Koninkrijk gezamenlijk besloten tot het inrichten van een virtueel netwerk van IHR-deskundigen: alle (ei)landen en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) zijn deelnemers, op gelijkwaardige basis. Dit werd geconcretiseerd binnen het Koninkrijkdoor middel van een Onderlinge Regeling betreffende de International Health Regulations (IHR). Afspraken over bestuurs- en beheers aangelegenheden, alsmede over aanspreekpunten van het netwerk tussen de vier Koninkrijklanden zijn hierin vastgelegd. Er vinden een maal per jaar een expertmeeting(s) plaats waarbij vertegenwoordigers van elk eiland en Nederland bij elkaar komen als onderdeel van de samenwerkingsovereenkomst. Elk land is verantwoordelijk voor de eigen reiskosten en afhankelijk van waar de bijeenkomst plaatsvindt dient als zodanig begroot te worden. Implementatieprocessen zoals communicatie, protocollen en wetgeving met betrekking tot de IHR blijven zich voortzetten in 2025. Hiervoor zijn middelen beschikbaar gesteld voor het continu verbeteren van een surveillance system in verband met mogelijke uitbraken van infectieziekten. Maar ook middelen voor trainingen en bijscholing van personeel en samenwerking met Nederland op het gebied van wetgeving. Ook worden middelen beschikbaar gesteld voor meerdere medewerkers van de DVG om de genoemde expertbijeenkomst bij te wonen.

De Covid-19 pandemie legde de kwetsbaarheid van de Caribische eilanden bloot met betrekking tot personeel, specialistische expertise, pandemieparaatheid en zorgcapaciteit. Hierdoor is er tijdens het IHR-netwerkconferentie op Aruba (juni 2022) besloten om de kennis en expertise in de regio te gaan versterken door het opzetten van een regionale hub. Het eindelijke doel hierbij is om de organisatie van infectieziekte bestrijding en pandemische paraatheid op de verschillende eilanden te verbeteren en versterken. Alle landen worden verwacht een deel van deze kosten te dragen. Voor 2025 betreft dit een bedrag van 450 duizend Euro's. Deze middelen zijn in een aparte begrotingspost van de DVG meegenomen om also gestand te doen aan de structurele verbintenis van Aruba voor deelname aan de hub. Op Koninkrijksniveau is in 2024 onderhandeld over het mondiale akkoord vanuit WHO betreffende de pandemie – Instrument alsmede de amendementen van de bestaande Internationale Gezondheidsregeling (IHR). Het akkoord (Verdrag) voor wat betreft het pandemie Instrument behelst een kader van thema's waar op landelijk niveau aan moet worden voldaan. Gezien de beschikbaarheid van toekomstige hulp, is het noodzakelijk dat ieder land zich inspant om de juiste interventie maatregelen te implementeren. Binnen dit thema is het van belang om actief de benodigde wet- en regelgeving alsmede acties te ondernemen om daaraan te kunnen voldoen. De binnen het Koninkrijk geldige onderlinge regeling vereist daarbij dat voor het kunnen ratificeren van een verdrag er een concreet implementatie plan gereed moet zijn. In 2024 is gewerkt aan het implementatieplan, het

Begrotingsfonds Pandemische Veerkracht en Innovatie is instrumenteel om de daadwerkelijke implementatie te kunnen bewerkstelligen. Zolang het Begrotingsfonds Pandemische Veerkracht en Innovatie nog niet is gerealiseerd, dienen deze implementatie werkzaamheden en projecten uit de begroting van DVG, meer in het bijzonder de post van crisis, te worden gefinancierd.

Het betreft de volgende thema's (bron: kamerbrief voortgang onderhandelingen pandemie instrument en internationale gezondheidsregeling (IHR) dd. 16 februari 2024, kenmerk 3770664-1061433-PG:

Artikelen	Inhoudelijke thema's
4 en 5	<u>Pandemic prevention, Public Health Surveillance & One Health</u> Het gaat in deze artikelen om mogelijke afspraken en regels op het vlak van – bijvoorbeeld – bio-veiligheid en/of maatregelen ter voorkoming van zoonose (overgaan van infecties van dier op mens) en antimicrobiële resistentie, om zo te voorkomen dat er zich in de toekomst opnieuw een pandemie voordoet. Dit alles dient gebaseerd te zijn op een integrale One Health aanpak, waarbij specifiek de interactie tussen mens, dier en leefomgeving wordt geanalyseerd en integraal beleid wordt ontwikkeld.
6	<u>Preparedness, readiness and resilience</u> De Partijen bij het instrument committeren zich hier aan het verder versterken van hun nationale gezondheidssystemen zodat deze weerbaarder worden tegen potentiële toekomstige pandemieën. Partijen worden opgeroepen beleid, strategieën en/ of maatregelen vast te stellen om adequaat te kunnen reageren tijdens een pandemie en om de continuïteit van zorg te borgen. Voorbeelden van maatregelen zijn: het opleiden van gezondheidspersoneel zodat ze inzetbaar zijn in verschillende disciplines, lab-capaciteiten opschalen, verbeteren van informatiedeling over ziektes en protocollen ontwikkelen
8	<u>Preparedness Monitoring and Functional Reviews</u> Om te monitoren of landen hun pandemische preventie, paraatheid en respons voldoende op orde hebben, wordt een periodieke rapportage geïntroduceerd voor Partijen bij het instrument in aanvulling op de rapportages die al onder de IHR bestaan.
9	<u>Research and Development</u> Landen worden gestimuleerd meer te gaan samenwerken en investeren in regionaal gespreide onderzoekscapaciteiten ten behoeve van onderzoek naar o.a. pandemie-gerelateerde producten zoals vaccins, geneesmiddelen en diagnostica.
10	<u>Sustainable Production</u> Om ervoor te zorgen dat bij een volgende pandemie voldoende productiecapaciteit is om medische tegenmaatregelen als vaccins en/of antivirale geneesmiddelen te produceren, wordt er gesproken over maatregelen voor het versterken van (lokale) productie in de regio, alsook op het contracteren van 'ever warm' productiefaciliteiten die snel opschaalbaar zijn.
11	<u>Transfer of Technology and Know-how</u> Via samenwerking en vrijwillige overdracht van technologie moet productie van producten gerelateerd aan pandemieën bevorderd worden. Dit omvat onder meer samenwerking met fabrikanten, het verstrekken van niet-exclusieve licenties voor overheidstechnologieën, het gebruik van flexibiliteiten in de TRIPS-overeenkomst en het opzetten van een database. Tijdens een pandemie zouden WHO-leden zich daarnaast moeten inzetten om tijdelijke opschorting

	van rechten inzake intellectueel eigendom overeen te komen.	
12	<u>Access and Benefit Sharing</u> Op mondiaal niveau worden (nieuwe) pathogenen onvoldoende gedeeld en wordt er tegelijkertijd door bedrijven veel geld verdiend met de ontwikkeling en productie van medische producten daartegen. ⁸ Bij het voorkomen en bestrijden van een pandemie is het snel delen van informatie én van medische tegenmaatregelen cruciaal. Partijen bij het verdrag verplichten zich in dit artikel daarom tot het zo snel mogelijk delen van risicovolle pathogenen en de genetische sequentiedata daarvan om nieuwe bedreigingen snel te kunnen detecteren. Daartegenover staat dat diegenen die verdienen aan de gedeelde materialen en data, de 'benefits' die hiermee gerealiseerd kunnen worden ook moeten delen. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om financiële bijdragen die gebruikt kunnen worden voor het versterken van laboratoriumcapaciteit in ontwikkelingslanden, maar ook om het borgen van (toegang tot) nieuwe medische producten als vaccins, bijvoorbeeld via directie donaties.	Kenmerk 3770664-1061433-PG
13	<u>Global Supply Chain and Logistics</u> Om landen wereldwijd bij een pandemie snel te kunnen voorzien van noodzakelijke en voldoende medische tegenmaatregelen, wordt voorgesteld om de mogelijke behoefte aan producten en de bijbehorende 'leveringsketens' in kaart te brengen, regionale (nood)voorraden aan te leggen, gezamenlijke aanbestedingen te doen, logistieke knelpunten in kaart te brengen en op te lossen en effectieve distributie mechanismen uit te rollen, die ook gebruikt kunnen worden in humanitaire omstandigheden.	
18	<u>Communication and Public Awareness</u> Het gaat hier om het versterken van de kennis in de samenleving over hoe wetenschap werkt, wat publieke gezondheid is, hoe pandemieën ontstaan, zodat burgers goed geïnformeerd een eigen afweging kunnen maken qua gezondheidskeuzes uit informatie op sociale media en van overheden.	
19	<u>Implementation Capacities and Support</u> Dit onderdeel van het instrument betreft de implementatie van het pandemie-instrument en richt zich op enerzijds (het steunen van) capaciteitsopbouw, in het bijzonder in ontwikkelingslanden, alsook om het bieden van kennis en financiering hiertoe.	
20	<u>Financing</u> Dit artikel gaat over de financiering van de bovengenoemde <i>Conference of the Parties</i>, mogelijke nieuwe taken voor de WHO, zoals het beheren van databases met gegevens over (de genetische sequentiedata van) pathogenen en het adresseren van capaciteitsnoden gerelateerd dit instrument.	

4.2.2.8. Vaccinaties

De doelstelling van het Arubaans vaccinatieprogramma is het optimaliseren van het vaccinatiebeleid en implementatie daarvan met als doel het bereiken van de hoogst mogelijke gezondheidsbescherming voor de Arubaanse gemeenschap tegen ziektes die via vaccinaties te voorkomen zijn. In 2025 zal verder gewerkt worden aan het landelijk en integraal vaccinatieprogramma, het verbeteren van het administratief en financiële proces van vaccinvoorziening en het ondersteunen van de implementatie van het zogeheten Expanded Program on Immunization (EPI). Elk jaar worden vaccinaties besteld door de Dienst Besmettelijke Ziekten (DBZ.) en de Dienst Jeugdgezondheidszorg (JGZ) via het "PAHO Revolving Fund". Het is belangrijk dat elk jaar genoeg middelen beschikbaar zijn voor het inkopen van vaccins. De PAHO adviseert om zoveel mogelijk gebruik te maken van vaccins om uitbraken van infectieziekten te voorkomen. Dit is veel kosteneffectiever dan het bekostigen van de uitbraak van een infectieziekte.

4.2.2.9. Vectoren

De preventie en bestrijding van ziektes die door muggen worden overgebracht (Arbovirussen) zoals de Dengue, Chikungunya en Zika blijft een belangrijke taak van de Directie Volksgezondheid (DVG). Doordat deze ziektes endemisch zijn op Aruba, vormen ze een constante bedreiging voor de volksgezondheid en ook voor de economie van Aruba. Het voorkomen hiervan blijft een aandachtspunt voor de DVG. De dienst Gele Koorts en Miskieten Bestrijding (GKMB) werkt toe naar verbetering en professionalisering van de dienstverlening, met aandacht voor innovatie, milieuvriendelijke producten en modus operandi.

Naast de reguliere werkzaamheden zal GKMB in het jaar 2025 verder aandacht besteden aan het opzetten van een programma om voorlichting te geven aan scholen en andere organisaties die met jongeren werken. Hierbij zal steun gezocht worden bij de Green-Kidz organisatie in samenwerking met de Afdeling Health Promotion van de DVG. Er zal verder uitgezocht worden om het proces voor vastleggen van informatie die vanuit het veld wordt verzameld te digitaliseren. Er wordt gestreefd om via draagbare mobiele toestellen de dagelijkse rapportages in het veld te verzamelen. Hiervoor zal ondersteuning gezocht worden bij MOBOCON-project (Mosquito-Borne Disease Control) die al op Bonaire en Curaçao een digitaal rapportagesysteem heeft geïntroduceerd.

Zoals aangesteld in het “Global vector control response 2017–2030” van de WHO: Het behalen van de “Sustainable Development Goals 3” (SDG3), namelijk goede gezondheid en welzijn berust op een goed functionerende vector controle. Hetzelfde geldt ook voor schoon water en sanitair (SDG6), duurzame steden en gemeenschappen (SDG11) en klimaatactie (SDG13).

Verdere versterking van de huidige ‘Integrated Vector management’ (IVM) control strategie van de dienst GKMB zal geschieden door middel van entomologische onderzoeken om zo de muggen diversiteit en insecticide resistentie te bepalen. Een belangrijke deel hiervan is het verder uitbreiden van de muggenvangers (mosquito trap) inspectiesysteem waarbij diverse muggenvangers zullen worden ingezet om de densiteit van muggen te bepalen. De gebieden of wijken waar het inspectiesysteem geplaatst worden, is bedoeld om zo het uiteindelijke doel van gehele dekking van Aruba te bereiken. Met informatie uit dit inspectiesysteem kan het personeel van de GKMB haar beschikbare middelen gericht en effectiever inzetten in probleem gebieden. De samenwerking met verschillende stakeholders zal worden versterkt en nieuwe stakeholders zullen worden benaderd om zo een bredere samenwerking teweeg te brengen.

4.2.2.10. Jeugdgezondheidszorg

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is een belangrijke pijler van de preventieve gezondheidszorg. De JGZ stelt zich tot doel de jeugdigen op Aruba sociaal-emotioneel en medisch longitudinaal te begeleiden, ten einde hun sociaal-emotionele en medische gezondheid, groei en ontwikkeling te behouden, te bewaken, beschermen en te bevorderen. Voor het jaar 2024-2025 is het beleidsvoornemen van het ministerie van Toerisme en Volksgezondheid erop gericht om de verdere versterking van Jeugdgezondheidszorg voort te zetten. In het jaar 2022-2023 zijn er reeds diverse actieplannen ingezet om het jeugdgezondheidsbeleid van jeugdigen vanaf geboorte tot aan late adolescentie (0-25 jaar) vorm te geven (wereldwijde grensleeftijd van adolescenten, gezien de hersenontwikkeling). Hiervoor zal Jeugdgezondheidszorg (JGZ) 2025 de uitvoering van de beleidsvoornemens verder versterken door de volgende actiepunten:

- Landelijke preventieve onderzoeken over de gezondheidsstatus en het welbevinden van de jeugdigen op Aruba door middel van vroegtijdige onderkenning en detectie gedurende de levenslijn van de jeugdigen.
- Het Elektronisch Kind Dossier (EKD) zal na zijn implementatie in het jaar 2025 verder worden aangepast naar behoefte van de verschillende actoren in het zorg- sociaal- en onderwijsveld ter monitoring van de ontwikkeling van het kind en in relatie tot zijn/haar omgeving.
- In het jaar 2024 is zowel het vernieuwde registratiesysteem van de JGZ volledig en het Centrale Registratie Systeem (kind beschermingssysteem) operationeel geworden. Het 'cloud based' digitaal sociaal-medisch kind dossier van de JGZ zal een koppeling maken met het Centrale Registratie Systeem, dat enkel dient voor statistieken (aangaande aantal kindermishandeling, risicofactoren aangegeven worden etc.). In het jaar 2025 zal dit registratiesysteem worden geëvalueerd.
- Er zal speciaal aandacht worden besteed aan het recht van jeugdigen op toegang tot zorg (gelijkheid). De JGZ zal in de preventieve gezondheidsonderzoeken starten met onderzoek naar de wachtlijst problematiek, de zorg en welzijnsinfrastructuur voor jeugdigen en de verbeteringen hiervan nadat het EKD-systeem operationeel is. De knelpunten inventariseren over toegang tot zorg en welzijn bij alle samenwerkende partners die preventie en curatieve zorg of palliatieve zorg aanbieden aan jeugdigen en het efficiënter en effectiever inrichten daarvan.
- Het ouder-kind systeem en opvoeding te blijven versterken aan de hand van de co-partnerschap van ouders in de levenslijn van het kind. Er zal meer gewerkt worden aan een vraaggerichte zorg die beter kan aansluiten aan de behoeftes van de ouders in de verschillende levensfasen van hun kind. Hierbij zullen ook gerichte vragen van ouders gesteld kunnen worden (door bijvoorbeeld ontwikkeling van een JGZ-app in het jaar 2025). Er kunnen adviezen gegeven worden aan ouders die dat op dat juiste moment nodig hebben en een lijst van veel gestelde vragen worden ingesteld.
- Het voornemen in 2025 is om aandacht te besteden aan meer promotie voor JGZ (gezondheidsbevordering) op social media. Hiernaast wil JGZ nationale voorlichtingsprogramma's betreffende actuele en relevante gezondheidsthema's voor jeugdigen en ouders op het gebied van preventie initiëren.
- Initiëring Platform Veiligheid in kinderopvang: in 2022 heeft de JGZ het platform geïnitieerd voor preventie in de kinderopvang voor 0-jarigen (baby's) en peuters. Dit voornemen zal versterkt worden in 2025, door het verder vormgeven van het beleid van toezichthouders aan de kinderopvangcentra in het kader van gezondheid, welzijn en veiligheid van individuele of groepen kinderen/jongeren (o.a. baby- peuterzorg in brede zin) die in de kinderopvangcentra of voor- of naschoolse opvang ver-

blijven. Er is reeds gestart met steun aan Fundacion Pa Nos Muchanan bij het bijscholen van leidsters van kinderopvangcentra (veiligheid, ontwikkeling, hygiëne, ouder-kind relatie, communicatie met kind en ouders) en dit gaat in het jaar 2025 ook door.

- Het voornemen voor het jaar 2025 zal ook beleidsmatig gericht zijn op de verdere versterking van pandemische paraatheid ter voorkoming van nieuwe pandemieën en sterker inzetten op vaccinatiecampagnes bij jeugdigen.
- Opleiding en bijscholing van het JGZ-personeel is essentieel voor het optimaliseren van de zorg en het bijhouden van de laatste ontwikkelingen op het gebied van de jeugdgezondheidszorg, diëtik en orthopedagogiek/GZ-psychologie. Het streven is om de MGZ-opleiding voor verpleegkundigen door te laten gaan en te investeren in de opleiding tot jeugdarts voor alle basisartsen.

4.2.2.11. Voedselveiligheid, hygiëne en warenkeuring

De DWH beoogt verder het behalen van de Sustainable Development Goals, met extra aandacht voor goede gezondheid en welzijn (SDG 3) en schoon water en sanitaire voorzieningen en duurzaam omgaan met water (SDG 6). In het kader van het Landspakket en het beperken van ‘red tape’, wordt de DWH in 2024 verzelfstandigd in en 2025 verder door ontwikkelen tot een op zichzelf staande autoriteit belast met voedselveiligheid, warenkeuring en hygiëne borging.

4.2.2.12. Veterinaire Dienst

De Veterinaire Dienst heeft als primaire taak het waarborgen van de volksgezondheid door handhaving van de geldige wetgeving zowel ten behoeve van de mens (consument, houder, zoönose en voedselveiligheid) als van dieren zelf (ziekte, ziekte-preventie en voortbestaan/bedreiging) als onderdeel van de “one health” principes. In 2024 is er een haalbaarheidsonderzoek verricht om inzicht te verkrijgen of de Veterinaire Dienst kan worden verzelfstandigd. Het doel is om te komen tot een professionele zelfstandige organisatie die financieel op eigen benen kan staan aldan niet als onderdeel van de Sui generis Waren en Voedsel hygiëne. In 2025 zal dit onderzoek worden geëvalueerd en zal een beslissing omtrent de verdere toekomst van de Veterinaire dienst genomen worden.

4.2.2.13. Crisisbeheersing

Conform de Landsverordening infectieziekten dient een crisis op het gebied van een epidemie door de minister van Volksgezondheid met de directeur van de DVG te worden geleid. In 2023 is in het kader van de werkgroep pandemische paraatheid alsmede als gevolg van het vervallen van de Europese wetgeving in het kader van een digitaal corona certificaat (afgekort: DCC) gewerkt aan een inventarisatie van benodigde aanpassingen in de landsverordening om daadkrachtig te kunnen reageren op de dreiging althans het voordoen van een pandemie. In 2024 en 2025 dienen de benodigde wetgevingsproducten te worden

afgerond en behandeld in de Staten ter realisatie hiervan. Voor wat betreft andere rampen zoals stormen, overstromingen en dergelijke geldt dat het Bureau Rampenbestrijding Aruba elk jaar een jaarplanning opstelt waarin de trainingen en simulatieoefeningen worden beschreven. Het betreft trainingen op nationaal niveau waarbij elk dienst, organisaties, privé-sector en instellingen worden verzocht om hieraan mee te doen. Het betreft een jaarlijkse training en anderen die jaarlijks kunnen aangepast worden aan de wereldsituaties. Als jaarlijks te verrichten trainingen zijn onder meer te vermelden orkaan oefening, tsunami oefening (Carib Wave) en luchtvaartongeval training. Dit vereist een goede coördinatie binnen het medische team op nationaal niveau, de zogenaamde Gele Cluster. Om dit allemaal te kunnen bereiken heeft het crisisteam van de DVG-materiaal en trainingen nodig, welke opgenomen zijn in de begroting van DVG. Voorts is er op vier landen niveau een crisis werkgroep ingesteld, die belast is met het bijhouden en uitvoeren van de regionale samenwerking bij een crisis, het vaststellen van draaiboeken en het organiseren van de nodige simulaties. Tenslotte zal DVG middels de crisisstructuur haar ondersteuning bieden aan de Nationale Veiligheidsstrategie.

4.3. Beleidsmatige mutaties

De volgende mutaties zullen doorgevoerd worden in vergelijking tot vorig jaar:

- Verfraaiingsprojecten rondom de belangrijkste toeristische zee locaties in Aruba;
- Versterking van de Arubaanse authenticiteit;
- Verkenning van niche markten;
- Ontwikkeling van toegangspoorten (cruise- en luchtverkeer);
- Toeristische innovaties (naadloos reizen (seamless travel) en AQHA).
- Beslissing omtrent de Veterinaire Dienst;
- Onderzoeken en plannen van het Kwaliteitsinstituut;
- Versterking publieke gezondheidszorg ter beheersing van de pandemie en andere infectieziektes en preventie NCDs door middel van reorganisatie DVG;
- Uitbreiding Aruba Health App.
- Versterking Jeugdgezondheidszorg middels evaluatie van het Centrale Registratie Systeem (kind beschermingssysteem) ten behoeve van jeugdzorgbeleidsontwikkeling en nationale campagne vaccinatieprogramma.
- Beslissing omtrent de reorganisatie IVA voor verscherping van controles en handhaving van wetgeving ter bevordering van kwaliteit van zorg alsmede de borging van kwaliteit van de geneesmiddelen.

4.4. Budgettaire gevolgen beleid

In onderstaand tabel staan alle budgettaire gevolgen van de hiervoor aangegeven beleid nader cijfermatige uitgelegd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie T&V							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	5,418	5,400	-18	0%	5,400	5,400	5,400	5,400
Rechten, boeten en overig	6,300	7,582	1,282	20%	7,582	7,582	7,582	7,582
Andere dan belasting opbrengsten	42,800	51,829	9,029	21%	51,829	51,829	51,829	51,829
Overige ontvangsten	15	15	0		15	15	15	15
Totaal:	54,533	64,826	10,293	19%	64,826	64,826	64,826	64,826

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie T&V							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	20,994	20,747	-248	-1%	20,954	21,164	21,375	21,589
Goederen en diensten	14,007	14,206	199	1%	14,206	14,206	14,206	14,206
Subsidies	5,859	6,330	472	8%	6,330	6,330	6,330	6,330
Overdrachten	222	150	-72	-32%	150	150	150	150
Bijdragen en afschrijvingen	43,599	44,632	1,033	2%	44,632	44,632	44,632	44,632
Totaal:	84,682	86,065	1,383	2%	86,272	86,482	86,693	86,907

4.5. Beleidskoppeling aan SDG's en Landspakket

Het onder het ministerie van Toerisme en Volksgezondheid uit te voeren beleid, is te koppelen aan de volgende vier SDG-doelstellingen:

Daarnaast zal dit ministerie zich in 2025 verder focussen op het thema van zorg en innovatie en duurzaamheid zoals afgesproken met Nederland conform het Landspakket.

5. Ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken**5.1. Beleidsagenda**

Gedurende de huidige regeerperiode is het streven van het ministerie om haar beleidsagenda te realiseren in overeenstemming met de volgende algemene principes en ambities:

- Bijdragen aan het ontwikkelen en activeren van potentiële economische kansen op het gebied van scheepvaart, luchtvaart en openbare transport, met daarbij als uitgangspunt de financiële duurzaamheid en het vergroten van mobiliteit in harmonieuze balans met de natuur;
- Duurzame oplossingen vinden voor de zeer urgente afval- en RWZI-problematiek;

- Natuur als basis voor duurzaamheid in alle aspecten. In het bijzonder het creëren van een gedegen en verantwoorde balans tussen economische ontwikkelingen en natuurbehoud;
- Stimuleren van integer denken en handelen binnen alle lagen van de maatschappij, waarbij de ministers het voorbeeld geven;
- Het actief bieden van meer transparantie en verantwoording;
- Het bevorderen van democratische *checks and balances* en burgerparticipatie bij besluitvorming;
- Garanderen van een betere kwaliteit van leven en zorg van alle ouderen op Aruba;
- Bevorderen van intradepartementale samenwerking en betrokkenheid van stakeholders;
- Bieden van intra-ministeriële samenwerking, ook wel bekend als horizontaal werken;
- Focus op gemeenschappelijke gronden voor oplossingen en samenwerking op alle niveaus.

5.2. Beleidsvoornemens

De aangelegenheden die behoren tot de verantwoordelijkheden van het ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken, zijn terug te vinden in artikel 5, tweede lid, van de Landsverordening instelling ministeries 2022. Het ontwikkelen van beleid heeft tot doel de ontwikkelingen in ons land zodanig te sturen, dat Aruba de (inter)nationale economische en technologische ontwikkelingen bij kan bijhouden. Dit geheel in een verantwoorde balans met de natuur en welzijn waar tevens wordt voldaan aan de basisbeginselen van duurzaamheid en integriteit.

5.3. Beleidsprioriteiten

Voor het dienstjaar 2025 ligt de focus van het ministerie op een aantal beleidsgebieden:

- Transport: waaronder luchtvaart en scheepvaart, de meteorologische dienst, openbaar vervoer;
- Integriteit: Het bevorderen van integriteit, transparantie en verantwoording binnen het openbaar bestuur, de private sector en de samenleving, conform de Aruba Integriteitsstrategie (AIS), alsook democratische hervormingen in het kader van ‘checks and balances’ en burgerparticipatie;
- Natuur: in het bijzonder natuurbehoud en -ontwikkeling stimuleren op het gebied van landbouw, veeteelt en visserij, afvalophaal en -verwerking en ook het beschermen, behouden en beheren van natuur(gebieden), flora en fauna en algehele dierenwelzijn;
- Ouderenzorg en -welzijn: op integrale wijze de kwaliteit van zorg en welzijn van ouderen verhogen.

Hieronder volgt een nadere toelichting op de hierboven genoemde beleidsprioriteiten:

5.3.1. Transport

De beleidsacties zijn gericht op onder andere het bieden van ondersteuning aan Directie Luchtvaart (hierna: DLA), naar aanleiding van de resultaten en adviezen van de technische werkgroepen respectievelijk ICAO en DLA, ter behouden van categorie 1, in het kader van de ICAO-audit in 2025. Om het behoud van categorie 1 voor de toekomst te verzekeren is de financiële verzelfstandiging van de Directie Luchtvaart essentieel. De Directie Scheepvaart (DSA) wordt gestimuleerd en ondersteund in het (verder) ontwikkelen van de economische maritieme economie en uitbreiding van de dienstverleningen in dit kader middels het invoeren van een Nationale Maritieme Strategie met als doel het ontwikkelen van een krachtig en innovatieve maritieme cluster waarbij de potentiële economische voordelen worden gekatalyseerd in harmonie met het maritiem leven en natuur in het algemeen. Voor ANSA N.V. en de Meteorologische Dienst wordt een mogelijke fusie verder onderzocht en geëvalueerd door een technische werkgroep, met het doel om het functioneren en de dienstverlening verder te optimaliseren. Er zullen actieve inspanningen worden ondernomen aan de hand van een actieplan om Arubus N.V. financieel te redden. Het streven is om het gehele wagenpark, in verschillende fases te vervangen met elektrische bussen, met als streefdatum 2030. De tweede fase van de herstart van AruParking N.V. zal afgerond worden. Daarnaast zullen Arutram en Aruparking als zelfstandige N.V.'s worden afgestoten van Arubus N.V. Voor wat betreft Departamento di Transporte Publico zal een aangescherpt beleid op het gebied van transport en vergunningen worden geïmplementeerd, naar aanleiding van de resultaten en aanbevelingen van het onderzoek naar de marktcapaciteit door de Universiteit van Aruba. De digitalisatie van het vergunningsproces voor taxivergunningen zal uitgebreid worden naar de overige vergunning categorieën zodat ook deze op verantwoorde en transparante wijze plaats zullen vinden. Daarnaast zal de DTP en haar inspectieteam van verdere ondersteuning worden voorzien in de bedrijfsvoering en het helpen bestrijden van illegale transport in alle vormen.

5.3.2. Integriteit

De Aruba Integriteitsstrategie (AIS) 2022-2027 omvat de nationale doelstellingen en prioriteiten die middels een implementatieplan binnen een specifiek tijdbestek bereikt moeten worden. De regering zal een allesomvattende strategie voor Good (corporate) Governance implementeren om zodoende een integer, transparant, weerbaar en veilig Aruba te bewerkstelligen. In voortzetting van de AIS zijn de beleidsacties gericht op de realisatie van de adviezen van de in 2022 ingestelde commissie belast met het ontwikkelen van concrete voorstellen voor democratische hervormingen en het uitvoeren van projecten inzake burgerparticipatie. Andere belangrijke speerpunten zijn het actief bieden van informatie via een dynamische website van de overheid ('Active Transparency'), de wettelijke inbedding daarvan en een evaluatie van de Landsverordening openbaar bestuur. Bureau Integriteit Aruba

(BIA) zal verder worden versterkt met personeelsleden, middelen, trainingen, alsook capaciteitsopbouw. Investerings in deskundigheidsbevordering van het overheidspersoneel ter bevordering van de integriteit. Er zullen verschillende bewustwordingscampagnes worden georganiseerd ten behoeve van het overheidsapparaat alsmede de samenleving. Er zal een gedragscode voor het ambtelijke apparaat worden geïmplementeerd. Ook wordt de 'Autoriteit Corporate Governance' ingesteld en opgericht.

5.3.3. Natuur

Voor de natuur betreft, zullen inspanningen worden gedaan om ervoor te zorgen dat de natuur beschouwd wordt als een van de belangrijkste fundamenteën binnen de samenleving. In 2025 wordt verder gewerkt aan een eiland rond het Marine Park, Mariene ruimtelijke ordening, een ABC Hope Spot, evenals de verdere ontwikkeling van wetgeving om de rechten van de natuur in de praktijk te realiseren. Het werk aan de zogeheten Natural Biodiversity and Action Plan (NBSAP) van Aruba zal worden voortgezet om te voldoen aan het 'Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework' volgens de ondertekende MOU met het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in Nederland en om het verdrag te kunnen ratificeren. De vaste afvalportefeuille omvat extra werkzaamheden voor het afdekken van de stortplaats te Parkietenbos (fase II en fase III). Verder zal het vaste afvalbeleid gericht blijven op het faciliteren van de verwerkende sector, met nadruk op het afronden en implementeren van het zogenoemde uitgebreide producentenverantwoordelijkheid model. Voor vloeibaar afval zijn prioriteiten, de invoering van aanvullende wetgeving en normen evenals de herziening van verschillende vergunningen om de algehele kwaliteit van het afvalwaterbeheer en keten te verbeteren, te beginnen bij de bron. Daarbij wordt een waternota opgesteld. Voor het aanpakken van de negatieve effecten op het klimaat zal het National Climate Resiliency Council (NCRC) zich richten op het afronden van de nulmeting en kostenberekening, evenals het voorbereiden van de Nationally Determined Contributions (afgekort: NDC's) om te voldoen aan het klimaatakkoord van Parijs.

Het beleidsplan voor de primaire sector "Samen oogsten we de toekomst 2023-2028" dat zich richt op duurzame landbouw-, veeteelt- en visserijpraktijken, evenals het vergroten van de voedselzekerheid zal geïmplementeerd worden. Het gaat om verschillende beleidsacties waaronder de introductie van certificatenormen voor 'Good Agriculture Practices' ter waarborging van de lokale voedselveiligheid. Daarnaast is inmiddels het agroforestry-project gelanceerd op 13 scholen met plannen voor uitbreiding in het komende jaren om bewustwording van duurzame praktijken te vergroten onder de basisschoolkinderen. Een ander beleidsactie omvat de oprichting van de "Plataforma Nacional di Piscado," dit is een burgerparticipatieplatform dat zich richt op duurzame ontwikkeling, innovatie en diversificatie in de visserijsector, met aandacht voor structurele uitdagingen zoals veiligheid van lokale vissers en milieubescherming.

De beleidsvoornemens voor dierenwelzijn in Aruba voor de korte termijn (2024 - 2025) zijn gericht op het leggen van een solide basis voor de bevordering van dierenwelzijn en het creëren van een dierenvriendelijke samenleving. Eén van de kernpunten is de ontwikkeling en implementatie van het nieuwe dierenwelzijnsbeleid Maneho Bienestar di Animal Aruba (MBAA). Het doel van deze beleidsvoornemens op korte termijn is om het dierenwelzijn te bevorderen door middel van noodzakelijke activiteiten en projecten, en om de samenwerking met stakeholders en NGO's te versterken voor meer draagvlak. De implementatie van lesmateriaal in het onderwijs zal worden uitgebreid, waardoor naast de introductie van hondenlesmateriaal er ook natuur- en dierenlesmateriaal ontwikkeld zal worden. Voorts zal de bouw van de 'Animal Control Department' afgerond worden. Op lange termijn ligt de focus op het creëren van een dierenvriendelijke samenleving op Aruba. In dit kader is het van belang om het instellingsbesluit van het Bureau City Inspector te wijzigen om het handhavingsaspect van dierenwelzijn, natuur en milieu te versterken.

5.3.4. Ouderenzaken

Het Deltaplan Ouderen Aruba (DOA) 2023-2033, die in oktober 2023 is afgerond, dient als masterplan ten behoeve van alle ouderen op Aruba. Onze visie is om samen Aruba ouder-vriendelijk te maken en van gemedicaliseerde ouderenzorg over te stappen naar een sociale benadering van ouder worden. Met behulp van DOA 2023-2033 wordt een sociale zorgketen voor ouderen opgezet, zodat 'de juiste zorg op de juiste plek' kan worden gegeven, door onder andere het invoeren van een nationaal zorgzwaartesysteem. De nadruk ligt op goede kwaliteit van zorg en leven alsmede het functioneren en participatie van oudere mensen. Dat gaat verder dan alleen het behandelen van een zorgvraag. Het gaat ook om het aanpakken van maatschappelijke problemen zoals woningnood, schulden en eenzaamheid. Deze factoren zijn immers van invloed op de gezondheid en welzijn. Er zijn naar schatting ruim 800 alleenwonende kwetsbare ouderen die acuut zorg nodig hebben. Het streven is om de wachtlijst van de verzorgingshuizen verder te laten afnemen. Goede samenwerking tussen aanbieders, maatschappelijke- en publieke organisaties en de overheid is onontbeerlijk. De Directie Ouderenzaken zal verder optimaal bemand worden ten einde al haar kerntaken te kunnen uitvoeren. Eén van de beleidsspeerpunten is het herstructureren en organiseren van het zorgaanbod en in het bijzonder voor de bejaardenhuizen met het oog op hogere rendabiliteit, samenwerking, zorgverdeling naar zorgzwaarte, verhoogde kwaliteit van zorg, duidelijke eenduidige criteria voor inspectie en opnames. De Directie Ouderenzaken zal verschillende taken dienen uit te voeren waaronder het begeleiden en ondersteunen van gesubsidieerde stichtingen en particuliere verzorgingshuizen ingevolge de Landsverordening verzorgingshuizen en verder ook op de implementatie van de bevindingen van het ingestelde platform 'Foro pa Adulto Mayor', het adviseren en invoeren van een governance code (ouderen) voor de zorgketen in de ouderenzorg, het instellen van een nationaal kwalitatief onderzoek en de mogelijke invoering van de 'Active Ageing Index' (AAI). De 'Active Ageing Index' is een door de Verenigde Naties en Europese Commissie

ontwikkelde meetlat om de leefsituatie van ouderen en beleid op diverse terreinen te monitoren als stimulans voor regeringen en belangengroepen.

5.4. Beleidsmatige mutaties

De volgende beleidsmatige mutaties zullen doorgevoerd worden in vergelijking tot vorig jaar:

- Versterking van de kwalificaties, capaciteit en waar nodig de bevoegdheden van het personeel ressorterend onder andere DLA, DMA, DTP, Directie Scheepvaart en Directie Landbouw, Veeteelt, Visserij en Markthallen en door middel van digitalisatie en innovatie de kwaliteit van dienst en transparantie in bestaande processen verhogen;
- De verzelfstandiging van Directie Luchtvaart Aruba (DLA) is essentieel om de stabiliteit van de economie te verzekeren;
- Verhoging van de inkomsten door een verantwoordelijke impuls van de scheepvaart economie door onder andere wijziging van de loonbelastingheffing voor de bemanning van boorplatformen;
- Om de problematiek van woningnood en eenzaamheid aan te kunnen pakken, streeft het kabinet naar uitbreiding in het aantal dagverblijven die specifiek gericht zijn op het verzorgen van patiënten met dementie. Daarnaast is het ook van belang om genoeg inloophuizen op Aruba te hebben om op deze manier niet alleen de eenzaamheid van onze alleenwonende ouderen aan te pakken maar ook om de nodige steun te kunnen bieden aan de mantelzorgers die op dit moment op zichzelf aangewezen zijn. Het is van belang dat de juiste zorg op de juiste plek kan worden gegeven.

5.5. Budgettaire gevolgen beleid

In onderstaand tabel staan alle budgettaire gevolgen van de hiervoor aangegeven beleid nader cijfermatige uitgelegd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie TINO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	1,175	1,175	0	0%	1,175	1,175	1,175	1,175
Rechten, boeten en overig	4,804	4,402	-402	-8%	4,402	4,402	4,402	4,402
Overige ontvangsten	12	12	0	0%	12	12	12	12
Totaal:	5,991	5,590	-402	-7%	5,590	5,590	5,590	5,590

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie TINO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	19,176	20,440	1,264	7%	20,644	20,851	21,059	21,270
Goederen en diensten	31,937	31,974	37	0%	29,474	29,474	29,474	29,474
Subsidies	41,015	43,511	2,497	6%	43,511	43,511	43,511	43,511
Overdrachten	22	22	0	0%	22	22	22	22
Bijdragen en afschrijvingen	1,147	1,077	-70	-6%	1,077	1,077	1,077	1,077
Totaal:	93,296	97,024	3,727	4%	94,728	94,934	95,143	95,354

5.6. Beleidskoppeling aan SDG's en Landspakket

Het onder het ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken uit te voeren beleid is te koppelen aan de volgende negen SDG-doelstellingen:

6. Ministerie van Onderwijs en Sport

6.1. Beleidsagenda

De aangelegenheden die tot de zorg van het ministerie van Onderwijs en Sport behoren, zijn terug te vinden in het artikel 6, tweede lid, van de Landsverordening instelling ministeries 2022.

6.2. Beleidsprioriteiten

Het ministerie van Onderwijs en Sport omvat twee portefeuilles namelijk onderwijs en sport. Ten eerste worden de beleidsvoornemens van onderwijs behandeld en daarna komt sport aan bod. De beleidsprioriteiten van het ministerie van Onderwijs en Sport zijn in het beleidsdocument “Onderwijs in Transitie onderwijsbeleid 2021-2025” aangegeven. Verder wordt het beleid mede bepaald door de op 1 oktober 2023 vastgestelde roadmap voor Tijdelijke Werk Organisatie (TWO) in het kader van de uitvoering van het Landspakket van Aruba), bestaande uit vijf maatregelen die in de komende jaren (2025-2027) uitgevoerd zullen worden. Op het gebied van sport is het beleid van het ministerie van Onderwijs en Sport gebaseerd op de continuering van het ingevoerde sportprogramma van het jaar 2024 en de nodige acties die ondernomen moeten worden om de sport op Aruba internationaal te bevorderen. Hierna volgt een verdere uitleg van de beleidsprioriteiten op het gebied van onderwijs en daarna de beleidsprioriteiten op het gebied van Sport.

6.3.1. Onderwijs

In het jaar 2025 vindt de verdere uitvoering plaats van projecten in het kader van de Sustainable Development Goals (SDG) en het zogeheten plan “PEN 2030”, Plan Educacion Nacional. De onderwijsagenda van Aruba (2021-2025) is gericht op:

1. Het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs;
2. Het versterken van het onderwijssysteem door het ontwikkelen van een volwassen bestuur structuur; en
3. Het zorgdragen voor een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.

Ad 1. Beleidsmatig zijn de volgende werkzaamheden in gang gezet:

- Revisie van het beleid voor primair-, voortgezet-, hoger- en speciaal onderwijs; en
- Een vastgesteld toetsingsbeleid voor doorstroom tussen stelsels.

De vastgestelde roadmap voor TWO, bestaande uit vijf maatregelen die in de komende jaren (2025-2027) nog steeds de boventoon gaan voeren, zijn allen gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en gericht op het implementeren van het nieuwe taalbeleid, het beleid voor beroepsonderwijs en het bieden van gelijke kansen voor leerlingen in het onderwijs te weten:

1. Professionaliseren van leraren;
2. Zorgdragen voor actuele en relevante leermiddelen;
3. Creëren van een optimale infrastructuur;
4. Het creëren van een betrouwbaar datasysteem voor kengetallen;
5. Het creëren van een sterk zorgstructuur systeem.

In 2025 wordt een professionaliseringskader ontwikkeld voor leerkrachten en wordt gezamenlijk met schoolbesturen geïnventariseerd welke professionaliseringsbehoeften er bij de leerkrachten zijn. Er worden vervolgens programma's ontworpen die onderdeel vormen van het digitale platform voor onderwijspersoneel, matrix genaamd. Tevens wordt er een systeem opgezet om competenties van leerkrachten te kunnen meten en worden er leergemeenschappen, (learning communities) opgezet waarin expertise wordt uitgewisseld en geleerd wordt. Voor zowel het primair onderwijs, de eerste twee leerjaren van het vervolgonderwijs, als het beroepsonderwijs, worden nieuwe programma's opgesteld. De inventarisatie van de behoefte aan leermiddelen (ook digitale leermiddelen) wordt gedaan. De inventarisatie van de behoefte aan renovatie van de verschillende schoolgebouwen waarbij een lijst opgesteld zal worden van schoolgebouwen die de meest urgente aandacht behoeven. De renovatie van deze scholen zal ingepland worden en er wordt een lijst met indicatoren opgezet waarmee de renovatie continu wordt gemonitord en geëvalueerd. Hiertoe zal naar planning tevens een substantiële bedrag voor in de begroting 2026 beschikbaar moeten worden gesteld.

Het plan ter implementatie van een zorgstructuur in het onderwijs zal afgerond worden en dit plan zal in de jaren na 2025 een financiële planning voor het onderwijs aangeven. Ook worden er indicatoren ontwikkeld die de implementatie van het zorgsysteem monitoren. Verder zal het beleid in 2025 erop gericht zijn dat:

- In het primair onderwijs het nieuwe taalbeleid geïmplementeerd wordt, zijnde alfabetisering in het Papiamentu in klas 2 van het basisonderwijs en de implementatie van het Nederlands als vreemde taal in klas 2;
- In het beroepsonderwijs, EPB/EPI wordt de reeds ingezette innovatie voortgezet en als zodanig worden studenten voorbereid voor de nieuwe carrières alsook de modernisering van traditionele programma's zoals verpleging, zorg voor kinderen, gastvrijheid;
- Het nieuwe beleid voor het MAVO, HAVO en VWO onderwijs zal afgerond worden en er wordt gestart aan de planning van de implementatie hiervan; en
- De aansluiting met het hoger onderwijs op Aruba en in het buitenland wordt ook verder ontwikkeld.

Ad 2. Werkende aan de versterking van het onderwijssysteem wordt het volgende ondernomen:

- Het opzetten van een betrouwbaar en duurzaam data registratiesysteem en kengetallen is in een verder gevorderd stadium. Het databestand uit het verleden is reeds in het nieuwe systeem geplaatst;
- Deze doorstart vormt onderdeel van het Landspakket en bestaat uit twee fasen namelijk:
Fase 1. Het automatiseren van het registratiesysteem voor kengetallen;
Fase 2. Het beheer en onderhoud van het registratiesysteem voor kengetallen. De kengetallen zijn inmiddels vastgesteld; en
- In 2025 wordt er een start gemaakt aan fase 2, de data verzameling is gedesigneerd en wordt verder uitgerold. Daarvoor ontvangt Aruba gelden vanuit TWO.

Het systeem voor financiering van het onderwijs is gereviseerd en nieuwe normen zijn opgesteld. Deze zullen in de komende jaren steeds realistischer worden voor wat betreft de kosten. Met de vakbond SIMAR wordt verder samen gewerkt ten behoeve van de verbetering van de werkcondities van leraren. Hierbij zal aansluiting gezocht worden bij de projecten die DRH voor ambtenaren uitvoert.

De voortzetting van de revisie van onderwijswetgeving vindt ook plaats conform onderstaand schema:

	Stand van zaken
ontwerp-Landsverordening Onderwijs Toezicht	Concept-landsverordening zal naar verwachting aan de Staten worden aangeboden
ontwerp-Landsverordening Beroeps Onderwijs	Concept zal bij DWJZ worden aangeboden
Primair onderwijs	Beleid dient afgerond te worden
Algemeen Voortgezet Onderwijs (AVO)	Het beleid voor AVO zal afgerond worden en een begin zal gemaakt zijn aan de startnotitie
Hoger Onderwijs (HO)	Het beleid zal afgerond worden en een begin zal gemaakt zijn aan de startnotitie.
Speciaal Onderwijs (SO)	Eind 2025 zal dit beleid afgerond zijn.

Ad 3. Ten behoeve van de samenwerking tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt is het Plataforma Educacion y Labor opgericht. De stuurgroep van het Plataforma Educacion y

Labor bestaat uit vertegenwoordigers van AHATA, ATIA, DAO, DEA, KvK en SNBA, en komen regelmatig bij elkaar om thema's te bespreken aangaande de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Er wordt gezamenlijk vormgegeven aan onderwijs en continue vindt training plaats van leermeesters waarbij het bedrijfsleven ook bij het examenproces is betrokken.

6.3.2. Sport

De beleidsvoornemens van Instituto Biba Saludabel y Activo (hierna: IBiSA) voor het begrotingsjaar 2025 bevat belangrijke en strategisch gekozen programma's en activiteiten waarbij sport en beweging voor de gemeenschap voorkomt maar waarbij ook middels een vastgesteld protocol van samenwerking met de DVG en ook met de POH (praktijkondersteuners en huisartsen) zullen gezondheid gerelateerde activiteiten ingezet worden voor het bevorderen van actieve en gezonde levensstijl.

Schoolsport

IBiSA biedt jaarlijks een schoolsport competities aanbod met 14 takken van sport die waarmee voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en kleuterscholen meedoen. In het kader van wedstrijden tussen de verschillende leeftijd categorieën voor zowel jongens en meisjes, heeft dit ten doel om schoolgaande kinderen in de gelegenheid te stellen om met elkaar te strijden onder speciaal spelregels waarbij sportbonden betrokken zijn. De jaarlijkse deelname bestaat gemiddeld uit 59 scholen per jaar terwijl het totaal aantal leerlingen die meesporten is rond de 5200 participanten per jaar. Sinds 2023 zijn de Interinsulaire Schoolsport wedstrijden geïntroduceerd tussen de ABC-eilanden waarbij scholen die kampioen zijn geworden in bepaalde takken van sport, tegen elkaar uitkomen. De takken van sport zijn verdeeld zodat elk eiland de kans krijgt om hun deel van de spelen te kunnen organiseren. Weganan Escolar die aan het eind van het schooljaar gehouden wordt, is de grootste activiteit waarbij 1200 sporters van de door de overheid gesubsidieerde schoolinstellingen meedoen. Dit soortgelijke Olympisch evenement voor schoolatleten wordt gedurende twee weken lang gehouden.

Bewegingsactiviteiten en actieve levensstijl

De regering is voornemens om de sportparticipatie te blijven stimuleren door middel van het uitvoeren van sport en bewegingsactiviteiten in de wijken en ook door het verrichten van bewegingsactiviteiten om de gemeenschap aan te sporen. Sportinstructie in de wijken en ook door middel van de lessen lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs, vormen een belangrijk deel van het beleid. Andere programma's en activiteiten om de verschillende doelgroepen te bereiken zijn onder meer wandelingen, Hoben Activo Hoben Feliz, Nos Grandinan Activo, Vakantie Kamp, Ban Caya, WAW-mobiel en lange afstanden loopwedstrijden en wandelingen.

Sportdatabank

De gezondheidswaarde van sport en bewegen kan het beste worden onderzocht en onderbouwd door middel van cijfers en data. Lichaamsbeweging heeft een positieve invloed op de gezondheid en vermindert de kans op (leefstijl)ziekten als hart- en vaatziekten en diabetes. Daarnaast verlaagt bewegen het risico op depressieve symptomen, cognitieve achteruitgang en dementie. Sport en bewegen is een belangrijk onderdeel van een gezonde leefstijl, maar er zijn grote sociaaleconomische verschillen zichtbaar in sport- en beweegdeelname. Mensen met een lagere opleiding of een lager inkomen blijken een slechtere gezondheid te hebben en minder te bewegen dan mensen met een hogere opleiding of meer inkomen. Een sportdatabank bevat de gegevens van alle sportclubs en verenigingen aangesloten bij de sportkoepels Aruba Sport Unie (ASU) en Comité Olimpico Arubano (COA). Ook de gegevens bij de sportfederaties, sportscholen, buurtcentrums, sportdiensten, beach sporten of sportinfrastructuur worden op een overzichtelijke manier ter beschikking gesteld. Op Aruba is een sportdatabank essentieel om niet alleen alle inwoners maar ook is het een belangrijk gebruikersmiddel voor het verrichten van onderzoek en voor het ontwerpen van beleidsnota's. Zo'n sportdatabank zal permanent geactualiseerd worden met gegevens waar nodig. Met behulp van de expertise van Centraal Bureau voor de Statistiek, zal dit worden ontwikkeld om een effectieve sportdatabank te ontwikkelen.

Premio Exelencia den Deporte (PED)

Elk jaar presteren onze Arubaanse atleten zowel op lokaal en op internationaal gebied met uitstekende resultaten die niet buitenbeschouwing mogen worden gelaten. Het ministerie van Onderwijs en Sport erkent middels een speciaal evenement alle sporters, atleten en ook coaches die gedurende het voorgaande jaar belangrijke en exceptionele sportprestaties hebben geboekt. Deze erkenning de zogeheten Premio Exelencia den Deporte wordt beschouwd als de hoogste erkenningsprijs voor de lokale atleten en sporters.

Subsidies aan sportinstellingen

Het ministerie van Onderwijs en Sport zal door middel van de begroting van IBiSA belangrijke sportentiteiten subsidiëren onder vastgestelde voorwaarden om zodoende het beleid van de regering te doen uitvoeren via programma's en activiteiten ter bevordering van breedte sport, georganiseerde sport en ook topsport. Via Coördinatiebureau Overheids-subsidies (CBOS) worden de vastgestelde subsidiegelden gecontroleerd terwijl IBiSA een programma van eisen uitstippelt in samenspraak met de respectievelijke sportorganisaties.

Sporttoerisme

Het ligt in de bedoeling om een beleid voor sporttoerisme uit te stippelen waarbij entiteiten en strategische partners worden betrokken zoals, ATA, AHATA, ASU, COA, KvK, KPA, AAA, AGA, MinOS en IBiSA. Er zullen potentiële sportevenementen bestudeerd worden die internationale atleten, belangrijke sportfiguren en toeristen kunnen aantrekken waaruit twee of drie toeristen gekozen zullen worden per jaar die hier te lande gerealiseerd zullen

worden met de verwachting dat grote aantal deelnemende atleten en mogelijke sporttoeristen aangetrokken worden om zodoende een bijdrage aan de economie te leveren.

Gezondheidsbevordering

Bij IBiSA speelt de Afdeling Gezondheid een vitale rol in het mede formuleren van het beleid op dit gebied als ondersteunde instantie voor de DVG. Het teweegbrengen van gedragsverandering in het kader van gezondheidsbevordering en ziektepreventie en in het bijzonder op het gebied van preventie en bestrijding van obesitas en daarmee verwante aandoeningen. IBiSA zal het beleid op het gebied van gezondheidsbevordering uitvoeren door middel van:

- Gezonde voeding voor alle doelgroepen;
- Voeding bij sport en beweging (accent op schoolsport activiteiten);
- Het bevorderen van water drinken bij sporten en ook op de scholen;
- Aandacht voor voldoende rust vooral nachtrust;
- Plataforma Promocion di Salud voor de ondersteuning en uitvoeren van projecten in het kader van preventie van NCD's;
- Uitvoeren Sa Bo Numbenan;
- Salud Activo;
- Ondersteuning Scol Saludabel en
- Ondersteuning projecten binnen het IBiSA sportkalender.

Kapitaalinvestering

IBiSA is voornemens met ondersteuning van Directie Informatievoorziening Aruba (DIA) de in 2017 uitrol van hardware en software volledig te vervangen door nieuwe. Het betreft een project van circa Afl. 287.000 die de werkzaamheden van de dienst effectiever zullen beïnvloeden en hiermee efficiënte resultaten voor het publiek opleveren.

6.4. Beleidsmatige mutaties

De volgende beleidsmutaties zullen doorgevoerd worden ter uitvoering van de bovengenoemde beleidsprioriteiten:

- Nodige uitgaven ter uitvoering van de projecten en/of aanbevelingen van het Landspakket; en
- op de begroting van IBiSA zijn middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de versterking van de digitale IT-infrastructuur.

6.5. Budgettaire gevolgen beleid

In onderstaand tabel staan alle budgettaire gevolgen van de hiervoor aangegeven beleid nader cijfermatige uitgelegd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie O&S							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	115	80	-35	-30%	80	80	80	80
Rechten, boeten en overig	225	155	-70	-31%	155	155	155	155
Andere dan belasting opbrengsten	713	27	-686	100%				
Overige ontvangsten	15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:	1,068	277	-791	-74%	250	250	250	250

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie O&S							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	104,052	111,460	7,408	7%	112,575	113,700	114,837	115,986
Goederen en diensten	28,716	28,692	-24	0%	31,735	31,735	31,735	31,735
Subsidies	164,846	174,216	9,370	6%	174,216	174,216	174,216	174,216
Overdrachten	431	531	100	23%	504	504	504	504
Bijdragen en afschrijvingen	4,472	4,470	-2	0%	4,470	4,470	4,470	4,470
Totaal:	302,517	319,369	16,852	6%	323,499	324,625	325,762	326,911

6.6. Beleidskoppeling aan SDG's en Landspakket

Het onder dit ministerie uit te voeren beleid is te koppelen aan de volgende SDG-doelstelling:

In het kader van SDG-doel 4 worden dataverzamelsystemen ontwikkeld en wordt gewerkt aan een dashboard. Deze zullen uiteindelijk gekoppeld worden aan het kengetallen en registratiesysteem dat in ontwikkeling is en een doorstart kent zoals hiervoor beschreven. Tevens wordt een start gemaakt met het opzetten van een systematische manier van rapportage en communicatie over de bereikte SDG doelen van het onderwijs. Wat betreft het Landspakket wordt de ontwikkelde en vastgestelde uitvoeringsagenda gevolgd.

7. Ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling**7.1. Beleidsagenda**

De aangelegenheden die tot de zorg van het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling behoren, worden beschreven in artikel 7, tweede lid, van Landsverordening instelling ministeries 2022.

7.2. Beleidsprioriteiten

De economie heeft zich na de corona pandemie goed gepresteerd en overtuigend hersteld. De verdere ontwikkeling van economische activiteiten in 2025 wordt door diverse

economische projecties ondersteund. De veerkracht van de economie van Aruba is bewonderenswaardig. Maar als Land moeten wij kritisch blijven dat het herstel van de economie van Aruba niet wegneemt dat naast een verwachte nominale economische groei, de ontwikkeling van het reële bruto binnenland product per capita achterblijft. De huidige economische realiteit bestaat uit de afhankelijkheid van een arbeidsintensieve industrietaak, waardoor een uitbreiding van deze industrietaak gepaard gaat met een bovenmatige toename van de bevolking hetwelk zich op termijn vertaalt in een lichte daling van het reële bruto binnenland product (BBP) per capita. De aanspraak op de collectieve voorzieningen en de daarmee gepaarde kosten doen de kwantitatieve groei van de economie uitgedrukt in reële termen per capita afnemen. Voor de komende drie jaren wordt verwacht dat het toerisme verder zal groeien waardoor verwacht mag worden dat het bruto binnenland product in nominale termen een verdere toename zal laten zien, waarschijnlijk in lijn met het verleden. De verwachting is evenwel dat de ontwikkeling van het reële BBP per capita, net als in het verleden, niet navenant zal stijgen maar in het beste geval een constante ontwikkeling te zien zal geven, aangezien de beroepsbevolking gelet op de toenemende vraag vanuit het bedrijfsleven aangevuld zal moeten worden; wellicht door het formaliseren van een aantal niet gedocumenteerde reeds in Aruba aanwezige buitenlandse arbeidskrachten. Op lange termijn doorgaan met de huidige economische groeistrategie, zonder diversificatie na te streven, is niet duurzaam. Een verandering van de economische structuur dient als uitgangspunt van stabiel economisch beleid. De transitie naar een gediversifieerde, duurzame en inclusieve economie moet de norm worden. Voor de hand liggende alternatieven om de economie te ontwikkelen zijn niet meer vanzelfsprekend. Het is daarom van belang dat strategische keuzes gemaakt moeten worden waarbij het niet uitgesloten is dat op korte termijn offers gemaakt moeten worden ten gunste van lange termijn doelen zoals onder andere het creëren van financiële en maatschappelijke waarde, het lokaal en (de)centraal produceren van duurzame energie met behulp van zonnepanelen, windmolens of andere hernieuwbare bronnen, het mee profiteren van de economische welvaart door burgers met de zwakste financiële posities en het borgen van de welvaart en leefbaarheid op het eiland voor de huidige en toekomstige generaties.

Een nieuwe realiteit voor de Arubaanse bevolking die de nodige tijd zal nemen om de transitie te doen naar een gediversifieerde, duurzame en inclusieve economie. Duurzame inclusieve economische groei vormt de nieuwe groeistrategie die een solide basis legt voor de diversificatie van de economie en daarmee ook voor de duurzame en inclusieve economische ontwikkeling van Aruba. Het ministerie ziet een inclusieve economie als één van haar belangrijkste prioriteiten. Een inclusieve economie is namelijk een economisch model dat sociaal kapitaal waardeert, diversiteit omarmt en benut. In een inclusieve economie profiteren alle ingezetenen automatisch mee van economische groei en welvaart. Concreet betekent het voorgaande dat het ministerie ten allen tijden ook streeft

naar:

- Sociale draagvlak en cohesie;
- Empowerment van burgers en overige stakeholders;
- Gelijke kansen voor een ieder;
- Ondersteuning aan de huishoudens met zwakste financiële posities; en
- Coöperaties met diverse stakeholders om positief impact teweeg te brengen.

7.2.1. Economische bevordering

In 2025 zal het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling ter bevordering van een duurzame en inclusieve economie de nadruk leggen op de volgende beleidsprioriteiten:

Revitalisatie Oranjestad 2023-2025

Het garanderen van duurzame ontwikkeling door het Land Aruba is tegenwoordig onmogelijk zonder gebruik te maken van een innovatief beleid van territoriale ontwikkeling, waaronder een stadsvernieuwingsbeleid. Stedelijke revitalisering heeft als doel om de aangetaste gebieden te elimineren en voorwaarden te creëren voor hun duurzame ontwikkeling. Een holistisch aanpak is noodzakelijk voor het bereiken van het gewenste resultaat. Met reeds ingezette verschillende beleidsinstrumenten is een voortzetting hiervan noodzakelijk. In lijn met het regeerakkoord 2021-2025, vormt het revitaliseren van Oranjestad beleidsprioriteit. Ter realisatie van deze beleidsprioriteit zijn diverse werkzaamheden verricht in samenwerking met verschillende stakeholders met als doel een gefaseerd beleidsplan voor het revitaliseren van Oranjestad zijnde:

- *Precario Beleid:* Terrassen zijn een essentieel element voor elke horecagelegenheid en zijn een sleutelrol in de HORECA-sector. Het voornemens is dat in 2025 een precario beleid voor terrassen in het centrum van Oranjestad en San Nicolaas te introduceren, met als doel dat het makkelijker wordt om een dergelijk precario-vergunning te krijgen.
- *Culinair Fusion Plaza:* In februari 2024, is de eerste fase van het revitaliseringsplan voor het centrum van Oranjestad opgeleverd en is door een architectenbureau een schets gemaakt van het culinaire fusion plaza dat op het nieuwe “Plaza Comercio, dedica na Brenchi Arends en Angel Botta” zou kunnen worden opgetrokken. In 2025 zal hier verder aan worden gewerkt met als doel dat de restaurants in de omgeving van de Wilhelminastraat en de Columbusstraat op het plein terrassen kunnen plaatsen.
- *Parkeerplaats:* Het bestaande parkeertekort is volgens winkeliers en bezoekers één van de grootste belemmeringen om commerciële activiteiten te ontplooiën in

het centrum van Oranjestad. Daardoor is het vergroten van de parkeercapaciteit in de binnenstad van groot belang, waaraan samen met de private sector, Aruparking N.V. en het ministerie van Transport wordt gewerkt. Het voornemens is om ten minste 200 nieuwe parkeerplaatsen te creëren.

- *Oranjestad City Center Website:* Het transformeren van het centrum van Oranjestad in een culinaire en entertainmentbestemming maakt het hebben van een stadsgids en een website essentieel. Deze marketingtool zou diegenen die geïnteresseerd zijn in een bezoek aan de stad helpen om de nieuwste informatie te krijgen over evenementen in het stadscentrum en alles wat de stad aan te bieden heeft.
- *Oranjestad Christmas Holiday Lights:* Oranjestad heeft een tekort aan activiteiten die bezoekers naar de binnenstad trekt. Het kerstverlichtingsevenement moet leiden tot meer economische activiteit in de binnenstad.
- *Fase 3 revitaliseringsplan Oranjestad:* In april 2024 is de tweede fase van het revitaliseringsplan, bestaande uit de vernieuwing en verfraaiing van de Wilhelminastraat tot en met het restaurant Suikertuintje, inclusief de steeg en de parkeerplaats bij het Lagoen gebied, inclusief verlichting en beplanting van start gegaan. Ook zijn er in totaal 150 nieuwe lichtmasten geplaatst in het centrum van Oranjestad. In 2025 is het ministerie van Economische Zaken voornemens om fase 3 van het revitaliseringsplan Oranjestad te initiëren. Thans wordt overleg gevoerd met diverse ondernemers in het centrum van Oranjestad om af te stemmen welke investeringen de overheid kan doen zodat de pandeigenaren en bedrijven ook zullen investeren en op die manier niet alleen infrastructurele verbeteringen aan te brengen, maar ervoor te zorgen dat een heel gebied wordt getransformeerd, met als doel dat bedrijvigheid en investeringen worden gestimuleerd.
- *Oplevering van het ex gebouw Openbaar Ministerie:* In 2024 heeft de minister van Economische Zaken samen met de minister belast met Infrastructuur het voormalige gebouw van het Openbaar Ministerie op de markt gezet met als primair doel dat FCCA dit pand opkoopt en hier studentenwoningen in gaat bouwen. Het voornemens is dat de studentenflat in 2025 wordt opgeleverd.

Revitalisering San Nicolas 2023-2025

Sinds de sluiting van de raffinaderij meer dan tien jaar geleden is het centrum van San Nicolas nog niet hersteld van de economische impact hiervan. Dit heeft geleid tot geleidelijk en progressief bevolkingsverlies, gelijktijdig geconcentreerde ontvolking in sommige gebieden en, in tegenstelling, overbevolkte gebieden in de andere delen van het

stadscentrum, fysiek verval en een groot aantal verspreide gebouwen en openbare ruimten in een staat van achteruitgang, gedeeltelijk of geheel; en tal van leegstaande gebouwen. Het revitaliseringsplan van San Nicolas is een eerste concrete stap om het stadscentrum van San Nicolas te transformeren in een bruisend stadscentrum met zijn culturele identiteit als de drijvende kracht achter zijn economische ontwikkeling. De eerste fase van revitalisering van het stadscentrum bevindt zich in het watertoreng gebied. Een belangrijk thema in de strategie is buurtconnectiviteit, dit omvat zowel fysieke connectiviteit als ervoor zorgen dat lokale mensen zich verbonden voelen met het centrum op een manier die volledige deelname aan de economie en het sociale leven mogelijk maakt. Er zal tevens een evenementenkalender en een map van alle gemeenschapsactiviteiten gecreëerd worden, met input van zowel private en publieke belanghebbenden. De revitalisatie van San Nicolas bestaat uit de volgende componenten:

- *Het San Nicolas Central Plaza:* Gemeenschapsvoorzieningen zijn hulpmiddelen die worden gebruikt voor sociale regeneratie. Sociale regeneratie verwijst naar sociale interventies en benaderingen gericht op gezondheid en welzijn, onderwijs en ontwikkeling van vaardigheden, specifieke gemeenschapscontexten, kunst en cultuur, familie, ouderschap en kindervelzijn. Het San Nicolas Central Plaza zal dienen als een openbare ruimte waar sociale bijeenkomsten kunnen plaatsvinden die zullen bijdragen aan de sociale regeneratie van dit gebied. Het Central Plaza bevat, het opknappen van het zuidelijke deel van de Van Zeppenveldstraat van station Arubus naar Nicolas Store, het aanleggen van een boulevard voor gezinsactiviteiten en bijeenkomsten omheind door en nieuw doorkijkhek, extra functie voor het plein als marktplaats, mobiele minikiosken die worden toegevoegd om kleine commerciële activiteiten te stimuleren. Maar ook de multifunctionaliteit van het gebied te behouden door de parkeervoorziening te onderhouden, de bouw van openbare toiletten, aanleg van een speeltuin voor kinderen en sportactiviteiten voor volwassenen. Net zoals in Oranjestad, zal voor het centrum van San Nicolas een nieuw precario beleid gecreëerd worden om de mogelijkheid van HO-RECA-vestiging in het centrum van San Nicolas te openen door een algemeen precario-beleid in te voeren. De schetsen van dit project zijn door een externe architect gemaakt en het project is in 2024 van start gegaan en wordt naar verwachting in juli 2025 opgeleverd.
- *Investeren in community-evenementen:* Overheden hebben in het verleden fors geïnvesteerd in infrastructuurverbetering maar heeft niet geleid tot economische ontwikkeling of stadsvernieuwing in dit gebied. Opgemerkt moet echter worden dat de restauratie van het Nicolas Store gebouw heeft geleid tot een spin-off in en nabij het watertoreng gebied, hetgeen het belang van een holistische benadering

van revitalisering van het stadscentrum benadrukt. Naast de investering in infrastructuur en onroerend goed, zijn gemeenschapsevenementen een essentieel onderdeel van de stad, het bevorderen van een levendige economie door betrokkenheid van de gemeenschap en economisch voordeel. De investering in gemeenschapsevenementen zal helpen de gemeenschapszin en een gevoel van gemeenschapsidentiteit te stimuleren. Investeren in verfraaiing en verlichting is een manier waarop het ministerie zal deelnemen aan projecten en activiteiten die mogelijk kunnen leiden tot meer activiteit in de economische sector van het stadscentrum van San Nicolas.

- *Stimulering Orange Economy:* In 2024 is een beleidsplan opgesteld en heeft als doel de stimulering van de creatieve sector te versterken. In 2025 zal het stimuleren van de Orange Economy verder worden uitgewerkt en geïntensifieerd als een drijvende kracht voor economische verandering.
- *Herontwikkeling gedeelte van het RDA terrein:* Naarmate de overheid afstapt van de olieraffinaderij industrie naar een duurzamere milieuvriendelijke energie-industrie, wordt de mogelijkheid van de herontwikkeling van de omliggende gebieden mogelijk gemaakt. Het maximaliseren van het gebruik van grond en de economische impact ervan is het belangrijkste doel. De voornemens van het ministerie van Economische Zaken is dat een gedeelte van het RDA terrein wordt bestemd voor economische ontwikkeling van San Nicolaas. Een bedrijf met de nodige expertise wordt geraadpleegd om een integraal plan voor de herontwikkeling van dit gebied op te stellen.

Versnellen en verbeteren vergunningsbesluiten

Ter bevordering van het ondernemings- en investeringsklimaat wordt momenteel gewerkt aan het versnellen en verbeteren van de vergunningsbesluiten. In het kader hiervan heeft het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling de beleidsrichtlijnen vestiging van bedrijven gemoderniseerd en het proces volledig gedigitaliseerd waarbij aanvragen online worden gedaan en vergunningen ook online worden uitgegeven. Teneinde het afgifte proces verder te kunnen versnellen en “red tape” verder te verwijderen, wordt thans een wijziging van de Vestigingsverordening voorbereid in samenwerking met Nederland als onderdeel van het Landspakket. In 2025 zal een beleid worden gemaakt op grond waarvan AIRBNB verhuurders kwalificeren als ondernemers en een vestigingsvergunning moeten aanvragen en in dat beleid zal woning bezit door niet-ingezetenen voor commerciële doeleinden, zoals AIRBNB, mogelijk worden beperkt, dan wel verboden. Dit beleid wordt afgestemd met de minister belast met Toerisme.

Investerings- en fiscale stimuleringsmaatregelen

Om het herstel van de Arubaanse economie na de Covid-19 pandemie te bevorderen en de Arubaanse economie weerbaar te maken, zijn stimuleringsmaatregelen van belang. Ondernemingsklimaat, economische diversificatie, duurzaamheid, wetgevende faciliteit en fiscale vergoeding voor bepaalde investeringen zijn essentiële aspecten om Aruba aantrekkelijk te maken als investeringsoptie. De Commissie Economisch Herstel heeft gewerkt aan het opstellen van diverse voorstellen voor investerings- en fiscale stimuleringsmaatregelen. In 2025 zal de effectiviteit van de fiscale incentives gemonitord worden.

Stimuleren digitalisering bij kleine/startende ondernemers

Het midden- en kleinbedrijf (mkb) vormen het fundament van de economie in Aruba. De laatste jaren zijn data en cybersecurity steeds meer in de belangstelling en de overheid dient ondersteuning te bieden aan kleine en startende ondernemers die het lastig vinden om mee te gaan naar de digitale transitie, bijvoorbeeld de online verkoop en het gebruik van data voor analyse en optimalisatie. Om die reden is begin 2023 in samenwerking met Impact – Hub Aruba een “Startups and Entrepreneurship for Economic Growth” seminar georganiseerd, geleid door digitale experts van Amazon Web Services. Gezien de vele aanmeldingen en deelnemers is daarmee de behoefte aan zulke seminars getoond. Het voornemen is dan ook om ook in 2025 soortgelijke seminars te organiseren.

Stimuleren van entrepreneurship – Leave no one behind

Het stimuleren van ondernemerschap staat hoog op de agenda van het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling. Het is van belang dat iedereen hieraan kan participeren. In het kader van het kernprincipe niemand kan achterblijven (leave no one behind) van de Sustainable Development Goals is het ministerie van Economische Zaken voornemens om samen met Qredits de training Small Business Academy/Be Your Own Boss voor gevangenen te organiseren met als doel dat zij ook volwaardig kunnen participeren aan de economische ontwikkeling van Aruba als zij in eenmaal hun straf hebben uitgezeten.

Actieplan informele economie

Uit het onderzoek “The Aruban Shadow Economy” blijkt dat de grootte van de informele economie gemiddeld 20 procent van het bruto binnenlands product bedraagt over de periode 1991-2020. Het bestaan van de informele economie leidt tot onder andere oneerlijke concurrentie, geen arbeidsbescherming, geen kwaliteitsgarantie, belastingderving, waardoor het bestrijden hiervan past binnen het economisch beleid om ondernemerschap te bevorderen. In 2025 zal het “National Program for Formalizing the Shadow

Economy in Aruba” worden uitgevoerd om de informele economie te bestrijden. Het “National Program for Formalizing the Shadow Economy in Aruba” is het resultaat van een vruchtbare samenwerking tussen de publieke en private sector.

Aruba Investment Agency (ARINA)

Het aantrekkelijk maken van Aruba als investeringsbestemming, ook in het kader van het stimuleren van de diversificatie van de economie, vergt de nodige investering. In het kader hiervan zal de versterking van het team ARINA voortgezet worden met als doel het promoten van Aruba als investeringsbestemming. Een internationale investeringscampagne en promotiecampagne zal worden opgezet voor de periode 2024-2027.

Versterken handelsrelaties

Het aanboren van internationale afzetmarkten en het uitbreiden van de keuzemogelijkheden voor de consument en bedrijven vormen de kern van de economische relaties met onze handelspartners. Economische bedrijvigheid heeft baat bij het bevorderen van economische diplomatie. Teneinde concrete invulling te geven aan economische samenwerking zal intensief worden gewerkt aan het bevorderen en versterken van de handelsrelaties met Nederland, de overige landen van het Koninkrijk der Nederlanden, Suriname, de CARICOM-eilanden en Colombia.

Implementatie AFTA en toevoeging van consumentenbescherming

Op 1 januari 2024 is de Autoriteit Markt en Consument, in het Engels aangehaald als Aruba Fair Trade Authority (AFTA) formeel operationeel geworden. De voorzitter en de leden van Raad van Bestuur zijn benoemd en medewerkers van de AFTA zijn per 1 januari 2024 in dienst getreden van de AFTA. Het resterende deel van de Mededingingsverordening is ook per 1 januari 2024 bij landsbesluit inwerking getreden. Naast het nastreven van gezonde mededinging op Aruba, is consumentenbescherming essentieel onderdeel van het economische beleid en derhalve is besloten dat per 1 januari 2025 twee additionele wettelijke taken met bijbehorende bevoegdheden zullen worden toegevoegd aan de AFTA op het terrein van consumentenbescherming, namelijk:

- Het toezicht op de naleving van de wettelijke bepalingen over consumentenbescherming volgens een nog op te stellen lijst, die als bijlage bij de wetswijziging wordt toegevoegd;
- Voorlichting geven en binnen het kader van de toezichtstaak specifiek over de rechten en plichten van consumenten. Zij maakt daarbij gebruik van een (digitaal) informatieloket.

De middelen waarmee de externe wetgevingsjurist die reeds met het concipiëren van de wetswijziging is begonnen, zal worden betaald en is door Nederland beschikbaar gesteld.

Huur en consumentenbescherming

Een kritische en bewuste consument vormt een van de belangrijkste bouwstenen van een inclusieve economie. Hierin staat voorop dat het belang van de Arubaanse consument op een effectieve wijze wordt gediend. Recentelijk is een nieuwe huurcommissie benoemd om de dienstverlening van de huurcommissie te verbeteren. Teneinde de huurcommissie beter bereikbaar te maken en de klanten beter te kunnen dienen zal deze dienst binnenkort verhuizen naar het centrum van Oranjestad, hetgeen als bijkomend effect zal hebben dat een verlaten pand wordt gerenoveerd en dat een aantal personen in het centrum van Oranjestad komen werken ten gunste van de sectoren horeca en handel. Om de huurcommissie beter te laten functioneren is een wetswijzing voorbereid, waarvan de beoogde datum van inwerkingtreding 1 januari 2025 is.

Invoering small claims court

Uit diverse adviezen is gebleken dat de consument toegang dient te hebben tot simpele en efficiënte rechtsbescherming, zoals een geschillencommissie of een small claims court. In overleg met het Hof van Justitie en de minister belast met justitie is gekozen om een small claims court te introduceren met de ontwerp-Landsverordening tot wijziging van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met de invoering van een procedure voor rechterlijke bevelen in zaken van beperkt geldelijk belang (small claims court). De verwachte datum van inwerkingtreding is in 2025.

Introductie Landsverordening basisbetaalrekening

In het kader van het bevorderen van financiële transacties, waaronder het openen van een zakelijke- of privérekening, en financiële inclusie, is door het ministerie van Economische Zaken en de Centrale Bank van Aruba (CBA) gewerkt aan een ontwerp-Landsverordening basisbetaalrekening, op grond waarvan natuurlijke- en rechtspersonen het recht krijgen op een basisbetaalrekening. Deze landsverordening zal naar verwachting in 2025 in werking treden.

Implementatie kredietregistratiesysteem

In juni 2022 is de Landsverordening regeling consumentenkrediet in de Staten aangenomen en strekt tot het scheppen van een nieuw wettelijk kader ter bescherming van afnemers van consumentenkrediet. Het tegengaan van overkreditering is daarbij een belangrijke doelstelling en daarom is het van belang om informatie in te winnen over de financiële positie van de consument. Op grond van deze landsverordening heeft de minister belast met economische aangelegenheden de bevoegdheid gekregen om een kredietregistratiestelsel te introduceren. De implementatie van een erkend kredietregistratiestelsel dat voldoet aan de General Principles for Credit Reporting die door de Wereldbank in 2011 gepubliceerd, is daarbij essentieel. In 2025 zal het ministerie zich richten op de implementatie van het kredietregistratiesysteem.

Stimuleren sparen (Financiële inclusie)

Internationaal wordt (digitale) financiële inclusie gedefinieerd als een institutioneel gecoördineerd beleid gestuurd proces dat gericht is op het toegankelijker maken en verbeteren van een betrouwbaar, verantwoord en betaalbaar gebruik van (digitale) financiële basisproducten en diensten om daarmee vertrouwen te wekken in het formele financiële systeem door het bevorderen van financiële integriteit, geletterdheid en onderwijs.

Financiële inclusie is fundamenteel in het bouwen van een duurzame en inclusieve samenleving, een samenleving die voorziet in de behoeften van zowel de huidige als de toekomstige generaties en waarin iedereen volwaardig kan deelnemen. Uitgaande van een toekomst waarin financiële inclusie een resultaat is, is de toegang en verantwoord gebruik van onder andere spaargeld alleen mogelijk, indien de burger daadwerkelijk over spaargeld beschikt. Het bevorderen van sparen onder de burgers is een kritische randvoorwaarde voor financiële inclusie. Sparen vereist de nodige vaardigheden, de juiste manier van denken en de financiële ruimte. Vermogensopbouw dient daarom samen met toegang tot en verantwoord gebruik van financiële basisdiensten bevorderd te worden. Met als uitgangspunt van het beleid voor financiële inclusie dat de jeugd de consumenten van morgen zijn, heeft het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling een “National Children Savings Program” opgesteld. De doelstellingen van het “National Children Savings Program” zijn als volgt:

1. Gelijke toegang: ervoor zorgen dat kinderen uit alle sociaaleconomische achtergronden toegang hebben tot mogelijkheden om vermogen op te bouwen.
2. Welvaart op lange termijn: kinderen in staat stellen financiële weerbaarheid te ontwikkelen, hun onderwijsniveau te verbeteren en essentiële levensvaardigheden te verwerven die bijdragen aan hun welvaart op lange termijn.
3. Samenhangende strategieën: implementeer een veelzijdige aanpak die financiële en niet-financiële activa combineert om een holistische basis te leggen voor de ontwikkeling van kinderen.
4. Generatie-effect: het erkennen dat initiatieven voor vermogensopbouw voor kinderen op lange termijn voordelen hebben voor de samenleving en bijdragen aan economische groei en sociaal welzijn.

Met het uitvoeren van het “National Children Savings Program” gaat het Land op een concrete wijze het spaargedrag van de burgers bevorderen door gericht bij te dragen aan de vermogensopbouw van kinderen. Het financieel educatieprogramma “Finansa den mi Hogar” zal voortgezet worden in 2025. Voor deze derde editie van het project “Finansa den mi Hogar”, zal de nadruk liggen op het bieden van de nodige kennis en vaardigheden aan de bevolkingsgroep van 65-plussers. De derde editie is een samenwerking tussen het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling en het ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken. In

2025 zal de Nationale Raad voor Financiële Inclusie en Educatie een financieel inclusiebeleid opstellen en zal een aanvang worden gemaakt met de uitvoering hiervan.

Verkenning doorstart fast ferry project

In samenwerking met het ministerie belast met transport is het wenselijk gebleken om de mogelijkheden van een doorstart van het fast ferry project te verkennen tussen Aruba en Curaçao. Het openen van een veerdienst tussen deze twee landen kan zorgen voor een economische opleving. Zo zou de veerverbinding tussen Aruba en Curaçao import- en exportproducten en personenvervoer goedkoper kunnen maken, hetgeen zal bijdragen aan de positieve groei van de werkgelegenheid en het bruto nationaal product van de Arubaanse economie. Recentelijk is een commissie ingesteld door de ministerraad en is een advies uitgebracht waarin de randvoorwaarden voor een fast ferry zijn aangegeven. In samenwerking met de minister belast met transport en relevante stakeholders zal het vervolgtraject in kaart worden gebracht.

Modernisering van de Arubaanse vrije zone

Voltooien van het landsbesluit, houdende algemene maatregelen met de positieve lijst met de toegestane dienstverlenende activiteiten in de vrije zone. De gedachte is derhalve dat de aantrekkende werking van het lage winstbelastingtarief in de vrije zone ten goede komt aan het Arubaanse vestigingsklimaat voor ondernemingen en startende ondernemers (start-ups), op een wijze die het palet aan dienstverlenende activiteiten doet toemen en die bijdraagt aan de verdere diversificatie van de economie van Aruba. Nieuwe activiteiten leveren nieuwe (soort) werkgelegenheid op, nieuwe kennisopbouw, mogelijkheden tot spin-off van deze kennis en activiteiten creëren. Uiteraard is er een verwachte toename van de belastingopbrengsten ten aanzien van de activiteiten van de nieuw aan te trekken bedrijven en ten aanzien van de daarbij betrokken natuurlijke personen. Het concept landsbesluit is recentelijk afgerond en in overleg met de minister belast met financiën worden voorgelegd aan de OECD in Parijs, waarna met de van het landsbesluit kan worden begonnen. Daarnaast is naar aanleiding van de verrichte doorlichting door PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. van de (semi)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten opgesteld. Voor de Free Zone Aruba N.V. is recentelijk een plan van aanpak opgesteld voor de reorganisatie van de vrije zone. Het plan van aanpak is door een ingehuurd deskundige opgesteld samen met de Raad van Commissaris en de directie van Free Zone Aruba N.V. Het voornemen is om in 2025 de verdere implementatie hiervan voort te zetten.

Verkenning Financiële Technologie (Fintech)

Aruba is op zoek naar een beter begrip van de bredere economische impact van opkomende technologieën, in de context van de veranderende handelsomgeving van de ICT-sector. In dit verband is de ontwikkeling van de FinTech-sector geïdentificeerd als een

strategisch gebied voor duurzame economische groei. Deze sector kenmerkt zich door een dynamische aard en ontwikkelingen die snel plaatsvinden. Het ministerie acht het van belang dat het verkrijgen van inzichten in de bestaande wet- en regelgevende omgeving beoordelen, evenals de investeringsbereidheid om een ecosysteem voor Fintech en andere ondersteunende e-commerce activiteiten in Aruba noodzakelijk zijn alvorens deze sector te ontwikkelen. Daarom zal een onderzoek c.q. nulmeting naar de positie van Aruba in de FinTech-sector. Het onderzoek zal zich richten op het beoordelen van de potentiële risico's, obstakels of kansen van het Land en het evalueren van de impact van Blockchain Technologie en Cryptocurrency. De resultaten zullen dienen als uitgangspunten voor het ontwikkelen van beleid.

Luxe jachthaven

In samenwerking met de minister belast met Toerisme zal een onderzoek worden uitgevoerd naar de haalbaarheid van de ontwikkeling van een luxe jachthaven, waarbij ook in kaart dient te worden gebracht welke locatie het meest geschikt is, San Nicolas of Oranjestad.

7.2.2. Communicatie

Radiobeleid

Frequenties zijn schaarse goederen. Het is wenselijk om te komen tot een beleid voorzien van duidelijke voorwaarden en criteria waaraan een aanvrager van een vergunning dient te voldoen om in aanmerking te komen voor een radiovergunning. Dit beleid zal in 2025 worden geformaliseerd en in werking treden.

Inning achterstallige telecommunicatierechten

DTZ kampt al jaren met een groot personeelstekort en daarmee ook met een enige achterstand in de administratie. De voornemens zijn dan ook om de openstaande bedragen middels uitbesteding te innen.

Modernisering telecommunicatiewetgeving

Voor de regulering van de telecommunicatie is Aruba tot op dit moment aangewezen op de Telegraaf- en telefoonverordening. De voornoemde landsverordening is hoognodig aan modernisering toe om zodoende aan te kunnen sluiten bij de eisen van deze tijd. In het verleden zijn verschillende conceptwetgeving opgesteld maar nimmer in werking getreden. Dit betekent dat een ingewikkeld en uitvoerig wetgevingstraject noodzakelijk is om de vereiste moderne wetgeving in te voeren. Het ministerie is dan ook voornemens om naast DTZ en de wetgevingsjuristen van de DWJZ ook een externe deskundige te verzoeken inhoudelijk te assisteren bij het complexe wetgevingsproces.

5G: modernisering telecommunicatie infrastructuur

In het kader van de modernisering van de telecommunicatie infrastructuur en het aantrekkelijk maken van Aruba als investeringsoptie, is een 5G beleid opgesteld door een externe deskundige. Dit beleid zal in 2025 worden geformaliseerd en van kracht gaan.

7.2.3. Duurzame ontwikkeling

In 2025 zal het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling de verdere implementatie van het National Actieplan 2023- 2025 Aruba's Transitie naar een Duurzaam & Inclusief Economisch Model (het Actieplan) voortzetten. De transitie naar een duurzame ontwikkeling vergt uitwerking van de concepten duurzame ontwikkeling en het circulair economisch model met daarbij een gefaseerde aanpak en beschikbare middelen teneinde gericht te werken aan de realisatie van deze transitie. In samenwerking met andere betrokken ministeries, zal het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling invulling geven aan deze transitie door middel van het uitvoeren van diverse onderzoeken, projecten en het ontwikkelen van verschillende mechanismen. Het Actieplan vormt een eerste aanzet om op de korte termijn concrete projecten uit te voeren die een bijdrage zullen leveren aan de duurzame economische ontwikkeling van Aruba. Als kleine en open economie heeft Aruba een periode van economische groei en welvaart gekend. En ook vergeleken met andere innovatieve economieën staat Aruba voor de keuze voor een meer duurzame groeipad. Een toekomstbestendige economie kan brede welvaart vergroten. De nadruk van het Actieplan zal liggen op het implementeren van:

- Agricultural Development Program (ADP). Het ADP is een innovatief pilotprogramma van de overheid voor het ondersteunen van startups en uitbreidingen van actieve bedrijven in de landbouwsector met toegang tot micro-kredieten, domeinterreinen en opleidingsprogramma's. Het doel van het ADP is het bevorderen van agrarisch ondernemerschap om zodoende de landbouwsector als economische sector verder te ontwikkelen. Het opgerichte Agri-Fund zal micro-kredieten verstrekken aan startende ondernemers (startups) en actieve bedrijven in de landbouwsector (in samenwerking met Qredits Aruba) tot een bedrag van Afl. 200.000,00 per lening, tegen een gunstig rente percentage van 2%. Daarnaast bestaan er voornemens om een agrarisch innovatiepark te ontwikkelen, waarbij percelen voor innovatieve landbouw ter beschikking zullen worden gesteld.
- Island Impact Innovation Accelerator. Het Island Impact Innovation Accelerator is een initiatief om lokale bedrijven te activeren om duurzame en circulaire pilotprojecten te implementeren door ze te koppelen aan internationale front runners (kennispartners) ter ondersteuning. Dit initiatief is een samenwerking tussen het ministerie en de Aruba Circular Economy Foundation (ACEF). De focus van dit initiatief is gericht om bewustzijn en kennis te verhogen onder lokale bedrijven. Het identificeren van kansen voor participanten, met daarbij de koppeling aan de juiste

kennispartners. Maar ook de implementatie van concrete duurzame en circulaire (pilot)projecten. 'Best practices' en 'lessons learned' verzamelen en delen met stakeholders.

- Elektrisch Rijden. Elektrisch rijden is een pilotproject om het energieverbruik van de overheid verder te verduurzamen en om operationele kosten te verlagen door over te stappen naar elektrisch rijden. Hierbij wordt ook invulling gegeven aan de voortrekkersrol van de overheid. Dit project dat reeds is gestart in 2024 zal zich verder richten op het gefaseerd vervangen van de huidige dienstauto's in gebruik binnen alle diensten van het ministerie. Daarnaast zal het ministerie zich richten in samenwerking met relevante stakeholders op de uitbreiding van het publieke netwerk van oplaadpunten voor elektrische auto's.
- Nationale Zonne-Energie Plan. Met dit maatregelenpakket wordt a) de aanschaf van zonnepanelen en energieopslag gestimuleerd voor huishoudens en het bedrijfsleven. Daarnaast ook om b) te borgen dat kwetsbare huishoudens ook kunnen meeprofiteren van goedkopere opwekking van energie door middel van zonnepanelen (inclusief).
- Haalbaarheid van de handel in CO₂-Emissierechten. Dit project is een initiatief gericht op de internationale handel van de CO₂-emissierechten die zijn toegekend aan bijvoorbeeld duurzame energieprojecten geïmplementeerd op Aruba en/of CO₂ opslagcapaciteit via (natuurlijke) koolstofputten (lees: carbon sinks). De resultaten van het onderzoek worden in kaart gebracht om invoering van de handel in CO₂ emissierechten mogelijk te maken en of deze kan bijdragen aan de bestendiging en diversificatie van de economie voor het ontwikkelen van een Carbon Trading Platform.
- Water- en Energiebesparing overheidsgebouwen. Het project Water- en Energiebesparing overheidsgebouwen is een project voor het verhogen van de water- en energie-efficiëntie binnen overheidsgebouwen en de bedrijfsvoering. De resultaten van de scan van het Statengebouw zal als blauwdruk dienen om meer overheidsgebouwen te identificeren voor de implementatie van decentrale duurzame water- en energieproductie, besparing en terugwinsystemen binnen overheidsgebouwen en bedrijfsvoering.

Ontwikkelen koopkrachtmodule en definitie van armoede

Aruba kent geen duidelijke definitie van armoede. Het bestaansminimum zoals door het CBS wordt gepubliceerd wordt in maatschappelijke debatten op een niet correcte wijze als een indicator voor armoede gebruikt, maar weerspiegelt het bestaansminimum in de Arubaanse context niet. Daarom zal in 2025 in samenwerking met de minister belast met sociale zaken de armoedegrens voor Aruba worden bepaald. Met de beschikking van een koopkrachtmodel voor Aruba, zal een duidelijke definitie van armoede bijdragen aan

het ontwikkelen en uitvoeren van beleid ter stimulering van de koopkracht. Dit is in lijn met het wereldwijde SDG raamwerk en in het bijzonder target 1.2.

Implementatie Nationaal Statistisch Systeem (NSS)

De implementatie van het Nationaal Statistisch Systeem (NSS) vordert en continueert. Het NSS is een systeem dat zorg zal dragen voor de beschikbaarheid van officiële statistieken ten behoeve van het nationaal publiek (de overheid, privésector, NGOs, academia en het algemene publiek) en het internationale publiek opdat beslissingen op grond van betrouwbare data kunnen worden genomen en worden gemonitord. Er is gewerkt aan het concept Landsverordening officiële statistieken en de daarbij behorende memorie van toelichting (NSS wetgeving) waarvan de eindversie door de Directie Wetgeving en Juridische Zaken formeel aan de ministerraad aangeboden zal worden waarna het wetgevingstraject wordt voortgezet met als doel de NSS wetgeving begin tweede helft van 2024 te behandelen. Er is tevens gewerkt aan het ontwerp van de IT-infrastructuur en de nodige hardware en software zijn inmiddels aangeschaft. Momenteel zijn technische experts ingehuurd die zullen werken aan het ontwerpen van de technische en Business Intelligence infrastructuur voor het digitale dataplatform.

Bevorderen van beleid op het gebied van duurzame ontwikkeling

Coherentie in duurzame ontwikkelingsbeleid is essentieel om een gebalanceerde en geïntegreerde ontwikkeling te bereiken tussen de ontwikkeling op economisch, sociaal en milieugebied en om ervoor te zorgen dat beleid in verschillende sectoren elkaar ondersteunt en niet tegenwerkt. In lijn met de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (target 17.14) zijn mechanismen binnen het overheidsapparaat noodzakelijk om beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling te bevorderen en de (beperkte) overheidsmiddelen gericht in te zetten. Het overheidsapparaat kent deze mechanismen nog niet in zijn totaliteit noch in integratie. Het is daarom noodzakelijk een onderzoek te verrichten naar de bestaande mechanismen en om vervolgens te werken naar het bevorderen hiervan. Met ondersteuning van de Verenigde Naties zal een basisbeoordeling verricht worden.

Sustainable Development Goals (SDG) Priority Projects

Aruba heeft diverse plannen die in lijn staan met de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's). Echter ontbreekt er in de (meeste) plannen een resultaatgerichte aanpak, de benodigde financiële uitlijning alsmede implementatie, coördinatie en monitoring. Het is noodzakelijk dat, rekening houdend met de mogelijkheden en beperkingen van Aruba als Small Island Developing State (SIDS), binnen bestaande plannen een prioriteit wordt gemaakt van impactvolle en uitvoerbare SDG-projecten en dat deze gekoppeld worden aan nodige financiële middelen en bronnen. Er wordt hieraan lokaal gewerkt waarbij de Verenigde Naties ondersteuning zal bieden in het prioriteringsproces en het in kaart brengen van financiële middelen en bronnen.

Awareness Sustainable Development Goals

Er zal gewerkt worden aan een nationale SDG's bewustwordingscampagne. Dit is nodig omdat de Sustainable Development Goals doelen zijn die op globaal niveau nagestreefd worden waarbij het van belang is dat elke samenleving goed geïnformeerd is over deze doelen. De SDG's zijn een oproep tot actie voor alle landen waarbij onderkend wordt dat het bestrijden van armoede en andere tekortkomingen, gepaard moet gaan met strategieën om gezondheid en onderwijs te bevorderen, ongelijkheid te verminderen en economische groei aan te sporen, rekening houdend met het milieu.

Gelijke behandeling LGBTQIA+

De continue discriminatie van Lesbische, Homoseksuele, Biseksuele, Transgender Queer, Interseksuele, Aseksuele en personen die hun gender of seksualiteit anders benoemen (hierna: LGBTQIA+ gemeenschap) legt beperkingen op de ontwikkeling en participatie van deze groep burgers, die een minderheid vormt in onze samenleving. In een duurzame en inclusieve samenleving geldt de menselijke behandeling van iedere burger als norm. Ieder mens telt binnen de Arubaanse samenleving. Ter bestrijding van de discriminatie van de LGBTQIA+ gemeenschap zal uitvoering worden gegeven aan educatieve en bewustwordingsprogramma's. Belangrijk is dat de boodschap van de programma's duidelijk en respectvol is en dat ernaar gestreefd wordt om de diversiteit binnen de LGBTQIA+ gemeenschap te weerspiegelen. Deze programma's zullen worden ontwikkeld in nauwe samenwerking met de LGBTQIA+ gemeenschap, zodat hun stemmen binnen onze samenleving ook gehoord kan kunnen worden.

Geregistreerd partnerschap

Sinds 1 september 2021 kent Aruba naast het huwelijk het geregistreerd partnerschap, de zogenoemde kernrechten (*the core rights*) welke rechtsfiguur mede is opengesteld voor personen van het gelijke geslacht. De kernrechten betreft met name het relatiegoederenrecht en het alimentatiegoederenrecht na verbreking van de relatie. De rechtsgevolgen zijn echter vooralsnog beperkt. Het is daarom wenselijk om de rechtsgevolgen van het geregistreerd partnerschap nader te regelen. Het is belangrijk dat de overheid de verdere uitwerking van de zogeheten *supplementary rights* in een concept-landsverordening op neemt is in dat kader een expert ingeschakeld om een wetsontwerp op te stellen ten aanzien van het regelen van de uitwerking van de zogeheten *supplementary rights*. Het regelen van deze uitwerking (*supplementary rights*) zal bijdragen aan het verminderen van ongelijkheid en daarmee aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties, dit geldt met name ten aanzien van doel 10.2 inzake de en bevordering van de sociale, economische en politieke inclusie van iedereen, ongeacht leeftijd, geslacht, handicap, ras, etniciteit, afkomst, religie of economische of andere status en het kernprincipe van 'leave no one behind'. Het conceptwetsvoorstel is inmiddels aangeboden aan de DWJZ voor verdere afhandeling.

7.2.4. Overige ministerie van ECDO

Moderniseren van Post Aruba N.V.

De organisatie van Post Aruba N.V. bevindt zich in een uitdagende situatie met betrekking tot de marktpotentie, efficiëntie en effectiviteit en is hoognodig toe aan modernisering en reorganisatie. De door PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. verrichte doorlichting van Post Aruba N.V. in het kader van maatregel B.2 vanuit het Landspakket heeft de doeltreffendheid van de publieke diensten, de efficiëntie van werkprocessen, het bestuur en het publiek aandeelhouderschap in kaart gebracht en aanbevelingen gedaan. In het kader van het evalueren en implementeren van de door de PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. uitgebrachte aanbevelingen is door het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling een externe consultant aangetrokken voor het verrichten van advieswerkzaamheden bij het implementatietraject van de uitgebrachte aanbevelingen. Het uitgangspunt is dat Post Aruba N.V. op een zelfstandige manier zorg zal kunnen dragen voor diens financiële kosten en vervolgens ook profijt in de toekomst kan maken, met in ieder geval het gebruik van technologie. Momenteel is een externe deskundige bezig met het opstellen van een nieuwe strategie en een plan van aanpak voor Post Aruba N.V. in samenwerking met benoemde Raad van Commissarissen van Post Aruba N.V. en de directie van Post Aruba N.V.

Handhaving UBO-register

In 2022 is de Landsverordening tot wijziging van het Handelsregisterverordening aangenomen. Deze wijziging behelst de invoering van de verplichte registratie bij de Kamer van Koophandel en Nijverheid van de uiteindelijk belanghebbende(n) van een onderneming, rechtspersoon of trust alsook de mogelijkheid van het opleggen van bestuurlijke sancties, die door de minister, belast met economische zaken, kunnen worden opgelegd. Het is echter niet wenselijk dat de Kamer van Koophandel en Nijverheid daarnaast ook de handhaving van het UBO-register uitvoert. Daarom is besloten om de handhavingstaken van het UBO-register onder te brengen bij de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI). De vervolgstappen zoals de inrichting van de taken met betrekking tot de handhaving, het ontwikkelen van werkprocessen, beleid en het ontwikkelen van een actieplan dienen te worden uitgewerkt om uitvoering hieraan te geven.

Aanpassing van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba

Met ingang van 1 januari 2021 is Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba (BWA), aangepast en is een nieuw rechtspersonenrecht ingevoerd, waarin onder meer regels zijn opgenomen omtrent de financiële verantwoording van rechtspersonen. De Arubaanse vereniging voor accountants (AVA) heeft enkele voorstellen gedaan tot verbetering van deze financiële verantwoordingsregels en dus aanpassing van Boek 2 van het BWA. Een externe deskundige heeft de concept wijzigingen voorbereid en is thans in overleg met belangrijke stakeholders. Het voornemen is dat de definitieve versie van de concept wetswijziging in 2025 gereed zal zijn.

7.3. Beleidsmatige mutaties

Aandacht zal geschonken worden aan het vormgeven van projecten voortvloeiend uit het Landspakket, Thema E namelijk Economische hervormingen met als doelstelling het realiseren van weerbare, dynamische en veerkrachtige economie.

7.4. Budgettaire gevolgen beleid

In onderstaand tabel staan alle budgettaire gevolgen van de hiervoor aangegeven beleid nader cijfermatig uitgelegd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie ECDO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Directe belastingen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Indirecte belastingen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Retributies, leges & rechten	1,475	1,415	-60	-4%	1,415	1,415	1,415	1,415
Rechten, boeten & overig	12,512	12,512	0	0%	12,512	12,512	12,512	12,512
Rente	0	0	0	0%	0	0	0	0
Niet-belastingopbrengsten	3,100	4,000	900	29%	4,000	4,000	4,000	4,000
Landsbedrijven & fondsen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Overige ontvangsten	15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:	17,102	17,942	840	5%	17,942	17,942	17,942	17,942

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie ECDO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	13,727	14,617	890	6%	14,763	14,911	15,060	15,211
Goederen en diensten	6,973	6,295	-678	-10%	6,295	6,295	6,295	6,295
Subsidies	115	121	6	5%	121	121	121	121
Overdrachten	2,451	2,927	476	19%	2,927	2,927	2,927	2,927
Bijdragen en afschrijvingen	513	295	-217	-42%	295	295	295	295
Totaal:	23,779	24,255	477	2%	24,401	24,549	24,698	24,849

7.5. Beleidskoppeling aan SDG's en Landspakket

Het onder het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling uit te voeren beleid is te koppelen aan dertien van de SDG-doelstellingen:

8. Ministerie van Arbeid, Energie en Integratie

8.2. Beleidsagenda

De aangelegenheden die tot de taken en verantwoordelijkheden van het ministerie van Arbeid, Energie en Integratie behoren, zijn terug te vinden in artikel 8, tweede lid, Landsverordening instelling ministeries 2021. Daarnaast werkt het dit ministerie het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling in de voorbereiding en (eventuele) uitvoering van projecten voortvloeiend uit Landspakket E, economische hervormingen, welke raakvlakken hebben met de arbeidsaangelegenheden.

8.3. Beleidsprioriteiten

Voor het dienstjaar 2025 is de beleidsvoornemens van het ministerie van Arbeid, Energie en Integratie ingedeeld naar drie thema's:

- Arbeidsaangelegenheden;
- Energiebeleid; en
- Vreemdelingen- en integratieaangelegenheden.

De visie, doelstellingen en uitgangspunten zijn gebaseerd op een duurzame en gedeelde welvaart waarbij gestreefd wordt naar een betere levenskwaliteit voor de burgers. Deze doelstellingen en uitgangspunten zijn in lijn gebracht met de implementatie van de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) en 169 bijbehorende subdoelstellingen. Deze doelstellingen zijn onderling aan elkaar verbonden en het doel is dan ook om wereldwijd een einde te maken aan armoede en ongelijkheid, de planeet te beschermen, het welzijn van de mens te bevorderen en een omgeving te creëren waar alle mensen in vrede en welvaart kunnen leven. Het ministerie van Arbeid, Energie en Integratie is onder andere verantwoordelijk voor het uitvoeren van een doeltreffend en doelgericht arbeidsmarktbeleid, een duurzaam energiebeleid en een gewaarborgde integratie. Hierna volgt een nader toelichting op de hiervoor genoemde beleidsvoornemens:

8.3.3. Arbeidsaangelegenheden

Op het gebied van arbeid is het de taak van de overheid om waar noodzakelijk bescherming te bieden aan arbeidskrachten door het waarborgen van een gebalanceerd arbeidsmarkt, volledige werkgelegenheid te bevorderen, te zorgen voor gelijke arbeidskansen ongeacht

geslacht, ras, herkomst of geloofsovertuiging en middels arbeidswetgeving de betrekkingen tussen werknemers en werkgevers te balanceren en te regelen. Voorts dient waar gewenst bemiddeling geboden te worden teneinde arbeidsconflicten te verhelpen en te vermijden door het bieden van algemene en transparante richtlijnen. Bovendien is er recentelijk een arbeidstekort geconstateerd op de arbeidsmarkt, mede veroorzaakt door diverse recente ontwikkelingen, die met de nodige dringendheid en met uiterste zorgvuldigheid en planning verholpen dient te worden. In combinatie met de uitvoeringsagenda van het Landspakket Aruba en de economische hervormingen is het doel van het ministerie om een weerbare, dynamische en veerkrachtige economie te realiseren, samen met een robuust, geschikt en betaalbaar sociaal zekerheidsstelsel. Voorts dient de naleving van onze internationale afspraken binnen het kader van de Internationale Arbeidsorganisatie (International Labour Organization; afgekort: ILO) te worden gewaarborgd. Gestreefd wordt naar een harmonieuze, krachtige en dynamische arbeidsmarkt welke kan worden bewerkstelligd door een hechte samenwerking te stimuleren tussen (lokale) werkgevers en arbeidskrachten. Gezamenlijk wordt er gestreefd naar een eerlijke, gezonde en veilige werkomgeving. Bijdragend aan de toekomst is het cruciaal dat iedereen de kans krijgt om actief deel te nemen aan de arbeidsmarkt en zichzelf verder ontwikkelt (inclusiviteit). Om de levenskwaliteit van de meest kwetsbare groep van de samenleving te verbeteren en te waarborgen, zal naar mogelijkheden moeten worden gezocht om niet alleen hun inkomen maar ook hun algemene welzijn te verbeteren. Voorts is van belang om nadruk te leggen op het SDG 8 (eerlijk werk en economische groei). Ontwikkelingsdoel nummer 8 richt zich op bevordering van inclusieve en duurzame economische groei en verbetering van de kwaliteit van de werkgelegenheid. Afhankelijk van de economische ontwikkeling, vooral in acht nemende onvoorziene omstandigheden zoals het recentelijk geconstateerde arbeidstekort en de impact hiervan op de samenstelling, voorwaarden en andere ontwikkelingen op het gebied van arbeid en de impact hiervan op de lokale arbeidsmarkt.

Het ministerie streeft er naar een duurzame en gezonde economie te creëren met meer mogelijkheden voor kleine en middelgrote investeerders door het uitvoeren van een doeltreffend en doelgericht arbeidsmarktbeleid waar bijgevolg de levenskwaliteit van de beroepsbevolking wordt verhoogd. De visie en uitgangspunten zijn volledig afgestemd op de ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties waarbij het ministerie van Arbeid, Energie en Integratie naar de volgende arbeid gerelateerde hoofddoelstellingen streeft:

- Verhogen van het inkomen van de werknemer alsook gelijke loon voor werk van gelijke waarde;
- Het aanbieden van waardig en eerlijk werk (duurzaam);
- Het verhogen van de arbeidsparticipatie op de arbeidsmarkt en met name voor de doelgroep jongeren;
- Verbeteren van de werkveiligheid en werkomstandigheden van de werknemer;
- Verhogen van de arbeidsproductiviteit op de arbeidsmarkt.

Om de bovenstaande hoofddoelstellingen op het gebied van arbeid te bereiken zijn onder andere de navolgende (verbeter)acties noodzakelijk:

- Het introduceren van de ontwerp-Landsverordening Registratieplicht werkgevers en zelfstandigen zonder personeel, waarbij de inwerkingtreding van genoemde landsverordening de huidige Landsverordening bestuurlijke handhaving arbeidswetgeving, het Landsbesluit handhaving arbeidswetgeving en de Arbeidsverordening 2013 worden aangepast;
- Middels invoering van de ontwerp-Landsverordening Registratieplicht werkgevers en zelfstandigen zonder personeel, verdiepend onderzoek te doen naar de verwachte ontwikkelingen en behoeftes op de lokale arbeidsmarkt zodat beter hierop kan worden geprojecteerd en een effectief beleid kan worden toegepast;
- Vanuit het oogpunt van goed werkgeverschap, het ertoe te leiden dat de veiligheid van de werknemers en derden op de werkvloer wordt geïmplementeerd en gewaarborgd, mede door invoering van de Arbowetgeving;
- Voor de doelmatigheid en effectiviteit van het arbeidsmarktbeleid dient tevens een actief en multidisciplinair toezicht- en handavingsbeleid te worden toegepast, met nadruk op uniformiteit van beleid tussen de diverse ministeries en op de samenwerking tussen de diverse diensten en directies, inclusief doch niet beperkt tot de Directie Arbeid en Onderzoek (DAO), Departamento di Integracion, Maneho y Admision di Stranhero (DIMAS), Departamento di Progreso Laboral (DPL) en eventuele andere instellingen;
- Het verhogen van de arbeidsparticipatie op de arbeidsmarkt door het tegengaan van illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten (conform Landspakket maatregel thema E3);
- Het bewerkstelligen dat het socialezekerheidsstelsel een activeringsfunctie zal hebben, waarbij wordt zorggedragen voor een adequaat sociaal vangnet (conform Landspakket maatregel thema E4 in samenhang met maatregel thema E1);
- Ook wordt er gestreefd naar de deelname aan diverse commissies, waaronder de commissie macro-economische model CMM, de commissie NSP-monitoring, de commissie mensenrechten en aan de samenwerkingsplatform onderwijs en bedrijfsleven;

8.3.4. Energie

Het energiebeleid voor de komende vier jaar bevat de nationale beleidsdoelstellingen, betrouwbaarheid, duurzaamheid, betaalbaarheid, en kwaliteit, uitgaande voorts van de volgende streefcijfers:

- Reductie CO₂-uitstoot met ten minste 45% (peiljaar 2010 tot aan 2030, exclusief raffinaderij effecten) Dit in aansluiting op het doel van de Verenigde Naties om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C.

- Streven naar klimaatneutraliteit per uiterlijk 2050 in aansluiting op het klimaatakkoord van Parijs.
- Verhoging energie-efficiëntie van bedrijven, huishoudens en andere organisaties met 15% vanaf 2020 tot aan 2030.
- Verhoging aandeel hernieuwbare energie (wind- en zonne-energie) van ongeveer 20% in 2020 naar 35% per 2024 en minimaal 50% per 2030.
- Terugdringen van het gebruik van zware stookolie (HFO) voor elektriciteitsproductie van 3.679 Bbl/dag (2018) naar ongeveer 2.800 Bbl/dag na efficiëntieverbetering (RECIP4/SWRO3 projecten) bij de nutsbedrijven en bij meer dan 40% hernieuwbare energie verdere verlaging hiervan naar onder de 2.000 Bbl/dag per uiterlijk 2030.
- Verhoging en stimuleren van het aandeel elektrische voertuigen naar ten minste 15% in 2030 van het aantal personenauto's per 2030, middels fiscale prikkels.
- Stimuleren van het gebruik van Hydrogen voertuigen.

Het nationale energiebeleid heeft tot doel onze brandstofbronnen te diversifiëren, waarbij de verbruikte energie gebaseerd dient te zijn op hernieuwbare energiebronnen, de resterende helft op een mix van conventionele brandstoffen. Op Aruba is momenteel nog geen aardgas (NG) beschikbaar. Het is de bedoeling dat aardgas (als transitiebrandstof) wordt geïmporteerd. Om import van aardgas vanuit de Verenigde Staten in vloeibare vorm (LNG) mogelijk te maken, moet een gasdistributie-infrastructuur voltooid zijn vóór 2025. Ter zake zijn de besprekingen tussen de WEB en Refineria di Aruba N.V. en een derde bedrijf in zeer ver gevorderde stadium en er wordt vanuit gegaan dat nog voor het einde van dit jaar concrete afspraken gemaakt zullen worden. Introductie van aardgas zal veel energieverbruikers ten goede komen, waaronder elektriciteitsproductie, de raffinaderij, industrie in het algemeen en mogelijk ook transport en huishoudens. Verder wordt voorzien dat de beschikbaarheid van een grote LNG- of LPG-installatie, Aruba in staat zal stellen zich te ontwikkelen tot een internationale overslagplaats in het Caribisch gebied voor genoemde producten. De regering en het staatsbedrijf Refineria di Aruba N.V. hebben reeds vorig jaar het proces gestart om een nieuwe exploitant en nieuwe investeerders aan te trekken voor de voormalige 235.000 olievaten per dag raffinaderij en terminal te San Nicolas, met projecten zoals Green Hydrogen Valley en andere Sustainable, Renewable, Alternatieve energieprojecten.

Naast de raffinaderij beschikt Refineria di Aruba N.V. over circa 3.75 miljoen vierkante meter (m²) erfpachtgrond, waarvan circa 2 miljoen vierkante meter (m²) aan industrieterrein en havenfaciliteiten die al meer dan 25 jaar niet (langer) in gebruik is. Het ligt in de bedoeling van de regering om, binnen het kader van de stimulering van economische ontwikkelingen te San Nicolas, deze terreinen en de havenfaciliteiten te activeren en te exploiteren als commerciële haven, en industriële activiteiten aldaar te stimuleren, al dan niet in het kader van de petrochemische industrie.

8.3.5. Vreemdelingen- en integratiebeleid

Voor het bereiken van de sociaal maatschappelijke doelstellingen en effecten alsmede voor bewerkstelligen van de economische doelstellingen, is het voeren van een veilig, gereguleerd, transparant en verantwoordelijk vreemdelingen-en integratiebeleid van eminent belang. Het nieuwe vreemdelingen- en integratiebeleid zal als een van de drijfveren fungeren om de beoogde effecten en doelstellingen op zowel de korte, middel als lange termijn te behalen. De doelstelling van het nieuwe vreemdelingen-en integratiebeleid van de regering is om een beleid te hanteren dat duidelijk controleerbaar en beheersbaar is, maar overigens bovenal efficiënt, humaan, en met voldoende waarborgen is omkleed. Dit beleid sluit voorts integraal aan op de reële dringende behoeften van de arbeidsmarkt. Om gewenste resultaten te bereiken dienen specifieke groepen benaderd te worden met de relevante voorlichting en informatie. Ter realisering van de beleidsdoelstellingen ligt de aandacht op de volgende (verbeter)acties:

- Aanpassing van de Landsverordening Toelating en Uitzetting en de uitvoeringsregeling Toelatingsbesluit;
- Actief toelatingsbeleid gecombineerd met een uitvoeringsagenda waarbij integratie van migranten in de Arubaanse samenleving wordt gestimuleerd;
- Er wordt een gestroomlijnde en verantwoorde vreemdelingen-en integratiebeleid uitgevoerd;
- Stimulering van een betere samenwerking tussen de stakeholders binnen de vreemdelingen en justitieketen, de sociaal en economische keten alsmede de privésector;
- Met Enseñansa pa Empleo wordt aandacht gegeven aan het verbeteren van de kwaliteit van arbeid door middel van programma's van bijscholing en omscholen van werklozen.
- Effectief, efficiënt, doelmatige en klantgerichte dienstverlening;
- Effectieve handhaving in samenwerking met alle relevante ketenpartners (conform Landspakket maatregelen thema's E3 en H11).

8.4. Beleidsmatige mutaties

De volgende mutaties zullen doorgevoerd worden in vergelijking tot vorig jaar:

- Introduceren van nieuwe wet- en regelgeving op het gebied van arbeidswetgeving;
- Professionaliseren van Job Center (DPL) in het kader van het uitvoeren van het Landspakket.
- Middels het digital databank LABORA wordt een samenwerkingsplatform gecreëerd voor het verzamelen van data ten aanzien van de arbeidskrachtenbehoefte, mede ter bevordering van employability, betere aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt en bevorderen van Job matching door middel van afstemming van vraag en aanbod tussen werkgever en werkzoekenden;
- Het aanschaffen van een eigen modern ICT-systeem ten behoeve van DPL;

- Moderniseren van wet- en regelgeving en (hernieuwbare) energie en drinkwaterwetgeving;
- De hervorming van de tariefstructuur nastreven als katalysator die de energietransitie zal versnellen; en
- Implementeren van indicatoren voor het monitoren van de energietransitie;
- Aanpassing van wet- en regelgeving betreffende het vreemdelingenrecht.

8.5. Budgettaire gevolgen beleid

In onderstaand tabel staan alle budgettaire gevolgen van de hiervoor aangegeven beleid nader cijfermatig uitgelegd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie AEI							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	6,000	6,000	0		6,000	6,000	6,000	6,000
Rechten, boeten en overig	315	535	220	70%	535	535	535	535
Niet-belasting opbrengsten	15,000	10,000	-5,000	-33%	10,000	10,000	10,000	10,000
Overige ontvangsten	15	15	0		15	15	15	15
Totaal:	21,330	16,550	-4,780	-22%	16,550	16,550	16,550	16,550

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie AEI							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	20,034	21,190	1,156	6%	21,402	21,616	21,832	22,050
Goederen en diensten	7,021	7,021	0	0%	7,021	7,021	7,021	7,021
Bijdragen en afschrijvingen	1,469	1,199	-271	-18%	1,199	1,199	1,199	1,199
Totaal:	28,524	29,410	886	3%	29,622	29,836	30,052	30,270

8.6. Beleidskoppeling aan SDG's en Landspakket

Het beleid van het ministerie van Arbeid, Energie en Integratie is te koppelen aan de volgende zes SDG-doelstellingen:

III. BIJLAGEN

LANDSBEGROTING 2025

I. Advies CAft op de Landsbegroting 2025

College Aruba financieel toezicht

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvillleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Datum
17 juni 2024
Ons kenmerk
Cft 202400065
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlage
2

Onderwerp
Advies bij de ontwerpbegroting 2025

Geachte mevrouw Maduro,

Op 3 juni 2024 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de ontwerpbegroting 2025 (OB) van Aruba. Hierbij ontvangt u het advies van het CAft bij de OB.¹ In bijlage 1 vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.

Oordeel

Aruba begroot voor de collectieve sector in 2025 een overschot van AWG 150 miljoen, oftewel 2 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Ook in de periode 2026-2029 wordt een jaarlijks overschot gepresenteerd. De OB voldoet daarmee aan de begrotingsnorm van het financieringssaldo van de collectieve sector van minimaal 1 procent van het bbp conform de LAft en aan de voorgeschreven tekortcompensatie.² Het CAft complimenteert Aruba voor de tijdige aanlevering en de inhoudelijke verbetering van de OB.

Voor de ontwikkeling van de schuldquote en de personeelslasten is onvoldoende informatie opgenomen in de OB om te kunnen toetsen of Aruba ook voldoet aan de hiervoor geldende normen.³ Daarnaast kan het realiteitsgehalte van de OB worden verbeterd door verwerking van de inzichten uit de laatste realisatiecijfers en de meest actuele ramingen van de overige entiteiten van de collectieve sector.⁴ Om te waarborgen dat de investeringen daadwerkelijk stijgen naar AWG 140 miljoen in 2029, adviseert het CAft een meerjarige investeringsagenda op te stellen en de lasten structureel te beheersen.

Toelichting

Financieringsoverschot

De LAft schrijft voor dat het gehele begrote overschot van de collectieve sector wordt ingezet voor schuldafbouw.⁵ Aruba zal in 2025 ongeveer AWG 600 miljoen moeten aflossen. In de OB wordt alleen het begrote overschot van AWG 92 miljoen van het land geoormerkt voor schuldafbouw. De rest van de aflopende leningen van het land, circa AWG 508 miljoen, zal geherfinancierd worden (financieringsbehoefte). Het CAft adviseert zo snel mogelijk afspraken te maken met de Algemene Ziektekostenverzekering (AZV) en Sociale Verzekeringsbank (SVb) om ook de overschotten bij deze entiteiten te kunnen aanwenden voor schuldafbouw. Als Aruba meer middelen kan inzetten voor schuldafbouw, hoeft het land minder te lenen en kan de budgettaire druk van de rentelasten (momenteel 17 procent van de begroting) worden verlaagd. Het CAft adviseerde dit al bij de begroting 2024.⁶

Schuldquote

Het CAft kan niet toetsen hoe de schuld van de gehele collectieve sector zich ontwikkelt. De hiervoor relevante informatie ontbreekt in de OB. De schuld van het land bedraagt conform de OB ultimo 2025 AWG 5.380 miljoen, oftewel 72 procent van het bbp. Conform de uitgangspunten van de OB ten aanzien van economische groei en jaarlijkse aflossing van de nominale schuld, daalt deze naar 60 procent in 2028 en 50 procent in 2035. De OB laat daarmee een positieve ontwikkeling van de schuldquote zien. Deze ontwikkeling heeft echter alleen betrekking op de schuld van het land, en niet op die van de gehele collectieve sector. Hierbij is het bovendien niet duidelijk wat de samenstelling van de collectieve sector voor 2025 is nu deze nog niet is vastgesteld.

Personeelslasten

Het CAft kan niet toetsen of aan de personeelslastennorm uit de LAft wordt voldaan. Deze norm schrijft voor dat de personeelslasten vanaf 2027 maximaal 10 procent van het bbp bedragen. In de OB wordt een meerjarige ontwikkeling van de personeelslasten gepresenteerd. Hierbij wordt de enge definitie van de personeelslasten (land) gebruikt. De personeelslastennorm uit de LAft is echter breder gedefinieerd. Deze omvat ook de personeelslasten van onder andere de Dienst Openbare Werken (DOW), de Hoge Colleges van Staat en de stichtingen voor bijzonder onderwijs.⁷

Actuele informatie verwerken

De OB geeft niet het meest actuele beeld van de ontwikkeling van het financieringssaldo van de collectieve sector. Zo wordt het begrote overschot bij de SVb in 2025 (AWG 51 miljoen) ook verwacht voor de jaren 2026 tot en met 2029. De SVb verwacht echter dat dit overschot geleidelijk kleiner wordt, onder andere vanwege vergrijzing die haar weerslag heeft op het resultaat van het ouderdomfonds. Daar komt bij dat het jaar 2023 positiever is afgesloten dan verondersteld werd door Aruba. De doorwerking hiervan komt evenmin onvoldoende tot uiting in de OB. Het CAft acht het noodzakelijk dat de OB op deze onderdelen wordt geactualiseerd.

Investerings

Het CAft is positief over de voorgenomen toename van de investeringen van AWG 33 miljoen in 2025 naar AWG 140 miljoen in 2029. Bij het uitblijven van een meerjarige investeringsagenda, bestaat echter het risico dat deze begrotingsruimte uiteindelijk niet wordt verzilverd en voor consumptieve uitgaven wordt ingezet. Het CAft geeft in overweging om op het gebied van investeringen aan capaciteitsverbetering te werken. Ook is lastenbeheersing onverminderd van belang om de budgettaire ruimte voor investeringen te waarborgen. Zo stijgen de lasten in 2025 met AWG 40 miljoen, terwijl de investeringen ten opzichte van 2024 met AWG 12 miljoen toenemen. Een lastenkader is een goed instrument om lasten structureel te beheersen. Om tenslotte in de uitvoering rust in het begrotingsproces te waarborgen, is het van belang dat nieuw beleid reeds in de begroting is verwerkt. De OB lijkt daar invulling aan te geven.

Vervolg

Het CAft adviseert u om de volgende aanpassingen in de OB aan te brengen voordat deze wordt aangeboden aan de Staten:

1. Verlaag de financieringsbehoefte voor 2025 door inzet van het overschot van de gehele collectieve sector.⁸ Hiervoor is het belangrijk dat zo spoedig mogelijk afspraken worden gemaakt met de AZV en de SVb over hoe de overschotten bij deze entiteiten gebruikt kunnen worden door het land voor schuldafbouw.
2. Presenteer in de OB de meerjarige ontwikkeling van de schuld van de gehele collectieve sector tot en met 2040.
3. Presenteer in de OB de meerjarige ontwikkeling van de personeelslasten conform de definitie van de LAft.
4. Pas de OB aan op basis van de meest actuele uitvoeringsinformatie van het land, en de actuele meerjarenraming van de SVb. Stel daarnaast de collectieve sector voor 2025 vast en verplicht de entiteiten die daartoe behoren om hun begroting tijdig vast te stellen.
5. Kom tot een meerjarige investeringsagenda, werk aan capaciteitsverbetering op dit gebied en beheers structureel de lasten via een lastenkader om te waarborgen dat de budgettaire ruimte op de middellange termijn daadwerkelijk wordt aangewend voor investeringen.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 is een overzicht opgenomen van het financieringssaldo van het land voor de periode 2023-2029. In tabel 2 wordt hetzelfde weergegeven, maar dan voor het resultaat van de gehele collectieve sector (land en de overige entiteiten die tot de collectieve sector worden gerekend).

Tabel 1: Overzicht meerjarige begroting^a

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Baten	1716	1720	1772	1798	1831	1864	1898
Directe belastingen	621	601	621	626	633	639	646
Indirecte belastingen	743	777	808	830	856	883	910
Overige baten	352	342	342	342	342	342	342
Lasten	1501	1623	1663	1659	1664	1682	1691
Personeelslasten	457	484	508	513	518	523	528
Goederen en diensten	195	219	221	221	223	226	229
Rente	264	306	300	290	289	299	300
Subsidie	223	243	250	250	250	250	250
Overdrachten	176	179	185	185	185	185	185
Bijdragen & afschrijvingen	186	192	200	200	200	200	200
Exploitatieresultaat	214	97	108	139	167	183	207
Kapitaaldienst	-31	-5	-17	-55	-83	-108	-125
Kapitaalontvangsten	39	40	40	40	40	40	40
Kapitaall uitgaven	70	45	57	95	123	148	165
Resultaat land	183	92	92	84	84	75	82

Bron: vierde uitvoeringsrapportage 2023, ontwerp begrotingswijziging 2024/voorjaarsnota en ontwerp begroting 2025.

Baten

De baten in de begroting nemen toe met AWG 52 miljoen ten opzichte van 2024. Deze toename is het gevolg van hogere opbrengsten bij directe belastingen van AWG 21 miljoen en indirecte belastingen van AWG 31 miljoen. Bij de directe belastingbaten, verwacht Aruba, in lijn met de economische groei, hogere baten in 2025 voor de loonbelasting en de winstbelasting.

Onduidelijk is of de opgenomen investering voor de digitalisering van processen bij de Belastingdienst (AWG 3,8 miljoen) tot hogere opbrengsten leidt en of dit verwerkt is in de OB. De stijging bij de indirecte belastingbaten doet zich met name voor bij de invoerrechten en de belasting op bedrijfsomzetten (BBO). Dit is toe te schrijven aan de verwachte economische groei.

De overige baten blijven ongeveer gelijk op het niveau van 2024 (AWG 342 miljoen), ook voor de periode 2026 tot en met 2029. De overige baten bestaan onder andere uit winstuitkeringen van overheidsbedrijven en de toeristenheffing.

Lasten

De lasten stijgen met AWG 40 miljoen ten opzichte van 2024. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere personeelslasten als gevolg van indexatie van salarissen (AWG 25 miljoen). De rentelasten dalen licht ten opzichte van 2024 met AWG 6 miljoen en dit is een bijzondere ontwikkeling. Dit is namelijk een eerste daling van de nominale rentelasten sinds de LAft is ingesteld. In de komende jaren dalen de rentelasten verder vanwege de geplande aflossingen. In 2028 stijgt de rente naar verwachting wel weer aanzienlijk AWG 524 miljoen geherfinancierd moet worden die Nederland tijdens de coronajaren tegen een gunstige rente uitleende.¹⁰

De overige lasten, zoals voor goederen en diensten, subsidies en bijdragen, stijgen met AWG 23 miljoen ten opzichte van 2024. De noodzaak voor deze lastenstijging wordt beperkt toegelicht. Uit de OB blijkt onvoldoende in hoeverre invulling wordt gegeven aan de beleidswens om de post goederen en diensten te nivelleren. Daarnaast blijven de bijdragen aan de overheidsentiteiten Serlimar, Arubus N.V. en Post N.V. gelijk aan het begrote niveau voor 2024.¹¹ Ook wordt in de OB niet toegelicht waarom de bijdrage aan de DOW niet structureel is verlaagd nu er een oplossing is voor de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI).¹²

In tegenstelling tot goederen en diensten, worden de lasten voor subsidies, overdrachten en bijdragen meerjarig niet aangepast op basis van prijsbijstelling. Zo zijn de lasten voor publiek-private samenwerkingsprojecten (PPS) in afgelopen jaren gestegen, onder andere door jaarlijkse indexering, maar blijven deze in de OB nominaal gelijk tot 2029. Uit de OB blijkt onvoldoende of hier actief op wordt gestuurd in het kader van lastenbeheersing.

Met een aandeel van 29 procent vormen de personeelslasten het grootste deel van de begroting. Dit zijn de personeelslasten in enge zin.¹³ Vanaf 2024 kent Aruba een nieuwe norm voor personeelslasten die voorschrijft dat het totale budget voor personeelslasten (de zogenaamde *public wage bill*) vanaf 2027 onder de 10 procent van het bbp moet liggen. In de OB ontbreekt informatie waarmee het CAft kan beoordelen of er wordt voldaan aan deze personeelslastennorm.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toont een tekort van AWG 17 miljoen in 2025. De kapitaalontvangsten (AWG 40 miljoen) bestaan uit studieleningen en vrijgekomen afschrijvingen. Daartegenover staan kapitaaluitgaven (AWG 57 miljoen), bijvoorbeeld investeringen. Dit tekort loopt geleidelijk op naar AWG 125 miljoen in 2029. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan investeringen die geleidelijk stijgen in de meerjarenbegroting (van AWG 33 miljoen in 2025 naar AWG 140 miljoen in 2029). Voor 2025 zijn de investeringen opgenomen en voldoende toegelicht in de OB. Een meerjarige investeringsagenda (2026-2029) ontbreekt in de OB.

Collectieve sector en overheidsentiteiten

Het financieringssaldo van de collectieve sector bestaat uit het financieringssaldo van het land (AWG 92 miljoen) en het resultaat van de overige entiteiten die tot de collectieve sector behoren (AWG 59 miljoen).

Tabel 2: Overzicht resultaat collectieve sector (in miljoenen AWG) ¹⁴

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Financieringssaldo land (A)	183	92	92	84	84	75	82
Exploitatie	214	97	108	139	167	183	207
Kapitaaldienst	-31	-5	-17	-55	-83	-108	-125
Resultaat entiteiten (B)	99	58	59	69	59	55	52
AZV	55	27	27	19	9	5	2
SVb	57	53	51	51	51	51	51
ATA	31	0	0	0	0	0	0
Serlimar	-1	0	0	0	0	0	0
SEPB	0	0	-1	-1	-1	-1	-1
UA	-2	-1	-1	0	0	0	0
Correcties	-41	-20	-18	0	0	0	0
Collectieve sector (A + B)	282	150	150	153	143	130	134
Tekort/overschot (% bbp)	4.0%	2.1%	2.0%	2.0%	1.8%	1.6%	1.6%
bbp (IMF, april 2023)	7047	7284	7483	7710	7951	8199	8455

Bron: vierde uitvoeringsrapportage 2023, ontwerpbegrotingswijziging 2024/voorjaarsnota en ontwerpbegroting 2025.

Het CAft merkt op dat het verwachte resultaat van de SVb in de periode 2025-2029 in de OB niet strookt met het resultaat dat de SVb zelf verwacht in deze periode. De SVb verwacht een daling van het overschot naar circa AWG 4 miljoen in 2029. Dit onder andere vanwege de vergrijzing en de toename in het aantal uitkeringen voor het ouderdompensioen (AOV). In de OB wordt echter een jaarlijks overschot gepresenteerd van AWG 51 miljoen tot en met 2029. Als wordt gerekend met de meerjarenraming van de SVb, is het financieringssaldo van de collectieve sector in 2029 1 procent (in plaats van 1,6 procent in de OB).

Uit de OB blijkt in onvoldoende mate wat de status is van het meerjarenkader zorguitgaven AZV. Zowel de SVb als de AZV verwachten in de komende jaren substantiële overschotten te realiseren. In de OB wordt niet toegelicht wat er met deze overschotten wordt gedaan, en hoe het land ervoor zorgt dat deze aangewend kunnen worden voor schuldafbouw zoals de LAft voorschrijft.

De collectieve sector voor 2025 had conform de LAft uiterlijk op 1 april 2024 vastgesteld moeten zijn. Op 21 maart 2023 is, conform het voorstel van Aruba, de collectieve sector voor het jaar 2022 vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Voor 2023 en verder is door BZK voorgesteld om de wijze van vaststelling van de collectieve sector tussen de landen (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) te harmoniseren. In dat kader werkt Aruba momenteel, in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek van Aruba en het Centraal Bureau voor de Statistiek van Nederland, aan de optimalisatie van het proces van vaststelling van de collectieve sector. Het CAft blijft benadrukken dat een spoedige vaststelling van de collectieve sector, inclusief een eventuele herziening van de samenstelling van de collectieve sector (zoals het betrekken van de ziekenhuizen bij de collectieve sector), van belang is.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Het CAft adviseert op basis van artikel 10 lid 2 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) bij de ontverpbegroting 2025.

² Van het resultaat betreft AWG 73 miljoen het wettelijke vereiste overschot van 1 procent van het bbp. Met het overig deel van het begroot financieringsresultaat van AWG 77 miljoen wordt een deel van de tekorten in de periode 2015-2022 gecompenseerd. Op basis van voorlopige cijfers compenseert Aruba in de periode 2023-2025 AWG 365 miljoen van het totaal aan tekorten van AWG 1,4 miljard in de periode 2015-2022.

³ LAft, artikel 14 lid 1c en artikel 14 lid 2a.

⁴ LAft, artikel 14 lid 3a, b en c.

⁵ LAft, artikel 14 lid 1e.

⁶ Cft, kenmerk 202400014, Advies bij de vastgestelde begroting 2024, d.d. 23 januari 2024.

⁷ LAft, artikel 14 lid 2a.

⁸ In totaal gaat het in de periode 2022-2025 om een overschot van AWG 313 miljoen bij AZV en de SVb. De AZV en de SVb hebben gezamenlijk in 2022 en 2023 een overschot gerealiseerd van AWG 155 miljoen. Voor 2024 en 2025 wordt op basis van de laatste ramingen een overschot verwacht van AWG 156 miljoen.

⁹ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹⁰ In 2021 en 2022 heeft Nederland de aflossingen op de buitenlandse leningen (in totaal AWG 524 miljoen) gefinancierd tegen een rente van 2,64 procent. Deze leningen lopen in 2027 af, en zullen dan geherfinancierd worden. De eerste rentebetaling op deze leningen vindt in 2028 plaats.

¹¹ In de OB zijn de volgende bijdragen begroot voor de overheidsentiteiten: AWG 11 miljoen voor Arubus N.V., AWG 21 miljoen voor Serlimar en AWG 4 miljoen voor Post Aruba N.V.

¹² Op 29 mei 2024 is in de Staten het wetsvoorstel voor de overdracht van onder andere de RWZI aan Aruba Wastewater Sustainable Solutions N.V.(AWSS) aangenomen. De overheveling van afdeling Beheer Waterschappen van DOW naar AWSS vormt onderdeel van dit voorstel.

¹³ Het betreft hier onder andere personeelslasten van het land, dienst publieke scholen en uitvoerende diensten als de Korps Politie Aruba, Departamento di Aduana (douane) en Dienst Brandweer (brandweer). De LAft schrijft echter voor om voor de norm ook de personeelslasten van onder andere Dienst Openbare Werken, Hoge Colleges van Staat en externe inhuur te betrekken.

¹⁴ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

II. Detailtoelichting per dienst op kosten- en middelensoort

Volledigheidshalve dient vermeld te worden, dat de detailtoelichting een vergelijking omvat van de laatst goedgekeurde begroting⁹ versus het nieuwe ontwerp. Daarbij wordt ook inzicht gegeven in de meerjarige ontwikkeling ervan.

II.1 MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN, INTEGRITEIT, OVERHEIDSORGANISATIE, INFRASTRUCTUUR EN RUIMTELIJKE ORDENING

MIDDELEN

Onder dit ministerie zijn in totaal voor dienstjaar 2025 Afl. 48.7 miljoen aan ontvangsten begroot. Dit is een afname van Afl. 9.5 miljoen ten opzichte van 2024. Dit is grotendeels te wijten dat er in 2023 en 2024 een inhaalslag op erfpachten (Niet-belastingopbrengsten) heeft plaatsgevonden.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie AZOIRO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Directe belastingen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Indirecte belastingen	15	15	0	0%	15	15	15	15
Retributies, leges & rechten	7,559	7,700	141	2%	7,700	7,700	7,700	7,700
Rechten, boeten & overig	2,840	2,683	-157	-6%	2,683	2,683	2,683	2,683
Rente	0	0	0	0%	0	0	0	0
Niet-belastingopbrengsten	43,042	34,060	-8,982	-21%	34,060	34,060	34,060	34,060
Landsbedrijven & fondsen	4,848	4,287	-561	-12%	4,287	4,287	4,287	4,287
Overige ontvangsten	24	24	0	0%	24	24	24	24
Totaal:	58,329	48,769	-9,560	-16%	48,769	48,769	48,769	48,769

⁹ Hier wordt bedoeld de laatst door de Staten van Aruba goedgekeurde begroting i.c. wordt een vergelijking gemaakt met de vastgestelde 1ste suppletoire van dienstjaar 2024 per juni 2024.

Hierna volgt een totaaloverzicht van de geraamde middelen van dit ministerie onderverdeeld per dienst of directie. Daarna wordt specifiek per dienst en/of ministerie de opgenomen raming nader toegelicht.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Indirecte belastingen	15	15	15	15	15	15	
<i>DIP</i>	15	15	15	15	15	15	
Retributies, leges en rechten	7,559	7,700	7,700	7,700	7,700	7,700	
<i>Bureau Burgerlijke Stand</i>	4,500	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	
<i>DIP</i>	959	500	500	500	500	500	
<i>DTI</i>	1,800	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	
<i>DWJZ</i>	300	200	200	200	200	200	
Rechten, boeten en overig	2,840	2,683	2,683	2,683	2,683	2,683	
<i>Bureau Voorlichting</i>	10	10	10	10	10	10	
<i>Centraal Magazijn</i>	15	15	15	15	15	15	
<i>H.B.K. Noord</i>	83	83	83	83	83	83	
<i>H.B.K. San Nicolas</i>	85	85	85	85	85	85	
<i>H.B.K. Santa Cruz</i>	99	100	100	100	100	100	
<i>H.B.K. Savaneta</i>	80	80	80	80	80	80	
<i>H.B.K. Paradera</i>	80	80	80	80	80	80	
<i>DIA</i>	69	61	61	61	61	61	
<i>DIP</i>	895	630	630	630	630	630	
<i>DLV</i>	1,425	1,540	1,540	1,540	1,540	1,540	
Niet-belastingopbrengsten	43,042	34,060	34,060	34,060	34,060	34,060	
<i>Defensie</i>	11,196	11,604	11,604	11,604	11,604	11,604	
<i>Bureau MFA</i>	100	100	100	100	100	100	
<i>DIP</i>	31,746	22,356	22,356	22,356	22,356	22,356	
Landsbedrijven en fondsen	4,848	4,287	4,287	4,287	4,287	4,287	
<i>Centraal Magazijn</i>	1,635	1,085	1,085	1,085	1,085	1,085	
<i>DIA</i>	2,717	2,728	2,728	2,728	2,728	2,728	
<i>DLV</i>	497	474	474	474	474	474	
Overige ontvangsten	24	24	24	24	24	24	
<i>Bureau Minister-President</i>	13	13	13	13	13	13	
<i>Gevolmachtigd Minister NL</i>	11	11	11	11	11	11	
Totaal:	58,329	48,769	48,769	48,769	48,769	48,769	

Bureau Minister-President

De door de Minister-President af te dragen pensioenpremie.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8921 Pensioenbijdragen	13	13	0	0%	13	13	13	13
8900 Overige ontvangsten	13	13	0	0%	13	13	13	13
Totaal:	13	13	0	0%	13	13	13	13

Gevolmachtigde minister

De door de gevolmachtigde minister van Aruba af te dragen pensioenpremie.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8921 Pensioenbijdragen	11	11	0	0%	11	11	11	11
8900 Overige ontvangsten	11	11	0	0%	11	11	11	11
Totaal:	11	11	0	0%	11	11	11	11

Bureau Voorlichting

Het innen van publicatierecht bij BUVO.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8412 Bijdragen in kosten	10	10	0	0%	10	10	10	10
8400 Rechten, boeten & overig	10	10	0	0%	10	10	10	10
Totaal:	10	10	0	0%	10	10	10	10

Centraal Magazijn

Het betreft verrekeningen van de Centraal Magazijn in verband met het verstrekken van kantoorbehoeften en schoonmaakartikelen aan de bureaus, diensten en directies van het Land.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8431 Overige middelen	15	15	0	0%	15	15	15	15
8400 Rechten, boeten & overig	15	15	0	0%	15	15	15	15
8815 Overige bijdrage	1,635	1,085	-550	-34%	1,085	1,085	1,085	1,085
8810 Landsbedrijven en fondsen	1,635	1,085	-550	-34%	1,085	1,085	1,085	1,085
Totaal:	1,650	1,100	-550	-33%	1,100	1,100	1,100	1,100

Bureau Burgerlijke Stand en Bevolking

Het betreft de inkomsten in verband met het uitgeven van paspoorten, uittreksels van geboortebewijzen, uitgifte van identiteitskaarten en andere dienstverleningen bij Bureau Burgerlijke Stand en Bevolking. In 2025 wordt een grotere vraag naar paspoorten verwacht.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	4,500	5,000	500	11%	5,000	5,000	5,000	5,000
8300 Retributies, leges & rechten	4,500	5,000	500	11%	5,000	5,000	5,000	5,000
Totaal:	4,500	5,000	500	11%	5,000	5,000	5,000	5,000

Defensie

De raming van de door Nederland gerestitueerde kosten van het personeel van kustwacht, burgerpersoneel en Arumil (Defensie).

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8791 Overdrachten v.h. Rijk	11,196	11,604	408	4%	11,604	11,604	11,604	11,604
8700 Niet-belastingopbrengsten	11,196	11,604	408	4%	11,604	11,604	11,604	11,604
Totaal:	11,196	11,604	408	4%	11,604	11,604	11,604	11,604

Hulpbestuurskantoren

De vergoeding die in rekening wordt gebracht bij het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de Setar N.V., F.C.C.A. en W.E.B. N.V. bij de hulpbestuurskantoren.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
16014001 HBK Noord	83	83	0	0%	83	83	83	83
16014002 HBK San Nicolas	85	85	0	0%	85	85	85	85
16014003 HBK Santa Cruz	99	100	1	1%	100	100	100	100
16014004 HBK Savaneta	80	80	0	0%	80	80	80	80
16014005 HBK Paradera	80	80	0	0%	80	80	80	80
8400 Rechten, boeten & overig	427	428	1	0%	428	428	428	428
Totaal:	427	428	1	0%	428	428	428	428

Directie Informatievoorziening en Automatisering

Het betreft verrekeningen van DIA voor de dienstverlening aan de Hoge Colleges van Staat, stichtingen en de bureaus, diensten en directies van het Land.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8413 Dienstverlening derden	69	61	-8	-11%	61	61	61	61
8400 Rechten, boeten & overig	69	61	-8	-11%	61	61	61	61
8815 Overige bijdrage	2,717	2,728	11	0%	2,728	2,728	2,728	2,728
8810 Landsbedrijven en fondsen	2,717	2,728	11	0%	2,728	2,728	2,728	2,728
Totaal:	2,785	2,789	4	0%	2,789	2,789	2,789	2,789

Bureau Multifunctionele Accommodaties

Het verhuren van kantoorruimtes en vergaderzalen van diverse Multi Functionele Accommodaties (MFA's).

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8742 Verhuuropbrengsten	100	100	0	0%	100	100	100	100
8700 Niet-belastingopbrengsten	100	100	0	0%	100	100	100	100
Totaal:	100	100	0	0%	100	100	100	100

Directie Infrastructuur en Planning

De middelen van DIP zijn afkomstig van erfpachtrechten, metingskosten, verhuuropbrengsten, optievergoedingen en verhuur gronden. Er is afname van Afl. 10 miljoen in 2025 ten opzichte van 2024 en dit is grotendeels te wijten dat in 2023 en 2024 een inhaalslag op erfpachten heeft plaatsgevonden.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8218 Zegelbelasting	15	15	0	1%	15	15	15	15
8200 Indirecte belasting	15	15	0	1%	15	15	15	15
8312 Retributies, leges & rechten	959	500	-459	-48%	500	500	500	500
8300 Retributies, leges & rechten	959	500	-459	-48%	500	500	500	500
8413 Dienstverlening derden	145	100	-45	-31%	100	100	100	100
8414 Incidentele middelen	50	50	0	100%	50	50	50	50
8432 Doorb. Metingskst. DLV	100	80	-20	-20%	80	80	80	80
8449 Ink. voorgaande jaren	600	400	-200	-33%	400	400	400	400
8400 Rechten, boeten & overig	895	630	-265	-30%	630	630	630	630
8741 Erfpachtrechten	31,493	22,083	-9,410	-30%	22,083	22,083	22,083	22,083
8743 Optierecht	40	60	20	50%	60	60	60	60
8745 Verhuur gronden	213	213	0	0%	213	213	213	213
8700 Niet-belastingopbrengsten	31,746	22,356	-9,390	-30%	22,356	22,356	22,356	22,356
Totaal:	33,615	23,501	-10,114	-30%	23,501	23,501	23,501	23,501

Dienst Landmeetkunde en Vastgoedregistratie

De middelen van DLV zijn afkomstig van metingen voor particulieren en verrekening met overheidsdiensten ingevolge hypotheekbewaring en kadastrerverordening.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8413 Dienstverlening derden	1,425	1,540	115	8%	1,540	1,540	1,540	1,540
8400 Rechten, boeten & overig	1,425	1,540	115	8%	1,540	1,540	1,540	1,540
8812 Bijdrage landsbedrijven	20	15	-5	-25%	15	15	15	15
8815 Overige bijdrage	477	459	-18	-4%	459	459	459	459
8810 Landsbedrijven en fondsen	497	474	-23	-5%	474	474	474	474
Totaal:	1,922	2,014	93	5%	2,014	2,014	2,014	2,014

Dienst Technische Inspecties

De opbrengsten bij DTI voor het keuren van elektrische installaties, gashouders, het afgeven van een verklaring van vrijstelling van veiligheidsvoorschriften, het ijken van gewichten en het afgeven van keuringsbewijzen voor motorrijtuigen ingevolge het Retributie- en legesbesluit Dienst Technische Inspecties 2004.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	1,800	2,000	200	11%	2,000	2,000	2,000	2,000
8300 Retributies, leges & rechten	1,800	2,000	200	11%	2,000	2,000	2,000	2,000
Totaal:	1,800	2,000	200	11%	2,000	2,000	2,000	2,000

Directie Wetgeving en Juridische Zaken

Middelen vanuit de vergunningen ingevolge de vergunningsverordening en de retributies en leges geïnd op grond van het Retributie- en legesbesluit Directie Wetgeving en Juridische Zaken betreffende de abonnementen op de Landscourant en het Afkondigingsblad van Aruba, publicatiekosten in de Landscourant van Aruba, de index van de Arubaanse wetgeving en de jaarlijkse supplementen daarop en ook inkomsten uit de losse verkoop van kopieën.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8311 Vergunningen	150	100	-50	-33%	100	100	100	100
8312 Retributies en leges	150	100	-50	-33%	100	100	100	100
8300 Retributies, leges & rechten	300	200	-100	-33%	200	200	200	200
Totaal:	300	200	-100	-33%	200	200	200	200

KOSTEN

Onder dit ministerie zijn totaal aan kosten voor in dienstjaar 2025 Afl. 242.9 miljoen geraamd. Dit is ten opzichte van 2024 een toename van Afl. 12.4 miljoen. De toename in personeelskosten is wegens koopkrachtversterking van het overheidspersoneel en 1% autonome groei meerjarig. De goederen en diensten zijn enerzijds toegenomen wegens de verkiezingen (Afl. 1.5 miljoen) die in 2025 plaatsvinden en anderzijds voor de hogere bekostiging van Defensie ten opzichte van 2024. Deze kosten worden door Nederland gedragen en hiervoor is er een raming aan de middelenkant opgenomen (budgetneutraal). De toename in overdrachten is grotendeels bij de Directie Wetgeving en Juridische Zaken en is begroot op basis van voorlopige cijfers 2023. Dit is bestemd voor de eventuele schadevergoedingen die door veroordelingen van het Land in rechtszaken betaald dienen te worden. De bijdragen en afschrijvingen zijn toegenomen wegens de toename van de voeding ten behoeve van de Hoge Colleges van Staat en Dienst Openbare Werken en toename in de beschikbaarstelling infrastructuur wegens inflatie.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie AZIOIRO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	67,822	70,038	2,217	3%	70,739	71,446	72,161	72,882
Goederen en diensten	33,750	35,358	1,609	5%	33,858	33,858	33,858	35,358
Overdrachten	4,017	5,149	1,133	28%	5,149	5,149	5,149	5,149
Bijdragen en afschrijvingen	124,963	132,357	7,393	6%	132,357	132,357	132,357	132,357
Totaal:	230,551	242,903	12,351	6%	242,103	242,810	243,525	245,746

Hierna volgt een totaaloverzicht van deze kosten onderverdeeld onder de verschillende diensten en/of directies ressorterend onder dit ministerie. Vervolgens zal per dienst/directie de opgenomen raming nader toegelicht worden.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Personeelslasten	67,822	70,038	70,739	71,446	72,161	72,882	
<i>Bureau Minister van Algemene Zaken</i>	2,811	3,058	3,088	3,119	3,150	3,182	
<i>Gevolmachtigde Minister in Nederland</i>	3,557	3,529	3,564	3,600	3,636	3,672	
<i>Gevolmachtigd Minister U.S.A.</i>	469	489	494	499	504	509	
<i>Bureau Vertegenwoordiging EU</i>	65	65	66	66	67	68	
<i>Bureau Rampenbestrijding</i>	1,634	985	995	1,005	1,015	1,025	
<i>Bureau EU en Koninkrijksrelaties</i>	0	157	158	160	161	163	
<i>Ministerraad</i>	3,610	4,891	4,940	4,990	5,040	5,090	
<i>Bureau Voorlichting</i>	596	635	641	647	654	660	
<i>Departamento Recurso Humano Aruba</i>	8,335	7,455	7,529	7,604	7,680	7,757	
<i>Overtolligheidspool</i>	1,365	1,372	1,386	1,400	1,414	1,428	
<i>Bureau Interne Diensten</i>	3,709	3,549	3,584	3,620	3,657	3,693	
<i>Centraal Magazijn</i>	522	496	501	506	511	516	
<i>Bureau Burgerlijke Stand en Bevolking</i>	3,219	3,413	3,447	3,481	3,516	3,551	
<i>Dienst Veiligheid Aruba</i>	4,056	4,759	4,807	4,855	4,903	4,952	
<i>Defensie</i>	11,248	11,188	11,300	11,413	11,527	11,642	
<i>Directie Buitenlandse Betrekkingen</i>	1,548	1,820	1,838	1,856	1,875	1,893	
<i>Hulpbestuurskantoor Noord</i>	446	491	496	501	506	511	
<i>Hulpbestuurskantoor San Nicolas</i>	457	701	708	715	723	730	
<i>Hulpbestuurskantoor Santa Cruz</i>	562	620	626	632	638	645	
<i>Hulpbestuurskantoor Savaneta</i>	492	503	508	513	518	523	
<i>Hulpbestuurskantoor Paradera</i>	502	611	617	623	629	635	
<i>DIA</i>	2,005	2,066	2,087	2,108	2,129	2,150	
<i>Directie voor Innovatie</i>	189	171	172	174	176	177	
<i>Overig AZIOIRO</i>	165	250	252	255	257	260	
<i>Bureau MFA</i>	321	436	441	445	450	454	
<i>Directie Infrastructuur en Planning</i>	4,560	4,588	4,633	4,680	4,727	4,774	
<i>DLV</i>	2,996	2,939	2,968	2,998	3,028	3,058	
<i>Dienst Technische Inspecties</i>	3,906	4,025	4,065	4,105	4,146	4,188	
<i>Directie Wetgeving en Juridische Zaken</i>	4,480	4,780	4,827	4,876	4,925	4,974	

KOSTEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Goederen en diensten	33,750	35,358	33,858	33,858	33,858	35,358	
Bureau Minister van Algemene Zaken	1,313	1,350	1,350	1,350	1,350	1,350	
Gevolmachtigde Minister in Nederland	1,474	1,474	1,474	1,474	1,474	1,474	
Gevolmachtigd Minister U.S.A.	263	273	273	273	273	273	
Bureau Vertegenwoordiging EU	78	78	78	78	78	78	
Bureau Rampenbestrijding	822	899	899	899	899	899	
Gouverneurshuis en –kantoor	17	17	17	17	17	17	
Ministerraad	1,397	1,443	1,443	1,443	1,443	1,443	
Bureau Voorlichting	248	257	257	257	257	257	
Departamento Recurso Humano Aruba	842	930	930	930	930	930	
Overtolligheidspool	9	3	3	3	3	3	
Bureau Interne Diensten	1,534	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	
Centraal Magazijn	1,661	1,126	1,126	1,126	1,126	1,126	
Bureau Burgerlijke Stand en Bevolking	2,681	2,358	2,358	2,358	2,358	2,358	
Dienst Veiligheid Aruba	2,020	2,064	2,064	2,064	2,064	2,064	
Defensie	216	416	416	416	416	416	
Directie Buitenlandse Betrekkingen	344	344	344	344	344	344	
Hulpbestuurskantoor Noord	321	212	212	212	212	212	
Hulpbestuurskantoor San Nicolas	140	146	146	146	146	146	
Hulpbestuurskantoor Santa Cruz	69	69	69	69	69	69	
Hulpbestuurskantoor Savaneta	73	79	79	79	79	79	
Hulpbestuurskantoor Paradera	82	82	82	82	82	82	
DIA	729	810	810	810	810	810	
Directie voor Innovatie	165	308	308	308	308	308	
Overig AZIOIRO	1,651	3,170	1,670	1,670	1,670	3,170	
Bureau MFA	5,473	5,557	5,557	5,557	5,557	5,557	
Directie Infrastructuur en Planning	2,777	2,951	2,951	2,951	2,951	2,951	
DLV	1,407	1,407	1,407	1,407	1,407	1,407	
Dienst Technische Inspecties	5,124	5,124	5,124	5,124	5,124	5,124	
Directie Wetgeving en Juridische Zaken	820	911	911	911	911	911	
Overdrachten	4,017	5,149	5,149	5,149	5,149	5,149	
Ministerraad	1,900	1,412	1,412	1,412	1,412	1,412	
Bureau Burgerlijke Stand en Bevolking	1,300	1,325	1,325	1,325	1,325	1,325	
Directie Buitenlandse Betrekkingen	45	41	41	41	41	41	
Directie Infrastructuur en Planning	1	1	1	1	1	1	
Directie Wetgeving en Juridische Zaken	771	2,371	2,371	2,371	2,371	2,371	
Bijdragen en afschrijvingen	124,963	132,357	132,357	132,357	132,357	132,357	
Gevolmachtigde Minister in Nederland	73	73	73	73	73	73	
Bureau EU en Koninkrijksrelaties	5	5	5	5	5	5	
Gouverneurshuis en –kantoor	160	160	160	160	160	160	
Bureau Voorlichting	40	0	0	0	0	0	
Departamento Recurso Humano Aruba	284	284	284	284	284	284	
Bureau Interne Diensten	232	232	232	232	232	232	
Bureau Burgerlijke Stand en Bevolking	149	149	149	149	149	149	
Dienst Veiligheid Aruba	307	307	307	307	307	307	
Hulpbestuurskantoor San Nicolas	20	20	20	20	20	20	
Overig AZIOIRO	63,222	67,087	67,087	67,087	67,087	67,087	
Dienst Openbare Werken	52,203	55,771	55,771	55,771	55,771	55,771	
Directie Infrastructuur en Planning	7,695	7,695	7,695	7,695	7,695	7,695	
DLV	1	1	1	1	1	1	
Dienst Technische Inspecties	573	573	573	573	573	573	
Totaal:	230,551	242,903	242,103	242,810	243,525	245,746	

Bureau Minister van Algemene Zaken

De kosten van het bureau worden voor het dienstjaar 2025 begroot op Afl. 4.4 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 283.600 oftewel +7% toegenomen wegens personeelskosten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,296	2,498	202	9%	2,522	2,548	2,573	2,599
4200 Werkgeversbijdragen	516	560	45	9%	566	571	577	583
4300 Goederen en diensten	1,313	1,350	37	3%	1,350	1,350	1,350	1,350
Totaal:	4,124	4,407	284	7%	4,438	4,469	4,500	4,532

Gevolmachtigde minister in Nederland

De totale kosten van Arubahuis voor 2025 bedragen Afl. 5.1 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 28.800 afgenomen. Hierna volgt een onderverdeling van de kosten:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,830	2,702	-128	-5%	2,729	2,756	2,784	2,812
4200 Werkgeversbijdragen	727	827	99	14%	835	843	852	860
4300 Goederen en diensten	1,474	1,474	0	0%	1,474	1,474	1,474	1,474
4700 Bijdragen en afschrijvingen	73	73	0	0%	73	73	73	73
Totaal:	5,105	5,076	-29	-1%	5,111	5,147	5,183	5,219

Gevolmachtigd minister van Aruba in de Verenigde Staten van Amerika

De raming voor Gevolmachtigd minister van Aruba in de Verenigde Staten van Amerika voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 762.500. Dit houdt in raming voor personeelskosten, detacheringstoelage, huisvesting en studiekosten van de kinderen van de betrokken minister. Hierna volgt een onderverdeling van de kosten:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	430	459	29	7%	464	469	473	478
4200 Werkgeversbijdragen	39	30	-9	-23%	30	31	31	31
4300 Goederen en diensten	263	273	10	4%	273	273	273	273
Totaal:	732	763	30	4%	767	772	777	782

Bureau Vertegenwoordiging Europese Unie

De totale kosten van het Bureau Vertegenwoordiging Europese Unie voor 2025 bedragen Afl. 142.800. De benoeming van de Vertegenwoordiger EU is in afwachting. Hierna volgt een onderverdeling van de kosten:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	65	65	0	0%	66	66	67	68
4300 Goederen en diensten	78	78	0	0%	78	78	78	78
Totaal:	143	143	0	0%	143	144	145	145

Bureau Rampenbestrijding

De kosten van Bureau Rampenbestrijding worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 1.9 miljoen geraamd. De afname van Afl. 0.6 miljoen is wegens een uitloop van 21 naar 11 personeelsleden. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,304	782	-523	-40%	790	798	806	814
4200 Werkgeversbijdragen	329	203	-126	-38%	205	207	209	211
4300 Goederen en diensten	822	899	77	9%	899	899	899	899
Totaal:	2,456	1,884	-571	-23%	1,894	1,904	1,914	1,924

Bureau Europese Unie en Koninkrijksrelaties

Momenteel is BEUK in reorganisatie en hieronder staan de personeelskosten van één personeel geraamd.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	0	123	123	100%	124	125	126	128
4200 Werkgeversbijdragen	0	34	34	100%	34	35	35	35
4700 Bijdragen en afschrijvingen	5	5	0	0%	5	5	5	5
Totaal:	5	161	157	3263%	163	165	166	168

Gouverneurshuis en –kantoor

Hieronder wordt de verzekering ad Afl. 2.300 en Afl. 15.000 voor klein onderhoud van de ex-ambtswoning geraamd.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	17	17	0	0%	17	17	17	17
4700 Bijdragen en afschrijvingen	160	160	0	0%	160	160	160	160
Totaal:	177	177	0	0%	177	177	177	177

Ministerraad

De totale kosten bedragen Afl. 7.7 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 930.300 toegenomen. Enerzijds is er een toename in de personeelskosten en anderzijds een afname in overdrachten. Onder overdrachten wordt de duurtetoeslag en pensioenen ten behoeve van ex-ambtsdragers begroot. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,964	4,045	1,082	100%	4,086	4,127	4,168	4,210
4200 Werkgeversbijdragen	646	846	200	100%	854	863	872	880
4300 Goederen en diensten	1,397	1,443	46	3%	1,443	1,443	1,443	1,443
4619 Overdrachten binnenland	1,900	1,412	-488	-26%	1,412	1,412	1,412	1,412
Totaal:	6,906	7,746	840	12%	7,795	7,844	7,894	7,945

Bureau Voorlichting

De kosten van Bureau Voorlichting worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 891.600 geraamd. Grotendeels is de toename te verklaren in de personeelskosten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	467	499	31	7%	503	509	514	519
4200 Werkgeversbijdragen	128	136	8	6%	138	139	140	142
4300 Goederen en diensten	248	257	9	4%	257	257	257	257
4700 Bijdragen en afschrijvingen	40	0	-40	-100%	0	0	0	0
Totaal:	883	892	9	1%	898	904	911	917

Departamento Recurso Humano Aruba

De totale kosten bedragen Afl. 8.7 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 791.600 (oftewel: -8%) afgenomen. De afname is in de personeelskosten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	6,796	5,933	-863	-13%	5,992	6,052	6,113	6,174
4200 Werkgeversbijdragen	1,539	1,522	-17	-1%	1,537	1,552	1,568	1,583
4300 Goederen en diensten	842	930	88	10%	930	930	930	930
4700 Bijdragen en afschrijvingen	284	284	0	0%	284	284	284	284
Totaal:	9,460	8,668	-792	-8%	8,743	8,818	8,894	8,971

Overtolligheidspool

Conform het Personeelsstaat bedragen de totale salariskosten van Overtolligheidspool ad Afl. 1.4 miljoen voor 2025.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,070	1,076	7	1%	1,087	1,098	1,109	1,120
4200 Werkgeversbijdragen	295	296	1	0%	299	302	305	308
4300 Goederen en diensten	9	3	-6	-66%	3	3	3	3
Totaal:	1,373	1,375	2	0%	1,389	1,403	1,417	1,431

Bureau Interne Diensten

De kosten van Bureau Interne Diensten worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 5.3 miljoen geraamd en dit is een afname van Afl. 194.400 ten opzichte van begroting 2024. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,814	2,752	-62	-2%	2,780	2,807	2,835	2,864
4200 Werkgeversbijdragen	895	797	-98	-11%	805	813	821	829
4300 Goederen en diensten	1,534	1,500	-34	-2%	1,500	1,500	1,500	1,500
4700 Bijdragen en afschrijvingen	232	232	0	0%	232	232	232	232
Totaal:	5,475	5,281	-194	-4%	5,316	5,352	5,388	5,425

Centraal Magazijn

De totale kosten voor 2025 bedragen Afl. 1.6 miljoen. De afname van Afl. 561.700 is door minder centraal inkoop. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	403	382	-21	-5%	386	389	393	397
4200 Werkgeversbijdragen	120	114	-6	-5%	115	116	117	118
4300 Goederen en diensten	1,661	1,126	-535	-32%	1,126	1,126	1,126	1,126
Totaal:	2,183	1,621	-562	-26%	1,626	1,631	1,636	1,641

Bureau Burgerlijke Stand en Bevolking

De totale kosten 2025 bedragen Afl. 7.2 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten per saldo met Afl. 105.400 afgenomen. Enerzijds is er een toename in de personeelskosten en anderzijds een verlaging in de goederen en diensten gezien de vervanging van kantoorinventaris in 2024 zal plaatsvinden. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,522	2,675	153	6%	2,702	2,729	2,756	2,784
4200 Werkgeversbijdragen	698	738	40	6%	745	752	760	768
4300 Goederen en diensten	2,681	2,358	-324	-12%	3,358	2,358	2,358	2,358
4629 Overdrachten buitenland	1,300	1,325	25	2%	1,325	1,325	1,325	1,325
4700 Bijdragen en afschrijvingen	149	149	0	0%	149	149	149	149
Totaal:	7,350	7,245	-105	-1%	8,279	7,313	7,348	7,383

Veiligheidsdienst Aruba

De kosten van Veiligheidsdienst Aruba worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 7.1 miljoen geraamd en dit is een toename van Afl. 746.900 ten opzichte van de begroting 2024. De toename is grotendeels in de personeelskosten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,200	3,804	604	19%	3,842	3,880	3,919	3,958
4200 Werkgeversbijdragen	857	956	99	12%	965	975	985	995
4300 Goederen en diensten	2,020	2,064	44	2%	2,064	2,064	2,064	2,064
4700 Bijdragen en afschrijvingen	307	307	0	0%	307	307	307	307
Totaal:	6,383	7,130	747	12%	7,178	7,226	7,274	7,323

Defensie

De totale kosten van Defensie voor 2025 bedragen Afl. 11.6 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 139.300 (oftewel: +1%) toegenomen. Op deze kostenplaats worden de personeelskosten van de Kustwacht, burgerpersoneel en Arumil conform de personeelsstaat geraamd. Deze kosten worden door Nederland gedragen en hiervoor is er een raming aan de middelenkant opgenomen.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	8,909	8,887	-22	0%	8,976	9,065	9,156	9,248
4200 Werkgeversbijdragen	2,340	2,301	-39	-2%	2,324	2,348	2,371	2,395
4300 Goederen en diensten	216	416	200	92%	416	416	416	416
Totaal:	11,465	11,604	139	1%	11,716	11,829	11,943	12,058

Directie Buitenlandse Betrekkingen

De begroting van Directie Buitenlandse Betrekkingen wordt voor het dienstjaar 2025 op Afl. 2.2 miljoen geraamd en dit is een toename van Afl. 267.600 ten opzichte van de begroting 2024. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,229	1,447	218	18%	1,461	1,476	1,490	1,505
4200 Werkgeversbijdragen	318	373	55	17%	377	380	384	388
4300 Goederen en diensten	344	344	0	0%	344	344	344	344
4629 Overdrachten buitenland	45	41	-4	-10%	41	41	41	41
Totaal:	1,937	2,204	268	14%	2,223	2,241	2,260	2,278

Hulpbestuurskantoor Noord

De kosten van HBK Noord worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 703.100 geraamd en dit is per saldo een afname van Afl. 63.700 ten opzichte van de begroting 2024. In de goederen en diensten wordt de raming van de post Electra verschoven naar Overig AZIOIRO. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	345	380	35	10%	383	387	391	395
4200 Werkgeversbijdragen	101	112	10	10%	113	114	115	116
4300 Goederen en diensten	321	212	-109	-34%	212	212	212	212
Totaal:	767	703	-64	-8%	708	713	718	723

Hulpbestuurskantoor San Nicolas

De totale kosten van HBK San Nicolas bedragen Afl. 867.800. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 250.300 toegenomen in de personeelskosten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	348	545	197	57%	551	556	562	567
4200 Werkgeversbijdragen	109	156	47	43%	158	159	161	162
4300 Goederen en diensten	140	146	6	4%	146	146	146	146
4700 Bijdragen en afschrijvingen	20	20	0	0%	20	20	20	20
Totaal:	618	868	250	41%	875	882	889	896

Hulpbestuurskantoor Santa Cruz

De begroting van HBK Santa Cruz wordt voor het dienstjaar 2025 op Afl. 688.700 geraamd en dit is een toename van Afl. 58.000 ten opzichte van 2024. De toename is in de personeelskosten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	434	479	45	10%	484	489	494	498
4200 Werkgeversbijdragen	127	141	13	10%	142	143	145	146
4300 Goederen en diensten	69	69	0	0%	69	70	70	70
Totaal:	631	689	58	9%	695	702	708	715

Hulpbestuurskantoor Savaneta

De kosten van HBK Savaneta worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 581.800 geraamd. Ten opzichte van 2024 is er een toename van Afl. 17.400 wegens personeelskosten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	364	389	25	7%	393	397	401	405
4200 Werkgeversbijdragen	127	114	-14	-11%	115	116	117	118
4300 Goederen en diensten	73	79	6	9%	79	79	79	79
Totaal:	564	582	17	3%	587	592	597	602

Hulpbestuurskantoor Paradera

De totale kosten van HBK Paradera bedragen Afl. 693.000. Ten opzichte van 2024 is er sprake van een toename van Afl. 109.200 in de personeelskosten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	389	473	84	22%	478	483	488	493
4200 Werkgeversbijdragen	112	137	25	22%	139	140	141	143
4300 Goederen en diensten	82	82	0	0%	82	82	82	82
Totaal:	584	693	109	19%	699	705	712	718

Directie Informatievoorziening en Automatisering

De begroting van DIA wordt voor het dienstjaar 2025 op Afl. 2.9 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 betreft het een toename van Afl. 142.700 oftewel +5%. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,585	1,647	62	4%	1,664	1,680	1,697	1,714
4200 Werkgeversbijdragen	420	419	-1	0%	423	427	432	436
4300 Goederen en diensten	729	810	81	11%	810	810	810	810
Totaal:	2,734	2,876	143	5%	2,897	2,918	2,939	2,960

Directie voor Innovatie

De totale operationele kosten van DVI voor 2025 bedragen Afl. 478.900. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	155	138	-17	-11%	139	140	142	143
4200 Werkgeversbijdragen	34	33	-1	-3%	33	33	34	34
4300 Goederen en diensten	165	308	144	87%	308	308	308	308
Totaal:	353	479	126	36%	481	482	484	486

Overig AZIOIRO

De totale kosten voor dienstjaar 2025 bedragen Afl. 70.5 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 5.5 miljoen toegenomen. De toename van Afl. 1.5 miljoen in de goederen en diensten is wegens de verkiezingen en verschuiving van electra-kosten. De toename in de bijdragen is wegens een toename van de voeding van de Hoge Colleges van Staat en ontstane inflatie op PPP-projecten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	149	233	84	57%	235	237	240	242
4200 Werkgeversbijdragen	17	17	0	1%	17	17	17	17
4300 Goederen en diensten	1,651	3,170	1,519	92%	1,670	1,670	1,670	3,170
4700 Bijdragen en afschrijvingen	63,222	67,087	3,865	6%	67,421	67,760	68,103	68,446
Totaal:	65,038	70,507	5,469	8%	69,344	69,685	70,031	71,876

Hierna volgt een onderverdeling van de post 4700 Bijdragen en afschrijvingen:

	2024	2025	Δ	Δ-%
Afschrijvingen	2,159	2,159	0	0%
Landsbijdrage aan Hoge Colleges	18,866	20,810	1,944	10%
Bijdrage Ombudsman	491	2,141	1,650	336%
Beschikbaarst. Infrastructuur	41,706	41,977	271	1%
Totaal:	63,222	67,087	3,865	6%

De Landsbijdrage aan de Hoge Colleges van Staat wordt als volgt onderverdeeld:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%
Staten van Aruba	13,520	15,162	1,641	12%
Algemene Rekenkamer Aruba	3,433	3,677	243	7%
Raad van Advies	1,912	1,972	60	3%
Totaal:	18,866	20,810	1,944	10%

Ten opzichte van 2024 is de landsbijdrage aan de Hoge Colleges van Staat met Afl. 1.9 miljoen toegenomen. Deze toename heeft te maken met een toename in de personeelskosten wegens koopkrachtversterking en overbruggingstoelage in verband met verkiezingen. Hierna volgt een onderverdeling van de post 4716 Beschikbaarstelling infrastructuur:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%
01 Green Corridor	18,236	18,377	141	1%
02 Watty Vos Blvd	23,470	23,600	131	1%
Totaal:	41,706	41,977	271	1%

Ten opzichte van 2024 zijn de kosten van beschikbaarstelling infrastructuur met Afl. 271.300 toegenomen als gevolg van inflatie.

Bureau Multi Functionele Accommodaties

De totale raming van Bureau MFA voor 2025 bedraagt Afl. 6.0 miljoen. Een toename van Afl. 199.900 ten opzichte van 2024. De toename in de goederen en diensten is in verband met de inflatie op de huur van de MFA's. Tevens is er een raming van Afl. 1.7 miljoen ter afwikkeling van MFA San Nicolas. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	249	342	93	37%	345	349	352	356
4200 Werkgeversbijdragen	71	95	23	33%	96	97	97	98
4300 Goederen en diensten	5,473	5,557	84	2%	5,626	5,697	5,768	5,840
Totaal:	5,794	5,993	200	3%	6,067	6,142	6,218	6,294

Dienst Openbare Werken

De voeding ten behoeve van Landsbedrijf DOW voor dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 50.3 miljoen en de afschrijvingen ad Afl. 5.375.400.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4700 Bijdragen en afschrijvingen	52,203	55,771	3,568	7%	55,771	55,771	55,771	55,771
Totaal:	52,203	55,771	3,568	7%	55,771	55,771	55,771	55,771

Voor nadere toelichting op de geraamde uitkering zij verwezen naar de ontwerp Landsverordening tot vaststelling van de begroting van de Dienst Openbare Werken voor het dienstjaar 2025. De toename is wegens de koopkrachtversterking, het opvoeren van een raming ten behoeve van aanleg en onderhoud van infrastructurele wegen en onderhoud van overheidsgebouwen.

Directie Infrastructuur en Planning

De totale kosten voor dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 15.2 miljoen. Ten opzichte van 2024 is deze raming met Afl. 201.900 toegenomen. Deze toename is grotendeels in de personeelskosten en op de posten water, elektra en deskundig advies. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (inAFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,558	3,598	40	1%	3,634	3,670	3,707	3,744
4200 Werkgeversbijdragen	1,001	990	-12	-1%	999	1,009	1,019	1,030
4300 Goederen en diensten	2,777	2,951	174	6%	2,951	2,951	2,951	2,951
4619 Overdrachten binnenland	1	1	0	0%	1	1	1	1
4700 Bijdragen en afschrijvingen	7,695	7,695	0	0%	7,695	7,695	7,695	7,695
Totaal:	15,032	15,234	202	1%	15,279	15,326	15,373	15,420

Dienst Landmeetkunde en Vastgoedregistratie

De totale kosten voor dienstjaar 2025 bedragen Afl. 4.3 miljoen. Een toename van Afl. 56.700 ten opzichte van 2024. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (inAFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,333	2,311	-22	-1%	2,334	2,358	2,381	2,405
4200 Werkgeversbijdragen	663	628	-35	-5%	634	641	647	653
4300 Goederen en diensten	1,407	1,407	0	0%	1,407	1,407	1,407	1,407
4700 Bijdragen en afschrijvingen	1	1	0	0%	1	1	1	1
Totaal:	4,404	4,348	-57	-1%	4,377	4,407	4,437	4,467

Dienst Technische Inspecties

De totale kosten voor dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 9.7 miljoen. Ten opzichte van 2024 is deze raming met Afl. 118.800 toegenomen in de personeelskosten. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,043	3,153	110	4%	3,185	3,216	3,249	3,281
4200 Werkgeversbijdragen	863	872	9	1%	880	889	898	907
4300 Goederen en diensten	5,124	5,124	0	0%	5,124	5,124	5,124	5,124
4700 Bijdragen en afschrijvingen	573	573	0	0%	573	573	573	573
Totaal:	9,602	9,721	119	1%	9,761	9,802	9,843	9,884

Directie Wetgeving en Juridische Zaken

De totale kosten voor 2025 bedragen Afl. 8.1 miljoen. Ten opzichte van 2024 is deze raming met Afl. 2.0 miljoen toegenomen. De toename is deels in de personeelskosten, goederen en diensten (post Overige uitbestedingen) en grotendeels in overdrachten en is begroot op basis van voorlopige cijfers 2023. Dit is bestemd voor de eventuele schadevergoedingen die door veroordelingen van het Land in rechtszaken betaald dienen te worden. Hierna volgt een vergelijking met 2024:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,576	3,851	275	8%	3,890	3,929	3,968	4,008
4200 Werkgeversbijdragen	904	929	24	3%	938	947	957	966
4300 Goederen en diensten	820	911	91	11%	911	911	911	911
4619 Overdrachten binnenland	600	2,200	1,600	267%	2,200	2,200	2,200	2,200
4629 Overdrachten buitenland	171	171	0	0%	171	171	171	171
Totaal:	6,071	8,062	1,990	33%	8,109	8,158	8,206	8,256

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN

De begroting van de investeringen voor het dienstjaar 2025 van dit ministerie bedraagt Afl. 13.9 miljoen. Hierna volgt een toelichting per investering:

Overig AZIOIRO

INVESTERINGEN EN KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
6100 Onroerende goederen	0	2,328	2,328	100%	0	0	0	0
6200 Infrastructurele werken	2,826	7,733	4,907	174%	2,500	2,500	0	0
6300 Roerende goederen	0	2,757	2,757	100%	0	0	0	0
6400 Overheidsprojecten	500	500	0	0%	500	500	500	500
6510 Lokale vermogensoverdracht	600	630	30	5%	630	630	630	630
Totaal:	3,926	13,948	10,022	255%	3,630	3,630	1,130	1,130

6100:

Renovatie DRHA-gebouw C tot trainingsfaciliteit Afl. 2.327.600

6200:

Upgrade infra High Rise Hotels deel 3 Afl. 2.318.800

Toegangsontsluiting te Sero Colorado Afl. 2.914.400

Het asfalteren van zandwegen (meerjarig) Afl. 2.500.000

6300:

Vervanging van Dumptruck 18 yards (DOW) Afl. 409.600

Vervanging van Skidloader (DOW) Afl. 94.200

Vervanging van Veegmachine (DOW) Afl. 315.500

Project Camarabeveiligingssysteem VDA Afl. 294.000

Fase 2 Early Warning System BRA Afl. 1.029.900

E-HRM voor Land Aruba (DRHA) Afl. 480.700

6400:

Centrale investeringspot Afl. 500.000

Daarnaast is een raming van Afl. 630.000 opgenomen ten behoeve van investeringen van de Hoge Colleges van Staat. Hierna volgt een cijfermatige weergave hiervan:

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%
Staten van Aruba	500	600	100	20%
Algemene Rekenkamer Aruba	100	30	-70	-70%
Totaal:	600	630	30	5%

De voeding ten behoeve van de investeringen van de Staten van Aruba is bestemd voor een aanpassing van de huidige bibliotheek van de Staten (Afl. 100.000), aanschaf van diverse computerapparatuur (Afl. 375.000) en aanschaf en installatie van tijdregistratie-, toegangscontrole- en camera systeem (Afl. 125.000). De voeding voor de investering van het Algemene Rekenkamer Aruba is bestemd voor kantoorinventaris (Afl. 30.000).

II.2 MINISTERIE VAN FINANCIEN EN CULTUUR

MIDDELEN

De middelenbegroting van dit ministerie voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 1.7 miljard. Dit is een toename van Afl. 28.971.800 (+2%) ten opzichte van de begroting van 2024, welke voornamelijk aan de economische groei toe te schrijven is. De onderverdeling van het dienstjaar 2025 ziet er als volgt uit:

MIDDELEN (in AFL. 1000)

Ministerie FIC

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Directe belastingen	636,300	653,500	17,200	0%	660,665	669,047	677,673	686,577
Indirecte belastingen	806,010	820,000	13,990	2%	842,456	868,727	895,761	923,667
Retributies, leges & rechten	1	1	0	0%	1	1	1	1
Rechten, boeten & overig	13,000	13,000	0	0%	13,000	13,000	13,000	13,000
Rente	312	283	-29	-9%	283	283	283	283
Niet-belastingopbrengsten	108,930	106,560	-2,370	-2%	106,560	106,560	106,560	106,560
Landsbedrijven & fondsen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Overige ontvangsten	68,015	68,015	0	0%	68,015	68,015	68,015	68,015
Totaal:	1,632,568	1,661,359	28,792	2%	1,690,980	1,725,633	1,761,293	1,798,103

Hierna volgt een nadere specificatie van de opgenomen belastingramingen, een onderverdeling van de totale middelenramingen over de verschillende diensten en of directies ressorterend onder dit ministerie, en een toelichting van de opgenomen raming per dienst en of directie.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8111 Loonbelasting	256,000	261,000	5,000	2%	268,165	276,547	285,173	294,077
8112 Inkomstenbelasting	5,000	5,000	0	0%	5,000	5,000	5,000	5,000
8114 Rente belastingvordering	5,000	5,000	0	0%	5,000	5,000	5,000	5,000
8116 Winstbelasting	187,000	204,000	17,000	9%	204,000	204,000	204,000	204,000
8120 Dividenbelasting	45,000	44,000	-1,000	-2%	44,000	44,000	44,000	44,000
8131 Grondbelasting	67,000	67,000	0	0%	67,000	67,000	67,000	67,000
8132 Successie-/overgangsbet.	800	0	-800	-100%	0	0	0	0
8133 Overdrachtsbelasting	40,000	37,000	-3,000	-8%	37,000	37,000	37,000	37,000
8135 Motorrijtuigenbelasting	28,000	28,000	0	0%	28,000	28,000	28,000	28,000
8142 Zegelbelasting	2,500	2,500	0	0%	2,500	2,500	2,500	2,500
8100 Directe belastingen	636,300	653,500	17,200	-1	660,665	669,047	677,673	686,577
8211 Invoerrechten	213,000	220,000	7,000	3%	226,039	233,105	240,376	247,881
8212 Accijns gedestilleerd	35,000	34,000	-1,000	-3%	34,933	36,025	37,149	38,309
8213 Accijns sigaretten	12,000	12,000	0	0%	12,329	12,715	13,111	13,521
8214 Accijns bier	32,000	32,000	0	0%	32,879	33,906	34,964	36,056
8215 Accijns minerale oliën	73,000	73,000	0	0%	75,004	77,349	79,761	82,252
8216 B.B.O.	397,000	405,000	8,000	2%	416,118	429,125	442,510	456,327
8219 Dienstverlening IUD	2,000	2,000	0	0%	2,000	2,000	2,000	2,000
8220 Vergunningen	26,000	26,000	0	0%	26,714	27,549	28,408	29,295
8221 Milieubelasting op hotels e.a.	16,000	16,000	0	0%	16,439	16,953	17,482	18,028
8222 Milieubel. op verhuur voertuig	10	0	-10	-100%	0	0	0	0
8200 Indirecte belastingen	806,010	820,000	13,990	2%	842,456	868,727	895,761	923,667
Totaal:	1,442,310	1,473,500	31,190	2%	1,503,121	1,537,774	1,573,434	1,610,244

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Directe belastingen	636,300	653,500	660,665	669,047	677,673	686,577	
<i>Departamento di Impuesto</i>	636,300	653,500	660,665	669,047	677,673	686,577	
Indirecte belastingen	806,010	820,000	842,456	868,727	895,761	923,667	
<i>Departamento di Impuesto</i>	339,010	342,000	351,389	362,373	373,676	385,343	
<i>Departamento di Aduana</i>	467,000	478,000	491,067	506,355	522,086	538,325	
Retributies, leges en rechten	1	1	1	1	1	1	
<i>Monumentenbureau</i>	1	1	1	1	1	1	
Rechten, boeten en overig	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	
<i>Departamento di Impuesto</i>	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	
Rente	312	283	283	283	283	283	
<i>Financiering</i>	312	283	283	283	283	283	
Niet-belastingopbrengsten	108,930	106,560	106,560	106,560	106,560	106,560	
<i>Departamento di Impuesto</i>	85,000	86,000	86,000	86,000	86,000	86,000	
<i>Departamento di Aduana</i>	560	560	560	560	560	560	
<i>Centrale Bank van Aruba</i>	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	
<i>Archivo Nacional Arubano</i>	240	0	0	0	0	0	
<i>Capaciteitsuitbreiding DF</i>	821	0	0	0	0	0	
<i>Inhaal achterstand bezwaarafrhandling</i>	1,100	0	0	0	0	0	
<i>Versterken auditcapaciteit CAD</i>	1,074	0	0	0	0	0	
<i>Project inhaalslag achterstand</i>	135	0	0	0	0	0	
Overige ontvangsten	68,015	68,015	68,015	68,015	68,015	68,015	
<i>Bureau minister van F&C</i>	15	15	15	15	15	15	
<i>Overig F&C</i>	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	
Totaal:	1,632,568	1,661,359	1,690,980	1,725,633	1,761,294	1,798,104	

Bureau Min FIC

De door de minister af te dragen pensioenpremie.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8900 Overige ontvangsten	15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:	15	15	0	0%	15	15	15	15

Departamento di Impuesto
BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8100 Directe belastingen	636,300	653,500	17,200	3%	660,665	669,047	677,673	686,577
8200 Indirecte belastingen	339,010	342,000	2,990	1%	351,389	362,373	373,676	385,343
8400 Rechten, boeten & overig	13,000	13,000	0	0%	13,000	13,000	13,000	13,000
8700 Niet-belastingopbrengsten	85,000	86,000	1,000	1%	86,000	86,000	86,000	86,000
Totaal:	1,073,310	1,094,500	21,190	2%	1,111,054	1,130,420	1,150,349	1,170,920

Departamento di Aduana

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8200 Indirecte belastingen	467,000	478,000	11,000	2%	491,067	506,355	522,086	538,325
8700 Niet-belastingopbrengsten	560	560	0	0%	560	560	560	560
Totaal:	467,560	478,560	11,000	2%	491,627	506,915	522,646	538,885

Financiering

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8500 Rente	312	283	-29	-9%	283	283	283	283
Totaal:	312	283	-29	-9%	283	283	283	283

Overig FIC

De raming van de deviezenprovisie in dienstjaar 2025 wordt op Afl. 68 miljoen geraamd. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8900 Overige ontvangsten	68,000	68,000	0	0%	68,000	68,000	68,000	68,000
Totaal:	68,000	68,000	0	0%	68,000	68,000	68,000	68,000

Centrale bank van Aruba

De raming van de winstuitkering CBA in 2025 wordt op Afl. 20 miljoen geraamd, conform door de CBA aangegeven projecties.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8700 Niet-belastingopbrengsten	20,000	20,000	0	0%	20,000	20,000	20,000	20,000
Totaal:	20,000	20,000	0	0%	20,000	20,000	20,000	20,000

Monumentenbureau

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8300 Retributies, leges & rechten	1	1	0	0%	1	1	1	1
Totaal:	1	1	0	0%	1	1	1	1

KOSTEN

Onder dit ministerie zijn in totaal Afl. 528.144.000 aan kosten geraamd, waarvan 57% oftewel Afl. 299.790.800 aan rentekosten.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie FiC							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	68,026	70,120	2,094	0%	70,821	71,530	72,245	72,967
Goederen en diensten	38,465	35,860	-2,605	-7%	35,860	35,860	35,860	35,860
Rente	306,262	299,791	-6,471	-2%	287,719	285,890	296,019	296,831
Subsidies	6,889	3,078	-3,811	-55%	3,078	3,078	3,078	3,078
Overdrachten	115,582	113,435	-2,147	-2%	113,435	113,435	113,435	113,435
Bijdragen en afschrijvingen	5,905	5,860	-45	-1%	5,860	5,860	5,860	5,860
Totaal:	541,128	528,144	-12,984	-2%	516,773	515,652	526,497	528,032

Hierna volgt een totaaloverzicht van de onderverdeling van deze geraamde kosten onder de diensten en/of directies ressorterend onder dit ministerie. Daarna wordt een nadere toelichting van de opgenomen ramingen per dienst en/of directie gegeven.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Personeelslasten	68,026	70,120	70,821	71,530	72,245	72,967	■■■■■
<i>Bureau minister van F&C</i>	1,917	2,139	2,160	2,182	2,204	2,226	■■■■■
<i>MOT</i>	1,975	1,769	1,787	1,805	1,823	1,841	■■■■■
<i>Coördinatiebureau Overheidssubsidies</i>	254	282	285	287	290	293	■■■■■
<i>Directie Financien</i>	7,731	8,370	8,453	8,538	8,623	8,709	■■■■■
<i>Departamento di Impuesto</i>	22,665	25,456	25,711	25,968	26,227	26,490	■■■■■
<i>Departamento di Aduana</i>	18,582	20,229	20,431	20,636	20,842	21,050	■■■■■
<i>Centrale Accountants Dienst</i>	1,507	1,750	1,767	1,785	1,803	1,821	■■■■■
<i>Algemene kosten/middelen</i>	1,450	1,574	1,590	1,606	1,622	1,638	■■■■■
<i>Directie Cultuur</i>	2,706	2,366	2,389	2,413	2,437	2,462	■■■■■
<i>Erediensten</i>	1,214	1,042	1,053	1,063	1,074	1,085	■■■■■
<i>Musea</i>	721	887	896	905	914	923	■■■■■
<i>Monumentenbureau</i>	1,281	1,339	1,352	1,366	1,379	1,393	■■■■■
<i>Unescoraad</i>	829	930	939	948	958	967	■■■■■
<i>Archivo Nacional Arubano</i>	2,200	1,989	2,008	2,029	2,049	2,069	■■■■■
<i>Capaciteitsuitbreiding DF</i>	821	0	0	0	0	0	■■■■■
<i>Versterken auditcapaciteit CAD</i>	1,074	0	0	0	0	0	■■■■■
<i>Ontwerp fin verslaggevingsstel</i>	1,100	0	0	0	0	0	■■■■■
<i>Project inhaalslag achterstand</i>	135						■■■■■
Goederen en diensten	38,465	35,860	35,860	35,860	35,860	35,860	■■■■■
<i>Bureau minister van F&C</i>	994	1,104	1,104	1,104	1,104	1,104	■■■■■
<i>MOT</i>	1,231	1,293	1,293	1,293	1,293	1,293	■■■■■
<i>Coördinatiebureau Overheidssubsidies</i>	58	62	62	62	62	62	■■■■■
<i>Directie Financien</i>	2,625	2,814	2,814	2,814	2,814	2,814	■■■■■
<i>Departamento di Impuesto</i>	16,762	16,012	16,012	16,012	16,012	16,012	■■■■■
<i>Departamento di Aduana</i>	4,086	4,420	4,420	4,420	4,420	4,420	■■■■■
<i>Centrale Accountants Dienst</i>	476	476	476	476	476	476	■■■■■
<i>Financiering</i>	7,571	5,101	5,101	5,101	5,101	5,101	■■■■■
<i>Algemene kosten/middelen</i>	72	72	72	72	72	72	■■■■■
<i>Overig F&C</i>	1,013	1,048	1,048	1,048	1,048	1,048	■■■■■
<i>Directie Cultuur</i>	1,548	1,548	1,548	1,548	1,548	1,548	■■■■■
<i>Musea</i>	543	543	543	543	543	543	■■■■■
<i>Monumentenbureau</i>	268	273	273	273	273	273	■■■■■
<i>Unescoraad</i>	76	76	76	76	76	76	■■■■■
<i>Archivo Nacional Arubano</i>	1,008	1,020	1,020	1,020	1,020	1,020	■■■■■
<i>LP Project inhaalslag achterstand subsidies</i>	135	0	0	0	0	0	■■■■■

KOSTEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Rente	306,262	299,791	287,719	285,890	296,019	296,831	■ ■ ■ ■ ■ ■
Schatkispapier	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	■ ■ ■ ■ ■ ■
Financiering	305,262	298,791	286,719	284,890	295,019	295,831	■ ■ ■ ■ ■ ■
Subsidies & Doeluitkeringen	6,889	3,078	3,078	3,078	3,078	3,078	■ ■ ■ ■ ■ ■
Directie Cultuur	6,889	3,078	3,078	3,078	3,078	3,078	■ ■ ■ ■ ■ ■
Overdrachten	115,582	113,435	113,435	113,435	113,435	113,435	■ ■ ■ ■ ■ ■
MOT	33	18	18	18	18	18	■ ■ ■ ■ ■ ■
Overig F&C	58,749	57,300	57,300	57,300	57,300	57,300	■ ■ ■ ■ ■ ■
Algemeen Pensioenfonds Aruba	44,220	42,260	42,260	42,260	42,260	42,260	■ ■ ■ ■ ■ ■
Niet verzekerden	4,700	4,700	4,700	4,700	4,700	4,700	■ ■ ■ ■ ■ ■
FCCA	7,690	8,970	8,970	8,970	8,970	8,970	■ ■ ■ ■ ■ ■
Directie Cultuur	180	180	180	180	180	180	■ ■ ■ ■ ■ ■
Musea	2	2	2	2	2	2	■ ■ ■ ■ ■ ■
Monumentenbureau	3	0	0	0	0	0	■ ■ ■ ■ ■ ■
Unescoraad	5	5	5	5	5	5	■ ■ ■ ■ ■ ■
Bijdragen en afschrijvingen	5,905	5,860	5,860	5,860	5,860	5,860	■ ■ ■ ■ ■ ■
Bureau minister van F&C	1	1	1	1	1	1	■ ■ ■ ■ ■ ■
MOT	147	147	147	147	147	147	■ ■ ■ ■ ■ ■
Directie Financien	337	337	337	337	337	337	■ ■ ■ ■ ■ ■
Departamento di Impuesto	1,894	1,887	1,887	1,887	1,887	1,887	■ ■ ■ ■ ■ ■
Departamento di Aduana	72	72	72	72	72	72	■ ■ ■ ■ ■ ■
Centrale Accountants Dienst	87	60	60	60	60	60	■ ■ ■ ■ ■ ■
Overig F&C	2,740	2,740	2,740	2,740	2,740	2,740	■ ■ ■ ■ ■ ■
Directie Cultuur	42	42	42	42	42	42	■ ■ ■ ■ ■ ■
Musea	188	188	188	188	188	188	■ ■ ■ ■ ■ ■
Monumentenbureau	35	30	30	30	30	30	■ ■ ■ ■ ■ ■
Archivo Nacional Arubano	363	357	357	357	357	357	■ ■ ■ ■ ■ ■
Totaal:	541,128	528,144	516,773	515,652	526,497	528,032	■ ■ ■ ■ ■ ■

Bureau Min FIC

De kosten van dit bureau voor 2025 worden op Afl. 3.243.400 geraamd. Dit is een toename van Afl. 332.100 oftewel van 11%. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,593	1,756	163	10%	1,773	1,791	1,809	1,827
4200 Werkgeversbijdragen	324	383	60	18%	387	391	395	399
4300 Goederen en diensten	994	1,104	110	11%	1,104	1,104	1,104	1,104
4700 Bijdragen & afschrijvingen	1	1	0	0%	1	1	1	1
Totaal:	2,911	3,243	332	11%	3,265	3,286	3,308	3,330

Financial Intelligence Unit Aruba

De kosten van de Financial Intelligence Unit Aruba (voormalige MOT) voor 2025 worden op Afl. 3.226.400 geraamd, zijnde een afname van Afl. 159.500 ten opzichte van 2024. De personeelskosten stijgen in 2025 door de toegekende indexering per 1 juli 2024 en

per 1 januari 2025, en anderzijds nemen af doordat 2 vutters eind 2024 aflopen. Per saldo dalen de personeelskosten met 10 % ten opzichte van 2024. De post goederen en diensten stijgen met 5 %. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,567	1,416	-152	-10%	1,430	1,444	1,458	1,473
4200 Werkgeversbijdragen	408	354	-55	-13%	357	361	364	368
4300 Goederen en diensten	1,231	1,293	62	5%	1,293	1,293	1,293	1,293
4629 Overdrachten buitenland	33	18	-15	-46%	18	18	18	18
4700 Bijdragen & afschrijvingen	147	147	0	0%	147	147	147	147
Totaal:	3,386	3,226	-160	-5%	3,244	3,262	3,280	3,298

CBOS

De kosten van CBOS voor dienstjaar 2025 worden op Afl. 343.300 geraamd, zijnde een toename van 10% ten opzichte van 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	203	229	26	13%	231	234	236	238
4200 Werkgeversbijdragen	50	53	3	6%	53	54	55	55
4300 Goederen en diensten	58	62	4	6%	62	62	62	62
Totaal:	312	343	32	10%	346	349	352	355

Directie Financiën

De kosten van Directie Financiën voor dienstjaar 2025 worden op Afl. 11.520.300 geraamd, zijnde een toename van 8% ten opzichte van 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	6,119	6,715	596	10%	6,782	6,849	6,918	6,987
4200 Werkgeversbijdragen	1,613	1,655	43	3%	1,672	1,688	1,705	1,722
4300 Goederen en diensten	2,625	2,814	189	7%	2,814	2,814	2,814	2,814
4700 Bijdragen & afschrijvingen	337	337	0	0%	337	337	337	337
Totaal:	10,693	11,520	827	8%	11,604	11,689	11,774	11,860

Departamento di Impuesto

De totale kosten voor 2025 bedragen Afl. 43.354.200. Dit is een toename van Afl. 2.034.300 oftewel 5% ten opzichte van 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven. De post goederen en diensten nemen af, gezien in 2024 incidentele kosten waren geraamd. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	17,746	20,070	2,325	13%	20,271	20,474	20,678	20,885
4200 Werkgeversbijdragen	4,919	5,386	467	9%	5,440	5,494	5,549	5,604
4300 Goederen en diensten	16,762	16,012	-750	-4%	16,012	16,012	16,012	16,012
4700 Bijdragen & afschrijvingen	1,894	1,887	-7	0%	1,887	1,887	1,887	1,887
Totaal:	41,320	43,354	2,034	5%	43,609	43,866	44,126	44,388

Departamento di Aduana

De totale kosten voor 2025 bedragen Afl. 24.721.300. Dit is een toename van Afl. 1.981.200 oftewel 9% ten opzichte van 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	14,502	15,993	1,492	10%	16,153	16,315	16,478	16,643
4200 Werkgeversbijdragen	4,080	4,236	156	4%	4,278	4,321	4,364	4,408
4300 Goederen en diensten	4,086	4,420	334	8%	4,420	4,420	4,420	4,420
4700 Bijdragen & afschrijvingen	72	72	0	0%	72	72	72	72
Totaal:	22,740	24,721	1,981	9%	24,924	25,128	25,334	25,543

Centrale Accountants Dienst

De totale kosten voor 2025 bedragen Afl. 2.285.200. Dit is een toename van Afl. 215.600 oftewel 10% ten opzichte van 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,210	1,410	200	17%	1,424	1,438	1,453	1,467
4200 Werkgeversbijdragen	297	340	43	15%	343	346	350	353
4300 Goederen en diensten	476	476	0	0%	476	476	476	476
4700 Bijdragen & afschrijvingen	87	60	-27	-31%	60	60	60	60
Totaal:	2,070	2,285	216	10%	2,303	2,320	2,338	2,356

Schatkistpapier

De raming van de rente op de schatkistpromessen blijft gelijk aan de raming van 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4530 Rente LV & VV	1,000	1,000	0	0%	1,000	1,000	1,000	1,000
Totaal:	1,000	1,000	0	0%	1,000	1,000	1,000	1,000

Financiering

De totale kosten nemen met Afl. 8.941.100 af ten opzichte van 2024. Dit door afname van de rentekosten als gevolg van het bestuurlijk akkoord tussen Nederland en Aruba

aangaande houdbare overheidsfinanciën waardoor de rente-prijs van de coronaleningen van 6.9% tot 5.1% verlaagd is. Daarnaast daalt de raming van de post goederen en diensten doordat minder bankkosten voor in 2025 worden verwacht.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	7,571	5,101	-2,470	-33%	5,101	5,101	5,101	5,101
4530 Rente LV & VV	305,262	298,791	-6,471	-2%	287,719	285,890	296,019	296,831
Totaal:	312,832	303,891	-8,941	-3%	292,819	290,990	301,120	301,932

Algemene kosten/middelen

De totale kosten nemen met Afl. 124.300 toe ten opzichte van 2024. Deze post is bestemd voor de uitbetaling van een kerstbonus ad Afl. 200 aan de ambtenaren en gelijkgestelden welke in aanmerking hiervoor komen.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	0	123	123	100%	124	126	127	128
4200 Werkgeversbijdragen	1,450	1,451	1	0%	1,466	1,480	1,495	1,510
4300 Goederen en diensten	72	72	0	0%	72	72	72	72
Totaal:	1,522	1,646	1	0%	1,662	1,678	1,694	1,710

Overig FIC

De totale kosten voor dienstjaar 2025 bedragen Afl. 61.087.500. Dit is een afname van Afl. 1.414.400 oftewel 2% ten opzichte van 2024. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	1,013	1,048	35	3%	1,048	1,048	1,048	1,048
4619 Overdrachten binnenland	58,749	57,300	-1,449	-2%	57,300	57,300	57,300	57,300
4700 Bijdragen & afschrijvingen	2,740	2,740	0	0%	2,740	2,740	2,740	2,740
Totaal:	62,502	61,088	-1,414	-2%	61,088	61,088	61,088	61,088

Algemeen Pensioenfonds

De raming van de duurtetoeslag neemt met Afl. 1.960.000 af. Deze afname is het resultaat van hervormingen aan het pensioenstelsel, waardoor gepensioneerden van wie het pensioen na 1 januari 2015 ingaat geen aanspraak meer maken op uitkering van het gelijk bedrag en de voorjaarspremie, waardoor de jaarlijkse kosten afnemen.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4619 Overdrachten binnenland	44,220	42,260	-1,960	-4%	42,000	41,900	41,700	41,500
Totaal:	44,220	42,260	-1,960	-4%	42,000	41,900	41,700	41,500

Niet verzekerden

De raming van de uitkeringen bij wijze van pensioen blijft gelijk aan de raming van 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4619 Overdrachten binnenland	4,700	4,700	0	0%	4,700	4,700	4,700	4,700
Totaal:	4,700	4,700	0	0%	4,700	4,700	4,700	4,700

Fundacion Cas pa Comunidad Arubano (FCCA)

De huur-, bouw- en koopsubsidies ten behoeve van de huurwoningen van het Land en FCCA bedragen Afl. 8.970.000 miljoen voor 2025. Dit is een toename van Afl. 1.280.000 ten opzichte van 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4619 Overdrachten binnenland	7,690	8,970	1,280	17%	8,970	8,970	8,970	8,970
Totaal:	7,690	8,970	1,280	17%	8,970	8,970	8,970	8,970

Directie Cultuur

De begroting 2025 van de Directie Cultuur bedraagt Afl. 7.213.400. Dit is een afname van Afl. 4.151.400 oftewel 37% ten opzichte van 2024. De afname is in de subsidies en de personeelskosten. De personeelskosten stijgen in 2025 door de overeengekomen indexering per 1 juli 2024 en per 1 januari 2025, en anderzijds nemen af doordat 3 personen overgeplaatst danwel uit dienst zijn gegaan. Per saldo dalen de personeelskosten met 14% ten opzichte van 2024. De subsidies dalen met 55%, gezien in 2024 eenmalig Afl. 4.000.000 geraamd is voor de renovatie van de Cas di Cultura, welke niet meer in de raming voor 2025 terugkomen. Daarnaast wordt de post subsidies verhoogt ter indexering van het personeel in dienst van de stichtingen. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,178	1,864	-313	-14%	1,883	1,902	1,921	1,940
4200 Werkgeversbijdragen	529	502	-27	-5%	507	512	517	522
4300 Goederen en diensten	1,548	1,548	0	0%	1,548	1,548	1,548	1,548
4600 Subsidies	6,889	3,078	-3,811	-55%	3,078	3,078	3,078	3,078
4619 Overdrachten binnenland	180	180	0	0%	180	180	180	180
4700 Bijdragen & afschrijvingen	42	42	0	0%	42	42	42	42
Totaal:	11,365	7,213	-4,151	-37%	7,237	7,261	7,285	7,309

Erediensten

De raming ten behoeve van de Erediensten voor in 2025 bedraagt Afl. 1.042.400. Dit is een afname van Afl. 171.600 ten opzichte van 2024. Dit als gevolg van mutaties in het personeelsbestand. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	985	821	-164	-17%	829	838	846	855
4200 Werkgeversbijdragen	229	221	-8	-4%	223	226	228	230
Totaal:	1,214	1,042	-172	-14%	1,053	1,063	1,074	1,085

Musea

De begroting 2025 van MANA bedraagt Afl. 1.620.600. Dit is een toename van Afl. 166.000 ten opzichte van 2024. De personeelskosten stijgen in 2025 door de overeengekomen indexering per 1 juli 2024 en per 1 januari 2025, en door het opvoeren van een vacature voor een digitalisering medewerker. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	563	694	131	23%	701	708	715	722
4200 Werkgeversbijdragen	158	193	35	22%	195	197	199	201
4300 Goederen en diensten	543	543	0	0%	543	543	543	543
4629 Overdrachten buitenland	2	2	0	0%	2	2	2	2
4700 Bijdragen & afschrijvingen	188	188	0	0%	188	188	188	188
Totaal:	1,455	1,621	166	11%	1,629	1,638	1,647	1,657

Monumentenbureau

De begroting 2025 van de Monumentenbureau bedraagt Afl. 1.620.600. Dit is een toename van Afl. 55.600 oftewel 4% ten opzichte van 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,004	1,050	46	5%	1,060	1,071	1,081	1,092
4200 Werkgeversbijdragen	278	289	12	4%	292	295	298	301
4300 Goederen en diensten	268	273	5	2%	273	273	273	273
4629 Overdrachten buitenland	3	0	-3	-100%	0	0	0	0
4700 Bijdragen & afschrijvingen	35	30	-4	-13%	30	30	30	30
Totaal:	1,587	1,642	56	4%	1,655	1,669	1,683	1,696

Unescoraad

De begroting 2025 van de Unescoraad bedraagt Afl. 1.010.700. Dit is een toename van Afl. 100.600 oftewel 11% ten opzichte van 2024. De personeelskosten stijgen in 2025 door de overeengekomen indexering per 1 juli 2024 en per 1 januari 2025, en door het

opvoeren van een vacature voor een programma specialist. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	670	753	83	12%	761	768	776	784
4200 Werkgeversbijdragen	159	176	17	11%	178	180	182	183
4300 Goederen en diensten	76	76	0	0%	76	76	76	76
4629 Overdrachten buitenland	5	5	0	0%	5	5	5	5
Totaal:	910	1,011	101	11%	1,020	1,029	1,039	1,048

Archivo Nacional Arubano

De begroting 2025 van de Archivo Nacional Arubano bedraagt Afl. 3.366.000. Dit is een afname van Afl. 205.300 oftewel 6% ten opzichte van 2024. De personeelskosten stijgen in 2025 door de overeengekomen indexering per 1 juli 2024 en per 1 januari 2025, en anderzijds nemen af doordat in 2024 het Mondriaanfonds de financiering van extra personeel afloopt. Per saldo dalen de personeelskosten met 10 % ten opzichte van 2024. Hierna volgt de onderverdeling:

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,778	1,559	-220	-12%	1,574	1,590	1,606	1,622
4200 Werkgeversbijdragen	422	430	8	2%	434	438	443	447
4300 Goederen en diensten	1,008	1,020	12	1%	1,020	1,020	1,020	1,020
4700 Bijdragen & afschrijvingen	363	357	-6	-2%	357	357	357	357
Totaal:	3,571	3,366	-205	-6%	3,386	3,406	3,426	3,447

FINANCIERINGSMIDDELEN

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
7601 Lokale kredietaflossing	6,134	6,133	-1	0%	500	500	500	500
7820 Bijdrage kostenbegroting	34,072	34,072	0	0%	34,072	34,072	34,072	34,072
Totaal:	40,206	40,205	-1	0%	34,572	34,572	34,572	34,572

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN

De begroting van de investeringen en kapitaaluitgaven (exclusief aflossingen) van dit ministerie voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 26.602.000 waarvan Afl. 20,0 miljoen voor studieleningen is bestemd.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	1,128	6,602	5,474	485%	500	500	500	500
6601 Lokale kredietverlening	20,000	20,000	0	0%	20,000	20,000	20,000	20,000
Totaal:	21,128	26,602	5,474	26%	20,500	20,500	20,500	20,500

Hierna volgt een totaaloverzicht van de onderverdeling van deze geraamde investeringen & kapitaaluitgaven onder de diensten en/of directies ressorterend onder dit ministerie.

FIU-Aruba

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	0	979	979	100%	0	0	0	0
Totaal:	0	979	979	100%	0	0	0	0

Departamento di Impuesto

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	0	3,800	3,800	100%	0	0	0	0
Totaal:	0	3,800	3,800	100%	0	0	0	0

Departamento di Aduana

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	0	365	365	100%	0	0	0	0
Totaal:	0	365	365	100%	0	0	0	0

Studieleningen

De raming voor studielening voor 2025 bedraagt Afl. 20.000.000 en is gelijk aan 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6601 Lokale kredietverlening	20,000	20,000	0	100%	20,000	20,000	20,000	20,000
Totaal:	20,000	20,000	0	100%	20,000	20,000	20,000	20,000

Overig FIC

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	1,101	500	-601	100%	500	500	500	500
Totaal:	1,101	500	-601	100%	500	500	500	500

Monumentenbureau

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	0	617	617	100%	0	0	0	0
Totaal:	0	617	617	100%	0	0	0	0

Archivo Nacional Arubano

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	0	341	341	100%	0	0	0	0
Totaal:	0	341	341	100%	0	0	0	0

II.3 MINISTERIE VAN JUSTITIE EN SOCIALE ZAKEN

MIDDELEN

De totale middelen van dit ministerie bedragen voor het dienstjaar 2025 Afl. 8.5 miljoen. Dit is een verhoging van Afl. 0.9 miljoen (+12%) ten opzichte van dienstjaar 2024. De verhoging is voornamelijk aan de post rechten, boeten en overig toe te schrijven.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie JSZ							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	1,112	1,050	-62	-6%	1,050	1,050	1,050	1,050
Rechten, boeten en overig	6,470	7,470	1,000	15%	7,470	7,470	7,470	7,470
Overige ontvangsten	13	13	0	0%	13	13	13	13
Totaal:	7,595	8,533	938	12%	8,533	8,533	8,533	8,533

Hierna volgt eerst een totaaloverzicht van de geraamde middelen ressorterende onder dit ministerie, en daarna een specificatie van de middelen per dienst:

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Retributies, leges en rechten	1,112	1,050	1,050	1,050	1,050	1,050	
KPA	700	800	800	800	800	800	
Dienst Brandweer	12	0	0	0	0	0	
Griffie Gerecht Eerste Aanleg	400	250	250	250	250	250	
Rechten, boeten en overig	6,470	7,470	7,470	7,470	7,470	7,470	
Casinowezen	3,120	3,120	3,120	3,120	3,120	3,120	
Openbaar Ministerie	3,050	4,050	4,050	4,050	4,050	4,050	
Materiële hulpverlening	100	100	100	100	100	100	
Trainerdia	200	200	200	200	200	200	
Landsbijdriven en fondsen	0	0	0	0	0	0	
Openbaar Ministerie	0	0	0	0	0	0	
Overige ontvangsten	13	13	13	13	13	13	
Bureau JSZ	13	13	13	13	13	13	
Totaal:	7,595	8,533	8,533	8,533	8,533	8,533	

Bureau Minister van Justitie en Sociale Zaken

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2026	2028	2029
8921 Pensioenbijdragen	13	13	0	0%	13	13	13	13
8900 Overige ontvangsten	13	13	0	0%	13	13	13	13
Totaal:	13	13	0	0%	13	13	13	13

Korps Politie Aruba

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	700	800	100	14%	800	800	800	800
8300 Retributies, leges & rechten	700	800	100	14%	800	800	800	800
Totaal:	700	800	100	14%	800	800	800	800

Voor dienstjaar 2025 is een raming van Afl. 0.8 miljoen opgevoerd op de post van hoofdmiddelensoort retributies, leges en rechten. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 0.1 miljoen, oftewel +14%, door het ramen van deze middelen in lijn met de huidige (voorlopige) realisatie en prognoses.

Dienst Brandweer**MIDDELEN** (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	12	0	-12	-100%	0	0	0	0
8300 Retributies, leges & rechten	12	0	-12	-100%	0	0	0	0
Totaal:	12	0	-12	-100%	0	0	0	0

Casinowezen**MIDDELEN** (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8413 Dienstverlening derden	3,120	3,120	0	0%	3,120	3,120	3,120	3,120
8400 Rechten, boeten & overig	3,120	3,120	0	0%	3,120	3,120	3,120	3,120
Totaal:	3,120	3,120	0	0%	3,120	3,120	3,120	3,120

Griffie Gerecht Eerste Aanleg**MIDDELEN** (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	400	250	-150	-38%	250	250	250	250
8300 Retributies, leges & rechten	400	250	-150	-38%	250	250	250	250
Totaal:	400	250	-150	-38%	250	250	250	250

Voor dienstjaar 2025 is een raming van Afl. 0.3 miljoen opgevoerd op de post van hoofdmiddelensoort retributies, leges en rechten. Ten opzichte van 2024 is dit een afname van Afl. 0.2 miljoen, oftewel -38%, door het ramen van deze middelen conform de realisatie en prognoses.

Openbaar Ministerie

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8421 Boeten	3,000	4,000	1,000	33%	3,000	3,000	3,000	3,000
8431 Overige middelen	50	50	0	0%	50	50	50	50
8400 Rechten, boeten & Overig	3,050	4,050	1,000	33%	3,050	3,050	3,050	3,050
8811 reserves en fondsen	0	0	0	0%	0	0	0	0
8810 Landsbedrijven en fondsen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Totaal:	3,050	4,050	1,000	33%	3,050	3,050	3,050	3,050

Op de post boeten worden geraamd de opbrengsten uit hoofde van het aantal door de politie opgemaakte processenverbaal enerzijds en het succes van executie-activiteiten anderzijds. Voor 2025 is een raming van Afl. 4.0 miljoen opgevoerd. Ten opzichte van 2024 is de raming met Afl. 1.0 miljoen (33%) verhoogd. De raming op de post reserves en fondsen is op nihil gesteld voor 2025.

Materiële hulpverlening

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8412 Bijdragen in kosten	100	100	0	0%	100	100	100	100
8400 Rechten, boeten & overig	100	100	0	0%	100	100	100	100
Totaal:	100	100	0	0%	100	100	100	100

De bovenstaande raming betreft het incidenteel terugstorten ex artikel 10 en een terugvordering van onterechte bijstand opgenomen t.w.v. Afl. 0.1 miljoen.

Trainerdia

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8412 Bijdragen in kosten	200	200	0	0%	200	200	200	200
8400 Rechten, boeten & overig	200	200	0	0%	200	200	200	200
Totaal:	200	200	0	0%	200	200	200	200

De raming van de inkomsten van Trainerdia bedraagt Afl. 0.2 miljoen voor het dienstjaar 2025.

KOSTEN

De kostenbegroting van dit ministerie voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 342.4 miljoen. Het betreft een toename van Afl. 18.6 miljoen oftewel +6% ten opzichte van 2024. De toename is voornamelijk aan de post personeelslasten (ook gesubsidieerd) toe te schrijven en de toename van deze kosten is voornamelijk terug te relateren aan de indexering oftewel koopkrachtversterking van het overheidspersoneel en het personeel van de gesubsidieerde overheidsstichtingen.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie JSZ							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	169,852	179,645	9,793	6%	181,442	183,256	185,089	186,939
Goederen en diensten	60,248	61,202	953	2%	61,202	61,202	61,202	61,202
Subsidies	26,913	28,847	1,934	7%	28,847	28,847	28,847	28,847
Overdrachten	56,661	62,624	5,963	11%	62,624	62,624	62,624	62,624
Bijdragen en afschrijvingen	10,034	10,028	-6	0%	10,028	10,028	10,028	10,028
Totaal:	323,708	342,345	18,638	6%	344,142	345,956	347,789	349,640

Hierna volgt een specificatie van de verdeling van deze kosten over de verschillende diensten en/of directies ressorterend onder dit ministerie. Vervolgens wordt per dienst en of directie gefocust op de details van de opgevoerde ramingen.

Bureau minister van Justitie en Sociale zaken (JSZ)

De kosten van het Bureau worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 6.5 miljoen geraamd. Dit is een minimale verhoging van Afl. 0.09 miljoen (+1%) ten opzichte van 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van het Bureau van de Minister van JSZ:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Bureau Minister van Justitie en Sociale Zaken							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,497	2,874	377	15%	2,903	2,932	2,961	2,991
4200 Werkgeversbijdragen	538	625	87	16%	631	638	644	651
4300 Goederen en diensten	3,410	3,034	-376	-11%	3,034	3,034	3,034	3,034
Totaal:	6,445	6,533	88	1%	6,568	6,603	6,639	6,675

De post van hoofdkostensoort goederen en diensten toont een verlaging van Afl. 0.4 miljoen oftewel -11% ten opzichte van dienstjaar 2024 voornamelijk door een verlaging in de raming onder de kostensoort overige kosten.

Korps Politie Aruba

De kosten van de Korps Politie Aruba worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 92.1 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 3.4 miljoen oftewel +4% ten opzichte van de begroting van 2024. Hierna volgt de onderverdeling van de begroting van KPA voor dienstjaar 2025, inclusief een vergelijking met 2024.

KOSTEN (in AFL 1000)

	Korps Politie Aruba							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	53,426	57,025	3,599	7%	57,595	58,171	58,753	59,340
4200 Werkgeversbijdragen	13,230	12,490	-740	-6%	12,614	12,741	12,868	12,997
4300 Goederen en diensten	21,175	21,745	570	3%	21,745	21,745	21,745	21,745
4629 Overdrachten buitenland	0	15	15	100%	15	15	15	15
4700 Bijdragen en afschrijvingen	778	778	0	0%	778	778	778	778
Totaal:	88,609	92,053	3,444	4%	92,748	93,450	94,159	94,875

De post van hoofdkostensoort goederen en diensten toont een verhoging van Afl. 0.6 miljoen ten opzichte van dienstjaar 2024 voornamelijk door verhogingen bij de kostensoorten van telefoonkosten, huur gebouwen en van huur/ lease auto's ten opzichte van 2024.

Cuerpo Especial Arubano

De kosten van de Cuerpo Especial Arubano worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 13.6 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 0.5 miljoen oftewel +4% ten opzichte van de begroting van 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van CEA, en tevens een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)

	Cuerpo Especial Arubano							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	9,371	9,842	471	5%	9,940	10,040	10,140	10,241
4200 Werkgeversbijdragen	2,359	2,358	0	0%	2,382	2,406	2,430	2,454
4300 Goederen en diensten	1,268	1,268	0	0%	1,268	1,268	1,268	1,268
4700 Bijdragen en afschrijvingen	95	95	0	0%	95	95	95	95
Totaal:	13,092	13,563	471	4%	13,685	13,808	13,932	14,058

I.A.S.A

De kosten van I.A.S.A. worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 9.5 miljoen geraamd en dit is een verlaging van Afl. 0.3 miljoen oftewel -4% ten opzichte van de begroting van 2024. De afname is voornamelijk aan de post van werkgeversbijdragen toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling van de begroting van IASA voor dienstjaar 2025, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)

	IASA							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	6,319	6,172	-147	-2%	6,234	6,296	6,359	6,423
4200 Werkgeversbijdragen	1,532	1,369	-163	-11%	1,383	1,397	1,411	1,425
4300 Goederen en diensten	1,477	1,440	-37	-2%	1,440	1,440	1,440	1,440
4700 Bijdragen en afschrijvingen	475	475	0	0%	475	475	475	475
Totaal:	9,802	9,457	-346	-4%	9,532	9,608	9,685	9,763

NCB Interpol Aruba/ NCTVI

Het Nationaal Centraal Bureau Interpol Aruba is ingesteld met het instellingsbesluit van

28 maart 2018. De kosten van het Nationaal Centraal Bureau Interpol Aruba worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 1.9 miljoen geraamd en dit is een verhoging van 0.1 miljoen oftewel 6% ten opzichte van de begroting van 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van NCB Interpol Aruba, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)

	NCB Interpol Aruba/ NCTVI							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	781	874	93	12%	883	891	900	909
4200 Werkgeversbijdragen	177	186	9	5%	187	189	191	193
4300 Goederen en diensten	737	726	-11	-1%	726	726	726	726
4629 Overdrachten buitenland	55	65	10	0%	65	65	65	65
Totaal:	1,750	1,850	101	6%	1,861	1,871	1,882	1,893

Guarda Nos Costa

Het Bureau Guarda Nos Costa is bij instellingsbesluit van 1 november 2019 ingesteld. De kosten van de Guarda Nos Costa (GNC) worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 6.1 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 0.3 miljoen oftewel +5% ten opzichte van de begroting van 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van GNC, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)

	Guarda Nos Costa							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	4,016	4,321	305	8%	4,364	4,407	4,451	4,496
4200 Werkgeversbijdragen	978	939	-39	-4%	948	958	968	977
4300 Goederen en diensten	849	886	37	4%	886	886	886	886
4700 Bijdragen e afschrijvingen	0	3	3	0%	3	3	3	3
Totaal:	5,843	6,148	303	5%	6,198	6,251	6,305	6,359

Bij de Guarda Nos Costa toont de post van hoofdkostensoort personeel een verhoging van Afl. 0.3 miljoen ten opzichte van dienstjaar 2024.

Dienst Brandweer

De kosten van de Dienst Brandweer worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 20.0 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 1.9 miljoen oftewel +11% ten opzichte van de begroting van 2024. De toename is voornamelijk aan de posten van personeel (mede door overwerkkosten) en van goederen en diensten (betaling achterstallige huur van hydranten) toe te schrijven door de hogere kosten in deze voor 2025. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van Dienst Brandweer, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Dienst Brandweer							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	10,892	12,626	1,734	16%	12,752	12,880	13,008	13,138
4200 Werkgeversbijdragen	2,895	2,893	-2	0%	2,922	2,951	2,980	3,010
4300 Goederen en diensten	3,742	3,951	209	6%	3,951	3,951	3,951	3,951
4700 Bijdragen en afschrijvingen	519	519	0	0%	519	519	519	519
Totaal:	18,047	19,988	1,941	11%	20,143	20,300	20,458	20,618

Korrektie Instituut Aruba

De kosten van de KIA worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 29.8 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 1.8 miljoen oftewel +6% ten opzichte van de begroting van 2024. De toename is voornamelijk aan de post van personeel toe te schrijven welke terug te relateren is aan de indexering oftewel koopkrachtversterking van het overheidspersoneel en ook door overwerkkosten. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van KIA, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Korrektie Instituut Aruba							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	13,977	15,735	1,758	13%	15,893	16,051	16,212	16,374
4200 Werkgeversbijdragen	3,504	3,498	-6	0%	3,532	3,568	3,603	3,640
4300 Goederen en diensten	9,359	9,383	25	0%	9,383	9,383	9,383	9,383
4700 Bijdragen en afschrijvingen	1,161	1,149	-12	-1%	1,149	1,149	1,149	1,149
Totaal:	28,000	29,765	1,765	6%	29,958	30,152	30,348	30,546

Bezwaaradviescommissie LAR

De kosten van de Bezwaaradviescommissie LAR worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 1.1 miljoen geraamd en dit is een minimale verlaging van Afl. 0.06 miljoen oftewel -6% ten opzichte van de begroting van 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van Bezwaaradviescommissie LAR, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Bezwaaradviescommissie LAR							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	604	574	-30	-5%	580	585	591	597
4200 Werkgeversbijdragen	149	125	-25	-16%	126	127	128	130
4300 Goederen en diensten	355	359	4	1%	359	359	359	359
4700 Bijdragen en afschrijvingen	47	31	-16	-34%	31	31	31	31
Totaal:	1,156	1,088	-67	-6%	1,095	1,102	1,109	1,116

Casinowezen

De kosten van de Casinowezen worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 3.0 miljoen geraamd en dit is een verlaging van Afl. 0.5 miljoen oftewel -15% ten opzichte van de begroting van 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2024 van Casinowezen, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Casinowezen							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,386	1,998	-388	-16%	2,018	2,038	2,059	2,079
4200 Werkgeversbijdragen	670	571	-98	-15%	577	583	589	594
4300 Goederen en diensten	492	447	-45	-9%	447	447	447	447
4700 Bijdragen en afschrijvingen	27	27	0	0%	27	27	27	27
Totaal:	3,575	3,044	-532	-15%	3,069	3,095	3,121	3,148

Griffie Gerecht Eerste Aanleg

De Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie werd in 2010 ingevoerd en had gevolgen voor de organisatorische aspecten van de griffie van het Gerecht in Eerste Aanleg van Aruba (GEA). Van belang is dat in deze vernieuwde structuur van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie (verzelfstandiging van het Hof) van de 'nieuwe' landen en Aruba, wordt uitgegaan van een orgaan met rechtspersoonlijkheid met eigen budget en eigen beheersbevoegdheden. Het Hof krijgt een eigen budget toegekend dat het zelf beheert. Aruba wordt voor het dienstjaar 2025 doorbelast voor een totaalbedrag van Afl. 17.7 miljoen en is verhoging van Afl. 2.3 miljoen ten opzichte van 2024. Het betreft het aandeel Land Aruba in de bekostiging van het gemeenschappelijk Hof op basis van een calculatie opgesteld door het Hof en gebaseerd op 'activity based costing'. Dit bedrag wordt op de kostenplaats van GEA op kostensoort 4629 geraamd naar aanleiding en conform bevinding CAD. In deze raming zijn in principe alle kosten van uitvoering inbegrepen te weten personeelskosten en operationele kosten. Ten opzichte van 2024 nemen de totale kosten met Afl. 2.4 miljoen toe, inclusief de ramingen opgenomen onder hoofdkostensoorten 4100 en 4200 die de personeelskosten van de Gerechtsdeurwaarder(s) betreft die hieronder worden geraamd. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)	Griffie Gerecht Eerste Aanleg							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	139	183	44	32%	185	187	188	190
4200 Werkgeversbijdragen	36	66	30	83%	66	67	68	68
4300 Goederen en diensten	50	65	15	29%	65	65	65	65
4629 Overdrachten buitenland	15,363	17,694	2,331	15%	17,694	17,694	17,694	17,694
Totaal:	15,588	18,007	2,420	16%	18,010	18,012	18,015	18,017

Openbaar Ministerie

De kosten van het Openbaar Ministerie worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 12.7 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 0.9 miljoen (+7%) ten opzichte van de begroting 2024. De toename is voornamelijk aan de posten van personeelslasten toe te schrijven mede in het kader van indexering oftewel koopkrachtversterking van het overheidspersoneel. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van het Openbaar Ministerie, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)	Openbaar Ministerie							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	7,510	8,215	706	9%	8,297	8,380	8,464	8,549
4200 Werkgeversbijdragen	1,755	1,891	136	8%	1,910	1,929	1,948	1,968
4300 Goederen en diensten	2,578	2,599	21	1%	2,599	2,599	2,599	2,599
4700 Bijdragen en afschrijvingen	18	18	0	0%	18	18	18	18
Totaal:	11,861	12,724	863	7%	12,825	12,927	13,030	13,134

Landsrecherche

De kosten van de Landsrecherche worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 3.4 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 0.2 miljoen oftewel +5% ten opzichte van de begroting 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van Landsrecherche, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)	Landsrecherche							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,988	2,148	161	8%	2,170	2,191	2,213	2,235
4200 Werkgeversbijdragen	468	452	-16	-3%	457	461	466	470
4300 Goederen en diensten	830	835	5	1%	835	835	835	835
Totaal:	3,286	3,435	150	5%	3,461	3,488	3,514	3,541

Voogdijraad

De kosten van de Voogdijraad worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 7.8 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 0.4 miljoen oftewel +6% ten opzichte van de begroting 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van Voogdijraad, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)	Voogdijraad							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,051	3,261	209	7%	3,293	3,326	3,359	3,393
4200 Werkgeversbijdragen	839	903	64	8%	912	921	930	939
4300 Goederen en diensten	1,121	1,172	51	5%	1,172	1,172	1,172	1,172
4600 Subsidies	2,143	2,247	104	5%	2,247	2,247	2,247	2,247
4700 Bijdragen en afschrijvingen	170	172	3	2%	172	172	172	172
Totaal:	7,324	7,755	431	6%	7,796	7,838	7,881	7,924

Onder subsidies wordt Afl. 2.2 miljoen geraamd en is een verhoging van Afl. 0.1 miljoen oftewel +5% ten opzichte van 2024. Gelet op ontvangen verzoeken van diverse gesubsidieerde overheidsstichtingen inzake hun intentie om het salaris van hun werknemers te indexeren, zal geëvalueerd worden of het normsubsidie-bedrag aan actualisatie toe is. Om die reden wordt alvast een extra raming van ca. Afl. 0.1 miljoen opgenomen op de post van hoofdkostensoort subsidies. De raming op de post subsidies is voor het verblijf en de verzorging van kinderen en tevens conform omslag naar outputsubsidie de Algemene subsidie aan de volgende stichtingen:

- Imeldahof & Casa Cuna
- Stichting Reclassering en Kinderbescherming
- Fundacion Guia-Mi
- Reclassering

Bureau Orthopedagogisch Centrum

De kosten van Bureau Orthopedagogisch Centrum worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 5.9 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 0.4 miljoen (+7%). De toename is voornamelijk aan de posten van personeelslasten toe te schrijven. Hierna volgt de

onderverdeling van begroting 2025 van Bureau Orthopedagogisch Centrum, inclusief een vergelijking met 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)

	Bureau Orthopedagogisch Centrum							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,558	3,853	295	8%	3,891	3,930	3,970	4,009
4200 Werkgeversbijdragen	989	1,085	97	10%	1,096	1,107	1,118	1,129
4300 Goederen en diensten	969	969	0	0%	969	969	969	969
Totaal:	5,515	5,907	392	7%	5,956	6,006	6,057	6,107

Bureau Ondersteuning Verslavingszorg

De kosten van de Bureau Ondersteuning Verslavingszorg (BOV) worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 7.0 miljoen geraamd, ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 0.7 miljoen oftewel +12%. De toename is voornamelijk aan de post van hoofdkostensoort subsidies toe te schrijven. Gelet op ontvangen verzoeken van diverse gesubsidieerde overheidsstichtingen inzake hun intentie om het salaris van hun werknemers te indexeren, zal geëvalueerd worden of het normsubsidie-bedrag aan actualisatie toe is. Om die reden wordt alvast een extra raming van ca. Afl. 0.6 miljoen opgenomen op de post van hoofdkostensoort subsidies. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van BOV en een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)

	Bureau Ondersteuning Verslavingszorg							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	547	633	87	16%	639	646	652	659
4200 Werkgeversbijdragen	142	169	27	19%	170	172	174	176
4300 Goederen en diensten	180	180	0	0%	180	180	180	180
4600 Subsidies	5,370	5,996	625	12%	5,996	5,996	5,996	5,996
Totaal:	6,238	6,978	739	12%	6,986	6,994	7,002	7,010

Opvangcentrum Drugsbestrijding

De kosten van Opvangcentrum Drugsbestrijding worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 2.9 miljoen geraamd, ten opzichte van 2024 is dit een verhoging van Afl. 0.7 miljoen oftewel + 34%. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van Opvangcentrum Drugsbestrijding, inclusief een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)

	Opvangcentrum Drugsbestrijding							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,668	2,224	556	33%	2,246	2,269	2,291	2,314
4200 Werkgeversbijdragen	474	622	148	31%	628	634	641	647
4300 Goederen en diensten	1	29	28		29	29	29	29
Totaal:	2,143	2,875	732	34%	2,903	2,932	2,961	2,990

Sociaalpsychiatrische Dienst

De kosten van deze dienst worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 0.9 miljoen geraamd en dit is een afname van Afl. 0.06 miljoen oftewel -6% ten opzichte van 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van Sociaalpsychiatrische Dienst en een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Sociaal-Psychiatrische Dienst							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	795	741	-54	-7%	749	756	764	771
4200 Werkgeversbijdragen	197	191	-6	-3%	193	195	197	199
4300 Goederen en diensten	10	12	2		12	12	12	12
Totaal:	1,002	944	-58	-6%	953	963	972	982

Overig Justitie en Sociale Zaken

De totale kosten geraamd voor 2025 zijn Afl. 18.2 miljoen. Deze raming is met Afl. 0.3 miljoen (-2%) verlaagd ten opzichte van 2024. De afname is voornamelijk aan de post van overdrachten buitenland toe te schrijven.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Overig Justitie en Sociale Zaken							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	38	38	0	100%	38	39	39	39
4200 Werkgeversbijdragen	7	7	0	100%	7	8	8	8
4300 Goederen en diensten	284	405	121	43%	405	405	405	405
4629 Overdrachten buitenland	12,207	11,800	-407	-3%	11,800	11,800	11,800	11,800
4700 Bijdragen en afschrijvingen	5,932	5,932	0	0%	5,932	5,932	5,932	5,932
Totaal:	18,468	18,183	-285	-2%	18,183	18,184	18,184	18,184

De raming onder de post van overdrachten buitenland betreft het aandeel van Aruba in de bekostiging van de Kustwacht. Voor 2025 is een raming van Afl. 11.8 miljoen opgevoerd als bijdrage van Aruba aan Kustwacht waaronder vanaf 2022 ook een extra bijdrage is meegenomen in overeenstemming met het bestuursakkoord LTP KCGA 2019-2028 getekend door partijen in januari 2021. Hierin werd afgesproken dat Land Aruba naast de reguliere jaarlijkse bijdrage ook 2.64 miljoen Euro per jaar (2022-2028) zal bijdragen aan de financiering van de LTP 2019-2028.

Directie Sociale Zaken**KOSTEN (in AFL. 1000)**

	Directie Sociale Zaken							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	7,197	7,420	223	3%	7,494	7,569	7,645	7,721
4200 Werkgeversbijdragen	2,005	2,050	45	2%	2,071	2,092	2,112	2,134
4300 Goederen en diensten	6,267	6,301	34	1%	6,301	6,301	6,301	6,301
4700 Bijdragen en afschrijvingen	757	757	0	0%	757	757	757	757
Totaal:	16,226	16,528	302	2%	16,623	16,719	16,815	16,913

De kosten van personeelslasten (+0.3 miljoen) en de kosten van goederen en diensten (+0.03 miljoen) nemen toe ten opzichte van 2024.

Materiële hulpverlening

KOSTEN (in AFL 1000)

	Materiële hulpverlening							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	2,018	2,121	103	5%	2,121	2,121	2,121	2,121
4619 Overdrachten binnenland	26,237	30,250	4,014	15%	30,250	30,250	30,250	30,250
Totaal:	28,254	32,371	4,117	15%	32,371	32,371	32,371	32,371

De kosten van de post Overdrachten binnenland nemen toe ten opzichte van 2024 met een bedrag van 4.0 miljoen, oftewel +15%. Deze stijging is toe te schrijven aan het volgende. Doordat de raming van 2024 bovenmatig was door het uitstellen van de verhoging van het bijstandsbedrag, werd deze bovenmatige raming verschoven (verlaagd) en gebruikt ten behoeve van andere kosten binnen het ministerie.

Maatschappelijk zorg

De kosten van Maatschappelijk Zorg worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 23.9 miljoen geraamd, ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 1.2 miljoen oftewel +5%. Deze toename is voornamelijk in de post van hoofdkostensoort subsidies als gevolg van toewijzing van hogere projectsubsidies. Ook zal er gelet op ontvangen verzoeken van diverse gesubsidieerde overheidsstichtingen inzake hun intentie om het salaris van hun werknemers te indexeren, geëvalueerd worden of het normsubsidie-bedrag aan actualisatie toe is. Om die reden wordt alvast een extra raming van ca. Afl. 0.7 miljoen opgenomen op de post van hoofdkostensoort subsidies (voor het hele jaar). Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 van Maatschappelijk zorg en een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Maatschappelijk Zorg							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	516	525	9	2%	525	525	525	525
4600 Subsidies	19,399	20,604	1,205	6%	20,604	20,604	20,604	20,604
4619 Overdrachten binnenland	2,800	2,800	0	0%	2,800	2,800	2,800	2,800
4700 Bijdragen en afschrijvingen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Totaal:	22,715	23,929	1,214	5%	23,929	23,929	23,929	23,929

Advies en Meldpunt Kindermishandeling

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Advies en Meldpunt Kindermishandeling							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	942	1,030	88	9%	1,040	1,050	1,061	1,072
4200 Werkgeversbijdragen	255	269	15	6%	272	275	277	280
4300 Goederen en diensten	327	327	0	0%	327	327	327	327
4700 Bijdragen en afschrijvingen	56	72	16	29%	72	72	72	72
Totaal:	1,578	1,697	119	8%	1,710	1,723	1,736	1,750

De kosten van de Advies en Meldpunt Kindermishandeling worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 1.7 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 0.1 miljoen (+8%) ten opzichte van 2024. De toename is voornamelijk aan de posten van personeelslasten toe

te schrijven.

Trainermerdia

KOSTEN (in AFL. 1000)	Trainermerdia							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,267	3,355	88	3%	3,389	3,423	3,457	3,491
4200 Werkgeversbijdragen	875	963	88	10%	973	982	992	1,002
4300 Goederen en diensten	1,544	1,584	41	3%	1,584	1,584	1,584	1,584
Totaal:	5,685	5,902	217	4%	5,946	5,989	6,033	6,078

De kosten van de Trainermerdia worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 5.9 miljoen geraamd en dit is een verhoging van Afl. 0.2 miljoen (+4%) ten opzichte van 2024. De toename is voornamelijk aan de posten van personeelslasten toe te schrijven.

Sociale Vorming

KOSTEN (in AFL. 1000)	Sociale Vorming							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Personeel	92	0	-92	-100%	0	0	0	0
4200 Werkgeversbijdragen	27	0	-27	-100%	0	0	0	0
4300 Goederen en diensten	247	276	29	12%	276	276	276	276
Totaal:	365	276	-89	-24%	276	276	276	276

Bureau Vrouwenzaken

KOSTEN (in AFL. 1000)	Bureau Vrouwenzaken							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	543	608	65	12%	614	620	626	632
4200 Werkgeversbijdragen	153	155	3	2%	157	158	160	162
4300 Goederen en diensten	201	201	0	0%	201	201	201	201
Totaal:	897	964	68	8%	972	979	987	995

Departamento di Mucha y Hoben

Het Departamento di Mucha y Hoben is bij instellingsbesluit van 27 september 2022 ingesteld. De kosten (goederen en diensten) van het Departamento di Mucha y Hoben (DMH) worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 0.4 miljoen geraamd.

KOSTEN (in AFL. 1000)	Departamento di Mucha y Hoben							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	0	20	20	100%	20	20	20	20
4300 Goederen en diensten	244	364	120	49%	364	364	364	364
Totaal:	244	384	140	57%	384	384	384	384

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN

INVESTERINGEN EN KAPITAALUITGAVEN (in Afl. 1000)

	2024	2025	Vershil	%
6100 Onroerende goederen	0	1,058	1,058	100%
6300 Roerende goederen	3,678	949	-2,729	-74%
6400 Overheidsprojecten	2,157	5,415	3,257	151%
Totaal:	5,835	7,421	1,586	27%

De totale geraamde investeringen en kapitaaluitgaven voor dienstjaar 2025 bedragen Afl. 7.4 miljoen. De raming is met Afl. 1.6 miljoen verhoogd ten opzichte van 2024. Afl. 500.000 staat centraal geraamd onder de post Overig Justitie en Sociale Zaken en is bestemd voor diverse noodzakelijke investeringen van dit ministerie. Daarnaast staat onder de post van KPA onder investeringssoort 6403 Projecten (inbreng AUA) een bedrag van Afl. 1.9 miljoen geraamd die bestemd is voor de vervanging van de politieboot en een bijbehorende lift. Ook staat een bedrag van Afl. 3.0 miljoen geraamd onder de post van Brandweer onder 6403 bestemd voor fase 2 verbouwing van post Oscar. Onder de post van KIA onder investeringssoort 6103 Bouw en verbouw staat een bedrag van Afl. 1.1 miljoen geraamd die bestemd is voor het vernieuwen van de buitenmuur. Daarnaast staat onder de posten van Bezwaaradviescommissie LAR, Voogdijraad, Bureau Orthopedagogisch Centrum en Advies en Meldpunt Kindermishandeling onder de post van hoofd investeringssoort 6300 Roerende goederen een totaalbedrag van Afl. 0.9 miljoen geraamd die bestemd is voor investeringen in kantoorinventaris en installaties en machines bij voornoemde diensten.

II.4 MINISTERIE VAN TOERISME EN VOLKSGEZONDHEID

MIDDELEN

De middelenbegroting van dit ministerie voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 64.8 miljoen. Het betreft een toename van Afl. 10.3 miljoen. Deze verhoging is mede het gevolg van het hoger ramen voor 2025 van het bedrag aan opbrengst die afkomstig zal zijn van de bijzondere heffing ten behoeve van het Begrotingsfonds pandemische veerkracht en innovatie.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie T&V							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	5,418	5,400	-18	0%	5,400	5,400	5,400	5,400
Rechten, boeten en overig	6,300	7,582	1,282	20%	7,582	7,582	7,582	7,582
Andere dan belasting opbrengsten	42,800	51,829	9,029	21%	51,829	51,829	51,829	51,829
Overige ontvangsten	15	15	0		15	15	15	15
Totaal:	54,533	64,826	10,293	19%	64,826	64,826	64,826	64,826

Hierna volgt een totaaloverzicht van de onderverdeling van de opgenomen ramingen van de diverse diensten en of directies ressorterend onder dit ministerie. Daarna zal ook een nadere toelichting gegeven worden per raming per dienst en of directie.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Retributies, leges en rechten	5,418	5,400	5,400	5,400	5,400	5,400	
Directie Volksgezondheid	150	100	100	100	100	100	
Kwaliteitsinstituut gezondheid	240	240	240	240	240	240	
Dienst Besmettelijke Ziekten	200	160	160	160	160	160	
Hygiënische Dienst	628	600	600	600	600	600	
Veterinaire Dienst	4,200	4,300	4,300	4,300	4,300	4,300	
Rechten, boeten en overig	6,300	7,582	7,582	7,582	7,582	7,582	
AAA NV	6,300	7,582	7,582	7,582	7,582	7,582	
Niet-belastingopbrengsten	42,800	51,829	51,829	51,829	51,829	51,829	
Overig TV	36,300	46,800	46,800	46,800	46,800	46,800	
AAA NV	5,000	5,029	5,029	5,029	5,029	5,029	
Huisartsenopleiding LP	1,500	0	0	0	0	0	
Overige ontvangsten	15	15	15	15	15	15	
Bureau Min TV	15	15	15	15	15	15	
Totaal:	54,533	64,826	64,826	64,826	64,826	64,826	

Bureau Minister van Volksgezondheid en Toerisme

MIDDELEN (in AFL. 1000)

		Bureau Minister van Volksgezondheid en Toerisme							
		2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8921 Pensioenbijdragen		15	15	0	0%	15	15	15	15
8900 Overige ontvangsten		15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:		15	15	0	0%	15	15	15	15

Directie Volksgezondheid

MIDDELEN (in AFL. 1000)

		Directie Volksgezondheid							
		2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8300 Retributies, leges & rechten		150	100	-50	-33%	100	100	100	100
Totaal:		150	100	-50	-33%	100	100	100	100

Voor dienstjaar 2025 is een raming van Afl. 0.1 miljoen opgevoerd op de post van hoofdmiddelensoort retributies, leges en rechten. Het betreft hier betalingen voor registraties van verpakte geneesmiddelen. Ten opzichte van 2024 is dit een afname van Afl. 0.05 miljoen, oftewel -33%, door het ramen van deze middelen in lijn met de huidige (voorlopige) realisatie en prognoses.

Kwaliteitsinstituut gezondheid

MIDDELEN (in AFL. 1000)

		Kwaliteitsinstituut gezondheid							
		2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8300 Retributies, leges & rechten		240	240	0	0%	240	240	240	240
Totaal:		240	240	0	0%	240	240	240	240

Voor dienstjaar 2025 is een raming van Afl. 0.2 miljoen opgevoerd op de post van hoofdmiddelensoort retributies, leges en rechten conform prognoses. Het betreft hier betalingen voor registraties van Arubig en overige zorgprofessionals en zorgaanbieders.

Dienst Besmettelijke Ziekten

MIDDELEN (in AFL. 1000)

		Dienst Besmettelijke Ziekten							
		2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8300 Retributies, leges & rechten		200	160	-40	-20%	160	160	160	160
Totaal:		200	160	-40	-20%	160	160	160	160

Hygiënische Dienst

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Hygiënische Dienst							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8300 Retributies, leges & rechten	628	600	-28	-4%	600	600	600	600
Totaal:	628	600	-28	-4%	600	600	600	600

Veterinaire Dienst

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Veterinaire Dienst							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8300 Retributies, leges & rechten	4,200	4,300	100	2%	4,300	4,300	4,300	4,300
Totaal:	4,200	4,300	100	2%	4,300	4,300	4,300	4,300

De middelen van de Veterinaire Dienst worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 4.3 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 0.1 miljoen

Overig Volksgezondheid en Toerisme

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Overig Volksgezondheid en Toerisme							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8731 Uitkering deelneming	32,500	18,000	-14,500	-45%	18,000	18,000	18,000	18,000
8732 Overige ontvangsten derden		25,000	25,000	100%	25,000	25,000	25,000	25,000
8751 Toeristenheffing	3,800	3,800	0	0%	3,800	3,800	3,800	3,800
Totaal:	36,300	46,800	10,500	29%	46,800	46,800	46,800	46,800

De middelenbegroting onder de post van hoofdmiddelensoort niet-belastingopbrengsten van Overig Volksgezondheid en Toerisme voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 46.8 miljoen. Het betreft een toename van Afl. 10.5 miljoen oftewel 29%. Deze toename is voornamelijk toe te kennen aan de verhoging van de raming (Afl. 25 miljoen geraamd voor 2025) van de opbrengst die afkomstig zal zijn van de bijzondere heffing ten behoeve van het Begrotingsfonds pandemische veerkracht en innovatie. De opbrengsten afkomstig van de dividenduitkeringen van deelneming Aruba Tourism Authority N.V. (De winstuitkering van ATA N.V.) voor 2025 zal Afl. 18 miljoen bedragen conform de door ATA zelf opgegeven projecties voor in dat jaar. Dit is een verlaging van Afl. 14.5 miljoen ten opzichte van 2024. Er is ook een raming van Afl. 3.8 miljoen voor de Toeristenheffing ten behoeve van de TPEF-fonds.

AAA N.V.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	AAA N.V.							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8400 Rechten, Boeten & overig	6,300	7,582	1,282	20%	7,582	7,582	7,582	7,582
8700 Niet-belastingopbrengsten	5,000	5,029	29	1%	5,029	5,029	5,029	5,029
Totaal:	11,300	12,611	1,311	12%	12,611	12,611	12,611	12,611

De middelen van Aruba Airport Authority (AAA N.V) worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 12.6 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 1.3 miljoen oftewel +12%. Deze toename is voornamelijk aan de verhoging van de opbrengsten afkomstig van de 'Concession fee' van AAA N.V. (geraamd onder de post rechten, boeten & overig) toe te schrijven die met 1.3 miljoen zijn verhoogd ten opzichte van het dienstjaar 2024. De opbrengsten afkomstig van de dividenduitkeringen van deelneming AAA N.V. (geraamd onder de post niet-belastingopbrengsten) zijn bijna hetzelfde gebleven ten opzichte van het dienstjaar 2024.

KOSTEN

De kostenbegroting van dit ministerie voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 86.1 miljoen. Het betreft een toename van Afl. 1.4 miljoen oftewel +2% ten opzichte van 2024. Deze toename is voornamelijk aan de post bijdragen en afschrijvingen toe te schrijven.

KOSTEN (in AFL. 1000)	Ministerie T&V							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	20,994	20,747	-248	-1%	20,954	21,164	21,375	21,589
Goederen en diensten	14,007	14,206	199	1%	14,206	14,206	14,206	14,206
Subsidies	5,859	6,330	472	8%	6,330	6,330	6,330	6,330
Overdrachten	222	150	-72	-32%	150	150	150	150
Bijdragen en afschrijvingen	43,599	44,632	1,033	2%	44,632	44,632	44,632	44,632
Totaal:	84,682	86,065	1,383	2%	86,272	86,482	86,693	86,907

Hierna volgt een totaaloverzicht van de onderverdeling van deze kostenramingen verdeeld onder de verschillende diensten en of directies van dit ministerie. Daarna wordt ook ingezoomd op de per dienst en of directie opgenomen raming.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Trend
Personeelslasten	20,994	20,746	20,953	21,163	21,375	21,588	
Bureau Min TV	2,355	2,790	2,818	2,846	2,875	2,903	
Bureau Cannabis	0	0	0	0	0	0	
Directie Volksgezondheid	8,499	8,739	8,826	8,915	9,004	9,094	
Inspectie Volksgezondheid	2,625	2,973	3,003	3,033	3,063	3,094	
Kwaliteitsinstituut Gezondheid	100	0	0	0	0	0	
Dienst Besmettelijke Ziekten	639	828	836	845	853	862	
Epidemiologie en onderzoek	9	1	1	1	1	1	
Dienst Gele Koorst- en Muskietenbestrijding	2,847	2,900	2,929	2,958	2,988	3,018	
Hygiënische Dienst	1,676	1,740	1,757	1,775	1,793	1,811	
Veterinaire Dienst	744	775	783	791	798	806	
Huisartsenopleiding LP	1,500	0	0	0	0	0	
Goederen en diensten	14,006	14,206	14,206	14,206	14,206	14,206	
Bureau Min TV	1,539	1,539	1,539	1,539	1,539	1,539	
Bureau Cannabis	9	0	0	0	0	0	
Directie Volksgezondheid	3,838	3,832	3,832	3,832	3,832	3,832	
Inspectie Volksgezondheid	445	445	445	445	445	445	
Kwaliteitsinstituut Gezondheid	304	305	305	305	305	305	
Jeugdgezondheidszorg	865	865	865	865	865	865	
Dienst Besmettelijke Ziekten	452	452	452	452	452	452	
Epidemiologie en onderzoek	204	209	209	209	209	209	
Dienst Gele Koorst- en Muskietenbestrijding	508	508	508	508	508	508	
Hygiënische Dienst	516	516	516	516	516	516	
Veterinaire Dienst	486	695	695	695	695	695	
Overig TV	4,840	4,840	4,840	4,840	4,840	4,840	
Subsidies	5,859	6,330	6,330	6,330	6,330	6,330	
Directie Volksgezondheid	5,859	6,330	6,330	6,330	6,330	6,330	
Overdrachten	222	150	150	150	150	150	
Directie Volksgezondheid	150	150	150	150	150	150	
Kwaliteitsinstituut Gezondheid	72	0	0	0	0	0	
Bijdragen en afschrijvingen	43,600	44,633	44,633	44,633	44,633	44,633	
Directie Volksgezondheid	1	1	1	1	1	1	
Jeugdgezondheidszorg	2	2	2	2	2	2	
Dienst Gele Koorst- en Muskietenbestrijding	4	5	5	5	5	5	
Veterinaire Dienst	38	37	37	37	37	37	
Overig TV	43,555	44,588	44,588	44,588	44,588	44,588	
Totaal:	84,681	86,065	86,272	86,482	86,694	86,907	

Bureau minister van Volksgezondheid en Toerisme

De kosten van het Bureau worden voor dienstjaar 2025 op Afl. 4.3 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 0.4 miljoen oftewel +11%. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)**Bureau Minister van Volksgezondheid en Toerisme**

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,928	2,276	349	18%	2,299	2,322	2,345	2,369
4200 Werkgeversbijdragen	427	513	87	20%	518	524	529	534
4300 Goederen en diensten	1,539	1,539	0	0%	1,539	1,539	1,539	1,539
Totaal:	3,894	4,329	435	11%	4,357	4,385	4,413	4,442

De post van personeel en werkgeversbijdragen (= de personeelslasten) tonen een verhoging van Afl. 0.4 miljoen oftewel +23% ten opzichte van dienstjaar 2024 welke terug te relateren is aan de indexering oftewel koopkrachtversterking van het overheidspersoneel.

Bureau Cannabis

Ter uitvoering van het beleid inzake medicinale cannabis werd het Bureau Cannabis ingesteld. Voor dienstjaar 2025 wordt de raming van die opgevoerd stond in 2024 op post goederen en diensten, bijgesteld naar nihil (100% afname). Dit omdat voornoemde beleid en Bureau (tijdelijk) geen doorgang zullen vinden in 2025.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Bureau Cannabis							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	10	0	-10	-100%	0	0	0	0
Totaal:	10	0	-10	-100%	0	0	0	0

Directie Volksgezondheid

De kosten van de Directie Volksgezondheid worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 19.1 miljoen geraamd. Vergeleken met de begroting van 2024 is dit een toename van Afl. 0.7 miljoen. De toename is aan de post subsidies toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking t.o.v. 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Directie Volksgezondheid							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	6,666	6,893	227	3%	6,962	7,032	7,102	7,173
4200 Werkgeversbijdragen	1,833	1,846	13	1%	1,865	1,883	1,902	1,921
4300 Goederen en diensten	3,838	3,832	-6	0%	3,832	3,832	3,832	3,832
4600 Subsidies	5,859	6,330	472	8%	6,330	6,330	6,330	6,330
4629 Overdrachten buitenland	150	150	0	0%	150	150	150	150
4700 Bijdragen en afschrijvingen	1	1	0	0%	1	1	1	1
Totaal:	18,347	19,052	706	4%	19,139	19,228	19,317	19,407

Gelet op ontvangen verzoeken van diverse gesubsidieerde overheidsstichtingen inzake hun intentie om het salaris van hun werknemers te indexeren, zal geëvalueerd worden of het normsubsidie-bedrag aan actualisatie toe is. Om die reden wordt alvast een extra raming van circa Afl. 0.3 miljoen opgenomen op de post van hoofdkostensoort subsidies.

Inspectie Volksgezondheid

De kosten van de Inspectie Volksgezondheid worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 3.4 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 0.3 miljoen oftewel +11%. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking t.o.v. 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Inspectie Volksgezondheid							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,053	2,363	310	15%	2,387	2,411	2,435	2,459
4200 Werkgeversbijdragen	572	610	38	7%	616	622	628	634
4300 Goederen en diensten	445	445	0	0%	445	445	445	445
Totaal:	3,070	3,418	348	11%	3,448	3,478	3,508	3,539

Kwaliteitsinstituut Gezondheid

Ter uitvoering van het beleid inzake kwaliteitscontrole ten behoeve van de gezondheid dient het Kwaliteitsinstituut Gezondheid ingesteld te worden. Voor dienstjaar 2025 wordt een raming van Afl. 0.3 miljoen opgevoerd. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Kwaliteitsinstituut Gezondheid							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	100	0	-100	-100%	0	0	0	0
4300 Goederen en diensten	304	305	1	0%	305	305	305	305
4629 Overdrachten buitenland	72	0	-72	-100%	0	0	0	0
Totaal:	476	305	-171	-36%	305	305	305	305

Jeugdgezondheidszorg

De kosten van de Jeugdgezondheidszorg worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 0.9 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2023 is dit hetzelfde gebleven. Het personeel van de Jeugdgezondheidszorg valt nog steeds onder de Directie Volksgezondheid. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking t.o.v. 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Jeugdgezondheidszorg							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	865	865	0	0%	865	865	865	865
4700 Bijdragen en afschrijvingen	2	2	0	0%	2	2	2	2
Totaal:	867	867	0	0%	867	867	867	867

Dienst Besmettelijke Ziekten

De begroting van Dienst Besmettelijke Ziekten wordt voor het dienstjaar 2025 op Afl. 1.3 miljoen geraamd en dit is een toename van Afl. 0.2 miljoen oftewel +17% ten opzichte van begroting 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking t.o.v. 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Dienst Besmettelijke Ziekten							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	494	644	149	30%	650	657	663	670
4200 Werkgeversbijdragen	145	185	40	27%	187	188	190	192
4300 Goederen en diensten	452	452	0	0%	452	452	452	452
Totaal:	1,091	1,280	189	17%	1,288	1,297	1,305	1,314

Epidemiologie en onderzoek

De begroting van Epidemiologie en Onderzoek wordt voor het dienstjaar 2025 op Afl. 0.2 miljoen geraamd met een minimale afname vergeleken met begroting 2024. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)	Epidemiologie en onderzoek							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	9	1	-8	100%	1	1	1	1
4300 Goederen en diensten	204	209	5	2%	209	209	209	209
Totaal:	214	211	-3	-1%	211	211	211	211

Dienst Gele Koorts en Muskietenbestrijding

De begroting 2025 van de Dienst Gele Koorts en Muskietenbestrijding wordt op Afl. 3.4 miljoen geraamd waarbij sprake is van een toename van Afl. 0.05 miljoen oftewel +2% ten opzichte van begroting 2024. De toename is aan de personeelskosten en werkgeversbijdragen (= de personeelslasten) toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)	Dienst Gele Koorts en Muskietenbestrijding							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,214	2,248	33	2%	2,270	2,293	2,316	2,339
4200 Werkgeversbijdragen	633	652	20	3%	659	665	672	679
4300 Goederen en diensten	508	508	0	0%	508	508	508	508
4700 Bijdragen en afschrijvingen	4	5	1	27%	5	5	5	5
Totaal:	3,359	3,413	54	2%	3,442	3,471	3,501	3,531

Hygiënische Dienst

De begroting van de Hygiënische Dienst wordt voor het dienstjaar 2025 op Afl. 2.3 miljoen geraamd welke ten opzichte van 2024 een toename is van Afl. 0.06 miljoen oftewel +3%. De toename is voornamelijk aan de kosten van het personeel toe te schrijven. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL. 1000)	Hygiënische Dienst							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,291	1,352	61	100%	1,365	1,379	1,393	1,407
4200 Werkgeversbijdragen	385	389	3	0%	392	396	400	404
4300 Goederen en diensten	516	516	0	0%	516	516	516	516
Totaal:	2,192	2,256	64	3%	2,273	2,291	2,309	2,327

Veterinaire Dienst

De begroting van de Veterinaire Dienst wordt voor het dienstjaar 2025 op Afl. 1.5 miljoen geraamd welke ten opzichte van 2024 een toename is van Afl. 0.2 miljoen oftewel +19%.

De toename is voornamelijk aan de kosten van goederen en diensten toe te schrijven door verhogingen bij de kostensoorten van elektriciteit en overige kosten vervoer. Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)

	Veterinaire Dienst							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	582	606	25	4%	612	618	625	631
4200 Werkgeversbijdragen	162	169	6	4%	170	172	174	176
4300 Goederen en diensten	486	695	209	43%	695	695	695	695
4700 Bijdragen en afschrijvingen	38	37	-2	-4%	37	37	37	37
Totaal:	1,268	1,506	238	19%	1,514	1,522	1,530	1,538

Overig Volksgezondheid en Toerisme

De kosten van Overig Volksgezondheid en Toerisme worden voor het dienstjaar 2025 op Afl. 49.4 miljoen geraamd. Ten opzichte van de begroting 2024 is dit een toename van Afl. 1.0 miljoen oftewel +2%. Deze toename is met name het gevolg van de verhoging van de ramingen onder de post zorg gerelateerde kosten (huurkosten HOH-project). Hierna volgt de onderverdeling van begroting 2025 en een vergelijking ten opzichte van het dienstjaar 2024:

KOSTEN (in AFL 1000)

	Overig Volksgezondheid en Toerisme							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	4,840	4,840	0	0%	4,840	4,840	4,840	4,840
4700 Bijdragen en afschrijvingen	43,555	44,588	1,033	2%	44,588	44,588	44,588	44,588
Totaal:	48,395	49,428	1,033	2%	49,428	49,428	49,428	49,428

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN

De totale geraamde investeringen en kapitaaluitgaven voor dit ministerie voor dienstjaar 2025 bedragen Afl. 0.8 miljoen. De raming is met Afl. 0.5 miljoen verhoogd ten opzichte van 2024. Er staat een bedrag van Afl. 500.000 centraal geraamd onder de post Overig Volksgezondheid en Toerisme en dit bedrag is bestemd voor diverse noodzakelijke investeringen van dit ministerie.

INVESTERINGEN EN KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Vershil	%
6300 Roerende goederen	0	304	304	100%
6400 Overheidsprojecten	330	500	170	52%
Totaal:	330	804	474	144%

II.5 MINISTERIE VAN TRANSPORT, INTEGRITEIT, NATUUR EN OUDERENZAKEN

MIDDELEN

De middelenbegroting van dit ministerie voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 5.5 miljoen. Onderstaand tabel geeft aan de totale middelen per middelensoort voor het begrotingsjaar 2025 voor dit ministerie.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie TINO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	1,175	1,175	0	0%	1,175	1,175	1,175	1,175
Rechten, boeten en overig	4,804	4,402	-402	-8%	4,402	4,402	4,402	4,402
Overige ontvangsten	12	12	0		12	12	12	12
Totaal:	5,991	5,590	-402	-7%	5,590	5,590	5,590	5,590

Hierna volgt een totaaloverzicht van de onderverdeling van deze middelen onder de verschillende diensten en of directies ressorterend onder dit ministerie. Daarna zal per dienst en of directie ingezoomd worden op de specificaties van de voor hen opgenomen middelenramingen.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Retributies, leges en rechten	1,175	1,175	1,175	1,175	1,175	1,175	■■■■■■■
<i>DTP</i>	825	825	825	825	825	825	■■■■■■■
<i>DLVV</i>	350	350	350	350	350	350	■■■■■■■
Rechten, boeten en overig	4,804	4,402	4,402	4,402	4,402	4,402	■ _ _ _ _
<i>Overig TINO</i>	2,500	0	0	0	0	0	■ _ _ _ _
<i>Directie Ouderenzaken</i>		2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	■■■■■■■
<i>Directie Luchtvaart</i>	1,304	902	902	902	902	902	■ _ _ _ _
<i>Directie Scheepvaart</i>	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	■■■■■■■
Overige ontvangsten	12	12	12	12	12	12	■■■■■■■
<i>Bureau Min TINO</i>	12	12	12	12	12	12	■■■■■■■
Totaal:	5,991	5,589	5,589	5,589	5,589	5,589	■ _ _ _ _

- **Bureau Minister Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken**

De door de minister af te dragen pensioenpremie.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8921 Pensioenbijdragen	12	12	0		12	12	12	12
8900 Overige ontvangsten	12	12	0		12	12	12	12
Totaal:	12	12	0		12	12	12	12

- Overig TINO**

De ramingen met betrekking tot te verwachten ontvangsten in het kader van A.O.V.-uitkeringen van personen welke voor rekening van het Land in diverse bejaardentehuizen worden verpleegd worden vanaf 2025 onder de Directie Ouderzaken geraamd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8412 Bijdrage in kosten	2,500		-2,500		0	0	0	0
8400 Rechten, boeten en overig	2,500	0	-2,500		0	0	0	0
Totaal:	2,500	0	-2,500		0	0	0	0

- Directie Landbouw, Veeteelt en Visserij**

Opbrengsten in verband met het verkopen van landbouw- en bedammingsmaterialen, varkens, pluimvee, veevoer, vismaterialen aan vissers en andere landbouw-, veeteelt- en visserijproducten.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	350	350	0		350	350	350	350
8300 Retributies, leges en rechten	350	350	0		350	350	350	350
Totaal:	350	350	0		350	350	350	350

- Departamento Transporte Publico**

Opbrengsten in verband met vernieuwen van diverse vergunningen zoals taxi, bus, verhuurwagens, toerwagens en ongeregeld vervoer.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	825	825	0	-	825	825	825	825
8300 Retributies, leges en rechten	825	825	0	-	825	825	825	825
Totaal:	825	825	0	-	825	825	825	825

- Directie Luchtvaart**

Raming ten behoeve van de International Air Safety Office (IASO) in het kader van de coördinatie van de registratie buitenlandse vliegtuigen.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8413 Dienstverlening derden	1,304	902	-402	(31)	902	902	902	902
8400 Rechten, boeten en overig	1,304	902	-402	(31)	902	902	902	902
Totaal:	1,304	902	-402	(31)	902	902	902	902

- Directie Ouderenzaken**

Ramingen met betrekking tot te verwachten ontvangsten in het kader van A.O.V.-uitkeringen van personen welke voor rekening van het Land in diverse bejaardentehuizen worden verpleegd.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8412 Bijdrage in kosten		2,500	2,500		2,500	2,500	2,500	2,500
8400 Rechten, boeten en overig	0	2,500	2,500		2,500	2,500	2,500	2,500
Totaal:	0	2,500	2,500		2,500	2,500	2,500	2,500

- Directie Scheepvaart**

De te verwachten opbrengsten havenmeester in het kader van ship to ship operations, bunkeren en het ankeren in de territoriale wateren van Aruba.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8431 Overige middelen	1,000	1,000	0	-	1,000	1,000	1,000	1,000
8400 Rechten, boeten en overig	1,000	1,000	0	-	1,000	1,000	1,000	1,000
Totaal:	1,000	1,000	0	-	1,000	1,000	1,000	1,000

KOSTEN

De geraamde kosten van het ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken voor begrotingsjaar 2025 bedragen Afl. 97 miljoen. Onderstaand tabel geeft aan de totale kosten per kostensoort voor het begrotingsjaar 2025 voor dit ministerie.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	Ministerie TINO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	19,176	20,440	1,264	7%	20,644	20,851	21,059	21,270
Goederen en diensten	31,937	31,974	37	0%	29,474	29,474	29,474	29,474
Subsidies	41,015	43,511	2,497	6%	43,511	43,511	43,511	43,511
Overdrachten	22	22	0	0%	22	22	22	22
Bijdragen en afschrijvingen	1,147	1,077	-70	-6%	1,077	1,077	1,077	1,077
Totaal:	93,296	97,024	3,727	4%	94,728	94,934	95,143	95,354

Hierna volgt een totaaloverzicht van deze geraamde kosten onderverdeeld onder de verschillende diensten en of directies ressorterend onder dit ministerie. Daarna wordt per dienst en of directie een nadere toelichting gegeven van de voor hen opgenomen ramingen.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Trend
Personeelslasten	19,174	20,439	20,643	20,850	21,058	21,269	■■■■■
Bureau Min TINO	2,263	2,385	2,409	2,433	2,457	2,482	■■■■■
Inspectie Scheep- en Luchtvaart	607	692	699	706	713	720	■■■■■
Overig TINO							
Directie Luchtvaart	4,892	5,364	5,418	5,472	5,527	5,582	■■■■■
Meteorologische Dienst	1,139	1,121	1,132	1,144	1,155	1,167	■■■■■
Directie Scheepvaart	1,816	1,919	1,938	1,958	1,977	1,997	■■■■■
DTP	2,160	2,493	2,518	2,543	2,569	2,594	■■■■■
DLVV	2,144	2,238	2,260	2,283	2,306	2,329	■■■■■
Directie Natuur en Milieu	1,803	1,899	1,918	1,937	1,957	1,976	■■■■■
Bureau City Inspector	970	887	896	905	914	923	■■■■■
Bureau Integriteit Aruba	574	656	663	669	676	683	■■■■■
Directie Ouderenzaken	806	785	793	801	809	817	■■■■■
Goederen en diensten	31,937	31,973	29,473	29,473	29,473	29,473	■■■■■
Bureau Min TINO	884	900	900	900	900	900	■■■■■
Inspectie Scheep- en Luchtvaart	220	221	221	221	221	221	■■■■■
Overig TINO	707	707	707	707	707	707	■■■■■
Directie Luchtvaart	1,662	1,662	1,662	1,662	1,662	1,662	■■■■■
Meteorologische Dienst	340	340	340	340	340	340	■■■■■
Directie Scheepvaart	527	527	527	527	527	527	■■■■■
DTP	477	476	476	476	476	476	■■■■■
DLVV	2,366	2,367	2,367	2,367	2,367	2,367	■■■■■
Directie Natuur en Milieu	657	657	657	657	657	657	■■■■■
Bureau City Inspector	1,229	1,227	1,227	1,227	1,227	1,227	■■■■■
Serlimar S.G.	21,220	21,220	18,720	18,720	18,720	18,720	■■■■■
Bureau Integriteit Aruba	406	407	407	407	407	407	■■■■■
Directie Ouderenzaken	1,242	1,262	1,262	1,262	1,262	1,262	■■■■■
Subsidies	41,015	43,511	43,511	43,511	43,511	43,511	■■■■■
Overig TINO							
Arubus NV	10,588	10,588	10,588	10,588	10,588	10,588	■■■■■
DLVV	10						■
Directie Natuur en Milieu	3,409	3,574	3,574	3,574	3,574	3,574	■■■■■
Directie Ouderenzaken	27,008	29,349	29,349	29,349	29,349	29,349	■■■■■
Overdrachten	22	22	22	22	22	22	■■■■■
Directie Natuur en Milieu	22	22	22	22	22	22	■■■■■
Bijdragen en afschrijvingen	1,148	1,077	1,077	1,077	1,077	1,077	■■■■■
Bureau Min TINO	1	1	1	1	1	1	■■■■■
Inspectie Scheep- en Luchtvaart	39	39	39	39	39	39	■■■■■
Overig TINO	725	725	725	725	725	725	■■■■■
Directie Luchtvaart	41	41	41	41	41	41	■■■■■
Meteorologische Dienst	61	61	61	61	61	61	■■■■■
DTP	101	101	101	101	101	101	■■■■■
DLVV	114	109	109	109	109	109	■■■■■
Bureau Integriteit Aruba	66						■
Totaal:	93,296	97,022	94,726	94,933	95,141	95,352	■■■■■

- Bureau van de Minister van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken

De kosten van het bureau worden voor dienstjaar 2025 geraamd op Afl. 3.2 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 140.100 toegenomen, oftewel 4 %.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,875	1,979	104	6%	1,999	2,019	2,039	2,059
4200 Werkgeversbijdragen	388	406	18	5%	410	414	419	423
4300 Goederen en diensten	881	900	19	2%	900	900	900	900
4700 Bijdragen en afschrijvingen	1	1	0		1	1	1	1
Totaal:	3,146	3,286	140	4%	3,310	3,334	3,358	3,383

Onder de post goederen en diensten is o.a. als raming opgenomen:

- Reis- en verblijfkosten: in het kader van bijwonen van symposium, conferenties en vergaderingen in het buitenland is een bedrag van Afl. 80.000 geraamd.
- Voorlichting en promotie: in het kader van voorlichting is er een raming ten bedrage van Afl. 100.000 opgenomen.
- Deskundig advies: een raming ten bedrage van Afl. 395.000 is bestemd voor het inhuren van externe deskundigen.

• Inspectie Scheep- en Luchtvaart

De totale kosten van de Inspectie Scheep- en Luchtvaart voor 2025 bedragen Afl. 951.400. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 84.600 toegenomen, oftewel 10%

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	482	546	64	13%	552	557	563	568
4200 Werkgeversbijdragen	125	146	20	16%	147	149	150	152
4300 Goederen en diensten	220	221	0	0%	221	221	221	221
4700 Bijdragen en afschrijvingen	39	39	0		39	39	39	39
Totaal:	867	951	85	10%	958	965	972	979

Onder goederen en diensten is er rekening gehouden met een raming voor o.a.:

- Huur gebouwen: kosten in verband met huur gebouw van de IBSL gelegen te Rumbastraat 19 ten bedrage van Afl. 3.800 per maand.

- **Overig Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken**

De totale raming ten behoeve van Overig Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken bedraagt Afl. 1.4 miljoen.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	567	707	140	25%	707	707	707	707
4700 Bijdragen en afschrijvingen	725	725	0	0%	725	725	725	725
Totaal:	1,293	1,433	140	11%	1,433	1,433	1,433	1,433

- **Directie Luchtvaart**

De totale raming ten behoeve van de Directie Luchtvaart bedraagt Afl. 7 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 472.700 toegenomen, oftewel met 7%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,831	4,275	444	12%	4,318	4,361	4,405	4,449
4200 Werkgeversbijdragen	1,061	1,090	29	3%	1,101	1,112	1,123	1,135
4300 Goederen en diensten	1,662	1,662	0	0%	1,662	1,662	1,662	1,662
4700 Bijdragen en afschrijvingen	41	41	0	0%	41	41	41	41
Totaal:	6,595	7,068	473	7%	7,122	7,176	7,231	7,286

Bij de post goederen en diensten is er rekening gehouden met een raming voor o.a.:

- Deskundig advies: een raming van Afl. 200.000 is opgenomen ten behoeve van het inhuren van externe deskundigen.
- Overige uitbestedingen: kosten in het kader van bijstand met de toezicht ICAO ten bedrage van Afl. 120.000.

- **Meteorologische Dienst**

De totale raming ten behoeve van de Meteorologische Dienst bedraagt Afl. 1.5 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 17.700 afgenomen, oftewel met 1%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	902	888	-14	-2%	897	906	915	924
4200 Werkgeversbijdragen	237	233	-4	-2%	235	237	240	242
4300 Goederen en diensten	340	340	0	0%	340	340	340	340
4700 Bijdragen en afschrijvingen	61	61	0	0%	61	61	61	61
Totaal:	1,539	1,521	-18	-1%	1,533	1,544	1,555	1,567

Bij de goederen en diensten is er rekening gehouden met:

- Een raming ten behoeve van deskundig advies ten bedrage van Afl. 135.000 en het betreft kosten in verband met afgesloten dienstverleningsovereenkomsten.

- **Directie Scheepvaart**

De totale raming ten behoeve van de Directie Scheepvaart bedraagt Afl. 2.4 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 103.200 toegenomen, oftewel met 4%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,438	1,525	87	6%	1,540	1,556	1,571	1,587
4200 Werkgeversbijdragen	378	394	16	4%	398	402	406	410
4300 Goederen en diensten	527	528	0	0%	528	528	528	528
Totaal:	2,343	2,446	103	4%	2,466	2,485	2,505	2,524

Bij de post goederen en diensten is er rekening gehouden met een raming voor o.a.:

- Huur gebouwen: kosten in verband met huur gebouw van de Directie Scheepvaart gelegen te Italiëstraat 20 ten bedrage van Afl. 17.400 per maand.
- Voorlichting en promotie: kosten ten behoeve van bewustwording campagne in het kader van veiligheid van de scheepvaart en diverse ontwikkelingen.
- Deskundig advies: kosten ten behoeve van versterking van de Inspectie Scheepvaart bij verdere ontwikkeling van de organisatie, de wetgeving en de juridische capaciteit en de inspectiecapaciteit.

- **Departamento Transporte Publico**

De totale raming ten behoeve van de DTP bedraagt Afl. 3 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 334.000 toegenomen, oftewel met 12%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,691	1,970	278	16%	1,989	2,009	2,029	2,049
4200 Werkgeversbijdragen	469	523	55	12%	529	534	539	545
4300 Goederen en diensten	477	477	1	0%	477	477	477	477
4700 Bijdragen en afschrijvingen	101	101	1	1%	101	101	101	101
Totaal:	2,737	3,071	334	12%	3,096	3,121	3,147	3,172

Onder de post goederen en diensten is o.a. geraamd:

- Deskundig advies: raming van Afl. 60.000 is opgenomen ten behoeve van een juridische beleidsmedewerker in het kader van revisie wettelijke regelingen.
- Overige uitbestedingen: een raming van Afl. 35.000 ten behoeve van dienstverleningsovereenkomsten.

Bij de post bijdragen en afschrijvingen is opgenomen een raming ten bedrage van Afl. 99.100 in het kader van doorbelastingen met de DIA.

- **Arubus N.V.**

De subsidies ten behoeve van vervoer aan de Arubus bedraagt Afl. 10.5 miljoen

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4600 Subsidies	10,588	10,588	0	0%	10,588	10,588	10,588	10,588
Totaal:	10,588	10,588	0	0%	10,588	10,588	10,588	10,588

- **Directie Landbouw, Veeteelt en Visserij**

De totale raming ten behoeve van de DLVV bedraagt Afl. 4.7 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 80.300 toegenomen, oftewel met 2%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,680	1,760	80	5%	1,778	1,796	1,814	1,832
4200 Werkgeversbijdragen	464	478	14	3%	483	488	492	497
4300 Goederen en diensten	2,366	2,367	1	0%	2,367	2,367	2,367	2,367
4600 Subsidies	10	0	-10		0	0	0	0
4700 Bijdragen en afschrijvingen	114	109	-5	-4%	109	109	109	109
Totaal:	4,634	4,714	80	2%	4,736	4,759	4,782	4,805

Onder de post goederen en diensten is o.a. opgenomen:

- Huur bedrijfsmiddelen: een raming ten bedrage van Afl. 210.500 is opgenomen voor het huren van 1 multifunctioneel backhoe, onderhoud van zwaar materiaal en een contractuele verplichting ten behoeve van een GPS locator service.
- Bewakingsdiensten: contractuele verplichten ten behoeve van 24 uur per dag bewakingsdiensten ten bedrage van Afl. 315.000 per jaar.

• Directie Natuur en Milieu

De totale raming ten behoeve van de DNM bedraagt Afl. 6.1 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 261.100 toegenomen, oftewel met 4%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,422	1,504	81	6%	1,519	1,534	1,549	1,565
4200 Werkgeversbijdragen	381	395	14	4%	399	403	407	411
4300 Goederen en diensten	657	657	0		657	657	657	657
4600 Subsidies	3,409	3,574	165	5%	3,574	3,574	3,574	3,574
4629 Contributies buitenland	22	22	0		22	22	22	22
Totaal:	5,891	6,152	261	4%	6,171	6,190	6,209	6,229

Onder de post goederen en diensten is o.a. opgenomen:

- Bedrijfsmiddelen: een raming ten bedrage van Afl. 20.000 ten behoeve van kosten in verband met reagentia en monsters voor zeewatermonitoring.
- Bedrijfsbenodigdheden: een raming van Afl. 128.000 in het kader van uitbesteding project State of our Coral Reefs.

Onder de post subsidies is opgenomen de algemene subsidie ten behoeve van de Stichting Parke Arikok ten bedrage van Afl. 3.5 miljoen. Onder de post overdrachten buitenland is een raming ten bedrage van Afl. 22.000 opgenomen in het kader van buitenlandse lidmaatschap bij de United Nations Environment Pro.

• Bureau City Inspector

De totale raming ten behoeve van de BCI bedraagt Afl. 2.1 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 224.500 afgenomen, oftewel met -10%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	763	701	-62	-8%	708	715	722	729
4200 Werkgeversbijdragen	207	187	-21	-10%	188	190	192	194
4300 Goederen en diensten	1,369	1,227	-142	-10%	1,227	1,227	1,227	1,227
Totaal:	2,339	2,115	-225	-10%	2,123	2,132	2,141	2,151

Onder de post goederen en diensten is o.a. opgenomen:

- Onderhoud recreatie: een raming ten bedrage van Afl. 660.100 is opgenomen in verband met ploegen en afvalverwerking vanuit Serlimar S.G. en het project “baki den bario”.
- Overige kosten: kosten Centro di Cuido Cacho, ten bedrage van Afl. 166.300 per jaar.

- **Serlimar S.G.**

De totale raming ten behoeve van Serlimar S.G. bedraagt Afl. 21.2 miljoen. Ten opzichte van 2024 vertonen de kosten geen afwijking.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	21,220	21,220	0	0%	18,720	18,720	18,720	18,720
Totaal:	21,220	21,220	0	0%	18,720	18,720	18,720	18,720

Onder de post goederen en diensten is er een raming opgenomen voor overige uitbestedingen ten bedrage van Afl. 21.2 miljoen als tegemoetkoming van Land ten behoeve van de dienstverleningsovereenkomst. De aanvullende bijdrage zijdens Land ten bedrage van Afl. 2.5 miljoen wordt in 2025 voor het laatste keer meegenomen.

- **Bureau Integriteit Aruba**

De totale raming ten behoeve van de BIA bedraagt Afl. 1 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 16.500 toegenomen, oftewel met 2%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	467	529	62	13%	534	539	545	550
4200 Werkgeversbijdragen	107	127	20	19%	129	130	131	132
4300 Goederen en diensten	406	407	1	0%	407	407	407	407
4700 Bijdragen en afschrijvingen	66		-66	-100%				
Totaal:	1,047	1,063	17	2%	1,070	1,076	1,083	1,090

- Opleiding en cursusgeld: is ten behoeve van de continuering en versterking van de kwalificaties en capaciteiten van het personeel een raming ten bedrage van Afl. 50.000 opgenomen.
- Voorlichting en promotie: een raming van Afl. 35.000 is opgenomen.
- Deskundig advies: een raming van Afl. 60.000 opgenomen
- Overige uitbestedingen: de raming opgenomen is Afl. 60.000.

- **Directie Ouderenzaken**

Er is een raming van Afl. 31.3 miljoen opgenomen ten behoeve van de Directie Ouderenzaken. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 2.3 miljoen toegenomen. Deze toename betreft de beleidsintentie om de normsubsidie van een tweetal stichtingen t.w. SABA en Fundacion Pa Nos Grandinan te gaan indexeren met respectievelijk Afl. 2.3 miljoen en Afl. 47.300,-. Dit is het voljarig effect, van de in 2024 reeds toegekende indexatie. Voorheen waren ramingen ten behoeve van ouderenzaken opgenomen onder Overig Transport, Integriteit, Natuur en Ouderzaken.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	675	657	-18	-3%	664	670	677	684
4200 Werkgeversbijdragen	131	128	-4	-3%	129	130	131	133
4300 Goederen en diensten	1,242	1,262	20	2%	1,262	1,262	1,262	1,262
4600 Subsidies	27,008	29,349	2,341	9%	2,341	2,341	29,349	29,349
Totaal:	29,055	31,395	2,340	8%	4,395	4,403	31,419	31,427

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, dient het volgende vermeld te worden:

- Kantoorinventaris: een raming van Afl. 80.000 is opgenomen.
- Voorlichting en promotie: een raming van Afl. 200.000 is opgenomen.
- Deskundig advies: een raming van Afl. 160.000.

Onder de post subsidies ten bedrage van Afl. 29.3 miljoen is opgenomen de algemene subsidie ten behoeve van de Stichting SABA en Fundacion pa Nos Grandinan en project subsidie ten behoeve van Cas Marie.

INVESTERINGEN EN KAPITAALUITGAVEN

De geraamde investeringen van dit ministerie voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 1.2 miljoen. Ten opzichte van 2024 is dit een afname van Afl. 6 miljoen, oftewel -83%.

Onderstaand tabel geeft aan de totale investeringen per investeringssoort voor het begrotingsjaar 2025 voor dit ministerie.

INVESTERINGEN & KAPITAALUITG. (in AFL. 1000)

	2023	2024	Δ	Δ-%	2025	2026	2027	2028
Onroerende goederen	1,090		-1,090	-100%				
Infrastructurele werken	6,000	163	-5,838	-97%				
Overheidsprojecten	500	1,108	608	122%	500	500	500	500
Totaal:	7,590	1,270	-6,320	-83%	500	500	500	500

Hierna zal per dienst en of directie ingezoomd worden op de specificaties van de voor hen opgenomen investeringen en kapitaaluitgaven ramingen.

- **Overig Transport, Integriteit, Natuur en Milieu**

Raming voor centrale investeringen ten bedrage van Afl. 500.000 en investeringen in het kader van de inrichting van de animal control centrum voor een bedrag van Afl. 550.000.

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
6103 Bouw en verbouw	1,090		-1,090	-100%				
6100 Onroerende goederen	1,090	0	-1,090	-100%				
6201 Infrastructurele werken	6,000		-6,000	-100%				
6200 Infrastructurele werken	6,000	0	-6,000	-100%				
6403 Projecten (inbreng AUA)	500	1,050	550	110%	500	500	500	500
6400 Overheidsprojecten	500	1,050	550	110%	500	500	500	500
Totaal:	7,590	1,050	-6,540	-86%	500	500	500	500

- **Directie Luchtvaart**

Raming ten behoeve van investeringen bij de Directie Luchtvaart ter afrastering van west- en zuidzijde van gebouw ten bedrage van Afl. 162.500 en vervanging van 2 centraal airco's voor het bedrag van Afl. 57.800.

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
6201 Infrastructurele werken		163	163					
6200 Infrastructurele werken	0	163	163					
6403 Projecten (inbreng AUA)		58	58					
6400 Overheidsprojecten	0	58	58					
Totaal:	0	220	220		0	0	0	0

II. 6 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN SPORT

MIDDELEN

De geraamde middelen van dit ministerie voor het dienstjaar 2025 bedragen in totaal Afl. 227.100 en is onder te verdelen als volgt:

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie O&S							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	115	80	-35	-30%	80	80	80	80
Rechten, boeten en overig	225	155	-70	-31%	155	155	155	155
Andere dan belasting opbrengsten	713	27	-686	100%				
Overige ontvangsten	15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:	1,068	277	-791	-74%	250	250	250	250

Hierna volgt een totaaloverzicht van de onderverdeling van deze middelen onder de verschillende diensten en of directies ressorterend onder dit ministerie. Daarna zal per dienst en of directie ingezoomd worden op de specificaties van de voor hen opgenomen middelenramingen.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Retributies, leges en rechten	115	80	80	80	80	80	
Naturalisatietoets	75	40	40	40	40	40	
BNA	40	40	40	40	40	40	
Rechten, boeten en overig	225	155	155	155	155	155	
Directie Onderwijs	80	10	10	10	10	10	
Overig bevordering studie Aruba	70	70	70	70	70	70	
IBISA	75	75	75	75	75	75	
Niet-belastingopbrengsten	713	27					
IPA	27	27					
Directie Onderwijs	686						
Overige ontvangsten	15	15	15	15	15	15	
Bureau Min OS	15	15	15	15	15	15	
Totaal:	1,068	277	250	250	250	250	

- **Bureau minister Onderwijs en Sport**

De door de minister af te dragen pensioenpremie.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8921 Pensioenbijdragen	15	15	0	0%	15	15	15	15
8900 Overige ontvangsten	15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:	15	15	0	0%	15	15	15	15

- Directie Onderwijs**

De raming van de inkomsten van examengelden.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8412 Bijdragen in kosten	80	10	-70	-88%	10	10	10	10
8791 Overdrachten v.h. Rijk	686							
8400 Rechten, boeten en overig	766	10	-70	-9%	10	10	10	10
Totaal:	766	10	-70	-9%	10	10	10	10

- Naturalisatietoets**

Opbrengsten in het kader van het afleggen van de naturalisatietoets deel I en II en herkansing I en II.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	75	40	-35	-47%	40	40	40	40
8300 Retributies, leges en rechten	75	40	-35	-47%	40	40	40	40
Totaal:	75	40	-35	-47%	40	40	40	40

- Instituto Pedagogico Arubano**

Samenwerkingsovereenkomst tussen IPA en de Wayne State College. Deze middelen worden budgetneutraal opgenomen.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8792 Schenkingen buitenland	27	27	0	100%				
8700 Niet-belastingopbrengsten	27	27	0	100%	0	0	0	0
Totaal:	27	27	0	100%	0	0	0	0

- Overige bevordering Studie Aruba**

Ontvangsten in het kader van de examenopbrengsten van examenbureau 's.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8412 Bijdragen in kosten	70	70	0	0%	75	75	75	75
8400 Rechten, boeten en overig	70	70	0	0%	75	75	75	75
Totaal:	70	70	0	0%	75	75	75	75

- Biblioteca Nacional Aruba**

De opbrengsten in het kader van het Retributiebesluit Nationale Bibliotheek.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	40	40	0	0%	40	40	40	40
8300 Retributies, leges en rechten	40	40	0	0%	40	40	40	40
Totaal:	40	40	0	0%	40	40	40	40

- IBISA**

De ontvangsten in het kader van inschrijvingen van evenementen zoals de jaarlijks terugkerend Betico loop, de Turibana loop, de half marathon en de diverse vakantiekamp programma's.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8412 Bijdragen in kosten	75	75	0	0%	75	75	75	75
8400 Rechten, boeten en overig	75	75	0	0%	75	75	75	75
Totaal:	75	75	0	0%	75	75	75	75

KOSTEN

De geraamde kosten van het ministerie van Onderwijs en Sport voor begrotingsjaar 2025 bedraagt Afl. 319.3 miljoen. Dit is een toename van Afl. 16.8 miljoen. Onderstaand tabel geef aan de totale kosten per kostensoort voor het begrotingsjaar 2025 voor dit ministerie.

KOSTEN (inAFL. 1000)	Ministerie O&S							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	104,052	111,460	7,408	7%	112,575	113,700	114,837	115,986
Goederen en diensten	28,716	28,692	-24	0%	31,735	31,735	31,735	31,735
Subsidies	164,846	174,216	9,370	6%	174,216	174,216	174,216	174,216
Overdrachten	431	531	100	23%	504	504	504	504
Bijdragen en afschrijvingen	4,472	4,470	-2	0%	4,470	4,470	4,470	4,470
Totaal:	302,517	319,369	16,852	6%	323,499	324,625	325,762	326,911

Hierna volgt een totaaloverzicht van deze geraamde kosten onderverdeeld onder de verschillende diensten en of directies ressorterend onder dit ministerie. Daarna wordt per dienst en of directie een nadere toelichting gegeven van de voor hen opgenomen ramingen.

KOSTEN (in AFL 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Trend
Personeelslasten	104,053	111,461	112,576	113,701	114,838	115,987	■■■■■
Bureau Min OS	2,136	2,383	2,407	2,431	2,455	2,480	■■■■■
Directie Onderwijs	6,959	7,038	7,108	7,179	7,251	7,324	■■■■■
Dienst Publieke Scholen	2,918	2,163	2,185	2,206	2,229	2,251	■■■■■
Bureau Meldpunt Leerplicht	910	1,053	1,064	1,074	1,085	1,096	■■■■■
Dienst Inspectie Onderwijs	1,508	1,770	1,788	1,806	1,824	1,842	■■■■■
Bureau Multidisciplinair Centrum	2,520	2,716	2,743	2,771	2,798	2,826	■■■■■
Dienst Uitvoering Onderwijssubsidie	105	249	251	254	257	259	■■■■■
Openbaar Kleuter Onderwijs	4,240	4,727	4,774	4,822	4,870	4,919	■■■■■
Open Basisonderwijs	18,194	20,691	20,898	21,107	21,318	21,531	■■■■■
Openbaar Speciaal Onderwijs	15,343	16,660	16,827	16,995	17,165	17,336	■■■■■
Bijzonder Speciaal Onderwijs	116	131	132	134	135	136	■■■■■
Openbaar Middelbaar Onderwijs	13,740	14,297	14,440	14,584	14,730	14,878	■■■■■
MAVO Openbare Avondleergangen	201	224	226	229	231	233	■■■■■
EPI-Sector Economie	4,308	5,026	5,076	5,127	5,178	5,230	■■■■■
EPI-Stafbureau	3,894	3,771	3,809	3,847	3,885	3,924	■■■■■
EPI-Sector Horeca	3,131	3,251	3,284	3,316	3,350	3,383	■■■■■
EPI-Sector Techniek	4,256	4,320	4,363	4,407	4,451	4,495	■■■■■
EPI-Sector DGO	4,015	5,057	5,108	5,159	5,210	5,262	■■■■■
IPA	7,275	7,799	7,877	7,956	8,035	8,116	■■■■■
Overig bevordering studie Aruba	184	52	53	53	54	54	■■■■■
BNA	5,062	5,299	5,352	5,406	5,460	5,514	■■■■■
IBISA	3,038	2,784	2,812	2,840	2,868	2,897	■■■■■
Goederen en diensten	28,717	28,693	31,735	31,735	31,735	31,735	■■■■■
Bureau Min OS	836	784	784	784	784	784	■■■■■
Directie Onderwijs	3,603	2,858	2,858	2,858	2,858	2,858	■■■■■
Naturalisatietoets	86	86	86	86	86	86	■■■■■
Dienst Publieke Scholen	382	409	409	409	409	409	■■■■■
Bureau Meldpunt Leerplicht	7	7	7	7	7	7	■■■■■
Dienst Inspectie Onderwijs	259	265	265	265	265	265	■■■■■
Bureau Multidisciplinair Centrum	370	360	360	360	360	360	■■■■■
Dienst Uitvoering Onderwijssubsidie	221	221	221	221	221	221	■■■■■
Openbaar Kleuter Onderwijs	569	569	929	929	929	929	■■■■■
Open Basisonderwijs	1,890	1,903	2,737	2,737	2,737	2,737	■■■■■
Openbaar Speciaal Onderwijs	982	822	1,100	1,100	1,100	1,100	■■■■■
Bijzonder Speciaal Onderwijs	3						■■■■■
Openbaar Middelbaar Onderwijs	2,009	2,009	2,149	2,149	2,149	2,149	■■■■■
Bijzonder Avondleergangen	763	1,062	1,212	1,212	1,212	1,212	■■■■■
EPI-Sector Economie	1,363	517	917	917	917	917	■■■■■
EPI-Stafbureau	2,078	2,308	2,308	2,308	2,308	2,308	■■■■■
EPI-Sector Horeca	506	601	671	671	671	671	■■■■■
EPI-Sector Techniek	282	477	637	637	637	637	■■■■■
EPI-Sector DGO	178	389	989	989	989	989	■■■■■
EPI Open Leercentrum	95	201	251	251	251	251	■■■■■
IPA	757	774	774	774	774	774	■■■■■
Overig bevordering studie Aruba	7,291	7,317	7,317	7,317	7,317	7,317	■■■■■
Overig bevordering studie Buitenland	530	530	530	530	530	530	■■■■■
BNA	1,558	1,507	1,507	1,507	1,507	1,507	■■■■■
Overig Onderwijs & Sport	795	1,658	1,658	1,658	1,658	1,658	■■■■■
IBISA	1,304	1,059	1,059	1,059	1,059	1,059	■■■■■

KOSTEN (in AFL 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Trend
Subsidies	164,845	174,216	174,216	174,216	174,216	174,216	■■■■■
Bijzonder Kleuter Onderwijs	14,333	15,339	15,339	15,339	15,339	15,339	■■■■■
Bijzonder Basisonderwijs	46,999	47,885	47,885	47,885	47,885	47,885	■■■■■
Bijzonder Speciaal Onderwijs	4,623	6,141	6,141	6,141	6,141	6,141	■■■■■
Bijzonder MAVO Onderwijs	21,933	22,127	22,127	22,127	22,127	22,127	■■■■■
Bijzonder MAVO, HAVO en VWO Onderwijs	21,145	23,989	23,989	23,989	23,989	23,989	■■■■■
SEPB	24,610	24,619	24,619	24,619	24,619	24,619	■■■■■
Bijzonder Avondleergangen	3,853	4,062	4,062	4,062	4,062	4,062	■■■■■
Universiteit van Aruba	14,956	16,045	16,045	16,045	16,045	16,045	■■■■■
Bureaus van de onderwijs stichtingen	6,863	6,628	6,628	6,628	6,628	6,628	■■■■■
Overig Onderwijs & Sport	3,204	4,974	4,974	4,974	4,974	4,974	■■■■■
IBISA	2,326	2,407	2,407	2,407	2,407	2,407	■■■■■
Overdrachten	431	531	504	504	504	504	■■■■■
IPA	27	27	0	0	0	0	■■
Overig bevordering studie Aruba	400	500	500	500	500	500	■■■■■
BNA	4	4	4	4	4	4	■■■■■
Bijdragen en afschrijvingen	4,472	4,470	4,470	4,470	4,470	4,470	■■■■■
Bureau Min OS	1	1	1	1	1	1	■■■■■
Directie Onderwijs	870	870	870	870	870	870	■■■■■
Dienst Publieke Scholen	80	78	78	78	78	78	■■■■■
Openbaar Kleuter Onderwijs	47	47	47	47	47	47	■■■■■
Bijzonder Kleuter Onderwijs	67	67	67	67	67	67	■■■■■
Open Basisonderwijs	208	208	208	208	208	208	■■■■■
Bijzonder Basisonderwijs	238	238	238	238	238	238	■■■■■
Bijzonder Speciaal Onderwijs	2	2	2	2	2	2	■■■■■
Openbaar Middelbaar Onderwijs	35	35	35	35	35	35	■■■■■
Bijzonder MAVO Onderwijs	49	49	49	49	49	49	■■■■■
Bijzonder MAVO, HAVO en VWO Onderwijs	70	70	70	70	70	70	■■■■■
EPI-Sector Economie	10	10	10	10	10	10	■■■■■
EPI-Sector Techniek	30	30	30	30	30	30	■■■■■
IPA	3	3	3	3	3	3	■■■■■
BNA	313	313	313	313	313	313	■■■■■
Overig Onderwijs & Sport	2,158	2,158	2,158	2,158	2,158	2,158	■■■■■
IBISA	291	291	291	291	291	291	■■■■■
Totaal:	302,518	319,371	323,501	324,626	325,763	326,912	■■■■■

- Bureau van de minister van Onderwijs en Sport**

De kosten van het bureau worden voor dienstjaar 2025 geraamd op Afl. 3.1 miljoen. Ten opzichte van 2024 zijn de kosten met Afl. 194.100 toegenomen, oftewel 7%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,752	1,942	191	11%	1,962	1,981	2,001	2,021
4200 Werkgeversbijdragen	384	440	56	15%	445	449	454	458
4300 Goederen en diensten	836	784	-52	-6%	784	784	784	784
4700 Bijdragen en afschrijvingen	1	1	0		1	1	1	1
Totaal:	2,973	3,167	194	7%	3,191	3,215	3,240	3,264

- Directie Onderwijs**

De kosten van de Directie Onderwijs worden op Afl. 10.7 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit afname van -6%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	5,374	5,556	181	3%	5,611	5,667	5,724	5,781
4200 Werkgeversbijdragen	1,585	1,482	-103	-6%	1,497	1,512	1,527	1,543
4300 Goederen en diensten	3,603	2,858	-745	-21%	2,858	2,858	2,858	2,858
4700 Bijdragen en afschrijvingen	870	870	0		870	870	870	870
Totaal:	11,432	10,766	-667	-6%	10,836	10,907	10,979	11,051

Onder de post goederen en diensten is er een raming opgenomen voor o.a.:

- Reis- en verblijfkosten: raming kosten ten bedrage van Afl. 20.000 in het kader van vierlandenoverleg en samenwerkingsverband onderwijs binnen het koninkrijk.
- Portikosten: in het kader van de vaste transportkosten van de examens van de exacte vakken vanuit Nederland naar Aruba via prioriteitsvracht en door tussenkomst van de Arubahuis is er een raming van Afl. 115.000 opgenomen.
- Overige kosten Onderwijs: een raming van Afl. 1.2 miljoen is opgenomen in het kader van examenverzorging, het complete schoolzwemproject en kosten in verband met implementatie alfabetisering (alfabetisacion).

- **Naturalisatietoets**

De kosten van de Naturalisatietoets worden op Afl. 86.300 geraamd voor goederen en diensten. Ten opzichte van 2024 vertoont deze raming geen wijziging.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	86	86	0	0%	86	86	86	86
Totaal:	86	86	0	0%	86	86	86	86

Onder de post goederen en diensten is er een raming opgenomen voor o.a.:

- kantoorinventaris: raming kosten ten bedrage van Afl. 70.000 in het kader van aanschaf van laptops ten behoeve van het afleggen van toetsen.

- **Dienst Publieke Scholen**

De kosten van de DPS worden op Afl. 2.6 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een afname van Afl. 729.700, oftewel -22%.

BEGROTING(in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,230	1,698	-532	-24%	1,715	1,732	1,749	1,767
4200 Werkgeversbijdragen	689	465	-223	-32%	470	474	479	484
4300 Goederen en diensten	382	409	27	7%	409	409	409	409
4700 Bijdragen en afschrijvingen	80	78	-2	-2%	78	78	78	78
Totaal:	3,379	2,650	-730	-22%	2,671	2,693	2,715	2,737

Voor wat betreft de geraamde goederen en diensten is o.a. het volgende opgenomen:

- Leer- en hulpmiddelen: raming in het kader van digitalisering van de DPS ten bedrage van Afl. 50.000.
- Overige kosten onderwijs: kosten in verband met huur ruimtes ten behoeve van het afleggen van examens en ook kosten welke niet specifiek toe te wijzen is aan een specifieke paragraaf binnen het openbare onderwijs ten bedrage van Afl. 75.000.

• Bureau Meldpunt Leerplicht

De kosten van de Bureau Meldpunt Leerplicht worden voor 2025 op Afl. 1 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 144.300, oftewel 16%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	713	829	117	16%	838	846	854	863
4200 Werkgeversbijdragen	197	224	27	14%	227	229	231	234
4300 Goederen en diensten	7	7	0	5%	7	7	7	7
Totaal:	916	1,061	144	16%	1,071	1,082	1,092	1,103

Sommige kosten worden onder de Directie Onderwijs geraamd waarbij de waterlevingskosten ten bedrage van Afl. 24.000.

• Dienst Inspectie Onderwijs

De kosten van de DIO worden voor 2025 op Afl. 2 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 betreft dit een toename van Afl. 267.100 oftewel 15%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,192	1,418	226	19%	1,432	1,446	1,461	1,475
4200 Werkgeversbijdragen	316	352	36	11%	355	359	363	366
4300 Goederen en diensten	259	265	5	2%	265	265	265	265
Totaal:	1,767	2,034	267	15%	2,052	2,070	2,088	2,106

Onder goederen en diensten is o.a. geraamd:

- Opleiding en cursusgeld: kosten in verband met de Open EMIS trainingen via Community Systems Foundation UNESCO. De opgenomen raming bedraagt Afl. 15.700.
- Overige uitbestedingen: kosten in verband met ICT-werkzaamheden. De opgenomen raming bedraagt Afl. 45.000.

- **Bureau Multidisciplinair Centrum**

De kosten van de MDC worden voor 2025 op Afl. 3 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 186.200, oftewel 6%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,964	2,152	188	10%	2,174	2,195	2,217	2,240
4200 Werkgeversbijdragen	556	564	8	1%	570	575	581	587
4300 Goederen en diensten	370	360	-10	-3%	360	360	360	360
Totaal:	2,890	3,076	186	6%	3,103	3,130	3,158	3,186

Onder de geraamde kosten voor goederen en diensten kan vermeld worden dat:

- Deskundig advies: in het kader van deskundig advies is er een bedrag van Afl. 9.000 opgenomen.

- **Dienst Uitvoering Onderwijssubsidie**

De kosten van de DUOS worden voor 2025 op Afl. 470.200 geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 143.500 oftewel 44%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	82	195	113	138%	197	199	201	203
4200 Werkgeversbijdragen	23	54	30	129%	54	55	55	56
4300 Goederen en diensten	221	221	0	0%	221	221	221	221
Totaal:	327	470	144	44%	473	475	478	480

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgt vermeld worden:

- Deskundig advies: kosten met betrekking tot het inhuren van externe adviseurs. De raming bedraagt Afl. 75.000.

- **Openbaar Kleuter Onderwijs**

De kosten van het openbaar kleuter onderwijs worden voor 2025 op Afl. 5.3 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 486.900 oftewel 10%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,297	3,659	362	11%	3,695	3,732	3,769	3,807
4200 Werkgeversbijdragen	943	1,068	125	13%	1,079	1,090	1,101	1,112
4300 Goederen en diensten	569	569	0		929	929	929	929
4700 Bijdragen en afschrijvingen	47	47	0		47	47	47	47
Totaal:	4,856	5,343	487	10%	5,750	5,798	5,846	5,895

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgt vermeld worden:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 180.000.

• Bijzonder Kleuter Onderwijs

De kosten van de bijzonder kleuteronderwijs voor 2025 worden op Afl. 15.4 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 1 miljoen, oftewel 7%.

BEGROTING (in AFL 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4600 Subsidies	14,333	15,339	1,006	7%	15,339	15,339	15,339	15,339
4700 Bijdragen en afschrijvingen	67	67	0		67	67	67	67
Totaal:	14,400	15,407	1,006	7%	15,407	15,407	15,407	15,407

Onder de “subsidie exploitatiekosten onderwijs” worden geraamd subsidies aan onderwijsstichtingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, conform de Landsverordening kleuteronderwijs, de Landsverordening basisonderwijs en de Landsverordening voortgezet onderwijs, waaronder kosten zoals o.a. uit- en terugzending, lokalenvergoeding, onderhoud gebouwen, overige kosten onderwijs, overige uitbestedingen. Bij de “subsidie salariskosten onderwijs” worden de salariskosten, vergoedingen, kindertoe-lage, vakantie-uitkering, toeslag AOV/AWW en bijdrage APFA van het onderwijzend personeel van de scholen ressorterende onder de respectievelijke onderwijsstichtingen geraamd. De onderverdeling per onderwijsstichting is voor dienstjaar 2025 als volgt:

	4614 Exploitatie Subsidie	4616 Salaris Subsidi
(in AFL. 1000)		
Onderwijsstichting:	2025	2025
SKOA	1,817	11,678
SPCOA	117	900
SOAZA	67	569
SVEOA	31	160
Totaal:	2,032	13,308

• Openbaar Basisonderwijs

De kosten van het openbaar basisonderwijs worden voor 2025 op Afl. 22.8 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 2.5 miljoen oftewel 12%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	14,234	16,066	1,833	13%	16,227	16,389	16,553	16,719
4200 Werkgeversbijdragen	3,960	4,625	664	17%	4,671	4,718	4,765	4,812
4300 Goederen en diensten	1,890	1,903	13	1%	2,737	2,737	2,737	2,737
4700 Bijdragen en afschrijvingen	208	208	0		208	208	208	208
Totaal:	20,292	22,802	2,510	12%	23,843	24,052	24,263	24,476

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgt vermeld worden:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 417.000.

- **Bijzonder Basisonderwijs**

De raming opgenomen ten behoeve van het bijzonder basisonderwijs voor het jaar 2025 bedraagt in totaal Afl. 48.1 miljoen. Ten opzichte van 2024 betreft dit een toename van Afl. 886.100 oftewel 2%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4600 Subsidies	46,999	47,885	886	2%	47,885	47,885	47,885	47,885
4700 Bijdragen en afschrijvingen	238	238	0	0%	238	238	238	238
Totaal:	47,237	48,124	886	2%	48,124	48,124	48,124	48,124

Onder de “subsidie exploitatiekosten onderwijs” worden geraamd subsidies aan onderwijsstichtingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, conform de Landsverordening kleuteronderwijs, de Landsverordening basisonderwijs en de Landsverordening voortgezet onderwijs, waaronder kosten zoals o.a. uit- en terugzending, lokalenvergoeding, onderhoud gebouwen, overige kosten onderwijs, overige uitbestedingen. Bij de “subsidie salariskosten onderwijs” worden de salariskosten, vergoedingen, kindertoe-lage, vakantie-uitkering, toeslag AOV/AWW en bijdrage APFA van het onderwijzend personeel van de scholen ressorterende onder de respectievelijke onderwijsstichtingen geraamd. De onderverdeling per onderwijsstichting is voor het dienstjaar 2025 als volgt:

	4614 Exploitatie Subsidie	4616 Salaris Subsidie
(in AFL. 1000)		
Onderwijsstichting:	2025	2025
SKOA	4,344	39,133
SPCOA	404	3,190
SOAZA	82	733
Totaal:	4,830	43,056

- **Openbaar Speciaal Onderwijs**

De kosten van het openbaar speciaal onderwijs worden voor 2025 op Afl. 17.4 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 1.1 miljoen, oftewel 7%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	12,026	13,017	992	8%	13,017	13,148	13,673	13,810
4200 Werkgeversbijdragen	3,317	3,642	325	10%	3,642	3,679	3,826	3,864
4300 Goederen en diensten	982	822	-160	-16%	1,100	1,100	1,100	1,100
Totaal:	16,325	17,482	1,157	7%	17,759	17,926	18,599	18,774

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgende vermeld worden:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 139.000.

- **Bijzonder Speciaal Onderwijs**

De kosten van het bijzonder speciaal onderwijs worden voor 2025 op Afl. 6.2 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 1.5 miljoen oftewel 32%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2028
4100 Personeel	90	104	14	16%	105	106	107	108
4200 Werkgeversbijdragen	26	27	1	2%	27	27	28	28
4300 Goederen en diensten	3		-3	-100%				
4600 Subsidies	4,623	6,141	1,517	33%	6,141	6,141	6,141	6,141
4700 Bijdragen en afschrijvingen	2	2	0		2	2	2	2
Totaal:	4,745	6,274	1,529	32%	6,275	6,276	6,278	6,279

Onder de “subsidie exploitatiekosten onderwijs” worden geraamd subsidies aan onderwijsstichtingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, conform de Landsverordening kleuteronderwijs, de Landsverordening basisonderwijs en de Landsverordening voortgezet onderwijs, waaronder kosten zoals o.a. uit- en terugzending, lokalenvergoeding, onderhoud gebouwen, overige kosten onderwijs, overige uitbestedingen. Bij de “subsidie salariskosten onderwijs” worden de salariskosten, vergoedingen, kindertoe-lage, vakantie-uitkering, toeslag AOV/AWW en bijdrage APFA van het onderwijzend personeel van de scholen ressorterende onder de respectievelijke onderwijsstichtingen geraamd. De onderverdeling per school stichting is voor 2025 als volgt:

	4614	4616
	Exploitatie	Salaris
(in AFL. 1000)	Subsidie	Subsidie
Onderwijsstichting:	2025	2025
SKOA	101	2,638
SGG	89	3,314
Totaal:	189	5,951

• Openbaar Middelbaar Onderwijs

De kosten van het openbaar middelbaar onderwijs worden op Afl. 16.3 miljoen voor 2025 geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 556.700, oftewel 4%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	10,844	11,316	472	4%	11,430	11,544	11,659	11,776
4200 Werkgeversbijdragen	2,896	2,981	85	3%	3,011	3,041	3,072	3,102
4300 Goederen en diensten	2,009	2,009	0		2,149	2,149	2,149	2,149
4700 Bijdragen en afschrijvingen	35	35	0		35	35	35	35
Totaal:	15,785	16,341	557	4%	16,624	16,769	16,915	17,062

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgt vermeld worden:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 70.000.

• Bijzonder MAVO Onderwijs

De kosten van de bijzonder mavo-onderwijs worden op Afl. 22.1 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een afname van Afl. 1.5 miljoen, oftewel 7%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4600 Subsidies	20,583	22,127	1,544	8%	22,127	22,127	22,127	22,127
4700 Bijdragen en afschrijvingen	49	49	0		49	49	49	49
Totaal:	20,632	22,176	1,544	7%	22,176	22,176	22,176	22,176

Onder de "subsidie exploitatiekosten onderwijs" worden geraamd subsidies aan onderwijsstichtingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, conform de Landsverordening kleuteronderwijs, de Landsverordening basisonderwijs en de Landsverordening voortgezet onderwijs, waaronder kosten zoals o.a. uit- en terugzending, lokalenvergoeding, onderhoud gebouwen, overige kosten onderwijs, overige uitbestedingen. Bij de "subsidie salariskosten onderwijs" worden de salariskosten, vergoedingen, kindertoe-

lage, vakantie-uitkering, toeslag AOV/AWW en bijdrage APFA van het onderwijzend personeel van de scholen ressorterende onder de respectievelijke onderwijsstichtingen geraamd. De onderverdeling per onderwijsstichting stichting is voor dienstjaar 2025 als volgt:

	4614	4616
	Exploitatie	Salaris
(in AFL. 1000)	Subsidie	Subsidie
Onderwijsstichting:	2025	2025
SKOA	1,745	17,329
SPCOA	289	2,765
Totaal:	2,034	20,093

- **Bijzonder MAVO, HAVO en VWO Onderwijs**

De kosten van de bijzonder mavo, havo en vwo-onderwijs zijn Afl. 24 miljoen. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 3 miljoen, oftewel 15%.

BEGROTING (in Afl. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4600 Subsidies	20,895	23,989	3,094	15%	23,989	23,989	23,989	23,989
4700 Bijdragen en afschrijvingen	70	70	0		70	70	70	70
Totaal:	20,965	24,059	3,094	15%	24,059	24,059	24,059	24,059

Onder de “subsidie exploitatiekosten onderwijs” worden geraamd subsidies aan onderwijsstichtingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, conform de Landsverordening kleuteronderwijs, de Landsverordening basisonderwijs en de Landsverordening voortgezet onderwijs, waaronder kosten zoals o.a. uit- en terugzending, lokalenvergoeding, onderhoud gebouwen, overige kosten onderwijs, overige uitbestedingen. Bij de “subsidie salariskosten onderwijs” worden de salariskosten, vergoedingen, kindertoe-lage, vakantie-uitkering, toeslag AOV/AWW en bijdrage APFA van het onderwijzend personeel van de scholen ressorterende onder de respectievelijke onderwijsstichtingen geraamd. De onderverdeling per onderwijsstichting is voor dienstjaar 2025 als volgt:

	4614	4616
	Exploitatie	Salaris
(in AFL. 1000)	Subsidie	Subsidie
Onderwijsstichting:	2025	2025
SVOA	2,227	13,400
SPCOA	438	3,124
SOC	585	4,215
Totaal:	3,249	20,740

- **Stichting Educacion Profesional Basico**

De kosten van de SEPB worden op Afl. 24.6 miljoen voor 2025 geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 285.300.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4600 Subsidies	24,334	24,619	285	1%	24,619	24,619	24,619	24,619
Totaal:	24,334	24,619	285	1%	24,619	24,619	24,619	24,619

Onder de “subsidie exploitatiekosten onderwijs” worden geraamd subsidies aan onderwijsstichtingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, conform de Landsverordening kleuteronderwijs, de Landsverordening basisonderwijs en de Landsverordening voortgezet onderwijs, waaronder kosten zoals o.a. uit- en terugzending, lokalenvergoeding, onderhoud gebouwen, overige kosten onderwijs, overige uitbestedingen. Bij de “subsidie salariskosten onderwijs” worden de salariskosten, vergoedingen, kindertoe-lage, vakantie-uitkering, toeslag AOV/AWW en bijdrage APFA van het onderwijzend per-soneel van de scholen ressorterende onder de respectievelijke onderwijsstichtingen ge-raamd. De onderverdeling per onderwijsstichting is voor dienstjaar 2025 als volgt:

	4614 Exploitatie Subsidie	4616 Salaris Subsidie
(in AFL. 1000)		
Onderwijsstichting	2025	2025
SEPB	4,347	20,272
Totaal:	4,347	20,272

- **MAVO Openbare Avondleergangen**

De kosten van de bijzonder mavo-onderwijs worden voor 2025 op Afl. 223.900 geraamd. Ten opzichte van 2024 betreft dit een toename van Afl. 23.400, oftewel 12%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	156	175	19	12%	177	178	180	182
4200 Werkgeversbijdragen	45	49	4	9%	50	50	51	51
Totaal:	201	224	23	12%	226	228	231	233

- **Technisch Onderwijs en MAVO, HAVO en VWO Avondleergangen**

De kosten van het Technisch Onderwijs en de avondleergangen zijn op Afl. 5.1 miljoen voor 2025 geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 508.500 oftewel 11%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	763	1,062	299	39%	1,212	1,212	1,212	1,212
4600 Subsidies	3,853	4,062	210	5%	4,062	4,062	4,062	4,062
Totaal:	4,616	5,124	509	11%	5,274	5,274	5,274	5,274

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgt vermeld worden:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 75.000.

Onder de “subsidie exploitatiekosten onderwijs” worden geraamd subsidies aan onderwijsstichtingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, conform de Landsverordening kleuteronderwijs, de Landsverordening basisonderwijs en de Landsverordening voortgezet onderwijs, waaronder kosten zoals o.a. uit- en terugzending, lokalenvergoeding, onderhoud gebouwen, overige kosten onderwijs, overige uitbestedingen. Bij de “subsidie salariskosten onderwijs” worden de salariskosten, vergoedingen, kindertoe-lage, vakantie-uitkering, toeslag AOV/AWW en bijdrage APFA van het onderwijzend per-soneel van de scholen ressorterende onder de respectievelijke onderwijsstichtingen ge-raamd. De onderverdeling per onderwijsstichting is voor dienstjaar 2025 als volgt:

	4614 Exploitatie Subsidie	4616 Salaris Subsidie
(in AFL. 1000)	2025	2025
Onderwijsstichting:		
SAA	618	3,444
Totaal:	618	3,444

• EPI-Sector Economie

De kosten van de EPI-sector economie worden voor 2025 op Afl. 5.5 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een afname van Afl. 127.500 oftewel -2%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,354	3,974	620	18%	4,014	4,054	4,094	4,135
4200 Werkgeversbijdragen	954	1,052	98	10%	1,063	1,074	1,084	1,095
4300 Goederen en diensten	1,363	517	-846	-62%	917	917	917	917
4700 Bijdragen en afschrijvingen	10	10	0		10	10	10	10
Totaal:	5,681	5,554	-128	-2%	6,004	6,055	6,106	6,158

Onder goederen en diensten is o.a. het volgende geraamd:

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgt vermeld worden:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 200.000.
- Elektriciteit: de kosten ten bedrage van Afl. 1.1 miljoen worden voor 2025 onder EPI staf opgenomen.

• EPI-Stafbureau

De kosten van de EPI-sector stafbureau worden voor 2025 op Afl. 6 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 107.100 oftewel 2%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,051	2,931	-120	-4%	2,960	2,990	3,020	3,050
4200 Werkgeversbijdragen	843	840	-3	0%	848	856	865	874
4300 Goederen en diensten	2,078	2,308	230	11%	2,308	2,308	2,308	2,308
Totaal:	5,972	6,079	107	2%	6,116	6,154	6,193	6,232

Onder goederen en diensten is o.a. geraamd:

- Onderhoud gebouwen ten bedrage van Afl. 275.000
- Overige kosten onderwijs voor een bedrag van Afl. 350.000
- De bewakingsdiensten worden centraal geraamd ten bedrage van Afl. 200.000.
- Elektriciteit kosten ten bedrage van Afl. 1.1 miljoen.

• EPI-Sector Horeca

De kosten van de EPI-sector horeca worden voor 2025 op Afl. 3.8 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 215.200 oftewel 6%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,467	2,585	118	5%	2,611	2,637	2,663	2,690
4200 Werkgeversbijdragen	664	666	2	0%	672	679	686	693
4300 Goederen en diensten	506	601	96	19%	671	671	671	671
Totaal:	3,636	3,852	215	6%	3,954	3,987	4,020	4,054

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgt vermeld worden:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 35.000.

- **EPI-Sector Techniek**

De kosten van de EPI-sector techniek worden voor 2025 op Afl. 4.8 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 258.300 oftewel 6%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,342	3,425	83	2%	3,459	3,494	3,528	3,564
4200 Werkgeversbijdragen	914	895	-20	-2%	904	913	922	931
4300 Goederen en diensten	282	477	195	69%	637	637	637	637
4700 Bijdragen en afschrijvingen	30	30	0	0%	30	30	30	30
Totaal:	4,568	4,826	258	6%	5,029	5,073	5,117	5,161

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgt vermeld worden:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 80.000.

- **EPI-Sector DGO**

De kosten van de EPI-sector DGO worden voor 2025 op Afl. 5.4 miljoen geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 1.2 miljoen oftewel 30%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,159	3,987	828	26%	4,027	4,067	4,108	4,149
4200 Werkgeversbijdragen	856	1,070	214	25%	1,081	1,092	1,103	1,114
4300 Goederen en diensten	178	389	211	118%	989	989	989	989
Totaal:	4,193	5,446	1,253	30%	6,097	6,148	6,200	6,252

Met betrekking tot de geraamde goederen en diensten, kan het volgt vermeld worden:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 300.000.

• EPI Open Leercentrum

De kosten van de EPI-open leercentrum worden voor 2025 op Afl. 201.000 geraamd. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 105.600.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	95	201	106	111%	251	251	251	251
Totaal:	95	201	106	111%	251	251	251	251

Bij EPI Open Leercentrum is o.a. het volgende geraamd onder de post goederen en diensten:

- Leer- en hulpmiddelen: de tweede aanpassing van de wettelijke normbedragen zijn geraamd voor in totaal Afl. 25.000.

• Instituto Pedagogico Arubano

De raming aan IPA voor 2025 bedraagt Afl. 8.6 miljoen. Ten opzichte van 2024 is dit een toename van Afl. 541.100 oftewel 7%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	5,757	6,184	427	7%	6,246	6,308	6,371	6,435
4200 Werkgeversbijdragen	1,518	1,615	97	6%	1,631	1,647	1,664	1,680
4300 Goederen en diensten	757	774	18	2%	774	774	774	774
4619 Overdrachten binnenland	27	27	0	100%				
4700 Bijdragen en afschrijvingen	3	3	0	0%	3	3	3	3
Totaal:	8,062	8,603	541	7%	8,654	8,733	8,812	8,893

Bij de post goederen en diensten is o.a. geraamd:

- Reis- en verblijfkosten: raming ten bedrage van Afl. 25.000 ten behoeve van facilitators training in de Verenigde Staten van Amerika.
- Leer- en hulpmiddelen: kosten van aanschaf van onderwijsleer- en hulpmiddelen, alsmede onderhoud ervan ten bedrage van Afl. 146.000 per jaar.
- Overige kosten onderwijs: raming van Afl. 61.100 in verband met het huren van trailers, studiedagen en verschillende activiteiten.

• Universiteit van Aruba

De raming voor de Universiteit van Aruba bedraagt Afl. 16 miljoen voor 2025. Ten opzichte van 2024 betreft dit een toename van Afl. 1 miljoen oftewel 7%

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4600 Subsidies	14,956	16,045	1,088	7%	16,045	16,045	16,045	16,045
Totaal:	14,956	16,045	1,088	7%	16,045	16,045	16,045	16,045

Onder de “subsidie exploitatiekosten onderwijs” worden geraamd subsidies aan onderwijsstichtingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, conform de Landsverordening kleuteronderwijs, de Landsverordening basisonderwijs en de Landsverordening voortgezet onderwijs, waaronder kosten zoals o.a. uit- en terugzending, lokalenvergoeding, onderhoud gebouwen, overige kosten onderwijs, overige uitbestedingen. Bij de “subsidie salariskosten onderwijs” worden de salariskosten, vergoedingen, kindertoe-lage, vakantie-uitkering, toeslag AOV/AWW en bijdrage APFA van het onderwijzend personeel van de scholen ressorterende onder de respectievelijke onderwijsstichtingen geraamd. De onderverdeling voor 2025 als volgt:

	4614	4616
	Exploitatie	Salaris
(in AFL. 1000)	Subsidie	Subsidie
Onderwijsstichting:	2025	2025
UvA	3,414	12,631
Totaal:	3,414	12,631

- **Overige Bevordering Studie Aruba**

De raming ten behoeve van overige bevordering studie Aruba bedraagt Afl. 7.8 miljoen. Ten opzichte van 2024 betreft dit een afname van Afl. 6.500.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	122	23	-99	-81%	24	24	24	24
4200 Werkgeversbijdragen	62	29	-34	-54%	29	29	30	30
4300 Goederen en diensten	7,291	7,317	26	0%	7,317	7,317	7,317	7,317
4619 Overdrachten binnenland	400	500	100	100%	500	500	500	500
Totaal:	7,875	7,869	-7	0%	7,869	7,870	7,870	7,871

Onder de post goederen en diensten is rekening gehouden met o.a.:

- Huur gebouwen: de huurkosten van de gerenoveerde JFK-gebouw ten bedrage van Afl. 3.2 miljoen conform huurovereenkomst Directie Onderwijs, Unesco, Parlamento Hubenil, Directie Cultuur en daaraan verwante diensten, stichtingen of activiteiten.
- Bewakingsdiensten: kosten van bewaking van de gerenoveerde JFK-gebouw ten bedrage van Afl. 875.000.

- Overige kosten onderwijs: een raming van Afl. 3.1 miljoen ten behoeve van vaste huurkosten, vaste kosten subsidie vervoer, en SOAZA.

- **Overige Bevordering Studie Buitenland**

De raming ten behoeve van overige bevordering studie buitenland bedraagt Afl. 530.000.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	530	530	0		530	530	530	530
Totaal:	530	530	0	0%	530	530	530	530

Onder de kostenpost goederen en diensten is geraamd:

- Overige uitbesteding: een raming ten bedrage van Afl. 15.000 is opgenomen ten behoeve van voorlichting Aruba-studenten in het buitenland met decentrale opvang.
- Overige kosten: een raming van Afl. 15.000 ten behoeve van kosten in verband met voorbereiding en afscheidsorganisatie Aruba-studenten in het buitenland.
- Overige kosten onderwijs: raming Afl. 500.000.

- **Bureaus van de onderwijs stichtingen**

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4600 Subsidies	6,863	6,628	-235	-3%	6,628	6,628	6,628	6,628
Totaal:	6,863	6,628	-235	-3%	6,628	6,628	6,628	6,628

Onder de “subsidie exploitatiekosten onderwijs” worden geraamd de kosten in het kader van de tegemoetkoming in de salariskosten van het schoonmaakpersoneel welke in dienst zijn van de schoolbestuur SKOA ten bedrage van Afl. 1.3 miljoen voor het begrotingsjaar 2025. Bij de “subsidie salariskosten onderwijs” worden de salariskosten, vergoedingen, kindertoelage, vakantie-uitkering, toeslag AOV/AWW en bijdrage APFA van het administratief personeel ressorterende onder de respectievelijke onderwijsstichtingen geraamd.

BEGROTING (in AFL. 1000)	4614 Exploitatie Subsidie 2025	4616 Salaris Subsidie 2025
Bureau SPCOA	50	693
Bureau SVOA		546
Bureau SKOA		1,544
SKOA schoonmaakpersoneel	1,350	
Bureau SEPB		2,446
Totaal:	1,400	5,228

- **Biblioteca Nacional Aruba**

De raming ten behoeve van de Biblioteca Nacional Aruba bedraagt Afl. 7.1 miljoen. Ten opzichte van 2024 betreft dit een toename van Afl. 185.700, oftewel 3%.

BEGROTING (in AFL. 1000)	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,908	4,130	222	6%	4,171	4,213	4,213	4,255
4200 Werkgeversbijdragen	1,154	1,169	15	1%	1,181	1,193	1,193	1,205
4300 Goederen en diensten	1,558	1,507	-51	-3%	1,507	1,507	1,507	1,507
4629 Overdrachten buitenland	4	4	0	0%	4	4	4	4
4700 Bijdragen en afschrijvingen	313	313	0	0%	313	313	313	313
Totaal:	6,937	7,123	186	3%	7,176	7,229	7,229	7,283

Onder goederen en diensten is o.a. geraamd:

- Schrijf- en bureaubehoeften: een raming ten bedrage van Afl. 51.500 is opgenomen.
- Kantoorinventaris: een raming voor een bedrag van Afl. 40.000 is opgenomen.
- Huur kantoorinventaris: raming ten bedrage van Afl. 200.000 is geraamd.
- Bedrijfsbenodigdheden: raming ten bedrage van Afl. 300.000
- Huur gebouwen: Huurkosten Bachstraat 5 is geraamd ten bedrage van Afl. 127.200 per jaar.
- Bewakingsdiensten: kosten in verband met bewaking van het bibliotheekgebouw en het filiaal te San Nicolaas ten bedrage van Afl. 70.000 is opgenomen.

- **Overig Onderwijs & Sport**

De raming ten behoeve van de Overig Onderwijs en Sport Aruba bedraagt Afl. 8.7 miljoen. Ten opzichte van 2024 betreft dit een toename van Afl. 1.3 miljoen oftewel 18%.

BEGROTING (in AFL 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	795	1,658	864	109%	1,658	1,658	1,658	1,658
4600 Subsidies	4,480	4,974	494	11%	4,974	4,974	4,974	4,974
4700 Bijdragen en afschrijvingen	2,158	2,158	0	0%	2,158	2,158	2,158	2,158
Totaal:	7,433	8,790	1,357	18%	8,790	8,790	8,790	8,790

Onder goederen en diensten is geraamd:

- Overige kosten onderwijs ten bedrage van Afl. 245.000 is geraamd.
- Innovatieprojecten onderwijs binnen het ministerie ten bedrage van Afl. 288.100
- Deskundig advies ten bedrage van Afl. 1.0 miljoen

Onder “algemene subsidie” worden de uit te keren outputsubsidie aan instellingen van openbaar nut niet zijnde onderwijs en openbaar vervoer opgenomen, waaronder de subsidies ten behoeve van de nieuw opgerichte stichtingen Fundacion Muchila Creativo, Stichting Leerorkest Aruba en Fundacion Innovation Campus for Education Aruba voor een totaalbedrag van Afl. 2 miljoen. Onder “project subsidie” worden goedgekeurde projecten van de instellingen van openbaar nut niet zijnde onderwijs en openbaar vervoer opgenomen ter subsidie, waaronder onderhoudsprojecten ten behoeve van de Fundashon Facilidadnan Deportivo ten bedrage van Afl. 2.9 miljoen.

- **IBISA**

De raming voor IBISA bedraagt Afl. 6.5 miljoen voor 2025. Ten opzichte van 2024 betreft een afname van Afl. 1 miljoen, oftewel -13%.

Onder algemene subsidie worden de uit te keren outputsubsidie aan instellingen van openbaar nut niet zijnde onderwijs en openbaar vervoer opgenomen, waaronder de subsidies ten behoeve van de stichting ASU, het Comité Olimpico Aruba en de Fundashon Arubano pa Maneho di Facilidadnan Deportivo voor een totaalbedrag van Afl. 2.4 miljoen.

INVESTERINGEN EN KAPITAALUITGAVEN

De geraamde investeringen van dit ministerie voor het dienstjaar 2025 bedraagt Afl. 1.3 miljoen.

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Onroerende goederen	335	490	155	46%				
Overheidsprojecten	1,100	863	-237	-22%	500	500	500	500
Totaal:	1,435	1,353	-82	-6%	500	500	500	500

Hierna zal per dienst en of directie ingezoomd worden op de specificaties van de voor hen opgenomen investeringen en kapitaaluitgaven ramingen.

- Dienst Publieke Scholen**

Raming ten behoeve van vervanging van 5 noodlokalen ten bedrage van Afl. 490.000.

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
6103 Bouw en verbouw		490	490		0	0	0	0
6100 Onroerende goederen	0	490	490					
Totaal:	0	490	490		0	0	0	0

- Directie Onderwijs**

Raming ten behoeve van het leveren, installeren en configureren van ICT-apparatuur ten bedrage van Afl. 75.000.

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
6403 projecten (inbreng AUA)	330	75	-255					
6400 Overheidsprojecten	330	75	-255					
Totaal:	330	75	-255		0	0	0	0

- IBISA**

Raming ten behoeve van vervanging basisinfrastructuur en kantoorautomatisering voor een bedrag van Afl. 287.900.

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
6403 projecten (inbreng AUA)	0	288	288					
6400 Overheidsprojecten	0	288	288					
Totaal:	0	288	288		0	0	0	0

- Overig Onderwijs en Sport

Raming voor centrale investeringen ten bedrage van Afl. 500.000 is opgenomen voor 2025. Vergeleken met 2024 is dit een afname van Afl. 605.000, oftewel -55%.

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
6103 Bouw en verbouw	335	0	-335	-100%	0	0	0	0
6400 Overheidsprojecten	335	0	-335	-100%	500	500	500	500
6403 projecten (inbreng AUA)	770	500	-270	-35%	500	500	500	500
6400 Overheidsprojecten	770	500	-270	-35%	500	500	500	500
Totaal:	1,105	500	-605	-55%	500	500	500	500

II.7 MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN, COMMUNICATIE EN DUURZAAM ONTWIKKELING

MIDDELEN

Onder dit ministerie zijn in totaal Afl. 17.942.000 aan middelen geraamd. Ten opzichte van dienstjaar 2024 is dit een toename van Afl. 840.000.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie ECDO							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Directe belastingen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Indirecte belastingen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Retributies, leges & rechten	1,475	1,415	-60	-4%	1,415	1,415	1,415	1,415
Rechten, boeten & overig	12,512	12,512	0	0%	12,512	12,512	12,512	12,512
Rente	0	0	0	0%	0	0	0	0
Niet-belastingopbrengsten	3,100	4,000	900	29%	4,000	4,000	4,000	4,000
Landsbedrijven & fondsen	0	0	0	0%	0	0	0	0
Overige ontvangsten	15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:	17,102	17,942	840	5%	17,942	17,942	17,942	17,942

Hierna volgt een totaaloverzicht van de onderverdeling van deze geraamde middelen onder de verschillende diensten en of directies ressorterend onder dit ministerie. Vervolgens wordt aandacht geschonken aan de voor elke dienst en of directie opgenomen raming.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Retributies, leges en rechten	1,475	1,415	1,415	1,415	1,415	1,415	■
DEZHI	475	415	415	415	415	415	■
BIE	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	■■■■■■■
Rechten, boeten en overig	12,512	12,512	12,512	12,512	12,512	12,512	■■■■■■■
Centraal Bureau Statistiek	12	12	12	12	12	12	■■■■■■■
Directie Telecommunicatie	12,500	12,500	12,500	12,500	12,500	12,500	■■■■■■■
Niet-belastingopbrengsten	3,100	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	■■■■■■■
Setar N.V.	3,100	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	■■■■■■■
Overige ontvangsten	15	15	15	15	15	15	■■■■■■■
Bureau Minister ECDO	15	15	15	15	15	15	■■■■■■■
Totaal:	17,102	17,942	17,942	17,942	17,942	17,942	■■■■■■■

Bureau minister van ECDO

De door de minister af te dragen pensioenpremie.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8900 Overige ontvangsten	15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:	15	15	0	0%	15	15	15	15

Directie Economische Zaken, Handel en Industrie

Middelen vanuit de retributies en leges van DEZHI.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8300 Retributies, leges & rechten	475	415	-60	-13%	415	415	415	415
Totaal:	475	415	-60	-13%	415	415	415	415

Bureau Intellectuele Eigendommen

De middelen van BIE bedragen Afl. 1.000.000 en is gelijk aan de raming van 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8300 Retributies, leges & rechten	1,000	1,000	0	0%	1,000	1,000	1,000	1,000
Totaal:	1,000	1,000	0	0%	1,000	1,000	1,000	1,000

Centraal Bureau Statistiek

De middelen CBS bedragen Afl. 12.000.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8400 Rechten, boeten & overig	12	12	0	0%	12	12	12	12
Totaal:	12	12	0	0%	12	12	12	12

Directie Telecommunicatiezaken

De middelen DTZ bedragen Afl. 12.500.000 en is gelijk aan de raming voor 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8400 Rechten, boeten & overig	12,500	12,500	0	0%	12,500	12,500	12,500	12,500
Totaal:	12,500	12,500	0	0%	12,500	12,500	12,500	12,500

SETAR N.V.

Winstuitkering van SETAR N.V. in 2025 wordt geraamd op Afl. 4.000.000. Dit is een toename van Afl. 900.000 ten opzichte van 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
8700 Niet-belastingopbrengsten	3,100	4,000	900	29%	4,000	4,000	4,000	4,000
Totaal:	3,100	4,000	900	29%	4,000	4,000	4,000	4,000

KOSTEN

Onder dit ministerie is een totaal aan Afl. 24.255.200 aan kosten geraamd in het dienstjaar 2025.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

Ministerie ECDO								
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	13,727	14,617	890	0%	14,763	14,911	15,060	15,211
Goederen en diensten	6,973	6,295	-678	-10%	6,295	6,295	6,295	6,295
Subsidies	115	121	6	5%	121	121	121	121
Overdrachten	2,451	2,927	476	19%	2,927	2,927	2,927	2,927
Bijdragen en afschrijvingen	513	295	-217	0%	295	295	295	295
Totaal:	23,779	24,255	477	2%	24,401	24,549	24,698	24,849

Hierna volgt een onderverdeling van deze kosten per dienst en of directie ressorterend onder dit ministerie. Vervolgens wordt ook per dienst en of directie opgenomen raming een nadere toelichting gegeven.

KOSTEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Personeelslasten	13,727	14,617	14,763	14,911	15,060	15,211	■■■■■
<i>Bureau Minister ECDO</i>	2,156	2,310	2,333	2,357	2,380	2,404	■■■■■
<i>DEZHI</i>	3,866	3,926	3,966	4,005	4,045	4,086	■■■■■
<i>BIE</i>	963	1,074	1,084	1,095	1,106	1,117	■■■■■
<i>Servicio na Defensa di Consumidor</i>	1,095	1,160	1,172	1,183	1,195	1,207	■■■■■
<i>Sociaal Economisch Raad</i>	877	1,054	1,064	1,075	1,086	1,096	■■■■■
<i>Centraal Bureau Statistiek</i>	3,031	3,278	3,311	3,344	3,377	3,411	■■■■■
<i>Directie Telecommunicatie</i>	1,740	1,815	1,833	1,851	1,870	1,889	■■■■■
Goederen en diensten	6,973	6,295	6,295	6,295	6,295	6,295	■■■■■
<i>Bureau Minister ECDO</i>	1,815	1,815	1,815	1,815	1,815	1,815	■■■■■
<i>DEZHI</i>	1,052	1,263	1,263	1,263	1,263	1,263	■■■■■
<i>BIE</i>	210	211	211	211	211	211	■■■■■
<i>Servicio na Defensa di Consumidor</i>	268	294	294	294	294	294	■■■■■
<i>Sociaal Economisch Raad</i>	237	228	228	228	228	228	■■■■■
<i>Centraal Bureau Statistiek</i>	2,736	1,822	1,822	1,822	1,822	1,822	■■■■■
<i>Comm. Bevolking & Ontwikkeling</i>	9	16	16	16	16	16	■■■■■
<i>Directie Telecommunicatie</i>	646	646	646	646	646	646	■■■■■
Subsidies & Doeluitkeringen	115	121	121	121	121	121	■■■■■
<i>Servicio na Defensa di Consumidor</i>	115	121	121	121	121	121	■■■■■
Overdrachten	2,451	2,927	2,927	2,927	2,927	2,927	■■■■■
<i>Bureau Minister ECDO</i>	90	90	90	90	90	90	■■■■■
<i>BIE</i>	24	24	24	24	24	24	■■■■■
<i>Sociaal Economisch Raad</i>	7	7	7	7	7	7	■■■■■
<i>Directie Telecommunicatie</i>	150	150	150	150	150	150	■■■■■
<i>Overig ECDO</i>	2,180	2,657	2,657	2,657	2,657	2,657	■■■■■
Bijdragen en afschrijvingen	513	295	295	295	295	295	■■■■■
<i>Bureau Minister ECDO</i>	16	16	16	16	16	16	■■■■■
<i>DEZHI</i>	26	26	26	26	26	26	■■■■■
<i>BIE</i>	66	105	105	105	105	105	■■■■■
<i>Servicio na Defensa di Consumidor</i>	299	43	43	43	43	43	■■■■■
<i>Sociaal Economisch Raad</i>	27	27	27	27	27	27	■■■■■
<i>Centraal Bureau Statistiek</i>	64	64	64	64	64	64	■■■■■
<i>Directie Telecommunicatie</i>	15	15	15	15	15	15	■■■■■
Totaal:	23,779	24,255	24,401	24,549	24,698	24,849	■■■■■

Bureau Minister van ECDO

De kosten van het Bureau van de Minister ECDO bedragen Afl. 4.230.600 voor het dienstjaar 2025 en betreft een verhoging van Afl. 153.700 ten opzichte van 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,793	1,926	133	7%	1,945	1,965	1,984	2,004
4200 Werkgeversbijdragen	363	384	21	6%	388	392	396	400
4300 Goederen en diensten	1,815	1,815	-1	0%	1,815	1,815	1,815	1,815
4629 Overdrachten buitenland	90	90	0	0%	90	90	90	90
4700 Bijdragen & afschrijvingen	16	16	0	0%	16	16	16	16
Totaal:	4,077	4,231	154	4%	4,254	4,277	4,301	4,324

Directie Economische Zaken, Handel en Industrie

De kosten van de DEZHI bedragen Afl. 5.215.600 en betreft een verhoging van Afl. 271.800 ten opzichte van 2024. Deze toename is met name in de post goederen en diensten. Ten behoeve van een effectieve investeringspromotie is een additioneel bedrag opgevoerd voor het promoten van Aruba in het buitenland.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,039	3,095	56	2%	3,126	3,157	3,189	3,220
4200 Werkgeversbijdragen	827	832	5	1%	840	848	857	865
4300 Goederen en diensten	1,052	1,263	212	20%	1,263	1,263	1,263	1,263
4700 Bijdragen & afschrijvingen	26	26	0	0%	26	26	26	26
Totaal:	4,944	5,216	272	5%	5,255	5,295	5,335	5,375

Bureau Intellectuele Eigendommen

De begroting 2025 van BIE bedraagt Afl. 1.412.200 en betreft een verhoging van Afl. 150.000 ten opzichte van 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	757	846	90	12%	855	863	872	881
4200 Werkgeversbijdragen	206	227	22	10%	230	232	234	237
4300 Goederen en diensten	210	211	0	0%	211	211	211	211
4629 Overdrachten buitenland	24	24	0	0%	24	24	24	24
4700 Bijdragen & afschrijvingen	66	105	39	59%	105	105	105	105
Totaal:	1,262	1,412	150	12%	1,423	1,434	1,445	1,456

Servicio na Defensa di Consumidor

De kosten van de Servicio na Defensa di Consumidor bedragen Afl. 1.618.100 en betreft een verlaging van Afl. 159.500 ten opzichte van 2024. Deze afname is in de post bijdragen en afschrijvingen. Deze verlaging is het gevolg van minder doorbelasting van kosten door DIA. Daarnaast nemen de personeelskosten toe door de toegekende indexering.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	856	926	70	8%	935	944	954	963
4200 Werkgeversbijdragen	239	234	-4	-2%	237	239	242	244
4300 Goederen en diensten	268	294	26	10%	294	294	294	294
4600 Subsidies	115	121	6	5%	121	121	121	121
4700 Bijdragen & afschrijvingen	299	43	-256	-86%	43	43	43	43
Totaal:	1,778	1,618	-160	-9%	1,630	1,641	1,653	1,665

Sociaal Economisch Raad

De begroting 2025 van SER bedraagt Afl. 1.315.800 en betreft een verhoging van Afl. 168.100 vergeleken met 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven en de toename van het personeelsbestand met 1 persoon.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	703	855	152	22%	863	872	881	890
4200 Werkgeversbijdragen	175	199	24	14%	201	203	205	207
4300 Goederen en diensten	237	228	-9	-4%	228	228	228	228
4629 Overdrachten buitenland	7	7	0	0%	7	7	7	7
4700 Bijdragen & afschrijvingen	27	27	0	1%	27	27	27	27
Totaal:	1,148	1,316	168	15%	1,326	1,337	1,348	1,359

Centraal Bureau Statistiek

De totale kosten voor 2025 bedragen Afl. 5.163.900. Dit is een afname van Afl. 666.600 ten opzichte van de begroting 2024. Deze afname is met name toe te schrijven aan een verschuiving van de lasten in verband met de opzet van het NSS bij de post goederen en diensten.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,367	2,588	221	9%	2,614	2,640	2,667	2,693
4200 Werkgeversbijdragen	664	690	26	4%	697	704	711	718
4300 Goederen en diensten	2,736	1,822	-914	-33%	1,822	1,822	1,822	1,822
4700 Bijdragen & afschrijvingen	64	64	0	0%	64	64	64	64
Totaal:	5,831	5,164	-667	-11%	5,197	5,230	5,263	5,297

Commissie Bevolking en Ontwikkeling

De totale kosten voor 2025 bedragen 16.300.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	9	16	7	0%	16	16	16	16
Totaal:	9	16	7	0%	16	16	16	16

Directie Telecommunicatiezaken

De totale kosten voor 2025 bedragen Afl. 2.626.100. Dit is een verhoging van Afl. 75.700 ten opzichte van de begroting 2024. Deze toename is met name aan de toegekende indexering toe te schrijven.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	1,365	1,431	67	5%	1,445	1,460	1,474	1,489
4200 Werkgeversbijdragen	375	384	9	2%	388	392	396	399
4300 Goederen en diensten	646	646	0	0%	646	646	646	646
4629 Overdrachten buitenland	150	150	0	0%	150	150	150	150
4700 Bijdragen & afschrijvingen	15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:	2,550	2,626	76	3%	2,644	2,663	2,681	2,700

Overig Economische Zaken, Communicatie en Duurzaam Ontwikkeling

De totale kosten voor 2025 bedragen 2.656.600. Dit is een verhoging van Afl. 476.600 ten opzichte van de begroting 2024, welke het gevolg is van een verhoging van de kosten van de Aruba Fair Trade Authority (AFTA).

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
4619 Overdrachten binnenland	2,180	2,657	476	22%	2,657	2,657	2,657	2,657
Totaal:	2,180	2,657	476	0%	2,657	2,657	2,657	2,657

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN

De begroting van de investeringen en kapitaaluitgaven voor het dienstjaar 2025 van dit ministerie bedraagt Afl. 5.031.500. Hierna volgt een totaaloverzicht van de onderverdeling van deze geraamde investeringen & kapitaaluitgaven onder de diensten en/of directies ressorterend onder dit ministerie.

Bureau Intellectuele Eigendommen

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	0	662	662	100%	0	0	0	0
Totaal:	0	662	662	100%	0	0	0	0

Directie Telecommunicatiezaken

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	0	70	70	100%	0	0	0	0
Totaal:	0	70	70	100%	0	0	0	0

Overig Economische Zaken, Communicatie en Duurzaam Ontwikkeling

De kapitaalstorting aan Post N.V. bedraagt Afl. 3.800.000 en is gelijk aan de raming voor 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ %	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	750	500	-250	-33%	500	500	500	500
6510 Lokale vermogensoverdracht	3,800	3,800	0	0%	3,800	3,800	3,800	3,800
Totaal:	4,550	4,300	-250	-5%	4,300	4,300	4,300	4,300

II.8 MINISTERIE VAN ARBEID, ENERGIE EN INTEGRATIE

MIDDELEN

Onder dit ministerie zijn in totaal Afl. 16.5 miljoen aan middelen geraamd. Ten opzichte van dienstjaar 2024 is dit een afname van Afl. 4.7 miljoen oftewel 22%.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	Ministerie AEI							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Retributies, leges en rechten	6,000	6,000	0		6,000	6,000	6,000	6,000
Rechten, boeten en overig	315	535	220	70%	535	535	535	535
Niet-belasting opbrengsten	15,000	10,000	-5,000	-33%	10,000	10,000	10,000	10,000
Overige ontvangsten	15	15	0		15	15	15	15
Totaal:	21,330	16,550	-4,780	-22%	16,550	16,550	16,550	16,550

Hierna zal ingezoomd worden op de onderverdeling van deze middelen onder de verschillende diensten en/of directies ressorterende onder het ministerie. Daarna zal per dienst en of directie een nadere toelichting gegeven worden inzake de opgenomen middelenraming.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TREND
Retributies, leges en rechten	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	■■■■■■
<i>DIMAS</i>	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	■■■■■■
Rechten, boeten en overig	315	535	535	535	535	535	■■■■■
<i>Ensenansa pa Empleo</i>	300	525	525	525	525	525	■■■■■
<i>DIMAS</i>	15	10	10	10	10	10	■-----
Niet-belastingopbrengsten	15,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	■-----
<i>Utilities N.V.</i>	15,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	■-----
Overige ontvangsten	15	15	15	15	15	15	■■■■■■
<i>Bureau Min AEI</i>	15	15	15	15	15	15	■■■■■■
Totaal:	21,330	16,550	16,550	16,550	16,550	16,550	■-----

Bureau minister van AEI

De door de minister af te dragen pensioenpremie.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8921 Pensioenbijdragen	15	15	0	0%	15	15	15	15
8900 Overige ontvangsten	15	15	0	0%	15	15	15	15
Totaal:	15	15	0	0%	15	15	15	15

Enseñansa pa Empleo

De middelen van EpE bestaan uit het verzorgen van horeca-cursussen, talencursussen en andere cursussen zoals, bouw, computer, massages e.d.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8412 Bijdragen in kosten	300	525	225	75%	525	525	525	525
8400 Rechten, boeten & overig	300	525	225	75%	525	525	525	525
Totaal:	300	525	225	75%	525	525	525	525

DIMAS

Middelen conform het retributiebeleid van de DIMAS in verband met het vreemdelingen-toelatingsbeleid.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8312 Retributies en leges	6,000	6,000	0	0%	6,000	6,000	6,000	6,000
8300 Retributies, leges & rechten	6,000	6,000	0	0%	6,000	6,000	6,000	6,000
8412 Bijdragen in de kosten	15	10	-5	-33%	35	35	35	35
8400 Rechten, boeten en overig	15	10	-5	-33%	35	35	35	35
Totaal:	6,015	6,010	-5	0%	6,035	6,035	6,035	6,035

Utilities N.V.

Winstuitkering van Utilities N.V.

MIDDELEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
8731 Uitkering deelneming	15,000	10,000	-5,000	-33%	10,000	10,000	10,000	10,000
8700 Niet-belastingopbrengsten	15,000	10,000	-5,000	-33%	10,000	10,000	10,000	10,000
Totaal:	15,000	10,000	-5,000	-33%	10,000	10,000	10,000	10,000

KOSTEN

Onder dit ministerie zijn in totaal Afl. 29.4 miljoen begroot aan kosten voor in dienstjaar 2025. Dit is een toename van Afl. 885.600 ten opzichte van 2024 oftewel 3%. De toename in personeelskosten is wegens koopkrachtversterking van het overheidspersoneel en 1% autonome toename meerjarig.

KOSTEN (in AFL. 1000)	Ministerie AEI							
	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
Personeelslasten	20,034	21,190	1,156	6%	21,402	21,616	21,832	22,050
Goederen en diensten	7,021	7,021	0	0%	7,021	7,021	7,021	7,021
Bijdragen en afschrijvingen	1,469	1,199	-271	-18%	1,199	1,199	1,199	1,199
Totaal:	28,524	29,410	886	3%	29,622	29,836	30,052	30,270

Hierna volgt een totaaloverzicht van de kosten verdeeld onder alle diensten en/of directies ressorterend onder het ministerie. Tevens wordt ook inzicht gegeven per dienst/directie over de opgenomen kostenramingen.

KOSTEN (in AFL. 1000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Trend
Personeelslasten	20,035	21,191	21,402	21,615	21,834	22,050	
<i>Bureau AEI</i>	2,695	3,062	3,092	3,123	3,155	3,186	
<i>Directie Arbeid en Onderzoek</i>	4,527	4,371	4,415	4,459	4,504	4,549	
<i>Landsbemiddelaar</i>	245	324	327	330	334	337	
<i>Ensenansa pa Empleo</i>	451	538	543	548	554	559	
<i>Departamento di Progreso Laboral</i>	4,334	5,176	5,228	5,280	5,333	5,386	
<i>DIMAS</i>	7,783	7,720	7,797	7,875	7,954	8,033	
Goederen en diensten	7,021	7,021	7,021	7,021	7,021	7,021	
<i>Bureau AEI</i>	2,115	2,115	2,115	2,115	2,115	2,115	
<i>Directie Arbeid en Onderzoek</i>	696	696	696	696	696	696	
<i>Landsbemiddelaar</i>	103	103	103	103	103	103	
<i>Ensenansa pa Empleo</i>	961	961	961	961	961	961	
<i>Departamento di Progreso Laboral</i>	1,004	1,004	1,004	1,004	1,004	1,004	
<i>DIMAS</i>	2,042	2,042	2,042	2,042	2,042	2,042	
<i>Overig AEI</i>	100	100	100	100	100	100	
Bijdragen en afschrijvingen	1,470	1,199	1,199	1,199	1,199	1,199	
<i>Directie Arbeid en Onderzoek</i>	297	297	297	297	297	297	
<i>Ensenansa pa Empleo</i>	64	64	64	64	64	64	
<i>Departamento di Progreso Laboral</i>	271	0	0	0	0	0	
<i>DIMAS</i>	749	749	749	749	749	749	
<i>Overig AEI</i>	89	89	89	89	89	89	
Totaal:	28,526	29,411	29,622	29,835	30,054	30,270	

Bureau Minister van AEI

De kosten van het Bureau van de Minister AEI bedragen Afl. 5.176.400 voor dienstjaar 2025 en betreft een verhoging van Afl. 367.000 oftewel 8% ten opzichte van 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	2,285	2,556	271	12%	2,582	2,607	2,634	2,660
4200 Werkgeversbijdragen	410	506	96	23%	511	516	521	526
4300 Goederen en diensten	2,115	2,115	0	0%	2,115	2,115	2,115	2,115
Totaal:	4,809	5,176	367	8%	5,207	5,238	5,269	5,301

Directie Arbeid en Onderzoek

De kosten van de DAO bedragen Afl. 5.364.400 en betreft een verlaging van Afl. 155.400 oftewel -3% ten opzichte van 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,547	3,409	-138	-4%	3,443	3,478	3,513	3,548
4200 Werkgeversbijdragen	980	962	-18	-2%	972	981	991	1,001
4300 Goederen en diensten	696	696	0	0%	696	696	696	696
4700 Bijdragen en afschrijvingen	297	297	0	0%	297	297	297	297
Totaal:	5,520	5,364	-155	-3%	5,408	5,452	5,497	5,542

Landsbemiddelaar

De begroting 2025 van Landsbemiddelaar bedraagt Afl. 426.400 en betreft een verhoging van Afl. 78.800 oftewel 23% ten opzichte van 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	213	272	60	28%	275	278	281	283
4200 Werkgeversbijdragen	32	51	19	59%	52	52	53	53
4300 Goederen en diensten	103	103	0	0%	103	103	103	103
Totaal:	348	426	79	23%	430	433	436	440

Enseñansa pa Empleo

De kosten van EpE bedragen Afl. 1.562.400 voor 2025 en betreft een verhoging van Afl. 87.000 oftewel 6% ten opzichte van 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	346	414	69	20%	418	422	427	431
4200 Werkgeversbijdragen	105	124	19	18%	125	126	127	129
4300 Goederen en diensten	961	961	0	0%	961	961	961	961
4700 Bijdragen en afschrijvingen	64	64	0	0%	64	64	64	64
Totaal:	1,475	1,562	87	6%	1,568	1,573	1,579	1,584

Departamento di Progreso Labor

De begroting 2025 van DPL bedraagt Afl. 6.180.400 en betreft een verhoging van Afl. 571.500 oftewel 10% vergeleken met 2024.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	3,425	4,064	639	19%	4,104	4,145	4,187	4,229
4200 Werkgeversbijdragen	909	1,112	203	22%	1,123	1,135	1,146	1,157
4300 Goederen en diensten	1,004	1,004	0	0%	1,004	1,004	1,004	1,004
4700 Bijdragen en afschrijvingen	271	0	-271	-100%	0	0	0	0
Totaal:	5,609	6,180	572	10%	6,232	6,284	6,337	6,391

DIMAS

De totale kosten van DIMAS voor 2025 bedragen Afl. 10.5 miljoen. Ten opzichte van 2024 betreft dit een afname van Afl. 63.300 oftewel -1%.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4100 Personeel	6,062	6,045	-17	0%	6,105	6,166	6,228	6,290
4200 Werkgeversbijdragen	1,721	1,675	-46	-3%	1,692	1,709	1,726	1,743
4300 Goederen en diensten	2,042	2,042	0	0%	2,042	2,042	2,042	2,042
4700 Bijdragen en	749	749	0	0%	749	749	749	749
Totaal:	10,574	10,511	-63	-1%	10,588	10,666	10,745	10,825

Overig AEI

De totale kosten voor 2025 bedragen 188.600. Ten opzichte van 2024 vertoont deze raming geen verandering.

BEGROTING (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
4300 Goederen en diensten	100	100	0	0%	100	100	100	100
4700 Bijdragen & afschrijvingen	89	89	0	0%	89	89	89	89
Totaal:	189	189	0	0%	189	189	189	189

INVESTERINGEN & KAPITAALUITGAVEN

De begroting van de investeringen en kapitaaluitgaven voor het dienstjaar 2025 van dit ministerie bedraagt Afl. 0.5 miljoen en is ten behoeve van kleine investeringen van bureaus e/o diensten ressorterend onder dit ministerie.

Overig

AEI

INVESTERINGEN EN KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	2024	2025	Δ	Δ-%	2026	2027	2028	2029
6400 Overheidsprojecten	500	500	0	0%	500	500	500	500
Totaal:	500	500	0	0%	500	500	500	500

III. Toelichting op de economische classificaties

INKOMSTEN	
Middelensoort	Toelichting
Middelen gewone dienst	
<i>Directe belastingen</i>	
8111 Loonbelasting	• Loonbelasting op werknemers ingevolge Landsverordening Loonbelasting
8112 Inkomstenbelasting	• Aan belastingplichtigen opgelegde boetebedragen wegens te late betaling dan wel overtreding(-en) • Inkomstenbelasting op allen die inkomen genieten ingevolge Landsverordening Inkomstenbelasting • Aan belastingplichtigen opgelegde boetebedragen wegens te late betaling dan wel overtreding(-en) • Toeslag in procenten op het tarief van de inkomstenbelasting
8114 Rente belastingvordering	• Rente opgelegd aan natuurlijke personen op belastingsschulden
8115 Vervolg nat. persoon	• Teruggevorderde kosten bij de vervolging van natuurlijke personen in belastingzaken, zoals deurwaarderskosten
8116 Winstbelasting	• Belasting op de winst van rechtspersonen vallend onder de werking van de Landsverordening Winstbelasting • Opslag op winstbelasting
8120 Dividendbelasting	• Belasting geheven op winstuitkeringen ingevolge Landsverordening dividendbelasting
8131 Grondbelasting	• Belasting op natuurlijke en rechtspersonen voor het grondbezit ingevolge Landsverordening Grondbelasting
8132 Successie-/overgangsbel.	• Belasting over erfenissen ingevolge Landsverordening Successiebelasting en Landsbesluit Successiebelasting
8133 Overdrachtsbelasting	• Belasting geheven bij overdracht van onroerende goederen ingevolge de Landsverordening Overdrachtsbelasting
8135 Motorrijtuigenbelasting	• Belasting geheven op het bezit van motorrijtuigen en -boten ingevolge de motorrijtuig- en motorbootbelastingverordening • Opbrengst doorvoerzegels, obligatiezegels, buitengewone zegels en plak- en formaatzegels
8142 Zegelbelasting	• Opbrengst doorvoerzegels, obligatiezegels, buitengewone zegels en plak- en formaatzegels
<i>Indirecte belastingen</i>	
8211 Invoerrechten	• Bijzondere invoerrechten op minerale oliën
8212 Accijns gedestilleerd	• Accijns op alcoholische dranken niet zijnde bier
8213 Accijns sigaretten	• Accijns op rookwaren zoals sigaretten en sigaren
8214 Accijns bier	• Accijns op bier
8215 Accijns minerale oliën	• Accijns op aardolie- en bruinkoolproducten waarvan het vloeistof niet boven de 40 graden Celsius ligt, of welke bestemd zijn om als brandstof te worden gebruikt • Andere stoffen dan aardolie- en bruinkoolproducten, welke met de producten, als hierboven bedoeld overeenkomen of als minerale oliën worden aangemerkt
8216 B.B.O.	• Belasting op bedrijfsomzetten ingevolge Landsverordening Belasting op Bedrijfsomzetten, bij Invoer van Goederen (bbo aan de grens) en Belasting op bedrijfsomzetten ten behoeve van het voorzien in PPS-projecten
8218 Zegelbelastingen	• Opbrengst doorvoerzegels, en plak- en formaatzegels bij de Douane
8219 Dienstverlening IUD	• Vergoeding voor dienstverlening bij in-uit en doorvoer bij de Douane
8220 Vergunningen	• Speelvergunningrecht hazardspelen
8221 Milieubelasting op hotels e.a.	• Milieuheffing op hotels en anderen
8222 Milieubel. op verhuur	• Milieuheffing op het verhuur van voertuigen
8224 Accijns op vuurwerk	• Accijns geheven op kunstvuurwerk voor publiek gebruik
<i>Retributies, leges en rechten</i>	
8311 Vergunningen	• Vergunningsrechten ingevolge de vergunningsverordening en de loterijverordening
8312 Retributies en leges	• Ambtelijke verklaringen, registratie vergunningen, griffierechten, naturalisatiegelden, schoolgelden, technische keuringen en taksen ingevolge landsbesluit intellectuele eigendommen • Rechten voor de registratie van Vennootschappen onder de categorie "Aruba Vrijgestelde Vennootschap"
8321 A.V.V. rechten	• Bijdrage in personeelskosten
<i>Rechten, boeten en overig</i>	
8411 Terugontvangst salaris	• Doorberekende kosten transportbanden, elektriciteit, schoonmaak, omroepsysteem, telefoon, weegschalen, balies, gates en parkeerplaats afhandelingsmateriaal
8412 Bijdragen in kosten	• Cursus- en examengelden, vergoeding gebruik leermiddelen, terugvordering studiekosten en ouderlijke bijdrage studiebeurzen • Bijdrage huisvesting- en kantoorkosten, verpleegkosten, alimentatie en verstrekkingen dienstkleiding • Ontvangsten autoparkeerplaats, zekerheidsstellingen, Bon Bini Festival en verkoop nummerplaten • Toeslag dienstverlening aan derden, boekvergoedingen, verkoop boek- en drukwerk en opbrengst munttelefoon • Registratiegelden verpakte geneesmiddelen en rechten voor het leveren van brandstof • Boeten bij overtredingen en misdrijven • Ontvangstensoorten niet elders geclassificeerd • Aan derden doorbelaste kosten van landmetingen door de DLV
8413 Dienstverlening derden	
8414 Incidentele middelen	
8421 Boeten	
8431 Overige middelen	
8432 Doorb. metingskst. DLV	
<i>Rente</i>	
8501 Rente algemeen	• Depositorente op kasgelden, rente op verstrekte voorschotten en bespaarde rente
8502 Rente verstrekte lening	• Rente verstrekte leningen en hypotheek

INKOMSTEN	
Middelensoort	Toelichting
Middelen gewone dienst	
<i>Niet-belastingopbrengsten</i>	
8731 Uitkering deelneming	• Winstuitkering en overige uitkeringen afkomstig van overheidsdeelnemingen
8741 Erfpachtrechten	• Ontvangsten uit erfpachtrechten afkomstig van uitgegeven domeingronden
8742 Verhuuropbrengsten	• Verhuuropbrengsten schoollokalen, markt-, vis- en vleeshallen, woningen en bedrijfsgebouwen/opslagplaatsen
8743 Optierecht	• Ontvangsten uit recht op opties op domeingronden
8745 Verhuur gronden	• Verhuuropbrengsten van domeingronden
8747 Overig ontvangsten Douane	• Ontvangstensoorten Douane niet elders geclassificeerd
8751 Toeristenheffing	• Ontvangsten uit heffing op kamerverhuur hotels en andere logementsaccomodaties
8791 Overdrachten v.h. Rijk	• Doeluitkeringen of schenkingen van uit het Rijk
8792 Schenkingen buitenland	• Geoomerkte ontvangsten ten behoeve van IPA en DPS voortvloeiende uit samenwerkingsovereenkomsten met internationale opleidingsinstituten en /of internationale organisaties/instellingen
<i>Landsbedrijven en fondsen</i>	
8811 Reserves en fondsen	• Uitkeringen vanuit reserves of begrotingsfondsen
8812 Bijdrage landsbedrijven	• Bijdrage van landsbedrijven in kosten dienstverlening door het Land
8815 Overige bijdrage	• Terugstorting teveel betaalde bedragen en verrekeningen/bijdragen tussen de gewone dienst en kapitaal dienst
<i>Overige ontvangsten</i>	
8921 Pensioenbijdragen	• Aandeel alsmede verhaal van de pensioenpremie van politieke ambtsdragers en ambtenaren
8971 Deviezenprovisie	• Ontvangsten uit bij valutatransacties geheven provisie
<i>Exploitatiesaldo</i>	
8999 Exploitatie tekort	• Tekortsaldo van verschil tussen kosten en middelen
Financiering en Kapitaalontvangsten	
7201 Verkoop onroerende goed.	• Verkoopopbrengst onroerende vaste activa van het Land zoals gebouwen
7202 Verkoop roerende goederen	• Verkoopopbrengst roerende vaste activa van het Land zoals rollend of varend materieel
7402 Verkoop gronden	• Verkoopopbrengst domeingronden niet in erfpacht uitgegeven
7641 Lokale kredietaflossing	• Opbrengst uit aflossing aan derden verstrekte geldleningen
7731 Financiering in LV	• Opname geldleningen in lokale valuta
7732 Schatkistpromessen	• Opname schatkistpromessen
7733 Obligatieleningen	• Opbrengst uit uitgifte van obligatieleningen
7735 Financiering VV	• Opbrengst uit uitgifte van geldleningen in vreemde valuta
7821 Vrijgekomen afschrijvingen	• Financieringsmiddelen afkomstig uit het feit dat de afschrijving van activa niet tot te financieren uitgaven leidt

BESTEDINGEN

Kostensoort	Toelichting
Kosten gewone dienst	
Personeelslasten	
4101 Salarissen en toelagen	• Salarissen ministers, Statenleden, gevolmachtigde ministers, ambtenaren, arbeidscontractanten, gedetacheerd personeel, personeel openbaar onderwijs evenals parttimers en vervangers die geen dienstbetrekking hebben • Vergoeding voor niet genoten vakantiedagen, studietoelagen t.b.v. personen met studieopdracht, vergoeding voor studiementoren in Nederland, gratificaties en belastbare toelagen
4102 Overwerkvergoedingen	• Beloning voor opgedragen werk buiten vastgestelde werktijden
4103 Kindertoeleage	• Tegemoetkoming in de kosten van opvoeding van kinderen (< 18 jaar) voor het personeel vallend onder kostensoort 'salarissen en toelagen'
4104 Vakantie-uitkering	• Vakantiegeld ingevolge "Landsverordening vakantie en vrijstelling van dienst ambtenaren" voor het personeel vallend onder kostensoort 'salarissen en toelagen'
4105 Vergoedingen e.d.	• Vergoeding voor commissarissen overheidsdeelnemingen, stagiaires, afnemen examens • Schadeloosstellingen (voor o.a. leden RvA, ARA, Bezwaaradviescommissie LAR, voorzitters SER en Huurcommissie) • Presentiegeld (aan leden van door het Land ingestelde commissies), was- en strijkloon, en verzorgingskostentoeleage t.b.v. drugshonden • Suppletie/bijdragen bij overmaking nettosalarissen aan personeel Arubahuis en personen met studieopdracht • Werkgeversdeel premie AOV/AWW voor het personeel vallend onder kostensoort 'salarissen en toelagen' • Levens- en ongevallenverzekering uitgezonden krachten en arbeidscontractanten • Sociale premies die in het buitenland worden betaald voor personeel die in het buitenland hun werk verrichten • Werkgeversdeel pensioenpremie personeel deelnemend aan NPR-regeling • Werkgeversdeel premie AZV voor ambtenaren, ministers, Statenleden, arbeidscontractanten, personeel scholen • Premiebijdrage fonds overheidsgepensioneerden
Aanschaf goederen en diensten	
4301 Geneeskundige kosten	• Geneeskundige kosten gedetineerden, medische hulp aan vreemdelingen zonder verblijfstatus, kosten medische keuringen personeel en contractueel geregelde door het Land te dragen aanvullende ziektekostenverzekering AZV+
4302 Uit- en terugzendingen	• Reis-, bagage-, vracht-, transport- en verzekeringskosten huisraad, auto en herinrichtingskosten van door het Land aangetrokken en teruggezonden krachten • Hotel- en pensionkosten zoals geregeld in de Regeling inzake uit- en terugzendvoorwaarden • Ook van toepassing op personen met studieopdracht cfm de Regeling inzake voorzieningen bij studieopdrachten
4303 Opleidingen & cursusgeld	• Inschrijf-, cursus- en examengeld van het personeel, tegemoetkoming van door ambtenaar gedragen kosten t.a.v. een gevolgde cursus/opleiding, leer- en hulpmiddelen t.b.v. interne opleidingen • Daggeldvergoeding en reiskosten t.a.v. cursussen, opleidingen en stages in het buitenland gevolgd • Aanschaf van meubilair (< Afl. 10.000) in kader van verzorgen opleidingen en cursussen
4304 Vergoedingen vervoer	• Kilometervergoeding en vaste auto- en rijwieltoelagen voor het gebruik van eigen vervoermiddel t.b.v. de dienst
4305 Dienstkleding & -toelage	• Uniformen en beschermende kleding vereist door de uitgeoefende functie, zoals lab- en regenjassen, handschoenen, veiligheidsschoenen, insignes, veiligheidsvesten e.d. • Toelage t.b.v. de aanschaf en onderhoud van kleding door personeel voor gebruik tijdens de dienstuitoefening
4306 Reis- en verblijfkosten	• Daggeld-, reis- en verblijfkostenvergoeding i.v.m. dienstreizen, luchthavenbelastingen en vergoeding uitrustingskosten horend bij dienstreis waar van toepassing
4307 Werving personeel	• Kosten die betrekking hebben op het aantrekken van personeel zoals advertentie- en reiskosten, daggeldvergoeding van de interviewers, kosten van psychologische onderzoeken en testen van sollicitanten e.d.
4308 Huur-/detacheringtoelage	• Huishuur- en detacheringtoelagen aan personeelsleden die door het Land naar het buitenland zijn/worden uitgezonden om werkzaamheden te verrichten
4309 Overige vergoedingen	• Toelage voor het gebruik van eigen telefoon t.b.v. de dienst, representatietoelage, en maaltijdkosten personeel • Overige vergoedingen personeel niet vallend onder de kostensoorten 4301 t/m 4308
4310 Schrijf-/bureaubehoeften	• Toners, ordners, pennen, papieren, enveloppen, abonnementen op vakbladen en afkondigingsbladen, e.d. • Aankoop klein computermateriaal, zoals softwareapplicaties (< Afl. 10.000), surge protectors, USB-sticks, e.d. • Bindwerk boeken Openbare Bibliotheek, evenals benodigd materiaal hiervoor • Magazijn aankopen (alleen bedoeld voor aankopen door het Centraal Magazijn BID)
4311 Kantoorinventaris	• Bureaus, stoelen, computers, printers e.d. (< Afl. 10.000) en materialen t.b.v. de aanmaak van meubilair
4312 Huur kantoorinventaris	• Huur- en reparatiekosten kantoormeubilair en -machines (zoals computerapparatuur), aanschaf duplicaatsleutels en meubilaarsloten, periodieke vergoeding voor softwarelicenties, e.d.
4313 Portikosten	• Kosten i.v.m. postverzending inclusief kosten gebruik koerierdiensten
4314 Telefoon, fax & internet	• Abonnements-, gebruiks-, aansluitings- en verplaatsingskosten telefoon, fax en internet • Huur- en aanschafkosten van huisautomaat/telefooncentrale (< Afl. 10.000)
4319 Overige bureaunkosten	• Kosten aanschaf van koffie, thee, melk, suiker, frisdrank, bakers, plakkaten, bloemen, e.d. • Kosten betreffende tijdens bezoeken aan gasten aangeboden maaltijden • Huur gebouwen/(sport)terreinen/accommodaties en incidentele huur lokalen voor voorlichtingsbijeenkomsten • Kosten elektriciteitsverbruik inclusief aansluitingskosten • Kosten waterverbruik inclusief aansluitingskosten
4320 Huur gebouwen	• Aanschaf/lease- en onderhoudskosten brandblusapparaten, brandmelding-, alarm- en beveiligingssystemen, e.d.
4321 Electriciteit	• Aanschaf van koelkasten, fornuizen en ander keukenapparatuur, servies en keukengerei, ventilatoren, stofzuigers, vloerbedekking, schoonmaakgereedschappen, gordijnen, ladders, E.H.B.O.-artikelen, e.d.
4322 Waterlevering	
4323 Huisvestingsartikelen	

BESTEDINGEN

Kostensoort	Toelichting
Kosten gewone dienst	
4324 Onderhoud gebouwen	• Kosten klein onderhoud aan dienst-, ambts-, volkswoningen, openbare scholen en overheidsgebouwen, e.d. • Onderhoud/repatrie van airco's, liften, noodaggregaten, deursloten, scharnieren, gloeilampen, waterfilters, e.d. • Er sprake van onderhoud als de betreffende werkzaamheden niet bijdragen aan het verlengen van de levensduur of het vergroten van de productiecapaciteit van het gebouw
4325 Luchtkoelingsapparatuur	• Aanschaf- inclusief installatiekosten van airco's (< Afl. 10.000)
4329 Overig huisvesting	• Transportkosten en andere kosten i.v.m. verhuizingen
4330 Voorlichting en promotie	• Kosten promotie- en mediacampagnes, druk- en distributiekosten brochures, incidentele advertenties, programma-uitzendingen, public relations gerelateerde kosten, kosten marktonderzoek en planning, e.d. • Kosten m.b.t. uitzendingen Statenvergadering en toespraken ministers op t.v., radio, internet en sociale media • Deelnamenkosten promotionele activiteiten toerisme (zoals de inschrijfgelden, de huur van audiovisueel apparatuur en de huur van ruimte voor het houden van deze evenementen) • Kosten advertenties en publicaties, seminars/ conferenties in het binnen- en buitenland, verlichting koopavonden enz. ter bevordering van de handel en industrie
4331 Bedrijfsmiddelen	• Aanschaf van communicatieapparatuur, mobilifoons, audiovisueel materiaal en apparaturen welke specifiek noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de werkzaamheden van een dienst, zoals voor rechercheonderzoeken
4332 Huur bedrijfsmiddelen	• Huur en onderhoud van communicatieapparatuur en audiovisuele apparatuur, onderhoud van meubilair, leer- en hulpmiddelen voor opleidingen • Huur van zwaar materieel, landbouwmachines en andere grote machines (niet zijnde kantoormachines) en reparatie/onderhoud van rollend materieel, meetapparatuur en antennes, medische instrumenten
4333 Bedrijfsbenodigdheden	• Aanvulling gereedschappen en andere speciale materialen en apparaten (< Afl. 10.000) • Aanschaf blanco rijbewijzen, blanco paspoorten, blanco trouwboekjes en I.D.-kaarten • Kosten verbonden aan het keuren van eet- en drinkwaren, kosten van gebruiksartikelen die worden gebezigd voor de bereiding, de vervaardiging, de samenstelling of de bewaring van eet- of drinkwaren • Voor een aantal dienstonderdelen betreft het specialistisch materiaal waaronder: - o DLVV: Aanschaf veevoer, fruitbomen, veestapel, bestrijdingsmiddelen plant- en dierenziekten, en materialen t.b.v. onderhoud varkensstallen - o DTI: Filmmateriaal t.b.v. onderzoek - o IASA: kosten verbonden aan het uitzetten en verwijderen van vreemdelingen (passage- en begeleidingskosten) - o Biblioteca Nacional: Aanschaf boeken en tijdschriften - o KIA: Kosten van voeding, kleding, toiletartikelen en opleidingen voor gevangenen, kosten i.v.m. bestrijding van besmettelijke ziekten, vaccinaties (medicijnen e.d.) en quarantaine ter voorkoming van besmettelijke ziekten • Huur/leasekosten voertuigen gehaald bij een verhuurbedrijf of importeur, huur van bussen bij activiteiten • Benzine en diesel bestemd voor vervoersmiddelen, noodaggregaten e.d. • Nummerplaatbelasting t.b.v. de dienstauto's • Kosten reparatie/onderhoud, waaronder aanschaf olie, onderdelen, vervanging banden e.d. t.b.v. dienstauto's • Leer en hulpmiddelen bestemd voor scholen openbaar onderwijs • Kosten van drukwerk diploma's en examenopgaven voor het verkeersonderwijs • Tegemoetkoming administratiekosten, kosten t.b.v. oudercommissie van openbare scholen, kosten particulier vervoer leerlingen en vervoer bij excursies, huurkosten lokalen en andere ruimtes voor onderwijsdoeleinden • Kosten i.v.m. studiedagen, typelessen, psychologische testen e.d. op de openbare en bijzondere scholen • Kosten i.v.m. het organiseren en participeren in interinsulaire schoolsportwedstrijden, reis- en verblijfkosten van leerlingen en mee reizende leiders, aanschaf van T-shirts, plakaten, verzekering van de leerlingen e.d. • Kosten innovatieprojecten in het onderwijs, waaronder de ontwikkeling van lesmethodes en -materiaal
4334 Huur/lease voertuigen	
4335 Brandstof	
4336 Motorrijtuigenbelasting	
4339 Overige kosten vervoer	
4340 Leer- en hulpmiddelen	
4342 Overige kosten onderwijs	
4343 Innovatie proj. onderwijs	
4345 Geneeskundige kosten PPK	• Aanvullende zorgkosten t.b.v. on-/minvermogenenden (niet vallende onder het AZV-pakket) • Kosten brillenglazen, brillmonturen, kunstgebitten, kunstbenen, kunstarmen, kunstogen, rolstoelen, verpleegbedden, douches, e.d. (welke niet onder het AZV-pakket vallen) t.b.v. on-/en minvermogenenden • Kosten i.v.m. de verzorging en verpleging van geestelijk/lichamelijk gehandicapte personen in het buitenland
4346 Kn on- & minvermogenenden	
4347 Ov. kosten on- & minverm.	• Honoraria van advocaten en de advertentiekosten in gevallen dat er op kosten van het Land worden geprocedeerd • Daggeldvergoeding aan bejaarden/gehandicapten, huurkosten in incidentele gevallen zoals bij afbranden woning • Begrafeniskosten die ten laste van het Land komen, uitgezonderd die van een staatsbegrafenis • Kosten van bewaking van scholen, overheidsgebouwen en -terreinen, en kosten bij bewapende geldtransport • Kosten van externe deskundig advies en bijstand (zowel honoraria als kosten en onkosten) bestemd voor externe juristen, accountants e.d. • Reis- en verblijfkosten externe deskundigen, en onderzoek- en planning kosten • Werkzaamheden uitgevoerd door derden, zoals door een schoonmaakbedrijf of ingehuurde krachten van derden • Vergoeding aan scheidsrechters voor het leiden van wedstrijden, door IBISA georganiseerd • Vergoedingen aan gedetineerden voor uitgevoerde werkzaamheden in keuken K.I.A., gesticht e.d. • Vervanging onderdelen, verven, herstel van mankementen, enz. aan verkeerslichten • Kosten verbonden aan de plaatsing en het onderhoud van verkeersborden en wegbelijningen • Aanbrengen van een voorlopige deklaag, dichten van gaten, onderhoud aan wegen, wegbermen en trottoirs • Onderhoud aan riolen en duikers, pieren, openbare begraafplaatsen, afrasteringen en parkeerhekken, e.d. • Onderhoudskosten openbare stranden en plantsoenen • Kosten verzekering t.b.v. overheidseigendommen en wettelijke aansprakelijkheid van het Land t.o.v. derden • Door het Land te betalen recognities, leges en vergunningsrechten voor bijv. het organiseren van evenementen • Kosten die gemaakt moeten worden om een belasting of andere publiekrechtelijke vordering te innen • Kosten i.v.m. grondruil met een natuurlijke of rechtspersoon, kosten verbonden aan een borgstelling • Vergoeding aan banken voor het in bewaring nemen van waardepapieren/effecten (obligaties, aandelen) • Afsluitprovisie en andere kosten bij het aangaan van een geldlening • Door de bank berekende administratiekosten en kosten voor de uitbetaling van de obligaties
4350 Bewakingsdiensten	
4361 Deskundig advies	
4362 Overige uitbestedingen	
4365 Onderhoud infrastructuur	
4366 Onderhoud recreatie	
4370 Verzekeringen	
4372 Publiekrechtelijk	
4385 Bankkosten	

BESTEDINGEN	
Kostensoort	Toelichting
Kosten gewone dienst	
4386 Koersverschillen	• Lidmaatschappen en bijdragen aan organisaties en instellingen waarvan individuele ambtenaren, ambtenarengroepen, dan wel onderdelen van de dienst uit hoofde van hun beroep of taak lid van zijn • De aard van deze kosten staat geen omschrijving toe • Kosten i.v.m. het gratis verstrekken van vitamines, aanmaken en plaatsen van straatnaamborden, de bestrijding van hondenuverlast, krotopruijing en sanering van woningbuurten, ontsmetting schepen, enz. • Kosten i.v.m. notariële akten, a.g.v. rechtelijke uitspraak door Land te betalen proceskosten, en vergoeding voor vroegtijdig beëindigen huurovereenkomsten • Kosten voor het organiseren van tentoonstellingen (zoals papier, verf, enz. behalve huur van zalen) en aankoop van frisdranken, ijs, bekers, megafoons, ballen, netten, fluiten, enz. voor evenementen/activiteiten • Vergoeding aan artiesten, ceremoniemeesters, e.d. en vergoeding voor het gebruik van E.H.B.O.-ruimtes • Kosten verbonden aan staatsbegrafenissen, pathologisch onderzoek naar de doodsoorzaak van een persoon, transportkosten van in beslag genomen lijken • Voorbereidingskosten van projecten die ten laste van de exploitatie komen • Aankopen die niet onder één der kostensoorten onder categorie 'goederen en diensten' zijn onder te brengen
4387 Betalingsverschil (debiteur)	
4390 Contributies	
4392 Geheime uitgaven	
4393 Overige kosten	
4397 Kasverschillen	
4399 Kosten voorgaande jaren	
Rente	
4511 Koersverschillen	
4512 Rente wgs late betaling	
4509 Rente en koersverschillen	• Rente op lokaal opgenomen leningen, welke niet onder één der overige leningen is te rangschikken • Rente op lokaal opgenomen schatkistpromessen • Rente op lokaal opgenomen obligatieleningen • Rente op in het buitenland opgenomen leningen in vreemde valuta
4531 Rente geldleningen LV	
4532 Rente schatkistpromessen	
4533 Rente obligatielening LV	
4535 Rente geldleningen VV	
Subsidie	• Bijdrage van de Algemene Dienst in dekking van exploitatietekorten van overheidsdeelnemingen • Subsidies aan overheidsdeelnemingen ten behoeve van projecten • Subsidies aan instellingen van openbaar nut niet zijnde onderwijs en vervoer t.b.v. hun bedrijfsvoering • Subsidies aan onderwijsinstellingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, ingevolge Landsverordening kleuteronderwijs, Landsverordening basisonderwijs, Landsverordening voortgezet onderwijs enz. • Salarissen, toelagen, vakantie-uitkeringen, toeslag A.O.V./A.W.W., geneeskundige kosten e.d. van het onderwijzende personeel verbonden aan een schoolbestuur (van bijzonder onderwijs) • Subsidies ten behoeve van projecten bij instellingen van openbaar nut niet zijnde onderwijs en vervoer
4601 Subsidie bedrijf	
4606 Project ondernemingen	
4613 Algemene subsidie	
4614 Subs. expl.onderwijs	
4616 Subs.sal.kosten ond.	
4617 Projecten instellingen	
Overdrachten	
4620 Huur, bouw en koopsubsidie	
4621 Landsongevallenverzek.	
4622 Duurtetoeslag pensioenen	• Huur-, bouw- en koopsubsidies uitgekeerd aan gezinnen (uitgevoerd door tussenkomst van FCCA) • Uitkeringen aan ambtenaren en gelijkgestelden voor ongevallen voorgedaan tijdens de functie-uitoefening • Duurtetoeslagregeling op pensioenen gepensioneerd ambtenaren en gelijkgestelden woonachtig op Aruba • Pensioenenuitkeringen aan voormalige gezagsdragers op Aruba woonachtig • Uitkeringen bij wijze van pensioen aan gewezen overheidspersoneel op Aruba woonachtig niet vallend onder pensioenvoorzieningen APFA (o.a. werksters en werklieden) • Andere pensioenuitkeringen aan personen woonachtig op Aruba niet vallend onder een andere kostensoort • Bijstandsuitkering aan natuurlijke personen ter voorziening in hun kosten van levensonderhoud • Uitkering aan natuurlijke personen ter compensatie van geleden koopkrachtverlies • Vergoeding aan pleegouders voor het verzorgen van kinderen die niet hun natuurlijke, erkende of geadopteerde kinderen zijn • Tegemoetkoming aan leerlingen, welke de financiële draagkracht van hun ouders niet toereikend is om studieboeken te kopen • Uitkering aan gezinnen met schoolgaande kinderen, ouden van dagen, eenmalige bijdragen in de kosten van maatschappelijk hulp, door de rechter vastgestelde som als genoegdoening aan een door derden geleden schade • Vergoeding aan Elmar voor de aanleg van elektriciteitsvoorziening die als onrendabel wordt aangemerkt • Tegemoetkoming aan in bejaardentehuizen gehuisveste ouderen in kosten van zak- en kleedgeld • Tegemoetkoming in kosten voortvloeiende uit samenwerkingsovereenkomsten met internationale opleidingsinstituten en/of internationale organisaties/instellingen aan IPA en DPS • Bijdragen/lidmaatschappen aan buitenlandse organisaties en internationale instellingen waar het Land lid van is • Afdracht paspoort- en naturalisatiegelden • Bijdragen in de kosten van het Land t.b.v. Koninkrijksinstellingen actief op Aruba, m.n. het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en de Kustwacht
4624 Onderstand	
4625 Reparatie toeslag	
4628 Overig overdrachten	
4631 Contributies buitenland	
4633 Overdracht internationaal	
4639 Overig buitenland	
Bijdragen & afschrijvingen	
4701 Afschrijvingen	• Afschrijvingen op activa als gevolg van waardevermindering ervan • Bijdrage aan diensten die kosten in rekening brengen aan andere diensten/landsbedrijven voor dienstverlening • Overdrachten aan begrotingsfondsen (zoals TPEF en Sociaal Crisisfondsen) t.b.v. bestedingen uit deze voorzieningen/reserves/fondsen • Verrekening door landsbedrijven aan het Land in rekening gebrachte bedragen voor diverse dienstverleningen • Uitkering van de Algemene Dienst aan de landsbedrijven, publiekrechtelijk organen, Staten, en ARA • Bijdrage van het Land ter dekking van het exploitatietekort van het Algemeen Fonds Ziektekostenverzekering AZV • Tegemoetkoming aan derden voor het beschikbaar stellen van zorginfrastructuur, m.n. Horacio Oduber Hospitaal • Tegemoetkoming aan derden voor het beschikbaar stellen van wegeninfrastructuur
4702 Verrekening & bijdragen	
4704 Reserves en fondsen	
4705 Verrekening landsbedrijf	
4707 Uitkering a/landsbedrijf	
4711 Landsbijdrage AZV	
4712 Zorg gerelateerde kosten	
4716 Beschikbaarst. infrastructuur	

BESTEDINGEN

Kostensoort	Toelichting
Investerings en Kapitaaluitgaven	
6103 Bouw en verbouw	• bedragen verbonden aan de bouw, verbouw en restauratie van overheidsgebouwen. Betreft geen onderhoudswerkzaamheden, maar werkzaamheden met als beoogd doel: - een nieuw gebouw neer te zetten, dan wel - de aard en/of de waarde en/of het levensduur van een bestaand gebouw substantieel te wijzigen, verhogen en/of te verlengen - een bestaand gebouw uit te breiden, zowel in fysieke zin als in de zin van productiecapaciteit - aanschaf en aanleg van hefbomen die meer dan Afl. 10.000 kosten - bouw/verbouw/restauratie van dierenverblijven. Door o.a. door de BCI, LVV en de Veterinaire dienst te gebruiken (voor bedragen boven Afl. 10.000)
6201 Infrastructurele werken	• Aanleg van wegen, riolen, pieren t.b.v. vissersboten, brandputten t.b.v. de brandweer, verkeerslichten, bewegwijzering, openbare begraafplaatsen, parkeer- en sportterreinen (incl. lichtmasten), e.d. • Aanleg van bruggen en grote kunstwerken die te maken hebben met de infrastructuur • Aanleg versieringen straten, pleinen, overheidsgebouwen e.d. welke langer dan 1 jaar meegaan (> Afl. 10.000) • Plannen, bouwtekeningen e.d. betrekking hebbende op stedenbouwkundige en civieltechnische werken • Bedragen betreffende het in kaart brengen van het grondgebied Aruba
6302 Kantoorinventaris	• Aanschaf van kantoormeubilair, computers, programmatuur (alsmede kosten van automatiseringsprojecten), huishoudelijke apparaturen, schoolmeubilair (zoals schoolbanken, stoelen, schoolborden) (> Afl. 10.000)
6303 Installaties & machines	• Aanschaf noodaggregaten, telefooncentrales, luchtkoelingsapparatuur, specialistisch materieel voor de technische diensten (> Afl. 10.000)
6305 Innovatie	• Implementatie nieuwe leermethodes inclusief ontwikkelingskosten
6403 Projecten (inbreng AUA)	• Centrale investeringsport afzonderlijke ministeries
6541 Vermogen ander bedrijf	• Vermogenoverdracht aan overheidsdeelnemingen
6551 Investeringsbijdragen	• Investeringsbijdrage Land
6621 Andere kredietverlening	• Studieleningen en andere aan derden verstrekte leningen
6931 Aflossing lokale valuta	• Aflossing van in lokale valuta opgenomen langlopende geldleningen
6933 Afl. obligatielening LV	• Aflossing van opgenomen langlopend schatkistpapier
6935 Aflossing VV	• Aflossing van in vreemde valuta opgenomen langlopende geldleningen

IV. Overzicht uitgegeven leningen

Verstrekte langlopende geldleningen (bedrag in AWG. X 1000)							
Entiteit	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
FCCA	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
Aruba Ports Authority N.V.	2,582	1,312					
Dutchco N.V.	69,813	69,813	69,813	69,813	69,813	69,813	69,813
Water-en Energiebedrijf N.V.	13,186	11,816	10,411	10,411	10,411	10,411	10,411
IMSAN	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000
Fundacion Lotto pa Deporte	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000
Studieleningen	388,720	395,878	400,008	213,914	213,914	213,914	213,914
Subtotaal:	511,302	515,819	517,232	331,137	331,137	331,137	331,137
Verminderd met voorziening voor oninbaarheid							
Studieleningen	190,522	190,522	190,522	68,018	68,018	68,018	68,018
Dutchco N.V.	69,813	69,813	69,813	69,813	69,813	69,813	69,813
Totaal:	250,966	255,483	256,896	193,306	193,306	193,306	193,306

Noot: de bedragen van 2020 t/m 2023 zijn gelijk getrokken, door het ontbreken van jaarverslagen over deze jaren.

V. Overzicht vorderingen en schulden ministeries

Het overzicht van vorderingen en schulden van de ministeries is mede gevormd op basis van eerdere opgestelde adviezen van de Raad van Advies en wordt ten aanzien hiervan uitgegaan van de financiële verantwoording van het Land in plaats van de begrotingsuitvoering door de respectievelijke ministers.¹⁰ Aldus ziet genoemde bepaling op de tussentijdse verantwoording. Ten overvloede zij vermeld dat al zijn de vermogensrechtelijke verhoudingen zoals de vorderingen en schulden van het Land en niet van de afzonderlijke ministeries, ontstaan deze pas nadat rechtshandelingen door ministers (of namens deze de daartoe gemachtigde of bij landsverordening de daartoe gemachtigde) zijn verricht bij de uitvoering van beleid en begroting van het desbetreffende ministerie.

Vanuit een comptabel perspectief zijn vorderingen en schulden te beschouwen als de juridische voorfase van de inkomsten respectievelijk uitgaven. De Staten worden met behulp van de overzichten van de vorderingen en schulden, in staat gesteld om een oordeel te vormen over de effectiviteit van de inningsactiviteiten en over het voldoen aan de betalingsverplichtingen.¹¹ Het einddoel van deze informatie is inzicht bieden aan de Staten over de sturing door ministers van de inkomsten en uitgaven ofwel de realisatie van de Landsbegroting per begin van het dienstjaar t-1.

De betrokken minister is dus eindverantwoordelijk voor de effectiviteit van de inningsactiviteiten en ook voor de tijdigheid in de betaling van de openstaande financiële verplichtingen. De minister belast met Financiën, namens deze de Directie Financiën, is belast met het beheer van de kasstromen. De overige ministers zijn eindverantwoordelijk voor het tijdig laten innen van bedragen door de betrokken hoofden van dienst en of tijdig laten goedkeuren van facturen en het verzenden van deze goedgekeurde facturen, aan de Directie Financiën voor uitbetaling onder voorbehoud van de liquiditeitspositie van het Land.

De overzichten per ministerie¹² zijn per ultimo 2023 (= begin 2024) en hebben slechts betrekking op het dienstjaar 2023. Deze cijfers zijn niet definitief omdat er rekening moet worden gehouden met de eventuele nog te boeken correcties bij het opstellen van de jaarrekening van het Land en na de accountantscontrole op de jaarrekening.

¹⁰ Artikel 3, tweede lid, eerste volzin, van de Comptabiliteitsverordening 1989.

¹¹ Zie ook de toelichting op artikel 3, tweede lid, van de Comptabiliteitsverordening 1989.

¹² Deze overzichten zijn afkomstig uit het financieel administratief systeem dat wordt bijgehouden door de Directie Financiën en zijn budgettair ingedeeld op basis van de Landsverordening instelling ministeries 2022.

Ook moet rekening worden gehouden met het feit dat het bepalen van de hardheid van de cijfers gedurende het inningsproces respectievelijk gedurende het betaalbaarstellingsproces plaatsvindt. De verkregen informatie is op basis van de Landsverordening instelling ministeries 2022 en ziet als volgt uit:

Overzicht 1: Openstaande vorderingen¹³

Ministerie	Bedrag in AFL.
FIC	31,220,150
AZIOIRO	1,728,150
J&S	1,439,919
O&S	61,594
ECDO	31,500
TINO	21,882
T&V	10,000
Totaal	34,513,195

Overzicht 2: Openstaande schulden¹⁴

Ministerie	Bedrag in AFL.
AZIOIRO	13,711,753
O&S	11,635,000
J&S	8,276,409
TINO	6,366,160
FIC	2,730,026
ECDO	2,686,659
T&V	2,110,547
AEI	1,136,525
Totaal	48,653,080

Specificatie overzicht openstaande vorderingen:

Openstaand bedrag 2023	MIN AZIOIRO	MIN TINO	MIN ECDO	MIN T&V	MIN O&S	MIN J&S	MIN FIC	Totaal
Terugvordering studielening	-	-	-	-	-	-	29,746,817	29,746,817
Terugvordering lening SIF (Schuldsanerings- en Investeringsfonds)	-	-	-	-	-	-	1,473,333	1,473,333
AVV	-	-	31,500	-	-	-	-	31,500
Terugvordering bijstandsgeld	-	-	-	-	-	1,008,449	-	1,008,449
Overeenkomst DIP	502,834	-	-	-	-	-	-	502,834
HBK Santa Cruz/Savaneta/Paradera/Noord/San Nicolas	374,504	-	-	-	-	-	-	374,504
Vergunningsrechten DIP	850,812	-	-	-	-	-	-	850,812
Casinocontroleur	-	-	-	-	-	422,500	-	422,500
Geheime uitgaven O.M.	-	-	-	-	-	8,971	-	8,971
Te veel betaald Centraal Lease N.V./Caica Real Estate N.V./Bonum Consilium	-	-	-	-	61,594	-	-	61,594
Vergoedingen Directie Scheepvaart Aruba (DSA)	-	11,996	-	-	-	-	-	11,996
HBK San Nicolas	-	2,090	-	-	-	-	-	2,090
SVB Aruba	-	7,795	-	-	-	-	-	7,795
Bestuurlijke boete	-	-	-	10,000	-	-	-	10,000
Totaal	1,728,150	21,881	31,500	10,000	61,594	1,439,920	31,220,150	34,513,195

¹³ Exclusief de vorderingen die separaat worden bijgehouden door de grote diensten zoals Douane en DIMP; en ook kleinere diensten zoals het OM, DTZ en BIE.

¹⁴ Dit overzicht betreft de aangevraagde en afgegeven bestelbonnen aan overheidsdiensten.

Specificatie overzicht openstaande schulden:

G&D & Investerings	MIN AEI	MIN AZIOIRO	MIN ECDO	MIN FIC	MIN J&S	MIN O&S	MIN T&V	MIN TINO	Totaal 2023
Uit- en terugzendingen	-	15,812	-	-	-	-	-	-	15,812
Opleidingen & cursusgeld	7,779	2,382	-	11,496	53,280	9,200	30,843	(1,788)	113,193
Dienstkleding & -toelage	-	35,527	9,131	4,161	263,333	0	33,079	58,966	404,198
Reis- en verblijfkosten	-	12,419	731	15,397	42,552	21,347	-	(89)	92,357
Werving personeel	-	9,975	-	5,604	-	-	-	-	15,579
Schrijf-/bureaubehoeften	26,917	355,039	27,915	69,634	153,124	111,398	49,469	21,569	815,064
Kantoorinventaris	-	415,484	30,622	202,069	244,459	37,592	23,429	42,201	995,855
Huur kantoorinventaris	69,372	357,695	243,433	188,132	29,272	50,647	885,036	11,112	1,834,699
Portikosten	-	21,438	-	-	10,151	689	-	-	32,278
Overige bureaunkosten	134	7,450	-	3,102	87,309	574	1,275	7,620	107,464
Huur gebouwen	-	-	-	-	24,087	-	-	-	24,087
Huisvestingsartikelen	1,449	9,571	9,710	1,822	72,887	32,343	14,317	875	142,974
Onderhoud gebouwen	70,977	30,092	7,450	6,028	634,782	78,276	70,102	11,601	909,309
Luchtcoelingsapparatuur	-	3,851	-	-	51,923	30,994	16,487	1,715	104,970
Overig huisvesting	5,029	140,827	13,657	32,762	82,711	65,405	15,242	23,091	378,724
Voorlichting en promotie	480	19,434	59,568	34,457	11,460	68,960	57,350	322,303	574,014
Bedrijfsmiddelen	-	15,925	-	-	26,509	22,001	17,063	-	81,498
Huur bedrijfsmiddelen	-	7,447	-	-	10,789	-	2,813	-	21,049
Bedrijfsbenodigdheden	1,739	4,071	-	9,286	275,189	39,968	174,113	5,604	509,969
Huur/lease voertuigen	-	-	-	-	1,446	311	8,400	-	10,158
Brandstof	-	-	-	-	255	-	-	-	255
Overige kosten vervoer	18,776	23,784	-	23,828	221,263	1,505	7,786	52,341	349,284
Leer- en hulpmiddelen	-	-	-	-	-	217,292	-	-	217,292
Overige kosten onderwijs	-	-	-	-	-	79,627	-	-	79,627
Bewakingsdiensten	-	-	-	2,772	-	-	-	-	2,772
Deskundig advies	82,421	274,463	127,750	30,845	207,830	46,537	16,088	389,002	1,174,933
Overige uitbestedingen	54,204	105,272	-	28,158	60,927	14,457	193,414	1,011	457,442
Onderhoud infrastructuur	-	1,400,000	-	-	-	-	-	-	1,400,000
Onderhoud recreatie	-	-	-	-	-	-	-	90,172	90,172
Publiekrechtelijk	-	3,658	-	21,975	495	-	-	-	26,128
Overige kosten	4,139	560,114	33,153	12,426	34,325	48,046	13,842	400,398	1,106,442
Projecten landspak, mt fin NL	-	-	5,399	15,815	39,750	-	-	-	60,964
Overig overdrachten	-	-	58,719	-	-	21,899	-	-	80,619
Contributies buitenland	-	113,334	-	-	-	-	-	-	113,334
Bouwen verbouw	-	-	-	-	-	10,165,931	-	1,657,490	11,823,421
Infrastructuurle werken	-	5,007,300	-	-	-	-	-	3,033,375	8,040,675
Rollend/varend materiaal	-	-	-	-	115,300	-	-	-	115,300
Kantoorinventaris	-	-	-	363,184	-	-	-	-	363,184
Projecten (inbreng AUA)	793,108	4,759,391	2,059,420	1,647,072	5,521,000	470,000	480,400	237,592	15,967,984
Totaal 2023	1,136,525	13,711,753	2,686,659	2,730,026	8,276,409	11,635,000	2,110,547	6,366,160	48,653,080

VI. Specificatie middelen

Beschrijving	Voorlopig realisatie 2023	Begroting 2024 (1ste suppletoire incl. NvW)	Concept begroting 2025
8111 Loonbelasting	233,698,023	256,000,000	243,000,000
8112 Inkomstenbelasting	4,725,980	5,000,000	5,000,000
8114 Rente belastingvordering	4,927,315	5,000,000	5,000,000
8116 Winstbelasting	178,808,023	187,000,000	191,000,000
8120 Dividendbelasting	72,639,974	45,000,000	43,000,000
8131 Grondbelasting	61,892,875	67,000,000	67,000,000
8132 Successie-/overgangsbel.	310,292	800,000	
8133 Overdrachtsbelasting	33,992,681	40,000,000	36,000,000
8135 Motorrijtuigenbelasting	27,565,951	28,000,000	28,000,000
8142 Zegelbelasting	2,351,382	2,500,000	3,000,000
8100 Directe belastingen	620,912,496	636,300,000	621,000,000
8211 Invoerrechten	211,425,949	213,000,000	220,000,000
8212 Accijns gedestilleerd	33,042,177	35,000,000	34,000,000
8213 Accijns sigaretten	9,136,972	12,000,000	12,000,000
8214 Accijns bier	31,191,461	32,000,000	32,000,000
8215 Accijns minerale oliën	72,811,835	73,000,000	73,000,000
8216 B.B.O.	344,543,168	397,000,000	395,000,000
8218 Zegelbelastingen	19,383	14,800	15,000
8219 Dienstverlening IUD	2,307,553	2,000,000	2,000,000
8220 Vergunningen	23,695,872	26,000,000	25,000,000
8221 Milieubelasting op hotels e.a.	14,373,741	16,000,000	15,200,000
8222 Milieubel. op verhuur voertuig	46,140	10,000	
8200 Indirecte belastingen	742,594,251	806,024,800	808,215,000
8311 Vergunningen	1,336,063	150,000	100,000
8312 Retributies en leges	24,290,549	22,705,500	22,721,300
8321 A.V.V. rechten	57,000		
8300 Retributies, leges & rechten	25,683,612	22,855,500	22,821,300
8411 Terugontvangst salaris	60,264		
8412 Bijdragen in kosten	16,697,794	16,381,600	16,611,600
8413 Dienstverlening derden	6,152,757	6,421,000	6,150,900
8414 Incidentele middelen	274,010	50,000	50,000
8421 Boeten	3,923,995	2,980,000	4,000,000
8431 Overige middelen	34,434,756	19,933,800	21,147,000
8432 Doorb. metingskst. DLV	98,590	100,000	80,000
8444 Ontv. op oude studielen.	245,430		
8445 Ontv. op oude Deb. Overig	22,464		
8449 Ink. voorgaande jaren	468,030	600,000	400,000
8400 Rechten, boeten & overig	62,378,090	46,466,400	48,439,500
8501 Rente algemeen	239,524		
8502 Rente verstrekte lening	884,715	312,000	283,400
8500 Rente	1,124,239	312,000	283,400

Beschrijving	Voorlopig realisatie 2023	Begroting 2024 (1ste suppletoire incl. NvW)	Concept begroting 2025
8731 Uitkering deelneming	69,105,000	75,600,000	58,029,000
8732 Overige ontvangsten derden			25,000,000
8741 Erftpachtrechten	25,528,274	31,493,100	22,083,200
8742 Verhuuropbrengsten	222,265	100,000	100,000
8743 Optierecht	25,814	40,000	60,000
8745 Verhuur gronden	82,195	212,500	212,500
8747 Overig ontvangsten Douane	488,460	560,000	560,000
8751 Toeristenheffing	68,325,661	88,800,000	80,800,000
8791 Overdrachten v.h. Rijk	11,846,485	16,511,700	11,603,800
8792 Schenkingen Buitenland	110,449	267,000	27,000
8700 Niet-belastingopbrengsten	175,734,603	213,584,300	198,475,500
8812 Bijdrage landsbedrijven	11,971	20,000	15,000
8815 Overige bijdrage	2,776,695	4,828,000	4,271,600
8810 Landsbedrijven en fondsen	2,788,666	4,848,000	4,286,600
8921 Pensioenbijdragen	117,811	124,100	124,100
8971 Deviezenprovisie	66,900,000	68,000,000	68,000,000
8981 Agio op gesloten geldleningen	16,070,049		
8900 Overige ontvangsten	83,087,860	68,124,100	68,124,100

VII. Leningsoverzicht

Naam lening	Valuta soort	Oorspronkelijk bedrag lening in vreemd valuta	Oorspronkelijk bedrag lening in AFL	Stand lening 31/12/2024 in AFL	Aftossing leningen 2025 in AFL	Stand lening 31/12/2025 in AFL	Rente 2025 - in AFL
22-1988-3 1,000% 1998-2028 EIB	EUR	5,161,770	10,247,765	1,758,357	433,202	1,325,155	16,503
47-1994-7 1,000% 1994-2034 EIB	EUR	1,629,375	3,234,831	1,282,029	129,413	1,152,615.71	12,498
49-1995-2 2,500% 1995-2024 RIJK	EUR	258,826	538,092	33,888	33,888	-	847
50-1995-3 2,500% 1995-2026 NIO	AFL	-	28,000,000	1,629,370	-	1,629,370	-
69-1999-3 5,900% 1999-2041 ACHMEA	EUR	1,134,451	2,779,744	1,259,410	52,071	1,207,339	64,001
90-2004-5 6,700% 2004-2039 APFA	AFL	-	220,000,000	154,112,799	6,175,667	147,937,131	10,138,201
118-2010-4 6,000% 2010-2025 CBA	AFL	-	80,000,000	80,000,000	80,000,000	-	4,800,000
123-2011-2 5,350% 2011-2026 CBA	AFL	-	100,000,000	100,000,000	-	100,000,000	5,350,000
125-2011-4 5,500% 2011-2025 CBA	AFL	-	100,000,000	100,000,000	100,000,000	-	5,500,000
131-2012-2 5,500% 2012-2025 CBA	AFL	-	20,000,000	20,000,000	20,000,000	-	1,100,000
135-2013-1 5,500% 2013-2026 CBA	AFL	-	45,000,000	45,000,000	-	45,000,000	2,475,000
136-2013-2 5,500% 2013-2027 CMB	AFL	-	25,480,000	25,480,000	-	25,480,000	1,401,400
137-2013-3 5,500% 2013-2027 APFA	AFL	-	32,500,000	32,500,000	-	32,500,000	1,787,500
138-2013-4 4,500% 2013-2025 CS+	USD	113,000,000	203,400,000	30,509,898	30,509,898	-	1,983,143
140-2013-6 6,319% 2013-2025 UBS	USD	52,000,000	93,600,000	93,600,000	93,600,000	-	5,914,584
142-2013-8 5,500% 2013-2028 CMB	AFL	-	76,765,000	76,765,000	-	76,765,000	4,222,075
144-2014-2 6,240% 2014-2026 UBS	USD	31,000,000	55,800,000	55,800,000	-	55,800,000	3,481,920
145-2014-3 5,125% 2014-2028 AIB	AFL	-	2,668,219	2,668,219	-	2,668,219	136,746
146-2014-4 5,625% 2014-2029 CMB	AFL	-	69,260,000	69,260,000	-	69,260,000	3,895,875
151-2015-1 5,500% 2015-2027 CMB	AFL	-	6,125,000	6,125,000	-	6,125,000	336,875
152-2015-2 5,900% 2015-2030 CMB	AFL	-	29,270,000	29,270,000	-	29,270,000	1,726,930
153-2015-3 6,125% 2015-2035 CMB	AFL	-	19,605,000	19,605,000	-	19,605,000	1,200,806
154-2015-4 4,500% 2015-2022 CS+	USD	127,400,000	229,320,000	57,383,514	38,255,676	19,127,838	6,216,547
155-2015-5 4,650% 2015-2027 CBA	AFL	-	11,184,700	11,184,700	-	11,184,700	520,089
156-2016-1 6,500% 2016-2028 UBS	USD	67,000,000	120,600,000	120,600,000	-	120,600,000	7,839,000
158-2016-3 4,750% 2016-2026 CBA	AFL	-	132,200,000	132,200,000	-	132,200,000	6,279,500
159-2017-1 4,250% 2017-2027 CBA	AFL	-	125,000,000	125,000,000	-	125,000,000	5,312,500
160-2017-2 4,000% 2017-2027 CBA	AFL	-	125,000,000	125,000,000	-	125,000,000	5,000,000
161-2017-3 4,000% 2017-2027 CBA	AFL	-	64,132,000	64,132,000	-	64,132,000	2,565,280
162-2017-4 4,500% 2017-2027 CBA	AFL	-	124,683,000	124,683,000	-	124,683,000	5,610,735
163-2018-1 5,750% 2018-2033 CBA	AFL	-	100,000,000	100,000,000	-	100,000,000	5,750,000
164-2018-2 6,500% 2018-2029 CS/CIBC	USD	125,000,000	225,000,000	225,000,000	-	225,000,000	14,625,000
167-2018-5 5,750 % 2018-2028 RBC	USD	60,000,000	108,000,000	43,200,000	10,800,000	32,400,000	2,251,125
168-2019-1 5,250% 2019-2031 CBA	AFL	-	100,000,000	100,000,000	-	100,000,000	5,250,000
169-2019-2 5,500% 2019-2032 CBA	AFL	-	70,000,000	70,000,000	-	70,000,000	3,850,000
170-2019-3 5,750% 2019-2033 CBA	AFL	-	46,283,000	46,283,000	-	46,283,000	2,661,273
171-2019-4 6,000% 2019-2034 CBA	AFL	-	52,000,000	52,000,000	-	52,000,000	3,120,000
172-2020-1 4,750% 2020-2025 APFA	AFL	-	61,345,606	61,345,606	61,345,606	-	247,483
177-2020-6 5,000% 2020-2027 CS/CIBC	USD	253,000,000	455,400,000	207,024,840	82,791,720	124,233,120	22,359,229
178-2020-7 5,300% 2020-2027 CBA	AFL	-	60,000,000	60,000,000	-	60,000,000	3,180,000
179-2020-8 5,300% 2020-2027 CBA	USD	7,327,000	13,042,060	13,042,060	-	13,042,060	691,229
180-2020-9 5,300% 2020-2027 CBA	AFL	-	40,000,000	40,000,000	-	40,000,000	2,120,000
181-2020-10 5,300% 2020-2027 CBA	USD	33,015,000	58,766,700	58,766,700	-	58,766,700	3,114,635
186-2021-4 2,640% 2021-2022 RIJK	AFL	177,100,000	177,100,000	177,100,000	25,300,000	151,800,000	4,740,377
187-2021-5 2,640% 2021-2028 RIJK	AFL	346,000,000	346,000,000	346,000,000	-	346,000,000	9,261,267
188-2021-6 5,500% 2021-2030 CBA	AFL	-	84,000,000	84,000,000	-	84,000,000	4,620,000
190-2022-2 6,000% 2022-2032 CBA	AFL	-	105,000,000	105,000,000	-	105,000,000	6,300,000
191-2022-3 6,500% 2022-2037 CBA	AFL	-	80,000,000	80,000,000	-	80,000,000	5,200,000

Naam lening	Valuta soort	Oorspronkelijk bedrag lening in vreemd valuta	Oorspronkelijk bedrag lening in AFL	Stand lening 31/12/2024 in AFL	Aflossing leningen 2025 in AFL	Stand lening 31/12/2025 in AFL	Rente 2025 - in AFL
192-2023-1 6,250% 2023-2032 CBA	AFL	-	165,000,000	165,000,000	-	165,000,000	10,312,500
193-2023-2 6,500% 2023-2036 CBA	AFL	-	160,000,000	160,000,000	-	160,000,000	10,400,000
194-2023-3 6,500% 2023-2031 CBA	AFL	-	88,000,000	88,000,000	-	88,000,000	5,720,000
195-2023-4 5,100% 2023-2043 RIJK	AFL	915,500,000	915,500,000	869,725,000	45,775,000	823,950,000	44,355,975
p.m. Projectie leningen 2024	p.m.	-	-	497,410,000	p.m.	497,410,000	33,771,650
Schatkistpromessen	AFL	-	195,000,000	195,000,000	-	195,000,000	975,000
Kasgeldlening	AFL	-	8,000,000	5,000,000	-	5,000,000	25,000
				5,555,739,390	595,202,142	4,960,537,248	299,790,299

17996003 6931 Aflossing lokale valuta	67,521,273
17996002 6932 AfL schatkistpromessen	-
17996003 6933 AfL obligatielening LV	200,000,000
6935 Aflossing VV	327,680,869
6930 Aflossing LV & VV	595,202,142
16996003 4531 Rente geldleningen LV	25,093,891
16996002 4532 Rente schatkistpromessen	1,000,000
16996003 4533 Rente obligatielening LV	116,802,740
4535 Rente geldleningen VV	156,893,667
4530 Rente LV & VV	299,790,299

VIII. Liquiditeitsprognose

2025	JAN	FEB	MAR	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
in AFL miljoen												
1. Ontvangsten												
1. Directe belastingen	59.4	41.6	41.3	38.6	130.0	60.5	54.1	32.1	34.9	35.0	48.5	77.7
2. Indirecte belastingen	65.7	62.7	69.5	69.0	70.1	70.1	69.0	67.0	67.5	65.6	70.5	73.4
3. Niet-belastingontvangsten	6.2	5.5	6.6	5.3	12.1	28.7	41.9	22.8	23.3	19.6	16.9	17.3
4. Overige ontvangsten	9.6	7.0	6.0	6.6	10.0	11.0	12.2	13.3	20.4	13.3	13.5	20.8
TOTAAL:	140.9	116.8	123.5	119.5	222.1	170.3	177.2	135.2	148.1	133.8	149.4	189.2
2. Uitgaven												
1. Salarissen	39.1	30.1	30.2	30.1	33.1	45.4	33.9	38.6	29.5	29.0	35.9	29.9
2. Werkgevers bijdrage	8.4	8.5	8.5	8.5	8.8	8.8	9.0	9.0	8.3	8.8	8.0	9.1
3. Salaris subsidie	8.6	10.4	10.1	3.3	16.1	11.8	11.9	15.8	10.8	11.9	13.8	18.0
4. Goederen en diensten	17.2	30.3	16.8	25.5	23.8	22.3	23.3	25.9	7.0	12.6	6.8	9.0
5. Rente	8.5	36.8	3.3	5.9	18.2	55.6	40.3	19.0	18.6	51.0	26.5	16.1
6. Steunmaatregelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Investerings	1.4	1.4	2.0	2.5	2.2	1.3	3.6	1.8	3.2	3.0	3.2	5.0
w.v. investeringen uit voorgaande jaren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
w.v. vervangingsinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
w.v. investeringen i.k.v. hervormingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
w.v. overige	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Verrek., uitk. en bijdragen	19.8	12.2	16.0	19.8	16.0	14.1	19.8	14.1	16.0	19.8	16.0	15.0
w.v. WvB/BC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
w.v. AZV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
w.v. Landbedrijven	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Overdrachten en subsidies	13.0	22.1	20.6	30.7	32.6	26.1	19.4	20.7	23.7	30.7	17.3	43.9
10. Items n.l.a.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL:	116.0	151.8	167.8	128.3	150.7	185.4	181.3	144.9	117.1	168.9	128.8	140.9
3. Leningen minus terugbetalingen												
1. Leningen	1.3	1.0	0.4	0.0	0.5	0.5	3.5	2.3	2.6	3.0	2.2	2.6
2. Aflossingen	0.3	0.3	0.2	0.1	0.2	0.6	1.5	1.0	0.2	0.2	0.5	1.0
TOTAAL:	1.0	0.8	0.2	(0.1)	0.3	(0.1)	2.0	1.3	2.3	2.8	1.8	1.6
4. Netto buitenlandse financiering												
1.1. Leningen buitenland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Lening NL begrotingsstaun	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aflossingen buitenland	0.1	49.5	2.7	0.2	0.0	44.2	0.0	138.0	2.7	46.0	0.0	44.1
TOTAAL:	(0.1)	(49.6)	(2.7)	(0.2)	(0.0)	(44.2)	(0.0)	(138.0)	(2.7)	(46.0)	(0.0)	(44.1)
5. Netto binnenlandse financiering												
1. Leningen binnenland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aflossingen binnenland	61.6	0.5	0.5	0.5	0.5	80.5	20.5	0.5	0.5	0.5	100.5	0.5
TOTAAL:	(61.6)	(0.5)	(0.5)	(0.5)	(0.5)	(80.5)	(20.5)	(0.5)	(0.5)	(0.5)	(100.5)	(0.5)
6. Netto Schatkistpapier												
1. Uitgifte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aflossing	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beginsaldo	-	(38.0)	(123.9)	(111.4)	(118.7)	(48.2)	(187.9)	(194.5)	(344.0)	(320.6)	(405.2)	(487.7)
Mutaties	(38.0)	(85.9)	12.5	(7.4)	70.6	(139.7)	(6.7)	(149.5)	23.5	(84.6)	(62.5)	(4.0)
Eindsaldo	(38.0)	(123.9)	(111.4)	(118.7)	(48.2)	(187.9)	(194.5)	(344.0)	(320.6)	(405.2)	(487.7)	(491.7)

voorlopige cijfers

IX. Subsidieoverzicht

	Begroting 2024 incl NvW en BW1		Begroting 2025	
	Algemene subsidies	Project subsidies	Algemene subsidies	Project subsidies
	4613	4617	4613	4617
Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken				
Directie Ouderenzorg				
SABA	24,033,200		25,346,000	
Fund. Pa nos Grandinan	2,483,000		510,300	
Cas Marie		492,000		3,493,000
Directie Natuur en Milieu				
Stichting Parke Nacional Arikok	3,408,500		3,573,900	
subtotaal	29,924,700	492,000	29,430,200	3,493,000
Totaal Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken	29,924,700	492,000	29,430,200	3,493,000
Economische Zaken, Comm. en Duurzame Ontwikkeling				
Huur- en Consumentenbescherming				
Stichting Consumidornan Arubiano Solidario	115,400		121,000	
Overig ECDO				
Projecten ECDO				
Totaal Economische Zaken, Comm. en Duurzame Ontwikkeling	115,400		121,000	
Toerisme en Volksgezondheid				
Directie Volksgezondheid				
FAVI	741,000		832,100	
F.E.P.O.	200,000		341,900	
Stichting Wit Gele Kruis	4,917,600		5,156,200	
subtotaal	5,858,600		6,330,200	
Totaal Toerisme en Volksgezondheid	5,858,600		6,330,200	
Onderwijs en Sport				
Overig Onderwijs en Sport				
Stichting Leerorkest Aruba	200,000		200,000	
Fundacion innovation Campus of Education Aruba	900,000		1,687,000	
Muchila Creativo	154,200		137,000	
Fundacion Facilidnan Deportivo		3,226,000		2,950,000
subtotaal	1,254,200	3,226,000	2,024,000	2,950,000
IBISA				
Stichting Aruba Sport Unie	1,019,300		572,900	
Comite Olimpico Aruba	390,600		244,300	
St. Fund. Arub. pa Maneho di Facilidnan Dep.	1,515,900		1,589,500	
subtotaal	2,925,800		2,406,700	
Totaal Onderwijs en Sport	4,180,000	3,226,000	4,430,700	2,950,000

	Begroting 2024 incl NvW en BW1		Begroting 2025	
	Algemene subsidies	Project subsidies	Algemene subsidies	Project subsidies
	4613	4617	4613	4617
Justitie en Sociale Zaken				
Voogdijraad				
Stichting Casa Cuna en Imeldahof	164,600		172,600	
Stichting Reclaseren en Jeugdbescherming	863,700		905,600	
Stichting Guia-MI (Martinusstichting)	1,115,000		1,169,100	
subtotaal	2,143,300		2,247,300	
Bur. Ondersteuning Verslavingszorg				
Fundacion pa Maneho di Adiccion di Aruba	4,907,200		5,510,000	
Stichting Ambiente nobo				
Fundacion Anti Droga Aruba	463,100		485,600	
subtotaal	5,370,300		5,995,600	
Maatschappelijk Zorg				
<u>Gehandicaptenzorg:</u>				
Funari	191,500		200,800	
S.V.G.A.	6,028,100		6,320,600	
S.V.G.A. - Personeel Cas Sjaburibari		90,000		90,000
S.V.G.A. - tbv Pasa Dia Bibito Pin		240,000		240,000
S.V.G.A. - tbv cas Blenchi		600,000		600,000
St. Gezinsvervangend tehuis (Ambiente Feliz)	1,394,900	1,900,000	1,462,600	1,900,000
<u>Kinderverzorging:</u>				
Stichting Casa Cuna Progreso	2,224,900		2,332,900	
Imeldahof	2,815,400	459,000	2,952,000	459,000
Fundashon pa nos muchanan	473,700		496,700	
<u>Sociaal werk:</u>				
Centro di Bario Ayo i bencindario				
Centro di Bario Brazil				
Centro di Bario Lago Heights				
Centro di Bario Noord				
Centro di Bario Playa Pabao				
Centro di Bario Savaneta				
Centro di Bario Tanki Lender				
Centro di Bario Dakota				
Fundacion pa Hende Muher den Dificultad	551,700		578,500	
Stichting Mary Joan breast Cancer Support Group		30,000		30,000
Fundacion pa Nos Comunidad		45,900		45,900
Sonrisa (proj. subs. tbv Ttrampolin pa Trabao)	217,600	100,000	228,200	100,000
Alpha hulp administratie		45,800		45,800
Alpha hulp ondersteuning doelgroep		120,000		250,000
Stichting tot Verantwoord Ouderschap	383,300		401,900	
Fund. Biba bou Guia	105,100		110,200	
Stichting Ambiente nobo		76,200		76,200
<u>Jeugdaangelegenheden:</u>				
YMCA	209,200		219,300	
Stichting Parlamento Hubenil Aruba	240,700		252,400	
Fundacion Telefon pa Hubentud	253,200		265,500	
Fundacion Respeta Mi	144,700		151,700	
ATHA	108,300	50,000	113,600	50,000
Tienda di Educacion		300,000		300,000
subtotaal	15,342,300	4,056,900	16,086,900	4,186,900
Totaal Justitie en Sociale Zaken	22,855,900	4,056,900	24,329,800	4,186,900

	Begroting 2024 incl NvW en BW1		Begroting 2025	
	Algemene subsidies	Project subsidies	Algemene subsidies	Project subsidies
	4613	4617	4613	4617
Financiën en Cultuur				
Directie Cultuur				
Stichting Arubaanse Muziekschool	1,290,400		1,353,000	
Stichting Schouwburg Aruba	613,500		643,300	
U.N.O.C.A	175,800	750,000	184,300	750,000
Projecten instellingen (Leerorkest)				288,000
Fundacion Museo Arubano		59,700		59,700
Totaal Financiën en Cultuur	2,079,700	809,700	2,180,600	1,097,700
TOTAAL SUBSIDIES	65,014,300	8,584,600	66,822,500	11,727,600

**aan dit overzicht kunnen er geen rechten ontleend worden*

X. Personeelsbezetting

Kostenplaats	FTE	Personeelsbezetting			
	Actieve bezetting in FTE's per februari 2024	Werkzaam personeel per februari 2024	Vutters	Vacatures	Totaal
Ministerie AZIOIRO					
16000001 Bureau Minister-President	27	26		1	27
16000002 Gevolmachtigd Minister NL	8	5	2	1	8
16000003 Gevolmachtigd Minister USA	1	1			1
16000004 Bureau Vertegenwoordiging EU	0				0
16000005 Bureau Rampenbestrijding	11	9	2		11
16000006 Bureau EU en koninkrijksrelatie	1	1			1
16002001 Ministerraad	40	39		1	40
16006001 Bureau Voorlichting	6	6			6
16007001 DRHA	69	63	6		69
16007002 Overtolligheidspool	13	14			14
16009001 Bureau Interne Diensten	40	35	3	2	40
16009002 Centraal Magazijn	7	6	1		7
16011001 Bureau Burgerlijke Stand	34	32		1	33
16012001 DIVA	38	33	1	4	38
16012002 Defensie	139	133	4	2	139
16013001 Dir. Buitenlandse Betrekkingen	15	13	1	1	15
16014001 H.B.K. Noord	6	6			6
16014002 H.B.K. San Nicolas	7	6		1	7
16014003 H.B.K. Santa Cruz	7	7			7
16014004 H.B.K. Savaneta	6	6			6
16014005 H.B.K. Paradera	7	7			7
16015001 DIA	18	16	1	1	18
16015003 Directie voor Innovatie	1			1	1
16018001 Bureau MFA	5	4		1	5
16021001 DIP	48	40	4	4	48
16021003 DLV	27	25		2	27
16021004 DTI	40	37	1	2	40
16022001 DWJZ	37	31	2	4	37
Ministerie AZIOIRO	658	601	28	29	658
Ministerie TINO					
16240001 Bureau minister TINO	18	18			18
16240004 Inspectie Scheep- & Luchtvaart	6	6			6
16248101 Directie Luchtvaart	43	38	3	2	43
16248201 Meteorologische Dienst	12	12			12
16248301 Directie Scheepvaart	17	14	1	2	17
16248401 Dep. Transporte Publico	24	23		1	24
16248601 Directie LVV	25	23	1	1	25
16248801 Directie Natuur en Milieu	16	14	1	1	16
16248802 Bureau City Inspector	9	9			9
16249001 Bureau Integriteit Aruba	5	5			5
Ministerie TINO	175	162	6	7	175

Kostenplaats	FTE	Personeelsbezetting			
	Actieve bezetting in FTE's per februari 2024	Werkzaam personeel per februari 2024	Vutters	Vacatures	Totaal
Ministerie ECDO					
16330001 Bureau Minister ECDO	15	13		2	15
16340001 DEZHI	34	34			34
16340004 BIE	9	8		1	9
16340005 Dienst Huur- en Consumentenzaken	10	9		1	10
16340007 Sociaal Economisch Raad	8	7	1		8
16350001 Centraal Bureau Statistiek	27	27		1	28
16371001 Directie Telecommunicatie	15	13		2	15
Ministerie ECDO	118	111	1	7	119
Ministerie T&V					
16560001 Bureau Minister van T&V	24	22	1	1	24
16561001 Directie Volksgezondheid (incl. Jeugdgezondheidszorg, Epidemiologie en Onderzoek en ex-werknemers Landslaboratorium)	79	65	6	9	80
16561006 Inspectie Volksgezondheid	23	20		3	23
16562002 Dienst Besmettelijke Ziekten	9	9			9
16562007 Dienst Gele Koorts	34	32	1	1	34
16562008 Hygienische Dienst	18	13	5		18
16563001 Veterinaire Dienst	8	8			8
Ministerie T&V	195	169	13	14	196
Ministerie AEI					
16660001 Bureau Minister van AEI	25	25			25
16661001 Directie Arbeid & Onderzoek	44	43		1	44
16661002 Landsbemiddelaar	2	2			2
16661003 Ensenansa pa Empleo	7	7			7
16661004 Departamento di Progreso Labor	51	47	2	2	51
16668001 DIMAS	73	59	11	3	73
Ministerie AEI	202	183	13	6	202
Ministerie O&S					
16770001 Bureau van de minister van O&S	21	20		2	22
16771001 Directie Onderwijs	63	56	6	1	63
16771007 Dienst Publieke Scholen	25	10	15		25
16771008 Bureau Meldpunt Leerplicht	9	9			9
16771009 Dienst Inspectie van het Onderwijs	13	12		1	13
16771010 Bur. Multidisciplinair Centrum	22	20		3	23
16771011 Dienst Uitvoering Onderwijssubsidie (DUOS)	2	2			2
16772001 Arco Iris Kleuterschool	18	17		1	18
16772003 Fonteinkleuterschool	9	9			9
16772004 Kleuterschool Washington	14	14			14
16772006 Openbaar kleuteronderwijs (Conrado Coronel)	8	8			8
16773001 Reina Beatrixschool	37	35		2	37

Kostenplaats	FTE	Personeelsbezetting			
	Actieve bezetting in FTE's per februari 2024	Werkzaam personeel per februari 2024	Vutters	Vacatures	Totaal
16773002 Xander Bogaerts Basisschool (Comm Pieterboer)	28	27		2	29
16773003 Colegio Hilario Angela	21	20		1	21
16773004 Colegio Conrado Coronel	35	34		1	35
16773005 Basisschool Washington	37	37			37
16773006 Basisschool Kudawecha	35	34		1	35
16773009 Prinses Amalia school	28	28			28
16774001 Scol Soeur Juliette (Emmaschool)	48	45		3	48
16774002 Scol un paso pa futuro	31	31			31
16774003 Scol Practico pa Ofishi	60	58		2	60
16774004 Scol Basico Dornasol	32	31		1	32
16774053 Scol Scucha Nos	1	1			1
16775001 Julianaschool	28	28			28
16775002 C.G. Abraham de Veerschool	23	24			24
16775004 Colegio Nigel Matthew (Colegio Pariba)	55	50		5	55
16775005 Ceque College	18	19			19
16781001 M.A.V.O. Openbare Avondleergang	2	1		1	2
16782001 EPI - sector Economie	41	36		5	41
16782002 EPI - Stafbureau	47	43	3	1	47
16783001 EPI - sector Horeca	28	28			28
16784001 EPI - sector Techniek	34	33		1	34
16785001 EPI - sector D.G.O.	41	40		1	41
16786001 Instituto Pedagogico Arubano	66	61	3	1	65
16788701 Biblioteca Nacional Aruba	55	47	7	1	55
16789801 IBiSA	24	21	2	1	24
Ministerie O&S	1,059	989	36	38	1,063
Ministerie J&SZ					
16880001 Bureau minister van J&S	27	25	1	1	27
16881001 Korps Politie Aruba	551	533	11	8	552
16881002 Cuerpo Especial Arubano	125	115	5	6	126
16881003 IASA	71	66	4	2	72
16881004 NCB Interpol Aruba	7	7			7
16881005 Guarda Nos Costa	49	47	3		50
16882001 Dienst Brandweer	146	140	5	2	147
16883001 Correctie Instituut Aruba	178	169	5	4	178
16884002 Bezwaaradviescommissie LAR	5	5			5
16884003 Casinowezzen	31	29	2		31
16885001 Griffie Gerecht Eerste Aanleg	4	4			4
16886001 Openbaar ministerie	72	69	3		72
16886002 Landsrecherche	17	15		2	17
16887001 Voogdijraad	40	36	2	2	40
16887002 Bur. Orthopedagogisch Centrum	52	49	1	2	52
16888001 Bur. Onderst. Verslavingszorg	7	6	1		7
16888002 Opvangcentrum Drugsbestrijding	35	30	1	3	34
16888003 Sociaal-psychiatrisch dienst	9	8			8
16891001 Directie Sociale Zaken	90	80	6	6	92
16891004 Advies en Meldpunt Kindermish.	12	10		2	12
16891005 Traimerdia	54	54			54
16891007 Bureau Vrouwenzaken	6	6			6
Ministerie J&SZ	1,588	1,503	50	40	1,593

Kostenplaats	FTE	Personeelsbezetting			
	Actieve bezetting in FTE's per februari 2024	Werkzaam personeel per februari 2024	Vutters	Vacatures	Totaal
Ministerie F&C					
16990001 Bureau minister van F&C	17	15		2	17
16990002 MOT	13	11		2	13
16990005 Coordinatiebureau Overheidssubs	2	2			2
16992001 Directie Financien	71	65	3	3	71
16994008 Departamento di Impuesto	240	221	6	13	240
16994009 Departamento di Aduana	192	180	7	5	192
16994010 Coordinatiebureau Fiscale Zaken		1			1
16995001 Centrale Accountants Dienst	13	9		4	13
16998301 Directie Cultuur	23	21		2	23
16998302 Erediensten	14	14			14
16998303 Musea	8	7		1	8
16998304 Monumentenbureau	12	9	1	2	12
16998305 Unescoraad	7	6		1	7
16998306 Archivo Nacional Arubano	20	19		1	20
Ministerie F&C	632	580	17	36	633
Totaal Land Aruba	4,627	4,298	164	177	4,639

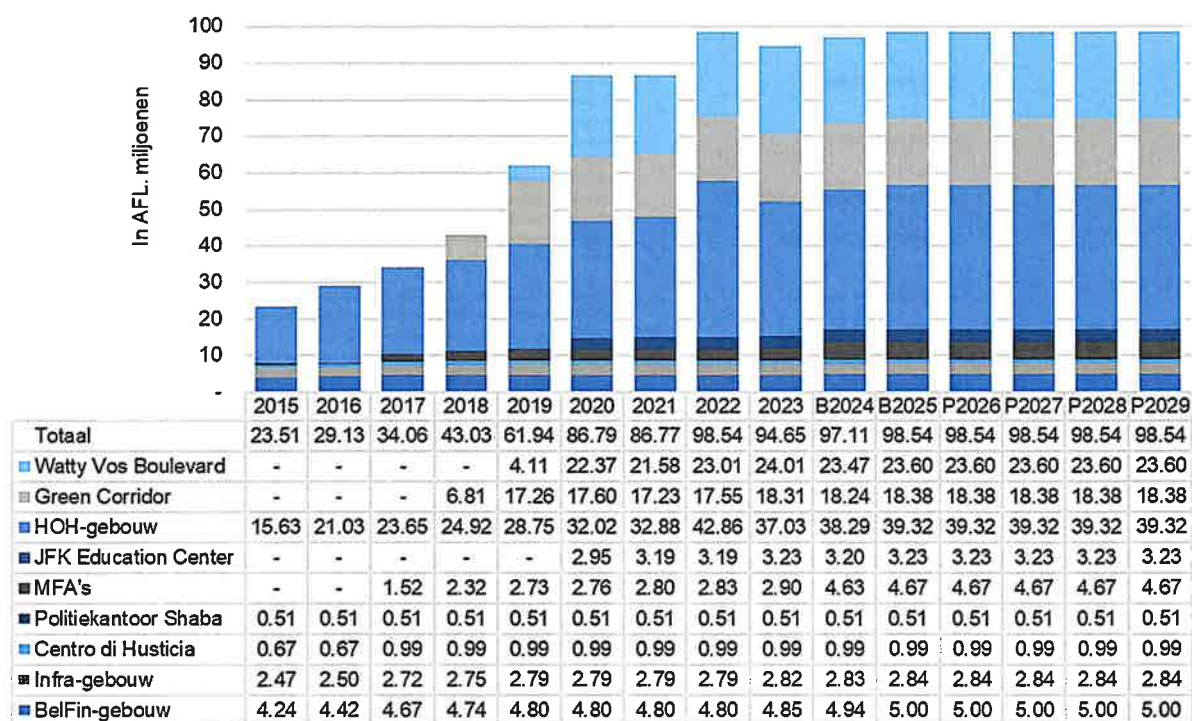
Bron: personeelsstaat per februari 2024

XI. Synopsis investeringen Land

Ministerie	Dienst	Project	Link met Landspakket	Meerjarig project	Bedrag 2025	Totaal per ministerie 2025	Bedrag 2025 naar verwachting
AZIOIRO	DIA	Vervanging netwerk - en internetaccess component van departementen aangesloten op het overheidsnetwerk rekening houdende met e- Government plan	Nee	Nee	132,900	13,317,600	
	DOW	Vervanging 1 van de 3 Dumptrucks 18yards	Nee	Ja, 2025 en 2026	409,600		819,200
	DOW	Vervanging van een Skidsloader	Nee	Nee	94,200		
	DOW	Vervanging veegmachine	Nee	Nee	315,500		
	VDA	Project Camarabeveiligingssysteem VDA (CCTV)	Nee	Nee	294,000		
	DOW	Asfalteren van bestaande zandwegen	Nee	Ja, 2023, 2024, 2025, 2026 en 2027	2,500,000		
	DOW	Upgrade infra high rise hotels deel 3	Nee	Ja, 2023, 2024 en 2025	2,318,800		
	DOW	Toegangsontkijfing te Sero Colorado	Nee	Nee	2,914,400		
	CMO	Early Warning System Fase 2	Nee	Nee	1,029,900		
	DRH	Renovatie Gebouw C tot trainingsfaciliteit (Perceel A en C)	Ja	Ja, 2025 en 2026	2,327,600		395,100
	DRH	E-HRM voor Land Aruba	Ja	Nee	480,700		
		Centrale investeringspot			500,000		
TINO	DLA	Vervanging van twee centraal airconditioningsystemen	Nee	Nee	57,800	1,270,300	
	DLA	Afslatering West en Zuid Zijde	Nee	Nee	162,500		
		Inrichting, meubelair en losse materiaal voor dierenverblijf- Animal Welfare Center (Optie 2)	Nee	Ja, 2023, 2024 en 2025	550,000		
		Centrale investeringspot			500,000		
ECDO	DTZ	Server Clustering	Nee	Nee	70,000		
	BIE	Vervanging RPI-M software	Nee	Nee	661,500	1,231,500	
		Centrale investeringspot			500,000		
T&V	Veterinaire Dienst	Vervanging Fullon Boiler voor het opwekken van stoom ten behoeve van werkzaamheden abattoir	Nee	Nee	121,800	804,300	
	Veterinaire Dienst	Vervanging IDEXX systeem voor PCR Platform	Nee	Nee	59,100		
	DVG	Koppeling Promedico-ASP en Decos Join Directie Volksgezondheid voor digitale melding infectieziekten	Nee	Nee	123,400		
		Centrale investeringspot			500,000		
AEI		Centrale investeringspot			500,000	500,000	
O&S	IBISA	Vervanging basis infrastructuur en kantoor automatisering IBISA	Nee	Nee	287,900	1,352,900	
	DPS	Vervanging van 5 noodlokalen te Colegio EPI	Nee	Nee	490,000		
	DEA	Het leveren, installeren en configureren ICT-apparatuur tbv DEA	Nee	Nee	75,000		
		Centrale investeringspot			500,000		
J&SZ	DVR	Vervanging componenten basisinfrastructuur en kantoorautomatisering (DVR)	Nee	Nee	390,800	7,421,400	
	BSO	Vervanging Basis infrastructuur en kantoorautomatisering (BIKA) BSO	Nee	Nee	133,000		
	KPA	Vervanging Politieboot en bijbehorend boottilt	Nee	Nee	1,862,500		
	LAR	LAR-Applicatie	Nee	Ja, 2024 en 2025	324,600		
	Dienst Brandweer	Post Oscar (fase 2)	Nee	Ja, 2024 en 2025	3,000,000		
	KIA	Buitenmuur vernieuwen met legoblokken	Nee	Nee	1,058,000		
	BOC	Inrichting algemene keuken	Nee	Nee	52,000		
	BOC	Aanschaf generator	Nee	Nee	100,500		
		Centrale investeringspot			500,000		
F&C	ANA	Vervanging vaste archiefrekken met verstelbare archiefrekken	Nee	Nee	341,300	6,599,400	
	FIU	A zero trust approach- vervanging ICT infrastructuur	Nee	Nee	979,000		
	DIMP	DIMPLE fase 4	Ja	Ja, 2022, 2023, 2025	3,800,000		
	Monumentenbureau	Restauratie/ groot onderhoud Kapel Bethania te Noord	Nee	Nee	614,100		
	DAA	Inrichting nieuw gebouw DAA te Barcadera	Nee	Nee	365,000		
		Centrale investeringspot			500,000		
					32,497,400	32,497,400	

Ministerie	Dienst	Project	Doel project
AZIOIRO	DIA	Vervanging netwerk - en internettoes component van departementen aangesloten op het overheidsnetwerk rekening houdende met e-Government plan	Door moderne componenten aan schaffen en te implementeren wordt de bandbreedte (snelheid/ betere performance) verbeterd voor de overheidsdepartementen.
	DOW	Vervanging 1 van de 3 Dumptrucks 18yards	De Vlot dumptrucks te moderniseren door vervanging van deze na 30 jaar, Om zodoende de operationele efficiëntie te verbeteren, kosten te beheersen en te voldoen aan actuele normen op het gebied van milieu en veiligheid.
	DOW	Vervanging van een Skidsloader	De vlot skidsloader te moderniseren door vervanging van deze na 19 jaar. Om zodoende de operationele efficiëntie te verbeteren, kosten te beheersen en te voldoen aan actuele normen op het gebied van milieu en veiligheid.
	DOW	Vervanging veegmachine	De vlot veegmachine te moderniseren door vervanging van deze na 19 jaar. Om zodoende de operationele efficiëntie te verbeteren, kosten te beheersen en te voldoen aan actuele normen op het gebied van milieu en veiligheid.
	VDA	Project Camaraveiligingssysteem VDA (CCTV)	Verhoging en versterking van de fysieke veiligheidsweerbaarheid van de dienst en de door de dienst te beschermen informatie.
	DOW	Asfaltleren van bestaande zandwegen	Verbeteren van zandwegen door het verhard met asfaltbeton ter verhoging van het levensniveau van buurtbewoners.
	DOW	Upgrade infra high rise hotels deel 3	Reconstructie van bestaande pad tot voet- en fietspad, Revisie en aanleg nieuwe verlichting. Verbreden van bestaande trottoir of aanleg van nieuwe trottoirs en
	DOW	Toegangsontsluiting te Sero Colorado	Nieuw infrastructuur aanleggen die voldoet aan de eisen van DOW.
	CMO	Early Warning System Fase 2	Verder beperken van rampenrisicocapaciteiten binnen de crisisbeheersingsorganisatie.
	DRH	Renovatie Gebouw C tot trainingsfaciliteit (Perceel A en C)	HR-Dienstverlening uitbreiden met instructies en trainingen om zo de diensten optimaal te ondersteunen en de gewenste/nodige trainingen en informatiesessies aan te bieden gericht op het behalen van de goedgekeurde Stp/Visie van het overheidapparaat, de doelstellingen van het Landspakket Thema B en de duurzame investering in human capital van Land om zodoende de institutionele kwaliteit en capaciteit te versterken.
	DRH	E-HRM voor Land Aruba	Bevorderen van de efficiëntie en effectiviteit van HR-processen, Om zodoende de kwaliteit van de dienstverlening, administratie en data rondom HR te optimaliseren.
		Centrale investeringspot	
TINO	DLA	Vervanging van twee centraal airconditioningsystemen	Verbeteren van de werkomgeving en zorgdragen voor de continuïteit van de luchtkwaliteitsbeheerling
	DLA	Afslatering West en Zuid Zijde	Vervangen van de omheining die in zeer slechte staat verkeert en levens om de toegang voor onbevoegden te beperken.
		Inrichting, meubilair en losse materiaal voor dierenverblijf- Animal Welfare Center (Optie 2)	Volledig operationeel zijn van de faciliteit.
		Centrale investeringspot	
ECDO	DTZ	Server Clustering	Belere en betrouwbare service met een minimum aan down time kunnen bieden aan klanten en diensten.
	BIE	Vervanging RPI-M software	Registratie software om te kunnen voldoen aan de op Aruba geldende merken, octrooi en auteursrechten.
		Centrale investeringspot	
T&V	Veterinaire Dienst	Vervanging Fulton Boiler voor het opwekken van stoom ten behoeve van werkzaamheden abattoir	Ter waarborging van de productie van stoom voor een hygienisch en veilig slachtproces.
	Veterinaire Dienst	Vervanging IDEXX systeem voor PCR Platform	Tijdig vaststellen van een uitbraak (bv. dierenziekten en/of zoonose), hierdoor kan snel ingegrepen worden om negatieve gevolgen te vermijden.
	DVG	Koppeling Promedico-ASP en Decos Join Directie Volksgezondheid voor digitale melding infectieziekten	Door het digitaliseren van het meldingsproces zal de capaciteit van de directie Volksgezondheid vergroot worden om zodoende vroegtijdig in te grijpen en een grondigere surveillance van infectieziekten uit te voeren.
		Centrale investeringspot	
AEI		Centrale investeringspot	
O&S	IBISA	Vervanging basis infrastructuur en kantoor automatisering IBISA	Vervangen verouderde ICT-basisinfrastructuur en kantoorautomatisering ter voorkoming van stagnatie van de verschillende bedrijfsprocessen.
	DPS	Vervanging van 5 noodlokalen te Colegio EPI	Vervangen van 5 noodlokalen te EPI.
	DEA	Het leveren, installeren en configureren ICT-apparaat t.b.v. DEA	Vervangen van verouderde ICT-apparaat door het upgraden van bestaande apparatuur en software naar moderne en efficiëntere computers en software voor het verbeteren en het verhogen van de productiviteit van de medewerkers.
		Centrale investeringspot	
J&SZ	DVR	Vervanging componenten basisinfrastructuur en kantoorautomatisering (DVR)	Vervangen van de telefooncentrale en computernetwerk ter waarborging van de continuïteit van de bedrijfsvoering.
	BSO	Vervanging Basis infrastructuur en kantoorautomatisering (BIKA) BSO	Vervangen verouderde ICT-basisinfrastructuur en kantoorautomatisering ter voorkoming van stagnatie van de verschillende bedrijfsprocessen.
	KPA	Vervanging Politieboot en bijbehorend bootlift	Voldoen aan de minimale vereisten welke noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de inmiddels aangepaste en uitgebreide taken en werkzaamheden mbt de grensbewaking.
	LAR	LAR-Applicatie	Voldoen aan de wettelijke voorgeschreven termijnen voor de afhandeling van de ingediende bezwaarschriften.
	Dienst Brandweer	Post Oscar (fase 2)	Zorgen dat het brandweerpost (Post Oscar) weer in goede staat verkeert. Dit ter waarborging van de veiligheid van de luchthaven en heel Land Aruba.
	KIA	Buitenmuur vernieuwen met legoblokken	Het vernieuwen van de oostelijke buitenmuur van KIA ter waarborging van de veiligheid, beveiliging en operationele continuïteit van de instelling.
	BOC	Inrichting algemene keuken	Een keuken op huidige locatie, die zorgdraagt voor de nodige maaltijden gedurende de dag bij de BOC.
	BOC	Aanschaf generator	BOC voorzien van elektriciteit in geval van stroomuitval. Hierdoor kan schade aan
F&C	ANA	Vervanging vaste archiefrekken met verwijdbare archiefrekken	Vervangen van de oude vaste archiefrekken door een nieuw systeem van verwijdbare archiefrekken.
	FIU	A zero trust approach- vernieuwing ICT infrastructuur	Beschermen tegen cyberbedreigingen van de kritische systemen, informatie en processen van de FIU. Dit door de implementatie van beveiligingsstandaarden en Verder optimaliseren en moderniseren van de balastingdienst en het verbeteren van de compliance door middel van digitale versterking van de invorderingscapaciteit.
	DIMP	DIMPLE fase 4	Groot onderhoud en restauratiewerkzaamheden aan Kapel Bethania, zodat het gebouw weer in goede staat verkeert en weer gebruikt kan worden.
	Monumentenbureau	Restauratie/ groot onderhoud Kapel Bethania te Noord	Nieuwe inrichting voor de te bouwen gebouw van DAA te barcaderen.
	DAA	Inrichting nieuw gebouw DAA te Barcadera	
		Centrale investeringspot	

XII. Overzicht begrote ramingen van PPS-projecten

Noot: In de bovenstaande grafiek wordt in de meerjarige projecties geen rekening gehouden met eventuele inflatoire effecten.

XIII. Stand overheidsdeelnemingen

Nr.	Relatiennaam	Laatste ingediende jaarrekening	Vermogenpositie			
			2020	2021	2022	2023
1	Air Navigation Services Aruba N.V. (ANSA)	2021	7,242,308	7,671,556	-	-
2	Aruba Airport Authority N.V. (AAA)	2022	299,898,535	323,363,735	360,920,917	-
3	Aruba Ports Authority N.V. (APA)	2020	48,476,000	-	-	-
4	Compania Arubiano di Bus N.V.	2019	-	-	-	-
5	Compania Arubiano di Petroleo N.V. (CAP)	2020	2,723,589	-	-	-
6	Free Zone Aruba N.V.	2021	(5,037,156)	(5,351,648)	-	-
7	Fuels Marketing and Supply Aruba N.V. (FMSA)	2021	19,165,240	33,701,170	-	-
8	Post Aruba N.V.	2019	-	-	-	-
9	Refineria di Aruba N.V. (RDA)	2021	113,051,275	103,590,097	-	-
10	Renobacion Aruba N.V.	2022	4,665,702	4,499,024	-	-
11	Servicio di Limpiesa di Aruba (Serlimar)	2016	-	-	-	-
12	Utilities Aruba N.V.	2022	591,262,000	616,085,357	599,813,276	-
13	Setar N.V.	2022	261,214,000	275,974,000	287,250,000	-
14	Centrale Bank van Aruba (CBA)	2022	128,431,010	131,020,680	123,109,131	-
15	Aruba Tourism Authority (ATA)	2022	23,551,000	31,651,000	37,461,000	-

Nr.	Relatiennaam	Laatste ingediende jaarrekening	Resultaat/winst			
			2020	2021	2022	2023
1	Air Navigation Services Aruba N.V. (ANSA)	2021	(2,742,735.00)	429,248	-	-
2	Aruba Airport Authority N.V. (AAA)	2022	(21,953,687.00)	23,465,200	41,907,182	-
3	Aruba Ports Authority N.V. (APA)	2020	(138,000.00)	-	-	-
4	Compania Arubiano di Bus N.V.	2019	-	-	-	-
5	Compania Arubiano di Petroleo N.V. (CAP)	2020	(165,323.00)	-	-	-
6	Free Zone Aruba N.V.	2021	(533,078.00)	(314,492)	-	-
7	Fuels Marketing and Supply Aruba N.V. (FMSA)	2021	(13,406,594.00)	14,535,930	-	-
8	Post Aruba N.V.	2019	-	-	-	-
9	Refineria di Aruba N.V. (RDA)	2021	(42,979,258.00)	(9,461,178)	-	-
10	Renobacion Aruba N.V.	2022	(296,474.00)	(463,151)	-	-
11	Servicio di Limpieza di Aruba (Sertimar)	2016	-	-	-	-
12	Utilities Aruba N.V.	2022	19,985,000.00	32,642,783	(16,272,081)	-
13	Setar N.V.	2022	(11,182,000.00)	14,760,000	16,776,000	-
14	Centrale Bank van Aruba (CBA)	2022	28,391,571.00	19,730,836	11,819,287	-
15	Aruba Tourism Authority (ATA)	2022	(824,000.00)	32,356,000	48,652,000	-

Nr.	Relatiennaam	Begroot dividenduitkering				
		2020	2021	2022	2023	2024
1	Air Navigation Services Aruba N.V. (ANSA)	-	-	-	-	-
2	Aruba Airport Authority N.V. (AAA)	-	-	4,400,000	11,313,000	5,000,000
3	Aruba Ports Authority N.V. (APA)	-	-	-	-	-
4	Compania Arubiano di Bus N.V.	-	-	-	-	-
5	Compania Arubiano di Petroleo N.V. (CAP)	-	-	-	-	-
6	Free Zone Aruba N.V.	-	-	-	-	-
7	Fuels Marketing and Supply Aruba N.V. (FMSA)	-	-	-	-	-
8	Post Aruba N.V.	-	-	-	-	-
9	Refineria di Aruba N.V. (RDA)	-	-	-	-	-
10	Renobacion Aruba N.V.	-	-	-	-	-
11	Servicio di Limpiesa di Aruba (Serlimar)	-	-	-	-	-
12	Utilities Aruba N.V.	-	8,000,000	-	10,000,000	15,000,000
13	Setar N.V.	8,600,000	-	5,500,000	3,100,000	3,100,000
14	Centrale Bank van Aruba (CBA)	20,000,000	23,000,000	19,066,600	11,000,000	20,000,000
15	Aruba Tourism Authority (ATA)	-	-	24,000,000	42,800,000	20,000,000
		28,600,000	31,000,000	52,966,600	78,213,000	63,100,000

Nr.	Relatiennaam	Voorlopig realisatie			
		2020	2021	2022	2023
1	Air Navigation Services Aruba N.V. (ANSA)	-	-	-	-
2	Aruba Airport Authority N.V. (AAA)	-	-	3,915,000	11,313,000
3	Aruba Ports Authority N.V. (APA)	-	-	-	-
4	Compania Arubiano di Bus N.V.	-	-	-	-
5	Compania Arubiano di Petroleo N.V. (CAP)	-	-	-	-
6	Free Zone Aruba N.V.	-	-	-	-
7	Fuels Marketing and Supply Aruba N.V. (FMSA)	-	-	-	-
8	Post Aruba N.V.	-	-	-	-
9	Refineria di Aruba N.V. (RDA)	-	-	-	-
10	Renobacion Aruba N.V.	-	-	-	-
11	Servicio di Limpieza di Aruba (Serlimar)	-	-	-	-
12	Utilities Aruba N.V.	-	8,000,000	-	-
13	Setar N.V.	7,740,000	-	4,950,000	4,950,000
14	Centrale Bank van Aruba (CBA)	19,876,845	22,854,356	19,066,630	10,000,000
15	Aruba Tourism Authority (ATA)	25,896,298	-	24,256,000	42,842,000
		53,513,143	30,854,356	52,187,630	69,105,000

XIV. Stand houdbaarheid overheidsfinanciën

Inleiding

Het waarborgen van houdbare overheidsfinanciën is een essentieel aspect van het begrotingsbeleid. Schulden worden als houdbaar beschouwd als op basis van de ontwikkeling ervan, niet verwacht wordt dat in de nabije toekomst de collectievelastendruk (=belastingen en premies) zal moeten toenemen. In de meest eenvoudige operationele vorm betekent dit dat de schuldquote (=schulden uitgedrukt in procenten van het bruto binnenlands product) in de komende jaren gelijk dan wel lager zal zijn dan in het huidig jaar. Om hieraan te kunnen voldoen moet aan een rekenkundige voorwaarde voldaan worden, namelijk de groeivoet van de schuld dient gelijk of lager te zijn dan de groeivoet van de economie, deze uitgedrukt in procenten nominale groei van het bruto binnenlands product (hierna: BBP). Als men uitgaat dat de groeivoet van de economie een gegeven is, dan blijft de groeivoet van de schulden over als variabele waarop het beleid van toepassing wordt.

Op basis van het voorgaande kan een vlakte opgebouwd worden waarbinnen schulden houdbaar zijn. Dit gebied kan visueel gemodelleerd worden. Drie elementen bepalen hier het gebied:

1. Het saldo uitgedrukt in procenten van het BBP
2. De schuldquote, ook uitgedrukt in procenten van het BBP
3. De groeivoet van het BBP

Bij de verdere uitwerking van deze elementen kan gekozen worden om gebruik te maken van alleen het totale saldo, dan wel over te gaan tot het gebruiken van het primair saldo. In dit geval werd gekozen voor het gebruiken van het primair saldo. Dit omdat met het primair saldo ook inzichtelijk wordt gemaakt welke rol de financiering en het beheer van de schulden op zich heeft op het te behalen resultaat. Kortom het biedt meer inzichten dan bij het gebruik van het totale saldo, waaronder ook de sociale lasten welk vanuit de schuldpositie uitgaat.

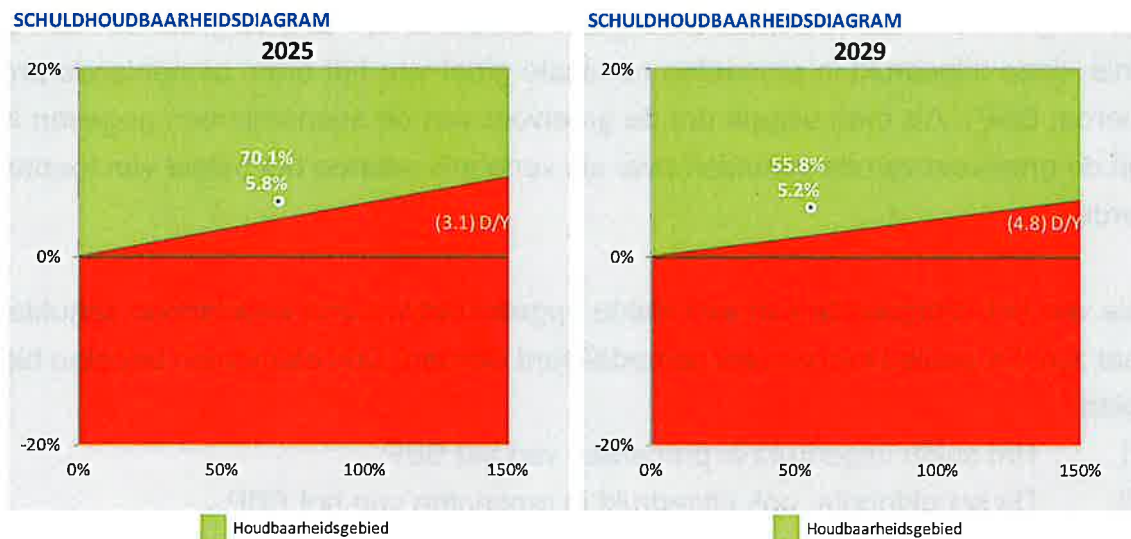
Hieronder volgt een macro-analyse van de schuldhoudbaarheid, sociale lasten van de publieke schuld en de elementen die hier van invloed zijn.

Houdbaarheid in 2025-2029

De algemene veronderstelling is dat de Arubaanse economie zal (blijven) groeien in de komende jaren. Daarnaast is de verwachting dat de publieke schuld jaarlijks zal afnemen (=grosso modo met de omvang van het financieringsoverschot). Dit betekent dat de groeivoet van de economie groter zal zijn dan de verwachte ontwikkeling van de publieke

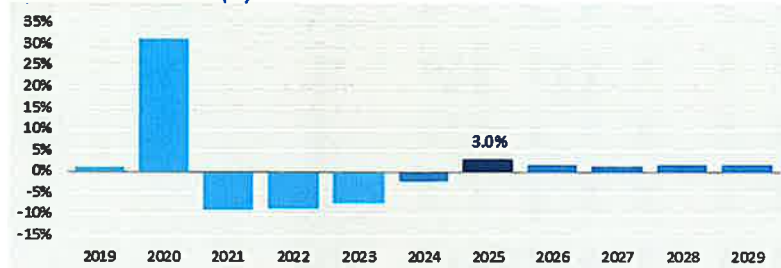
schuld. De schuldquote zal geleidelijk dalen in de periode 2025 tot en met 2029. Voor het schuldreductiepad tot en met het jaar 2040, wordt verwezen naar de grafiek aan- gaande de schuldreductiepad onder de duurzaamheidsindicatoren in het algemeen deel van deze memorie van toelichting.

De onderstaande diagrammen laten de verwachte ontwikkeling van de schuldhoudbaar- heid op de middellange termijn zien. De verwachting is dat het Land zich aan het eind van 2025 nog steeds in het groene houdbaarheidsgebied zal bevinden (linker grafiek) en dat deze groene houdbaarheidsgebied zich over de komende vier jaar (verder) zal uit- breiden (rechtergrafiek).

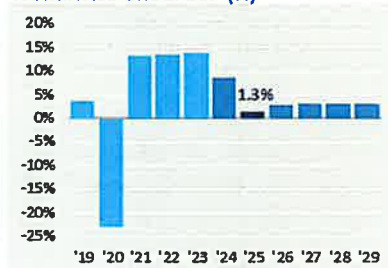

De verwachting is dat zowel de schuldquote als de rentelasten in 2025 zullen dalen. Desondanks vertoont de sociale last van de publieke schuld een milde stijging. Dit is te verklaren doordat de verwachte economische groei lager ligt dan de gemiddelde nomi- nale rentevoet op de gehele overheidsschuld. Verder wordt een aanzienlijk primair over- schot verwacht in 2025. In de navolgende grafieken worden de verwachte ontwikkelingen over de periode 2025 tot en met 2029 weergegeven.

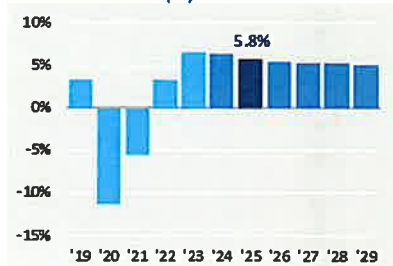
SOCIALE LAST SCHULD (%)

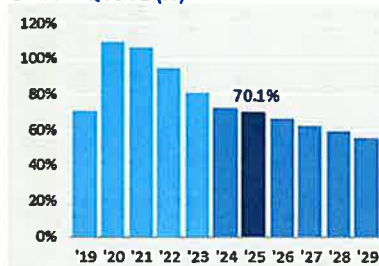
NOMINALE GROEI BBP (%)

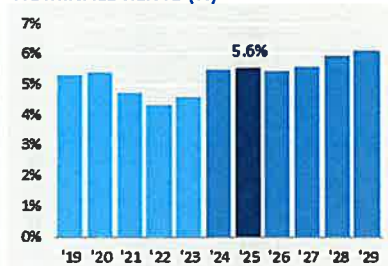
PRIMAIR SALDO (%)

SCHULDQUOTE (%)

NOMINALE RENTE (%)

■ Werkelijk ■ Prognose

Assumpties:

BBP 2024-2025 is cf. DEZHI Economic Outlook April 2024.

BBP 2026-2029 is cf. IMF World Economic Outlook April 2024.

Rente 2026-2029: Overschotten worden (voorlopig) volledig aangewend voor schuldafbouw. Herfinanciering tegen een gemiddelde rentepercentage van 6.0%.

XV. Meerjarig inzicht financiële lasten Landspakket

Budgettaire gevolgen van de uitvoeringsagenda (bedragen x AWG 1.000)										B=baten, L=lasten, /=investeringen.																	
Structureel/Incidenteel	2022			2023			2024			2025			2026			2027											
	B	L	I	B	L	I	B	L	I	B	L	I	B	L	I	B	L	I									
Thema: A Financieel beheer	380.6	380.6	0.0	2078.5	2078.5	0.0	1476.3	1476.3	0.0	522.6	522.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
Verslaggevingsstelsel	380.6																										
Programmamanager A				618.7	618.7																						
NSS				1459.7	1459.7																						
Capaciteit versterking**				967.9	967.9		1369.7	1369.7		522.6	522.6																
Eindafrekening Subsidies*							106.6	106.6																			
Thema B: Kosten en effectiviteit publieke sector	0.0	0.0	0.0	618.7	618.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
Programmamanager B				618.7	618.7																						
Thema C: Belastingen	3245.4	3245.4	0.0	621.2	621.2	0.0	0.0	-2266.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
Hervorming fiscaal stelsel***	3245.4						-2266.0																				
Inhaal achterstand bezwaarafrhandelingen				621.2	621.2		1094.7	1094.7																			
Thema D: Financiële sector	0.0	1060.0	0.0	0.0	335.0	0.0	0.0	335.0	0.0	0.0	335.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
UBO-register		1060.0			335.0			335.0			335.0																
Thema E: Economische hervormingen	0.0	0.0	0.0	300.9	530.0	0.0	0.0	1845.0	0.0	0.0	1845.0	0.0	0.0	1845.0	0.0	0.0	1845.0	0.0									
AFTA				300.9	530.0			1845.0			1845.0			1845.0			1845.0										
Thema F: Zorg	0.0	0.0	0.0	745.8	745.8	0.0	750.0	750.0	0.0	750.0	750.0	0.0	750.0	750.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
Uitbreiding Huisartsen Opleiding				745.8	745.8		750.0	750.0		750.0	750.0		750.0	750.0													
Thema G: Onderwijs	0.0	0.0	0.0	543.2	543.2	0.0	348.0	348.0	0.0	348.0	348.0	0.0	139.2	139.2	0.0	348.0	348.0	0.0									
Kengetallen Registratiesysteem				543.2	543.2		348.0	348.0		348.0	348.0		139.2	139.2		348.0	348.0										
Thema H: Versterken rechtsstaat	8401.6	8401.6	0.0	8033.8	8033.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
Grenstoezicht				6826.3	6826.3																						
Kansspelautoriteit	8401.6	8401.6		79.0	79.0																						
Ondernijmingsgelden				1128.5	1128.5																						
Totaal:	12027.6	13087.6	0.0	12942.0	13506.2	0.0	2574.3	2488.3	0.0	1620.6	3800.6	0.0	889.2	2734.2	0.0	348.0	2193.0	0.0									

Financiering van de uitvoeringsagenda (bedragen x AWG 1.000)						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal baten	12027.6	12942.0	2574.3	1620.6	889.2	348.0
Totaal lasten	13087.6	13506.2	2488.3	3800.6	2734.2	2193.0
Totaal investeringen	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Te financieren	-1060.0	-564.1	86.0	-2180.0	-1845.0	-1845.0
Gewone dienst	1060.0	564.1	-86.0	2180.0	1845.0	1845.0
Kapitaaldienst						
<i>Waarvan</i>						
TWO	12027.6	12942.0	2574.3	1620.6	889.2	348.0
Land	1060.0	564.1	2488.3	3800.6	2734.2	2193.0

Uitsplitsing totalen naar hoofdcategorie (bedragen x AWG 1.000)						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal baten						
<i>Belastingen</i>						
<i>Overig</i>	12027.6	12942.0	2574.3	1620.6	889.2	348.0
Totaal lasten						
<i>Personeelslasten</i>		1586.6	3214.4	1272.6		
<i>Goederen & diensten</i>	12027.6	11355.4	-331.8	1968.6	1778.4	696.0
<i>Afschrijvingen</i>						
<i>Interest</i>						
<i>Subsidies & overdrachten</i>	1060.0	564.1	2180.0	2180.0	1845.0	1845.0
<i>Sociale zekerheid</i>						
<i>Overig</i>						

De minister van Algemene Zaken,
Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening,

De minister van Financiën en Cultuur,

De minister van Justitie en Sociale Zaken,

De minister van Toerisme en Volksgezondheid,

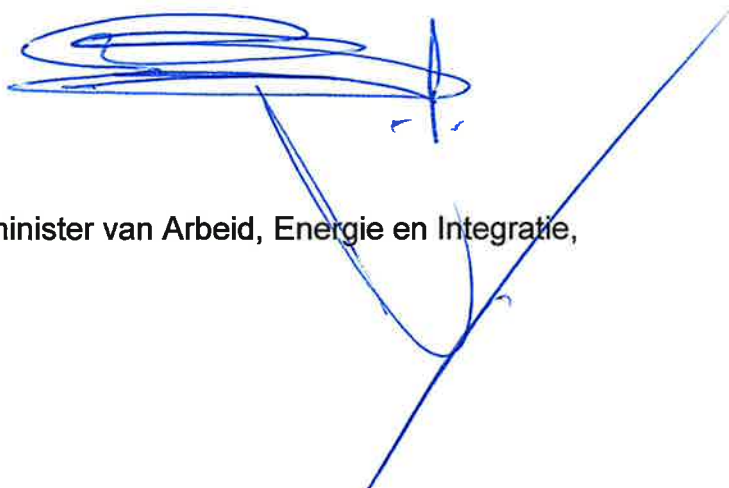
De minister van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken,

De minister van Onderwijs en Sport,

De minister van Economische Zaken, Communicatie
en Duurzame Ontwikkeling,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long, sweeping stroke that extends downwards and to the right.

De minister van Arbeid, Energie en Integratie,